SISMANOGLIO
MEGARO

2820

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ

SISMANOGLIO

2820

Dr PAUL MARRIN

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ

ΚΑΙ

ΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΗΣ ΥΠΝΩΤΙΣΕΩΣ

Ο ΑΡΧΑΙΟΣ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ -- Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ -- ΔΕΚΤΙΚΟΙ ΥΠΝΩΤΙΣΕΩΣ -- ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΥ -- ΥΠΝΩΤΙΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΑΙ -- Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΑΠΟΨΕΩΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ -- ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΗΘΩΝ.

ΚΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Γ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΕΜΜ. ΣΑΡΗΓΙΑΝΝΗ

ΓΙΟΥΚΣΕΚ ΚΑΛΔΙΡΗΜ

1911

ΤΥΠΟΙΣ Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ και Σα

ISMANOGLIO

ΤΗ ΣΕΒΑΣΤΗ ΜΟΙ

Κ^Δ ΛΕΜΟΝΑ ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ

ΚΑΙ

ΤΩ ΕΥΓΕΝΕΣΤΑΤΩ ΥΙΩ ΑΥΤΗΣ

Κ^Ω ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ ΛΕΟΝΤΙΔΗ

ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΝ

ΑΦΙΕΡΩ

ΕΙΣ ΕΝΔΕΙΞΙΝ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΙΜΗΣ

Ο ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

SISMANOGLIO

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ παρὸν βιβλίον προώρισται νὰ ἐκριζώσῃ πλάνας τινὰς ἐπικρατούσας περὶ τοῦ λεγομένου ***ὑπνωτισμοῦ***, ἰδίως παρά τινι κατηγορίᾳ ἀτόμων, ἀνεπτυγμένων τε καὶ μή, προδιατεθειμένων ἐξ ἰδιοσυγκρασίας εἰς τὴν εὔκολον παραδοχὴν φαντασιωδῶν ἐξηγήσεων παντὸς φαινομένου τῆς φύσεως, μυστηριώδη καὶ ὑπερφυσικὸν χαρακτῆρα ἐκ πρώτης ὄψεως παρουσιάζοντος.

Ἀφοῦ δὲ δὲν εἶναι ὀλίγα τὰ παραδείγματα λίαν πυλλάκις διακεκριμμένων ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων ἡ εὐπιστία πρὸς τὰ θαυμάσια ἀπετέλεσε καταπληκτικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν κατὰ τὰ ἄλλα διανοητικὴν βαθύτητα καὶ εὑρεῖαν μόρφωσίν των, εἶναι εὐνόητον ὅτι παρὰ τοῖς κοινοῖς θνητοῖς ἡ τάσις αὕτη ἀπαντᾷ συχνότερον.

Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Χριστοφορίδου μετάφρασις τοῦ ἔργου τοῦ ἰατροῦ ***Μαρρὲν***, πραγματευομένου τὸ θέμα τοῦ ***ὑπνωτισμοῦ,*** κατὰ τὰ νεώτερα δεδομένα τῆς ἐπιστήμης καὶ μετὰ λαμπρᾶς μεθοδικότητος θὰ διαφωτίσῃ ἀναμφιβόλως τὴν ἡμετέραν βιβλιόφιλον ὁμογενῆ κοινωνίαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπικρατοῦσιν ἀκόμη ἐσφαλμέναι ἀόριστοι καὶ παράδοξοι ἰδέαι, καθόσον εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν δὲν ἐδημοσιεύθησαν ἄχρι τοῦδε ἔργα κατάλληλα, τοῦ δημοσίου ἀρκεσθέντος νὰ ἀντλῇ τὰς γνώσεις του ἐκ τῶν ***Διαφόρων*** τῶν ἐφημερίδων, ἢ τῶν ἐκμεταλλευομένων τὸν

ὑπνωτισμὸν μαγνητιστῶν τοῦ θεάτρου ἢ νοομάντεων καὶ τῶν τοιούτων, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ μέχρι σήμερον τὰ ἐντύπωσιν τῷ κοινῷ ἐμποιοῦντα φοινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ παρέχουσι λαμπρὸν στάδιον βιοπορισμοῦ.

Διὰ τοῦ παρόντος βιβλίου ὁ ἀναγνώστης θέλει πεισθῆ ὅτι ἐν τῷ ὑπνωτισμῷ, ἐκτὸς τῶν φαινομένων ἀναγομένων εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξήγησιν ὑποκειμένων, δὲν ὑπάρχει ἄλλο τι εἰς ὑπερφυσικοὺς νόμους ὑπαγόμενον καὶ μυστηριώδη πηγὴν ἔχον.

Τὸ νὰ ἀρθῇ μία πλάνη μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῆς κοινωνίας ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἄρσιν ἑνὸς ἐμποδίου, τὸ ὁποῖον φράττει τὴν ὁδὸν εἰς τὸν ἐπὶ τὰ πρόσω θέλοντα νὰ βαδίσῃ ἄνθρωπον. Δὲν εἶναι δὲ τοῦτο μικρὰ ἐκδούλευσις.

Διὸ καὶ συνιστῶ προθύμως τὸ παρὸν ἔργον τοῦ κ. Χριστοφορίδου, τοῦ ὁποίου ἡ φιλοπονία ἐτέθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ εὐγενοῦς τούτου καὶ ὠφελίμου σκοποῦ ὑπὲρ τῆς κοινωνίας.

Πέραν, 1 Μαρτίου 1911.

ΣΙΜΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ
Ἰατρός.

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΩΝ

ΤΑΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΤΗΣ ΥΠΝΩΤΙΣΕΩΣ

Αἱ τρεῖς ἡλικίαι τοῦ ὑπνωτισμοῦ – Τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκράτους — Οἱ διάσημοι ἐκστατικοί — Ἡ δευτέρα ὅρασις — Πυθία, Σίβυλλα, Πυθωνίδες — Μάγισσαι καὶ δαιμονισμένοι — Οἱ σπασμωδικοὶ τοῦ Saint Medard — Θεραπευταὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι.

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ θετικισμοῦ παραδέχονται, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Αὐγούστου Κὸντ καὶ τοῦ Λιττρέ, ὅτι ἡ φιλοσοφία παρουσίασε τρεῖς διαδοχικὰς φάσεις, ***θεολογικήν, μεταφυσικὴν*** καὶ ***θετικήν,*** αἱ ὁποῖαι ἀνταποκρίνονται εἰς τρεῖς παραλλήλους σταθμοὺς τοῦ πολιτισμοῦ. Τροποποιοῦντες ἐλαφρῶς τὴν διατύπωσιν αὐτὴν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ ἴδιον καὶ δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις, ἰδιαιτέρως δὲ διὰ τὸν ὑπνωτισμόν, ὁ ὁποῖος, ὑπὸ διάφορα ὀνόματα ἢ καὶ χωρὶς ὄνομα, παρουσιάζει εἰς τὴν ἱστορίαν του, τρεῖς χωριστὰς περιόδους:

Περίοδον ***μυστικὴν ἢ θεολογικὴν,*** κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἱερεῖς ὅλων τῶν θρησκειῶν ἐξηγοῦν κάθε τι ποὺ τοὺς φαίνεται ἔκτακτον, μὲ τὴν ἐπέμβασιν ὑπερφυσικῶν προσωπικοτήτων, θείας ἢ διαβολικῆς φύσεως.

Περίοδον ἐμπειρικὴν (ἡ ὁποία δὲν σημαίνει ***πειραματι-***

***κήν*), κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ οὐράνιαι ἢ ὑποχθόνιαι ἐπήρειαι δίδουν τόπον εἰς μίαν δύναμιν ἁπλῶς ἀνθρωπίνην, προωρισμένην ὅμως, ὅπως θέλουν νὰ εἴπουν, διὰ μερικὰς προσωπικότητας ἐξαιρετικῶς προικισμένας, αἱ ὁποῖαι κρίνουν καλὸν νὰ ἐκμεταλλεύωνται, μὲ αὐτὴν, τὴν μωροπιστίαν τῶν ὁμοίων των.**

Περίοδον ἐπιστημονικὴν ἢ σύγχρονον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ νόμοι καὶ οἱ ὅροι, οἱ καθορίζοντες τὸν τεχνητὸν ὕπνον, ἐθεμελιώθησαν ἐπὶ στερεῶν βάσεων.

Ἡ πρώτη περίοδος ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν πλέον μακρυνὴν ἀρχαιότητα, μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μεσμέρ, ἀπὸ τὴν γένεσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἕως τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ τελευταίου αἰῶνος. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ μακροῦ αὐτοῦ σταδίου, ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος ἀπετελέσθη ἀπὸ παραδόσεις σκοτεινὰς καὶ ἀπαραδέκτους· ἐὰν δὲ, ἀργότερα, οἱ ἁπλοῖ θρύλλοι ἔδωκαν τόπον εἰς τὰ γραπτὰ τεκμήρια, ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ θαυμάσια διετηρήθη, μ' ὅλα ταῦτα, παρὰ πολὺ μεγάλη, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἠμποροῦμεν, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ θέματός μας, νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὰ τυφλὴν ἐμπιστοσύνην. Ἡ ἁπλῆ ἀναγραφὴ τῶν ἀφηγήσεων τῶν ἀρχαίων συγγραφέων δὲν ἀρκεῖ· πρέπει νὰ τὰς ἑρμηνεύσωμεν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κάποτε εἶναι τόσον δύσκολον, ὅσον καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Cuvier πρὸς ἀνασχηματισμὸν τῶν ἀπολιθωματικῶν μορφῶν τοῦ ἐλέφαντος, ἢ ἐκείνη τοῦ Κναμπολλίου, πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἱερογλυφικῶν.

Ἀλλὰ πρὶν νὰ ἀναλάβω τὴν ἀναδίφησιν τῶν ἀρχαίων αὐτῶν περγαμηνῶν, μὲ φαίνεται ἀπαραίτητον νὰ δώσω σύντομον ὁρισμὸν τῶν διαφόρων φαινομένων, τὰ ὁποῖα θὰ συναντήσωμεν μέσα εἰς αὐτάς. Εἰς τὰ ἀκόλουθα κεφάλαια θὰ τὰ περιγράψω τελειότερον: ἐδῶ θέλω ἁπλῶς νὰ καθορίσω τὰς ἰδέας ἐπὶ τῆς σημασίας τῶν λέξεων, ***καταληψία, λήθαργος, ὑπνοβασία, ἔκστασις,*** κ. τ. λ.

Εἰς τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον προσβάλλεται ὑπὸ καταληψίας, πᾶσα αὐτόβουλος κίνησις παύει αὐτοστιγμεί· τὰ μέλη ὅμως,

ὁ κορμὸς, ἡ κεφαλὴ, παρουσιάζουν τὴν ἐνιαίαν ἰδιότητα τοῦ νὰ διατηροῦν τὰς στάσεις, τὰς ὁποίας δίδει εἰς αὐτὰ ἄλλο πρόσωπον ἢ ἐκείνας τὰς ὁποίας εἶχον πρὸ τῆς προσβολῆς.

Ὁ ***λήθαργος*** εἶναι ὕπνος βαθύς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις τῶν αἰσθήσεων καταργεῖται· δυνάμεθα νὰ διακόψωμεν τὸν ὕπνον αὐτὸν μὲ μεγαλοφώνους ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἄρρωστον, ἐπαναπίπτει ὅμως αὐτὸς εὐθὺς ὡς παύσῃ ὁ ἐρεθισμὸς, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι καὶ πάντοτε ἀποτελεσματικός.

Ὁ ***Ὑπνοβάτης*** εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου, ὁμιλεῖ, πηγαινοέρχεται, ἐκτελεῖ διαφόρους κινήσεις καὶ πράξεις, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον περιπλόκους, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν διατηροῦνται εἰς τὴν μνήμην μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του.

Ἡ ***ἔκστασις,*** διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν ἰατρικῶς, εἶναι μία νευρικὴ κατάστασις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας, μία οἱαδήποτε ἰδέα, θρησκευτικὴ συχνότερον, ἀναπτύσσεται εἰς τόσον βαθμὸν ἐξάρσεως, ὥστε ὅλαι αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις νὰ ἀπορροφῶνται ἀπὸ αὐτὴν, ὅλαι αἱ κινήσεις νὰ ἀναστέλλωνται καὶ ὅλαι αἱ αἰσθητικαὶ ἐντυπώσεις νὰ παύσουν.

Ἡ ***Ἀναισθησία*** ὀνομάζεται ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τελεία στέρησις τῆς δυνάμεως τοῦ αἰσθάνεσθαι τὰς φυσικὰς ἐντυπώσεις· ***ὑπεραισθησία*** δὲ ἡ αὔξησις τῆς δυνάμεως αὐτῆς εἰς βαθμὸν ὥστε καὶ ἡ ἐλαφροτέρα ἐπαφὴ νὰ καθίσταται ὀδυνηρὰ, ὁ ἐλάχιστος θόρυβος νὰ ἀκούεται εἰς ἀπόστασιν μεγαλειτέραν ἢ καὶ μὲ καθαρότητα μεγαλειτέραν τῆς συνειθισμένης, κ. τ. λ.

Αἱ ***ψευδαισθήσεις*** εἶναι διαστροφαὶ τῶν αἰσθήσεων, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων νομίζει κανεὶς ὅτι βλέπει ἕνα πρόσωπον ἢ ἕνα ἀντικείμενον ἀνύπαρκτον καὶ ὅτι αἰσθάνεται ὀσμὴν ἀνύπαρκτον κ. τ. λ.

Ὅλαι αὐταὶ αἱ τροποποιήσεις τῆς λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος δυνατὸν νὰ ἐμφανισθοῦν αὐτομάτως εἰς τοὺς νευροπαθεῖς, εἰς τὰ ἀνισόρροπα ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἄγονται καὶ φέ-

ρονται μᾶλλον ἀπὸ τὸ ἔνστικτον παρὰ ἀπὸ τὴν λογικήν, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὰς ὑστερικάς· ἡ ἀναισθησία, ἰδίως, ἀποτελεῖ συχνὰ σύμπτωμα ὑστερισμοῦ τόσον χαρακτηριστικὸν, ὅσον καὶ ἡ τελεία ἀπώλεια τῆς συνειδήσεως καὶ οἱ σπασμοί. Αἱ τροποποιήσεις αὐταὶ δυνατὸν νὰ παραχθοῦν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν διαφόρων μεθόδων, πολὺ ἁπλῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ πολὺ γνωστῶν σήμερον. Τοιουτοτρόπως, ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ κανεὶς ***τεχνητὴν καταληψίαν, τεχνητὸν λήθαργον, τεχνητὴν ὑπνοβασίαν*** κ. τ. λ., ὅλως διόλου ὁμοίας μὲ τὴν καταληψίαν, τὸν λήθαργον καὶ τὴν ὑπνοβασίαν, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται αὐτομάτως. Λοιπόν, αἱ τεχνηταὶ αὐταὶ καταστάσεις, καθὼς καὶ ὁ τεχνητὸς ὕπνος, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἐκδηλώνονται, δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ ***μαγνητισμὸς*** καὶ ὁ ***ὑπνωτισμός***. Δυνάμεθα, ἀδιαφόρως· νὰ ὀνομάσωμεν τὰς καταστάσεις αὐτὰς μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ὅρον· ὁ δεύτερος, ἐν τούτοις, εἶναι προτιμώτερος τοῦ πρώτου, ὁ ὁποῖος προϋποθέτει θεωρίαν ἀπολύτως σφαλερὰν, ὅπως θὰ ἴδωμεν παρακάτω.

Ἐὰν, τέλος, ὀνομάσωμεν ***ὑποβολὴν,*** τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμένου, ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα, διὰ νὰ ἐκτιμήσωμεν καὶ νὰ καθορίσωμεν τὴν πραγματικὴν σημασίαν τῶν ὄπισθεν ὑπερφυσικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν καὶ ἀποτελοῦν ἀκόμη τὴν βάσιν τῶν λαϊκῶν προλήψεων, τῆς μαντείας τοῦ μέλλοντος, τῆς νοσομαντείας, τῆς μεταλλαγῆς τῶν αἰσθήσεων, τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενειῶν ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς, κ. τ. λ.

Ἡ ἱστορία ἀναφέρει πολλοὺς διασήμους ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν μιᾶς ἐμμόνου ἰδέας, ἑνὸς βαθέος στοχασμοῦ, ἔπιπτον εἰς ἔκστασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν δυσκόλως ἀπεσπῶντο μὲ τοὺς φυσικοὺς συγκλονισμούς. Καθὼς λ. χ. ὁ Ἀρχιμήδης, ὁ ὁποῖος, ἐξελθὼν ἀπὸ τὸν λουτρὸν, διέτρεχε τοὺς δρόμους τῶν Συρακουσῶν, φωνάζων: ***Εὕρηκα,*** μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ μέσου τοῦ καθορισμοῦ τῆς εἰδικῆς βαρύτητος τῶν σωμάτων.

Καθὼς ὁ Νεύτων, ὁ ὁποῖος «ἔπεσε λιπόθυμος εἰς κεραυνοβόλον ἔκστασιν» μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ νόμου τῆς ἕλξεως. Καθὼς ὁ Σωκράτης αὐτὸς, ὁ ὁποῖος, εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ποτιδαίας, παρέμεινεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὄρθιος, ἀκίνητος, ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας συνεχεῖς ὥρας· εἰς τὴν διαρκῆ αὐτὴν ἀκριβῶς ἔκστασιν κάμνει ὑπαινιγμὸν ὁ Πλάτων ἐκεῖ ὅπου, διὰ τοῦ Ἀριστοδήμου, ἑνὸς ἐκ προσώπων τῶν διαλόγων του, λέγει: «Ἀφήσατε τὸν Σωκράτην ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται· τοῦ συμβαίνει συχνὰ νὰ σταματᾷ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὑρίσκεται· θὰ τὸν ἰδῆτε ἐντὸς ὀλίγου, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι· μὴ τὸν ταράσσετε καὶ μὴ ἀσχολεῖσθε μὲ αὐτόν».

Ἓν ἄλλο ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει ἄμεσον σχέσιν μὲ τὸ θέμα μας, εἶναι καὶ τὸ ***οἰκεῖον δαιμόνιον,*** τὸ ὁποῖον, ἰσχυρίζετο ὅτι συμβουλεύεται συχνὰ καὶ τοῦ ὁποίου ἡ φύσις ἠρμηνεύθη διαφοροτρόπως «Τί ἦτο, ἐρωτᾷ ὁ Paul Janet, τὸ δαιμόνιον αὐτὸ, περὶ τοῦ ὁποίου τόσος ἔγινε λόγος; Ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν εἰς ἕνα ἰδιαίτερον Θεόν, ἐπιφορτισμένον νὰ ἐπιβλέπῃ μόνον αὐτὸν καὶ παρεδέχετο σοβαρῶς τὴν ὕπαρξιν ἡμιθέων ἢ δαιμονίων, τὰ ὁποῖα ἐπικαλεῖται εἰς τὴν ***Ἀπολογίαν*** του; Ὁ Σωκράτης ἦτο μυστικιστής, ὅπως θέλουν νὰ εἴπουν μερικοί; ἦτο μονομανής, ὅπως ἐτόλμησαν νὰ γράψουν ἄλλοι; Μήπως ἐπὶ τέλους ἦτο πλάνος, παίζων μὲ τὸν ὁραματισμόν, διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς ὀπαδούς του; Ὁ Σωκράτης ἀπετέλει σύνθετον προσωπικότητα, ἡ ὁποία ἐσυνδύαζεν μυρίας ἀποχρώσεις χωρὶς νὰ τὰς συγχωνεύσῃ. Ἀναμφιβόλως, κυρίαρχος τῆς προσωπικότητός του ἦτο ἡ λογική, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον ἔπαιζεν ἡ ἔμπνευσις, ἔμπνευσις, ἄλλως τε, τόσον μετρημένη, ὥστε σπανίως ἐξεθηλώνετο χωρὶς κάποιαν δόσιν γλυκείας εἰρωνίας. Ἡ ἔμπνευσις αὐτὴ τοῦ Σωκράτους φαίνεται ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δὲν ἦτο παρὰ ἡ ζωηρὰ καὶ ἐπίμονος φωνὴ τῆς συνειδήσεως· κάποτε ὅμως ἦτο καὶ κάτι

περισσότερον, προσελάμβανε χαρακτῆρα προφητικόν· τέλος ὑπῆρχον καὶ στιγμαί, ὅπου **ἀπετέλει σχεδὸν ἔκστασιν.....** Χωρὶς ἀμφιβολίαν, μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε κάποια μυστικοπάθεια.

Ἡ ἔμμονος ἰδέα, ἡ ὁποία ἐγέννα τὰς ἐκστάσεις τῆς Sainte Thérèse καὶ τοῦ François d' Assise ἦτο φύσεως θρησκευτικῆς. Ἡ ἔκστασις τῆς Jeanne d' Arc ἦτο φύσεως πατριωτικῆς· μὲ ὅλον τὸ σέβας πρὸς τὴν μνήμην τῆς ἡρωΐδος τῆς Ὀρλεάνης, εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ συνδιαλέξεις της μὲ τὸν Saint Michel, τὴν Ἁγίαν Αἰκατερίνην καὶ τὴν Sainte Marguerite, ἀπετέλουν καθαρὰς ψευδαισθήσεις ἐκστατικῆς καταστάσεως, τὰς ὁποίας ἐδημιούργει ἡ ἐκ τῶν κινδύνων καὶ τοῦ αἴσχους τῆς ξενικῆς κατοχῆς ὑπερδιέγερσις.

Οἱ φακίραι τῶν Ἰνδιῶν καὶ οἱ Χριστιανοὶ μοναχοὶ πίπτουν εἰς ἔκστασιν καὶ θελημματικὴν καταληψίαν, πρὸς μεγαλειτέραν δόξαν τῆς θεότητος καὶ ἐποικοδόμησιν τῶν πιστῶν· πρὸς τοῦτο, οἱ μὲν πρῶτοι βλέπουν τὸ ἄκρον τῆς μύτης των ἐπὶ μερικὰ λεπτά, οἱ δεύτεροι τὸν ἀφαλόν των, ὁ ὁποῖος, ὡς συνδέων τὸ ἔμβρυον μὲ τὴν μητέρα, θεωρεῖται ὡς τὸ ἱερώτερον σημεῖον τοῦ σώματος. Θὰ ἴδωμεν, εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ὅτι ἡ μέθοδος τῆς ὑπνωτίσεως, τὴν ὁποίαν ὑποδεικνύει ὁ Μπραϊδ, συνίσταται ἀκριβῶς εἰς τὴν διαρκῆ προσήλωσιν τοῦ βλέμματος ἐπὶ ἑνὸς ὡρισμένου ἀντικειμένου. Ἐπὶ τοῦ παρόντος σημειώνομεν ἁπλῶς ὅτι ἡ ἔκστασις καὶ ἡ καταληψία, ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, παρήγοντο μὲ μέσα ψυχικὰ ἢ φυσικά, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν τίποτε τὸ ὑπερφυσικόν, διὰ νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἀρχαιολογικὴν τοῦ ζητήματος μελέτην.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι μερικοὶ ἥρωες τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Οὐάλτερ Σκὼτ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ βλέπουν μακρυνὰ καὶ μέλλοντα πράγματα, μὲ μίαν λέξιν, εἶναι προικισμένοι μὲ **δευτέραν ὅρασιν.** Δὲν ἠξεύρω τί φρονοῦν δι' αὐτὸ τὸ προνόμιον οἱ ὀρεινοὶ τῆς Σκωτίας. Γνωρίζω ὅμως ὅτι ἀρκετοὶ Γάλλοι τὸ

πιστεύουν σταθερῶς, ἐπειδὴ ἡ μαντεία τοῦ μέλλοντος ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστερον κέρδος τῶν ὑπνοβατῶν τοῦ πανηγυριοῦ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν. Καὶ ὁ κ. Μουτὲν, ὁ συγγραφεὺς τοῦ ***νεωτέρου ὑπνωτισμοῦ,*** πιστεύει τὴν ***δευτέραν ὅρασιν,*** ἀλλὰ μὲ μερικοὺς σοφοὺς περιορισμούς. «Ἡ διπλῆ ὅρασις ὑπάρχει, λέγει, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποκοιμίσῃ κανεὶς οἱονδήποτε πρόσωπον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ***ἐνόρασιν.*** Θὰ ἐθεωρεῖτο ἐπιτυχία, ἐὰν ἐπὶ εἴκοσι προσώπων εὑρίσκομεν ἕνα ὑπνωτισμένον μὲ διαύγειαν πνεύματος, ἔστω καὶ διαλείπουσαν. Πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ ἐξηγῶμεν κατὰ γράμμα τὰ λεγόμενα τοῦ ὑπνωτισμένου, διότι, κοντὰ εἰς τὴν ἀλήθειαν, ὑπάρχει καὶ ἡ πλάνη. Μὴ ζητῶμεν ἀπὸ αὐτὸν νὰ ἀναγινώσκῃ εἰς τὰς σελίδας τοῦ μέλλοντος: «ἡ βασιλεία τῶν μάγων παρῆλθε» Τότε λοιπὸν τί ἀπομένει ἀπὸ τὴν δευτέραν ὅρασιν; Διερωτῶμαι.

Οἱ ἀρχαῖοι, ἐν τούτοις, ὡς ἐπιρρεπέστεροι εἰς τὴν αὐταπάτην, δὲν εἶχον ἀμφιβολίας διὰ τοὺς χρησμοὺς καὶ τὰς προφητείας, εἶναι δὲ γνωστὸς ὁ ρόλος τῶν Πυθιῶν, Σιβυλλῶν, καὶ Πυθωνίδων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος. Τί ἦσαν αἱ ἱέρειαι, αἱ ὁποῖαι μετεβίβαζον εἰς τοὺς ἁπλοῦς θνητοὺς τὰ θεῖα θελήματα καὶ προέλεγον τὰ μέλλοντα; Ἦσαν ἀναμφιβόλως ὑστερικαί, νευροπαθεῖς, τὰς ὁποίας ἐξέλεγον οἱ ἱερεῖς καὶ ἔρριπτον εἰς ἐκστατικὴν κατάστασιν, παραλήρημα, ψευδαισθήσεις καὶ σπασμούς, μὲ τὴν βοήθειαν μέσων, γνωστῶν σήμερον.

Ἡ Πυθία π. χ. ἦτο συνήθως νεαρὰ γυναῖκα, ὑποκειμένη εἰς νευρικὰς κρίσεις. Ὑπεβάλλετο εἰς τριήμερον νηστείαν, ἔχουσα δὲ τὸ μέτωπον δαφνοστεφανωμένον, ἐμάσσα, κατὰ τὸ τριήμερον αὐτὸ διάστημα, τὰ φύλλα τῆς δάφνης, τῶν ὁποίων ἡ ἐπενέργεια ἐπέδρα διεγερτικῶς ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου· κατόπιν δὲ ὅλων αὐτῶν, ἐτοποθετεῖτο, εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν, ἐπάνω εἰς ἕνα τρίποδα σκεπασμένον μὲ τὸ δέρμα τοῦ ὄφεως Πύθωνος, ποῦ ἐφόνευσεν ὁ Ἀπόλλων. Ὁ τρίπους αὐτὸς ἦτο τοποθετημένος ὑπεράνω φρέατος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀνεδίδοντο πυκνοὶ ἀτμοί, μὲ

δυνατὴν ὀσμήν, φυσικὴν ἴσως, πιθανώτερον ὅμως καὶ τεχνητήν, φορτωμένην μὲ μεθυστικὰ ἀρώματα. Περιστοιχισμένη, ὅπως ἦτο, στενῶς ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τοῦ μαντείου, ἀπειλουμένη μάλιστα ἀπὸ αὐτούς, ὅταν τὸ προφητικόν της πνεῦμα δὲν ἐξεθηλώνετο ἀρκετὰ γλήγωρα, ὑφισταμένη ἐκ μέρους των δυνατὴν ἐπιρροήν, ἡ ὁποία μάλιστα ἐγίνετο ἰσχυροτέρα, ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως παρ' αὐτῇ, τῆς στοιχειώδους μορφώσεως, διὰ τὸν λόγον ὅτι κατήγετο, συνήθως, ἀπὸ τὰ κατώτερα κοινωνικὰ στρώματα, ζαλισμενη, τέλος πάντων, ἀπὸ τὴν ὀσμὴν τῆς δάφνης καὶ τοὺς ἀτμοὺς ποῦ διεχύνοντο γύρω της, ἤρχιζε νὰ κινῆται ἐπάνω εἰς τὸν τρίποδα· σύσσωμος ἔτρεμε καὶ ἄφριζε μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἀνωρθωμένας.

« . . . . . Τὴν ἔβλεπες λυσίκομον.
Μὲ τὸν λαιμὸν φουσκωμένον ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ τὸ στῆθος λαχανια-
[σμένο.
Τὸ ἀνάστημά της ἐμεγάλωνε, ἡ φωνή της δὲν εἶχε τίποτε τὸ ἀν-
[θρώπινον.
Διότι ἐξύγωνε ὁ θεὸς καὶ τῆς ἔκαιε τὸ στῆθος».

Γελᾶτε; ἐπεθύμουν νὰ ἔβλεπα τὰ στήθη σας κατακαιόμενα ὑπὸ μιᾶς θεότητος. Ἡ Πυθία, ἐν τούτοις, δὲν ἐγέλα. Μέσα εἰς τὰς κραυγὰς καὶ τὰ οὐρλιάσματα, τὰ ὁποῖα προανήγγελλον, ὡς φαίνεται, τὴν ἐμφάνισιν τοῦ θείου πνεύματος, συνήρθρωνε μερικὰς λέξεις, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καταληπτάς, ὑπαγορευομένας συχνὰ ὑπὸ τῶν ἱερέων, οἱ ὁποῖοι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡρμήνευον τὸν χρησμὸν εἰς στίχους καὶ τὸν μετέδιδον εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους. Ὅλα αὐτὰ ἐγίνοντο μὲ σοβαρότητα καὶ ἡ κωμῳδία ἐτελείωνε. Αἱ ἀπαντήσεις ἦσαν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, διφορούμεναι καὶ ἱκανοποιητικαὶ δι' ὅλους. Ἐννοεῖται ὅτι, μετὰ τὴν χρησμοδοτικὴν παράστασιν, ἡ δυστυχὴς κόρη ἔπιπτεν ἐξηντλημένη, σχεδὸν νεκρά, χωρὶς αὐτὸ νὰ συγκινήσῃ τοὺς μαγνητιστὰς τῆς ἐποχῆς της, ὅπως δὲν συγκινεῖ καὶ τοὺς συγχρόνους.

Ὁ Ἀπόλλων ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν χρησμοδότης θεὸς, ἡ δὲ Πυθία ἦτο ἱέρειά του. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου, μάλιστα δὲ οἱ ἐπίγειοι ἀντιπρόσωποί των, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνεχθοῦν τὴν μονοπωλιακὴν χρῆσιν τοῦ τόσον γονίμου δι' ἐκμετάλλευσιν προνομίου αὐτοῦ, ἐγκατέστησαν ἴδια μαντεῖα, καθὼς τὸ τῶν Σιβυλλῶν, αἱ ὁποῖαι κατ' ἀρχὰς ἐνεπνέοντο ἀπὸ τὸν ἴδιον Δία, κατόπιν δὲ ἀπὸ θεότητας δευτερευούσης σημασίας. Ἡ ἀρχαιοτέρα Σίβυλλα ἦτο, ἡ τῆς Ἐρυθραίας, ἡ διασημοτέρα, ἡ τῆς Κύμης, Ἀγκύρας κ.τ.λ. Εἰς τοὺς Δελφοὺς μάλιστα ἐγεννήθη ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ Πυθίας καὶ μιᾶς Σιβύλλης, ἡ ὁποία ἐγκατεστάθη ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ μαντείου τῆς πρώτης. Καὶ αἱ Σίβυλλαι ἦσαν γυναῖκες νευροπαθεῖς, εὑρισκόμεναι ἐπίσης ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἱερέων, αἱ προφητεῖαι των ὅμως ἦσαν πάντοτε μεταγενέστεραι τοῦ γεγονότος, τὸ ὁποῖον ἤθελον προεμάντευον.

Ἡ τελευταία κατηγορία τῶν προφητίδων αὐτῶν ἦτο, ἡ τῶν Πυθωνίδων, αἱ ὁποῖαι, ἐν τούτοις, ἀφῆκαν ἀμυδρότερα ἴχνη εἰς τὴν ἱστορίαν, ἐξαιρέσει τῆς Πυθωνίδος τοῦ Ἐνδώρ.

Εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι γνωστὸν τὸ σπήλαιον τῆς μάντιδος αὐτῆς, ἡ ὁποία ἠξιώθη τῆς τιμῆς νὰ ἐπικαλεσθῇ, πρὸ τοῦ Σαούλ, τὴν σκιὰν τοῦ Σαμουήλ, ἡ ὁποία προεφήτευσε τὸν προσεχῆ θάνατόν του· ὁ Σαοὺλ, εὐγνώμων διὰ τὴν πρόρρησιν αὐτήν, διὰ νὰ μὴ τὴν διαψεύσῃ, δὲν ἤργησε νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ἡ Πυθωνὶς αὐτή, ἐκτὸς τῶν ἄλλων μικροταλάντων της, ἔπαιζε καὶ ρόλον medium, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ μίαν ἀκόμη ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σεβαστὴ ἀρχαιότης ἐπρέσβευε τὸν πνευματισμόν.

Ποῖος δὲν ἀνευρίσκει εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ δῆθεν θεῖα φαινόμενα, τὰς συνθήκας τοῦ πειραματικοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἀπαραλλάκτους μὲ τὰς σημερινάς; Πρόκειται περὶ γυναικῶν, ***προσβαλλομένων ἀπὸ νευρικὰς κρίσεις,*** λέγουν οἱ συγγραφεῖς, περὶ ***ὑστερικῶν*** λέγετε, διὰ νὰ ἔχετε ἀκριβεστέραν μετάφρασιν.

Αἱ αἰσθήσεις των ὑπεβάλλοντο εἰς κατάστασιν **ἐρεθισμοῦ** μὲ δυνατὰ ἀρώματα, μὲ τὴν μουσικήν, μὲ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς δάφνης. Ἐπὶ τῆς φυσικὰ δεισιδαίμονος φαντασίας των ἐπέδρα τὸ μεγαλεῖον τοῦ τόπου, ἡ προσδοκία τῆς θεότητος, ὁ ὑπεράνθρωπος ρόλος ποῦ ἐξηναγκάζοντο νὰ παίζουν Ἐν συντομίᾳ, ἔπιπτον εἰς κατάστασιν τεχνητῆς ὑπνοβασίας, ὁπότε οἱ προκαλοῦντες αὐτὴν ἱερεῖς τὰς εἶχον ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐξουσίαν των καὶ ταῖς ὑπηγόρευον τοὺς χρησμούς. Νευρικότης, ὑπερδιέγερσις τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς φαντασίας, ὑποβολή: οἱ τρεῖς αὐτοὶ ὅροι τοῦ νεωτέρου ὑπνωτισμοῦ ἀνευρίσκονται εἰς τὰς ἀρχαίας θαυματουργίας.

Ἀναφέρω ἁπλῶς καὶ περὶ τῶν Χαλδαίων ὁραματιστῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτόν των ὤφειλον τὴν δύναμιν τῆς διπλῆς ὁράσεως. Οἱ **μάγοι** ἐν τούτοις, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Ζωροάστρη, εἶχον μόρφωσιν εὐρυτέραν τῶν συγχρόνων των, ἔλεγον ὅμως ὅτι ἦσαν προικισμένοι μὲ ὑπερανθρώπους ἰδιότητας, διὰ νὰ θαμβώσουν τὸν λαὸν καὶ νὰ διατηρήσουν τὴν ἱεραρχικήν των ἐπιρροήν. Τοὺς σοφοὺς αὐτοὺς διεδέχθησαν κατόπιν οἱ ἀγύρται.

Λέγουν ὅτι ἡ **γοητεία** εἶναι δευτερότοκος ἀδελφὴ τῆς **μαγείας**. Ποία ὅμως διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο συγγενῶν! Ἡ **μαγεία** ἰσχυρίζεται ὅτι κυβερνᾷ τὰ στοιχεῖα καὶ διαθέτει ὑπεράνθρωπους δυνάμεις, κ.τ.λ. Εἶναι, μὲ ἄλλας λέξεις, ποιητική, ἐλκυστικὴ ὅπως τὰ παραμύθια· τὰ θαύματά της εἶναι εὐεργετικά· δὲν ὑποδουλώνει τὴν ψυχήν, δὲν ἐγγίζει τὸ σῶμα παρὰ μόνον διὰ νὰ τὸ θεραπεύσῃ. Ἡ **γοητεία,** τοὐναντίον, προκαλεῖ τὴν ἀδιάκοπον ἐπέμβασιν κακοποιῶν πνευμάτων, δαιμόνων, αὐτοῦ τοῦ διαβόλου, αἱ δὲ ὑπηρεσίαι της ἐξαγοράζονται μὲ τὸ πῦρ, εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν, καὶ τὴν αἰωνίαν καταδίκην, εἰς τὸν ἄλλον.

Γόητες καὶ γόησσαι δὲν χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς χθές. Ὁ Φιλόστρατος, ὁ ὁποῖος ἔζη κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα μ. Χ., ἀφηγεῖται τὸ ἑξῆς εἰς τὸν βίον Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως: «Μία

γυναῖκα προσῆλθεν εἰς τοὺς σοφοὺς τῶν Ἰνδιῶν, ἀρχηγὸς τῶν ὁποίων ἦτο ὁ Ἰάρχας, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειάν των ὑπὲρ τοῦ δεκαεξαετοῦς υἱοῦ της, ὁ ὁποῖος, καθὼς ἔλεγεν, ἀπὸ διετίας ἦτο δαιμονισμένος. Ὁ νέος αὐτὸς ἔχασε τὸν νοῦν του, ἀπεστρέφετο τὴν μελέτην, ἀπέφευγε τὰς διασκεδάσεις τῆς ἡλικίας του, ἔφευγεν ἀπὸ τὸ πατρικό του σπίτι διὰ νὰ περιφέρεται μόνος εἰς τὸν κάμπον· ἔχασε μάλιστα, καθὼς ἔλεγεν ἡ μητέρα του, τὴν ἰδικήν του φωνὴν καὶ ἀπέκτησε ἄλλην, πλέον βαρύηχον· προσέθετε δὲ ὅτι ὁ υἱός της ἔβλεπε, ὄχι μὲ τὰ ἰδικά του, ἀλλὰ μὲ ξένα μάτια· ματαίως τὸν συμβουλεύω, ἔλεγε, δὲν μὲ ἀκούει καὶ δὲν ἀνέχεται τὴν παρουσίαν μου. Ὁ σοφὸς Ἰνδὸς λέγει εἰς τὴν μητέρα: Ἔχε ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην, ὁ δαίμων δὲν θὰ θανατώσῃ τὸ παιδί σου, ἐὰν τοῦ φέρῃς νὰ διαβάσῃ αὐτό». Ἡ ἐπιστολὴ ἀπηυθύνετο πρὸς τὸ πνεῦμα, περιεῖχε δὲ σφοδρὰς ἀπειλὰς κατ' αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἐγκατέλειπε τὸ σῶμα τοῦ νέου χωρὶς νὰ τὸ βλάψῃ». Ὁρίστε λοιπὸν μία ἀπόπειρα ἐξορκισμοῦ δι' ἀλληλογραφίας, ἡ ὁποία συνέβη πρὸ 18 αἰώνων, ἐπὶ ἑνὸς νέου, ὁ ὁποῖος, ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας του, πιθανὸν νὰ προσεβλήθη ἀπὸ διανοητικὴν διατάραξιν, συχνὴν κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν.

Μέχρι τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, οἱ **δαιμονισμένοι** ἦσαν σπάνιοι. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξε τὸ σύνθημα τοῦ θανάτου τῶν θεῶν. ἡ βασιλεία τῶν Σιβυλλῶν εἶχε λήξει, ἡ τοῦ Σατὰν δὲν ἤρχισεν ἀκόμη «Ἀπὸ πότε χρονολογεῖται ἡ γόησσα; Ἀπαντῶ ἀδιστάκτως: Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀπελπισίας, τῆς βαθείας ἀπελπισίας ποῦ ἐγέννησεν ὁ ἐκκλησιαστικὸς κόσμος» (Σ. Μ. ὑπαινίσσεται τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν). Λέγω ἀδιστάκτως: «ἡ γόησσα εἶναι τὸ ἔγκλημά του» Αὐτὴ εἶναι ἡ ἰδέα ποῦ ἀνέπτυξεν ὁ Michelet εἰς τὴν ἀθάνατόν του μελέτην περὶ τῆς γενέσεως τῆς γοητείας. Ἀπὸ τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν πίεσιν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ Τιμαριωτισμὸς ἐξήσκησαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης μηχανῆς, ἐγεννήθη ἡ μετὰ τοῦ διαβόλου συν-

θήκη. Ὁ ἄνθρωπος ἐπεκαλέσθη τὸ πνεῦμα τοῦ ἐρέβους κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ φωτός. Τί τὸ παράξενον, ἐὰν τὰ χρυσόβουλα τοῦ Πάπα, διὰ νὰ καταδικάσουν ἀμφοτέρας, ἐσυνδύασαν τὴν αἵρεσιν μὲ τὴν γοητείαν, ἐπειδὴ ἡ μία δὲν ὑφίσταται χωρὶς τὴν ἄλλην;

Ἀπὸ τὸν δέκατον τρίτον ἕως τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα, πλεονάζουν αἱ ἐπὶ μαγγανείᾳ δίκαι τόσον εἰς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, χώρας τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἱσπανίαν, αἱ ὁποῖαι παρέμειναν πιστὰ εἰς τὴν Παπικὴν Αὐλήν: Ὁ Σατὰν δὲν ἔχει θρησκείαν. «Ποτὲ δὲν παρετηρήθη τόση δαψίλεια ἀπὸ ἀνθρώπιναις ζωαῖς. Χωρὶς νὰ ἀναφέρωμεν τὴν Ἱσπανίαν, τὴν κλασσικὴν χώραν τῶν ὁλοκαυτωμάτων, ὅπου ὁ Μαυριτανὸς καὶ ὁ Ἑβραῖος δὲν ἐπήγαιναν χωρὶς τὴν γόησσαν, καίουν ἑπτὰ χιλιάδας εἰς τὴν Τρέβην καὶ, δὲν ἠξεύρω πόσους, εἰς τὴν Τουλοῦζαν· εἰς διάστημα 3 μηνῶν ἔκαυσαν πεντακοσίους εἰς τὴν Γενεύην (1513), ὀκτακοσίους εἰς τὴν Βύρτζμπουργκ (σχεδὸν μία φουρνιὰ), χιλίους πεντακοσίους εἰς τὴν Ραμπέργη (δύο πολὺ μικραὶ ἐπισκοπαί!). Φερδινάνδος ὁ Β'., ὁ θρησκόληπτος αὐτὸς, ὁ σκληρὸς αὐτοκράτωρ τοῦ Τριακονταετοῦς πολέμου καὶ αὐτὸς ἀκόμη ἠναγκάσθη νὰ ἐπιβλέψῃ τοὺς καλούς του ἐπισκόπους· θὰ ἔκαιον ὅλους τοὺς ὑπηκόους του» (Michelet). Εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος, διεξήχθησαν τοιαῦται δίκαι ὄχι ὀλιγώτεραι τῶν 300 χιλιάδων.

Καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι δίκαι ποῦ ἔγιναν εἰς Καμπραὶ (1491), Νάντην (1540), Ἀνζὲρ (1599), Μασσαλίαν (1610), Λουντὲν (1632), Λουδιὲ (1640), Ὠξὸν (1652), αἱ ὁποῖαι δὲ ἐστοίχισαν τὴν ζωὴν τῶν Γκοφρίντι, Οὐρμπαὶν, Γκραντιὲ, Μπουλλὲ καὶ ἄλλων, ὅλαι αὐταὶ αἱ δίκαι ἀπεκάλυψαν τὰ ἴδια τερατουργήματα τῶν ***δαιμονισμένων*** καὶ τῶν ***γοήτων:*** λιποθυμίαι, ἐκστάσεις, λήθαργος, ἀναισθησία, σπασμοὶ, ἀλλόκοτοι στάσεις, χρησμολογία, κ. τ. λ.

Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι τερατωδέστερα ἀπὸ τοὺς χρησμοὺς τῶν Σιβυλλῶν, ἐξηγοῦνται δὲ μὲ τὰς ἰδίας αἰτίας. «Ἐπὶ ἑνὸς γόητος, δέκα χιλιάδες γόησσαι» λέγει ἕνας σύγχρονος Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ'. «Κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, ἐπὶ διακοσίων καταγγελιῶν ἐπὶ μαγγανείᾳ, αἱ περισσότεραι τῶν τριῶν τετάρτων ἀπέβλεπον εἰς γυναῖκας», γράφει ὁ ἰατρὸς Λαντὰμ (τῆς Γενεύης). Καὶ τοῦτο, διότι ὁ ὑστερισμὸς ὑπῆρξε πάντοτε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔδαφος τῶν ἄκρων νευρικῶν φαινομένων καὶ διότι ὁ ὑστερισμὸς εἶναι συχνότερος εἰς τὰς γυναῖκας παρὰ εἰς τοὺς ἄνδρας. Ἔπειτα, τί ἦσαν αἱ δαιμονισμέναι ἢ αἱ μάγισσαι αὐταί; Κάποτε καλογραῖαι, τῶν ὁποίων ἡ φαντασία καὶ αἱ αἰσθήσεις διηγείροντο μὲ τὸν μυστικισμὸν τῶν μοναστηρίων, τὰς μεθόδους τῆς θρησκευτικῆς λατρείας, μὲ τὴν ἀόριστον προσδοκίαν τοῦ ἀγνώστου· κάποτε δὲ δυστυχισμένα πλάσματα, τὰ ὁποῖα προσεβάλλοντο ὑπὸ φρενοβλαβείας, ἕνεκα τῶν στερήσεων, τῆς θλίψεως καὶ τῶν κακουχιῶν. Ἐπὶ τῶν προσώπων αὐτῶν, μὲ προδιαθέσεις καθὼς αἱ ἀνωτέρω, ὁ ἐλάχιστος φυσικὸς ἢ ἠθικὸς κλονισμὸς, ὁ φόβος τῆς καταδιώξεως, ἡ ἐπιρροὴ ἰσχυρῶν προσώπων, γεννοῦν ὁλόκληρον ἐκείνην τὴν σειρὰν τῶν ἀτάκτων ὀργανικῶν ἐκφάνσεων, τὰς ὁποίας οἱ προληπτικοὶ ἀποδίδουν εἰς διαβολικὴν ἐπενέργειαν.

Εἰς τὸ Loudun, καθὼς λέγει εἰς μίαν ἐπιστολήν του ἕνας αὐτόπτης μάρτυς, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὁ ἰατρὸς Λεγκὲ, ἡ ἡγουμένισσα «εἶχε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς βραχίονας διεστραμμένους, τὰ μάγουλα πρησμένα, τὴν γλῶσσαν ἔξω ἀπὸ τὸ στόμα... Τὰ πόδια της ἦσαν ἀγκυλωμένα. Μὲ μίαν σπασμωδικὴν κίνησιν ἠνωρθώθη ἐπὶ τῆς κλίνης, μὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα στηριγμένα ἐπὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα τὴν περιεστοίχιζον. Ἅπλωσε κατόπιν τὸν βραχίονά της πρὸς τὴν θύραν, δὲν ἤγγιζε δὲ τὴν κλίνην παρὰ μὲ μόνον τὸν ἕνα πόδα της».

Μία ἄλλη, Οὐρσουλίνα, «ἐρρίφθη εἰς τὸ δάπεδον, ὅπου ὁ διάβολος ἐξήσκησεν ἐπ' αὐτῆς βιαιότητας, τὴν ἀνέτρεψε τρεῖς φο-

ρὰς πρὸς τὰ ὀπίσω, εἰς **σχῆμα τόξου,** οὕτως ὥστε δὲν ἤγγιζε τὸ δάπεδον παρὰ μὲ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς καὶ τῆς μύτης. Αἱ στάσεις αὐταὶ χαρακτηρίζουν τὴν καταληψίαν, ἡ δὲ κύρτωσις τοῦ σώματος εἶναι σύμπτωμα ὑστερικῶν σπασμῶν.

Εἰς τὰς πόλεις Λουδιὲ καὶ Ὠξόνην, ὁ λήθαργος ἐναλλάσσετο μὲ τὴν καταληψίαν, μεταξὺ τῶν καλογραιῶν. «Ὑπάρχουν μεταξύ των. καθὼς ἀφηγεῖται ὁ Λεμπρετόν, μερικαὶ ποῦ λιποθυμοῦν, κατὰ βούλησιν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐξορκισμῶν. Οἱ ἐξορκισμοὶ διήρκουν κάποτε μισὴ ὥρα, κατὰ διάστημα τῆς ὁποίας αἱ λιπόθυμοι εὑρίσκοντο ἐν πλήρει ἀναισθησίᾳ.

Εἰς πολλὰ μέρη, οἱ δαιμονισμένοι ἦσαν προικισμένοι μὲ γλωσσομάθειαν, ἐδημηγόρουν δὲ πρὸ πάντων εἰς τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν. Οἱ ὑπνοβάται αὐτοὶ ἐλησμόνουν, κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν, πᾶν ὅ,τι συνέβαινε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου, ὁπότε ἡ μνήμη, τοὐναντίον, εὑρίσκετο ἐν ὑπερδιεγέρσει. Τί τὸ παράδοξον, ἐὰν αἱ καλογραῖαι, συνειθισμέναι ὅπως ἦσαν νὰ ἀπαγγέλουν Λατινικὰ τὰς λειτουργικὰς φράσεις, διετήρουν μερικὰ λεξείδια, ἀρκετὰ διὰ νὰ συρράψουν ἀκαταλήπτους φράσεις, τὰς ὁποίας ἐθαύμαζεν ὁ χυδαῖος λαὸς χωρὶς νὰ τὰς ἐννοῇ; Τὸ ἴδιον θὰ ἔκαμνε καὶ ἕνας κανονάρχης ἢ ἕνας ψάλτης χωρίου. Ὅσον διὰ τὴν νοημαντείαν καὶ τὴν παθητικὴν ὑπακοήν, τὴν ὁποίαν ἐξεδήλωνον αἱ ἴδιαι καλογραῖαι εἰς μερικὰ πρόσωπα, αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑποβολῆς, ἡ ὁποία ἐσυνδυάζετο μὲ τὴν ἀκουστικὴν ὀξύτητα, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς ὑστερικὰς ὑπνοβάτιδας.

Τὸ κυριώτερον ὅμως γνώρισμα τῆς διαβολικῆς ἐπενεργείας ἦτο ἡ ἀναισθησία. Ἐνέπηγον εἰς τὴν σάρκα τῶν δυστυχῶν αὐτῶν βελόνας καὶ πυρακτωμένον σίδηρον· ὅταν δὲ ὁ ἰατρὸς τῆς ἀνωτάτης Ἱεροεξεταστικῆς ἐπιτροπῆς εὗρισκεν ἐπὶ τοῦ πάλλοντος αὐτοῦ σώματος καὶ ἕνα μόνον σημεῖον ἀναίσθητον, ἐθριάμβευεν· ἦτο **τὸ σημάδι τοῦ διαβόλου,** ἡ πυρὰ ἄναπτε, ὁ δῆμιος ἱκανοποιεῖτο, μία νέα γόησσα ἐξαπεστέλλετο! Σήμε-

ρον λέγομεν: ἡ ἀναισθησία αὐτὴ, μὲ κάτι ἄλλας νευρικὰς διαταράξεις, ἀποτελεῖ ἀσφαλὲς σύμπτωμα ὑστερισμοῦ· δηλ. ἕκαιαν μίαν ἀκόμη ὑστερικήν. Ἦλθεν ὅμως ἐποχὴ ὅπου ὁ ἰατρὸς πλέον μορφωμένος καὶ φιλάνθρωπος, ἠρνήθη τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν φρικτὴν αὐτὴν κωμῳδίαν, παρατηρήσας ὅτι οἱ δῆθεν **δαιμονισμένοι** αὐτοὶ δὲν ἦσαν παρὰ μονομανεῖς, τῶν ὁποίων ἡ θέσις ἦτο εἰς τὸ φρενοκομεῖον καὶ ὄχι ἐπάνω εἰς τὸν ξυλοσωρόν. Ἐδῶ τελειώνουν αἱ ἐπὶ μαγγανείᾳ δίκαι, αἱ ὁποῖαι ἐν τούτοις μόλις τὸ 1682 ἔπαυσαν ὁριστικῶς. Αἱ «ἐπιδημικαὶ τοῦ πνεύματος ἀσθένειαι», κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἔκφρασιν τοῦ ἰατροῦ Ρεγνὰρ, δὲν εἶχον τελειώσει. Οἱ ἀπαισιόδοξοι μάλιστα βεβαιοῦν ὅτι δὲν θὰ λήξουν ποτέ. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένον τὸ ἔνστικτον τῆς μιμήσεως, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ δυσάρεστος, ὅταν ἐκδηλοῦται ὑπὸ τύπον συρμοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅσον γελοῖος καὶ ἂν εἶναι, ἐξαπλώνεται εἰς εὐρὺν κύκλον ἀτόμων, ὅταν πρὸ πάντων πρόκειται περὶ νευρικῶν καὶ διανοητικῶν διαταράξεων. Ἀπόδειξις εἶναι ἡ πληθώρα τῶν μάγων, τῆς ὁποίας μάρτυρες εἶναι τρεῖς συνεχεῖς αἰῶνες· καὶ αὐτὸς ὁ χορὸς τοῦ Saint Guy ἢ τοῦ Saint Wyt (μερικοὶ λέγουν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου), ὁ ὁποῖος προσέβαλλε ταὐτοχρόνως πολλὰ παιδιὰ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ἢ τῆς αὐτῆς σχολῆς, προσλαβὼν κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα χαρακτῆρα ἐπιδημίας, ἀποτελεῖ ἄλλην ἀπόδειξιν «Τῷ 1643, εἰς τὸ Μέτς, λέγει ἕνας χρονικογράφος, συνέβη κάτι τὸ ἀλλόκοτον εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ πέριξ· νέοι πρὸ πάντων καὶ γυναῖκες ἐχόρευον τὸν χορὸν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τόσον πολὺ, ὥστε ἐξηντλοῦντο καὶ ἔπιπτον κατὰ γῆς σχεδὸν νεκροί. Πολλοὶ ἦλθον εἰς τὸ Μέτς, τοὺς ὡδήγησαν ὅμως ἐκτὸς τῆς πόλεως καὶ τοῖς ἀπηγόρευσαν τὴν ἐπάνοδον».

Αἱ καθ' ὁμάδας παραπλανήσεις αὐταὶ ἀναφαίνονται, κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Τὴν δαιμονομανίαν διεδέχθη ἡ θεομανία, τὸν Σατὰν ὁ Θεὸς ἢ οἱ ἅγιοί του, τὴν γόησσαν ἡ θαυματουργός. Ὅλοι ἤκουσαν νὰ γίνεται λόγος περὶ

τοῦ διακόνου Παρί, ὁ ὁποῖος ἔγινε Ζανσενιστής, ἀποθανὼν τῷ 1727 καὶ ταφεὶς εἰς τὸ νεκροταφεῖον Saint Medard. Ὁ αὐστηρὸς βίος, τὸν ὁποῖον διῆγε, ἡ φιλανθρωπία τὴν ὁποίαν ἐπέδειξε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του, ὑπῆρξαν ἀναμφιβόλως ἡ αἰτία τῆς διαδοθείσης φήμης ὅτι ἐπὶ τοῦ τάφου του ἐγένοντο θαύματα. Πάραυτα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες (πρὸ πάντων γυναῖκες, ὡς συνήθως) ἤρχισαν νὰ συρρέουν εἰς τὸ μέρος αὐτό· καὶ δὲν ἦτο μόνον ὄχλος, ἀλλὰ καὶ πρόσωπα τῆς περιωπῆς τοῦ καρδιναλίου de Noailles, ὁ ὁποῖος ἐνέγραφε, καθ' ἑκάστην, τὸν ἀριθμὸν τῶν θεραπειῶν. Ἕως ἐδῶ μικρὸ τὸ κακό· κατόπιν ὅμως μία γυναῖκα, πλέον εὐαίσθητος ἀπὸ τὰς ἄλλας προσκυνητρίας, κατελήφθη ἀπὸ σφοδρὰν νευρικὴν κρίσιν, εἰς τὸν περίβολον τοῦ νεκροταφείου· ἡ νόσος μετεδόθη εὐθὺς καὶ εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν νὰ κάμνουν σπασμωδικὰς κινήσεις (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα, αἱ ***σπασμωδικαί***), νὰ γαυγίζουν, νὰ πηδοῦν, νὰ συστρέφωνται χωρὶς νὰ ἐκδηλώνουν πόνους. Τὸ γεγονὸς ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τέλους ἔκλεισαν τὴν εἴσοδον τοῦ νεκροταφείου διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθοῦν αἱ σκανδαλώδεις αὐταὶ σκηναί. Κάποιος μάλιστα ἔγραψε ἐπὶ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου τὸ ἑξῆς δίστιχον :

Ὁ Βασιλεὺς ἀπαγορεύει εἰς τὸν Θεὸν
νὰ θαυματουργῇ εἰς τὸ μέρος αὐτό.

Εἶναι φανερὸν ὅτι αἱ ***σπασμωδικαὶ*** ἦσαν ἀνισόρροποι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅτι αἱ νευρικαὶ κρίσεις ἦσαν ἀποτέλεσμα τῆς μιμήσεως, αἱ δὲ τερατοπραξίαι ὠφείλοντο εἰς τὴν φαντασίαν, ἡ ὁποία παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὰς θαυματουργοὺς θεραπείας. Μακρὸς εἶναι ὁ κατάλογος τῶν θαυματουργιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὰ φυλακτήρια τῆς ἀρχαιότητος καὶ φθάνουν μέχρι τῶν θεραπειῶν τοῦ Ζουάδου Jacob ἢ τῆς Παναγίας de Lourdes! Οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἐθεράπευον ἄλλοτε τὰς χοιράδας καὶ ἄλλας ἀσθενείας μὲ τὴν ἁπλῆν ἐπίθεσιν τῶν

χειρῶν ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, ὁ Valentin Greatrakes, Ἰρλανδός, στρατιώτης καὶ κατόπιν εἰρηνοδίκης, ἦτο δῆθεν προικισμένος μὲ θεραπευτικὴν δύναμιν. Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, ὁ Γκάσνερ, κληρικός, ἐθεράπευε νευρασθενείας, διὰ τῆς προστριβῆς τῶν πασχόντων μερῶν τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ζώνης ἢ τοῦ μανδηλίου του : διὰ τὸν τύπον, ἀπήγγελε καὶ μερικὰ Λατινικὰ τῆς κουζίνας, πρὸς ἐξορκισμόν· πραγματικῶς ὅμως ἐμαγνήτιζε τοὺς ἀσθενεῖς, διότι ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν προκαλεῖ εἰς μερικὰ πρόσωπα μίαν ἰδιαιτέραν ἐγκεφαλικὴν κατάστασιν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας εἶναι προσιτότερα εἰς τὴν ἐν ***ἐγρηγόρσει ὑποβολήν,*** περὶ τῆς ὁποίας θὰ ὁμιλήσωμεν παρακάτω.

«Καὶ σήμερον, λέγει ὁ ἰατρὸς Cullere, ὑπάρχουν ἀκόμη θεραπευταί, γόητες καὶ δαιμονόβλητοι», πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῶν λεγομένων του, ἀναφέρει τὴν ἀκόλουθον περικοπὴν ἀπὸ τὸν Liberal de la Vendée τῆς 18 Ἀπριλίου 1884.

«Ἡ χωροφυλακὴ τοῦ Νουαρμουτιὲ κατήγγειλε ἕνα ἄτομον, τὸ ὁποῖον, ἀπὸ 40 ἐτῶν, ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει τὸ προνόμιον νὰ θεραπεύῃ τοὺς πάσχοντας, δι' ἁπλῆς ἐπαφῆς καὶ ἀπαγγελίας προσευχῶν ἀκαταλήπτων διὰ τὸν ὄχλον. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ θεραπεῖαι αὐταὶ δὲν γίνονται δωρεάν. Κάθε κόπος θέλει καὶ τὴν ἀμοιβήν του καὶ τὸ ἄτομόν μας ἀμείβεται. Κατὰ τὰς πέντε πρώτας ἑορτὰς τοῦ ἔτους, ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ἦτο ὄρθιος. Εἰργάζετο εἰς τὸ φανερόν, διότι εἰς τὴν Μπαρμπάτρ, ὅπου ἦτο, ὁ κόσμος πιστεύει τὸ ὑπερφυσικόν. Εἶχε μάλιστα καὶ πατέντα εἰδήμονος· Φαίνεται ὅτι πιστεύει πολὺ εἰς τὴν ὑπερφυσικήν του δύναμιν· Πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι τὸ ***ἕβδομο παιδὶ*** τῆς μάνας του καὶ ἔχει κάτω ἀπὸ τὴ γλῶσσα του ἕνα ***σημάδι***. Φυσικὰ δὲ καὶ πολλοὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἐθεραπεύθησαν ἀπὸ αὐτόν ,.. »

Ὑπάρχουν ἐπίσης, πρᾶγμα φυσικὸν ἄλλως τε, διότι παρὰ τὸ κακὸν ὑπάρχει καὶ τὸ φάρμακον, πολλοὶ μάγοι ἄλλοι σὲ φι-

λοδωροῦν μὲ πυρεττόν, ἄλλοι μὲ κωλικοπόνους· αὐτὸς ἐμποδίζει τὰς ἀγελάδας σου νὰ δίδουν γάλα· ἐκεῖνος θέλει νὰ μὴ γίνεται βούτυρο μὲ ἀνθόγαλα. ὁ ἰσχυρότερος τραβᾶ τὸ γάλα τῶν γειτονικῶν ἀγελάδων, χωρὶς οὔτε νὰ τὰς ἐγγίσῃ, οὔτε κἂν νὰ τὰς ἴδῃ. Ἀλλά, διὰ τοὺς τοιούτους, τὸ πολὺ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ παραπονεθῇ ὄχι ὅμως καὶ νὰ φοβηθῇ, δύναται δὲ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἡσύχους μὲ ὅλας τὰς κακοποιήσεις των.

Τοιουτοτρόπως, ὁ μαγνητισμὸς ἢ ὁ ὑπνωτισμός, κατὰ τὴν μυστικήν, θεοσφικὴν καὶ αἰσθηματικήν του περίοδον, ἔρριψεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τόσον βαθείας ρίζας, ὥστε νὰ ἀνευρίσκωμεν τὰ ἴχνη των καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Εὐρώπην, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν, χώρας, ὀλιγώτερον προχωρημένας εἰς τὸν πολιτισμόν· Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔμενεν ἀνεξήγητος, ἐκδηλούμενος μὲ φαινόμενα δύο εἰδῶν: Τοῦ πρώτου εἴδους ἦσαν ἀληθῆ, δυνάμεθα δὲ ὄχι μόνον νὰ τὰ ἐξακριβώσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ προκαλέσωμεν εὐκόλως, ἐνῷ τότε ἡ ἐπιστημονικὴ των ἐξήγησις ἦτο ἀδύνατος· τοῦ δευτέρου εἴδους ἦσαν ἀπολύτως σφαλερά, διασωθέντα μέχρις ἡμῶν διὰ τῆς παραδόσεως τῶν ἐνδιαφερομένων ἢ τῶν μωροπίστων ἀνθρώπων. Τὰ πρῶτα, δηλ. ἡ καταληψία, ὁ λήθαργος, ἡ ὑπνοβασία, ἡ δι' ὑποβολῆς ἐπιρροή, ἀνάγονται εἰς τὸν σοβαρόν, τὸν πειραματικὸν ὑπνωτισμόν· τὰ δεύτερα, δηλ. προφητεῖται τοῦ μέλλοντος, θαυματουργαὶ θεραπεῖαι, μαντική, ἀνήκουν μόνον εἰς τοὺς ἀγύρτας· Ἂν καὶ ἡ διάκρισις τῶν φαινομένων αὐτῶν ἔγινε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, τὸ δὲ ἐπιστημονικὸν βάπτισμα τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἶναι χρονολογίας νεωτέρας, ἀναμφίβολον τυγχάνει ὅτι αἱ ἐκφάνσεις του ἦσαν γνωσταὶ ἀνέκαθεν. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἀποδεικνύουν αἱ προηγούμεναι σελίδες, αἱ ὁποῖαι μᾶς ὁδηγοῦν βαθμηδὸν εἰς τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος καὶ τὴν γένεσιν τοῦ Μεσμερισμοῦ.

Ο ΜΕΣΜΕΡ ΚΑΙ Ο ΖΩΪΚΟΣ ΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΣ

Αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ Μεσμὲρ εἰς τὴν Βιέννην — Μεσμεριαναὶ μέθοδοι — Ἡ μαγνητικὴ λεκάνη — Ῥῆξις τοῦ Μεσμὲρ μὲ τὰς Ἑταιρίας τῶν σοφῶν τῶν Παρισίων — Ἐπέμβασις Λουδοβίκου τοῦ ΙΣΤ', καὶ τῆς Μαρίας Ἀντουανέττας — Ἐκθέσεις τῶν βασιλικῶν ἐπιτρόπων — Θεωρία τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ — Κριτικὴ τοῦ Μεσμερισμοῦ.

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1778, ὁ Βολταῖρος, ὁ δεινὸς πολέμιος τοῦ θαύματος, ἔκαμνεν εἰς τὸ Παρίσι τὸ τελευταῖόν του ταξείδιον. Τὸν ἴδιον μῆνα τοῦ ἰδίου ἔτους ἔφθανεν εἰς τὴν Γαλλικὴν πρωτεύουσαν ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζετο ὅτι κάμνει τὰ θαυμασιώτερα τῶν θαυμάτων: ἀπέδιδεν, ὡς ἔλεγε, τὴν ὑγείαν εἰς ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς, ὅσον ἀπελπιστικὴ καὶ ἂν ἦτο ἡ κατάστασίς των, χωρὶς φάρμακα, χωρὶς ἐπέμβασιν θείαν ἢ διαβολικήν, μὲ μόνην τὴν δύναμιν τοῦ ***μαγνητικοῦ ρεύματος.*** Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦτο ὁ Μεσμέρ.

Ἐγεννήθη εἰς τὰ 1734, εἰς μικράν τινα πόλιν, παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Κωνσταντίας, ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν εἰς τὴν Βιέννην, ὅπου, τῷ 1766, ἔτυχε διδακτορικοῦ διπλώματος μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐναισίμου διατριβῆς του ὑπὸ τὸν τίτλον de planetarum influxu (ἡ ἐπιρροὴ τῶν πλανητῶν), ὅπου ὁμιλεῖ ἤδη περὶ ἑνὸς παγκοσμίου ρεύματος, μέσον τοῦ ὁποίου τὰ οὐράνια σώματα ἐπιδροῦν ἐπὶ τῶν ἐμψύχων ὄντων τῆς Γῆς· ἡ θεωρία αὐτὴ τοῦ Μεσμὲρ παρουσιάζετο τότε ὑπὸ μορφὴν συστήματος ἐπιδεκτικοῦ ἐξετάσεως. Ἤρχισε μάλιστα νὰ κάμνῃ πειράματα, ἐκ συμφώνου μὲ τὸν père Hell, ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ μαγνήτου καὶ τῶν μαγνητικῶν πλακῶν, εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νοσημάτων· ἐπειδὴ δὲ ἐπειραματίζετο κυρίως ἐπὶ νευρικῶν παθήσεων, ἐπέτυχε μερικὰ ἀποτελέσματα, ἐὰν πιστεύσωμεν,

ΕΛΙΣΑΜΟΣ

τοὐλάχιστον, εἰς **τὰ Ἀπομνημονεύματα καὶ τοὺς Ἀφορισμούς του**.

Κατόπιν ὅμως κατήργησε τὸν μαγνήτην καὶ τὸν ἀντικατέστησε μὲ τὴν ἁπλῆν ἐφαρμογὴν τῶν χειρῶν ἐπὶ τῶν νοσούντων μερῶν τοῦ σώματος. Νομίσας δὲ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τὸ ἴδιον, συνέλαβε τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ ἔμψυχα ὄντα εἶναι προικισμένα, μὲ ἄνισον μὲν, ἀλλὰ ἀνάλογον δύναμιν μὲ τὴν τοῦ μεταλλικοῦ μαγνήτου· οὕτως ἐγεννήθη ἡ θεωρία τοῦ **ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ**. Ὁ πρωτουργὸς τῆς θεωρίας αὐτῆς ἔσπευσε νὰ τὴν δημοσιεύσῃ εἰς **μίαν ἐπιστολήν του πρὸς ἕνα ξένον ἰατρὸν ἐπὶ τῆς μαγνητικῆς θεραπείας** (1775), τὴν ὁποίαν ἀπεπειράθη μάλιστα νὰ ἐκμεταλλευθῇ εἰς τὴν Βιέννην, διὰ τῆς ἱδρύσεως εἰδικοῦ νοσοκομείου, πρὸς διάδοσιν τῆς πολυτίμου ἀνακαλύψεως. Οἱ Βιενναῖοι, ἐνθουσιώδεις κατ' ἀρχὰς, ἐψυχράνθησαν κατόπιν ἕνεκα τῆς ἡμιτελείας τῆς θεραπείας, ἡ ὁποία ἀνηγγέλθη μὲ τόσον πάταγον. Οἱ ἰατροὶ, πρὸ πάντων, ἄνθρωποι ἐκ φύσεως σκεπτικισταὶ, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ χωνέψουν τὴν ἰδέαν, ὅτι μόνος του ἕνας ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ παρακρατῇ τόσον μεγάλην ποσότητα μαγνητικοῦ ρεύματος. Ἐν συντομίᾳ, ὁ Μεσμὲρ παρεκλήθη ἀπὸ τοὺς αὐστηροὺς μὲν, ἀλλ' ἀκριβοδικαίους Βιενναίους, νὰ πάγῃ ἀλλοῦ νὰ θαυματουργήσῃ.

Αὐτὸ τὸν ἠνάγκασε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Παρίσι, ὅπου ἐπανελήφθησαν αἱ ἴδιαι σκηναὶ καὶ περισσότεραι. Ἐὰν ἡ ἐπιστημονικὴ ἀπιστία κατεδίωξε τὸν Μεσμέρ, οἱ αἰώνιοι ἐν τούτοις μωρόπιστοι, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὴν πελατείαν τῶν ἰατρικῶν, πολιτικῶν καὶ χρηματιστικῶν ἀγυρτῶν, δὲν τοῦ ἐστέρησαν τὴν δόξαν συνωδευμένην καὶ μὲ στρογγυλὰ ποσά. Εἰς τὸ Παρίσι ὁ ἐνθουσιασμὸς ὑπῆρξε τόσον μᾶλλον μεγάλος, καθ' ὅσον, περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἶχον ἀνάγκην νέων συγκινήσεων· ὁ δὲ ζωϊκὸς μαγνητισμὸς, ἀποβλέπων κυρίως εἰς τὰς ἀνιάτους ἀσθενείας, παρουσίαζεν ἕνα παράδοξον νεωτερισμόν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ Μεσμὲρ ἔψαυε τοὺς ἀσθενεῖς κατ' ἄτομον: «***Τοποθετεῖσαι, ἔλεγεν, ἀπέναντι τοῦ ἀσθενοῦς, διὰ νὰ ἀντικρυσθοῦν οἱ μαγνητικοὶ πόλοι, θέτεις τὰς χεῖράς σου ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ τὰς περιφέρεις κατόπιν κατὰ μῆκος τῶν βραχιόνων, φθάνεις ἕως τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων, ἐκ τῶν ὁποίων κρατεῖς τὸν μέγαν ἐπὶ μερικὰς στιγμάς· ἐπαναλαμβάνεις τὸ πείραμα δύο τρεῖς φοράς, ἕως ὅτου προκαλέσῃς τὰ μαγνητικὰ ρεύματα· ζητεῖς ἔπειτα τὴν ἑστίαν τῆς νόσου, τὴν ὁποίαν σοὶ ὑποδεικνύει συχνὰ ὁ ἀσθενής..., ψαύεις σταθερῶς τὸ πάσχον μέρος, διεγείρεις τοὺς συμπτωματικοὺς πόνους, ἕως ὅτου εἰσέλθουν εἰς τὴν περίοδον τῆς κρίσεως... Κατόπιν ἀρχίζων ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ, πιέζεις τὰ νεῦρα, καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, μὲ τὸν μέγαν δάκτυλον καὶ τὸν δείκτην ἢ μὲ τὴν παλάμην τῆς χειρὸς ἢ μὲ τὰ πέντε δάκτυλα ἀνοικτὰ καὶ κυρτωμένα. Ἡ ἐκ μικρᾶς ἀποστάσεως ψαῦσις εἶναι ἰσχυροτέρα, διότι, μεταξὺ τῆς χειρὸς ἢ τοῦ ἀγωγοῦ καὶ τοῦ πάσχοντος, ὑπάρχει ρεῦμα***».

Ὁ ***ἀγωγός***, περὶ τοῦ ὁποίου λέγει ὁ Μεσμὲρ ὅτι ἠμπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν χεῖρα εἰς τὴν ψαῦσιν, εἶναι μία ῥάβδος ὑαλίνη, χρυσῆ ἢ ἀργυρᾶ, τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι διόλου ἀνάγκη νὰ μαγνητίσωμεν: ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ ρεῦμα ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὸν μαγνητιστὴν ἐκρέει διὰ τῆς ῥάβδου πρὸς τὰ σημεῖα τοῦ σώματος, μὲ τὰ ὁποῖα εὑρίσκεται εἰς ἐπαφήν.

Ἡ συρροὴ ὅμως τῶν ἀσθενῶν ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ὁ Μέσμερ δὲν ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ τὸν καθένα, χωριστά· τότε, συνέλαβε τὴν εὐφυῆ ἰδέαν τῆς ***μαγνητικῆς λεκάνης***, πρὸς σύγχρονον θεραπείαν πολλῶν. Εἰς τὸ μέσον μιᾶς μεγάλης αἰθούσης, λέγουν τὰ μέλη τῆς Βασιλικῆς Ἐπιτροπῆς, τὰ ὁποῖα ἀνέλαβον νὰ ἐξετάσουν τὸν ζωϊκὸν μαγνητισμὸν, ὑπῆρχε μία κάσα κυλινδρικὴ, ἀπὸ ξύλον δρυός· μὲ ὕψος ἕνα ἕως ἕνα καὶ ἥμισυ πόδα· τὸ ἐπάνω μέρος ἔφερε τρύπας, ἀπὸ τὰς ὁποίας

προέβαλλον σιδηρᾶ ράβδοι ὡς βραχίονες μὲ ἀγκῶνα κινητάι. Οἱ ἀσθενεῖς παρετάσσοντο πέριξ τῆς λεκάνης εἰς πολλὰς σειράς, ὁ καθεὶς ἀπέναντι ἑνὸς βραχίονος, ὁ ὁποῖος ἐφηρμόζετο ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μέρους, ὅλοι δὲ συνεδέοντο μὲ ἕν σχοινίον, διὰ τοῦ ὁποίου τοὺς περιέζωνον· κάποτε ἐσχημάτιζετο καὶ δευτέρα σειρά, ἡ ὁποία συνεκοινώνει μέ τὴν πρώτην διὰ τῶν χειρῶν δηλ. οἱ γειτονεύοντες συνέπλεκον τοὺς μεγάλους δακτύλους καὶ τοὺς δείκτας των· κατόπιν διὰ τῆς πιέσεως τοῦ μικροῦ δακτύλου, ἡ ἐντύπωσις τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς μετεδίδετο εἰς τὴν δεξιὰν καὶ τοιουτοτρόπως ἐκυκλυφόρει εἰς ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς. Εἰς τὸ βάθος τῆς κάσας ἐτοποθετήθησαν ἐναλλὰξ κλίναι, στρωμέναι μὲ ρινίσματα σιδήρου, ἄμμου καὶ ὑάλου ἐπὶ τῶν ὁποίων εὑρίσκοντο φιάλαι γεμᾶται μὲ μαγνητισμένον νερὸν· καὶ αὐτὸ τὸ νερὸ τῆς λεκάνης ἦτο μαγνητισμένον. Ἰδοὺ δὲ πῶς ὁ Μεσμὲρ ἐμαγνήτιζε τὸ νερό. Καθώριζε ἐντὸς τῆς λεκάνης τέσσαρα σημεῖα, τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος· μὲ μίαν βέργαν ἐχάραζε εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Βορρᾶν καὶ μίαν ἄλλην, ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Νότον, κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον ἐμαγνήτιζε τὸ περιεχόμενον.

Ἀλλ' ὁ Μεσμὲρ δὲν ἱκανοποιεῖτο μὲ τὴν φήμην ποῦ ἀπέκτησεν εἰς τὸν μὴ ἐπιστημονικὸν κόσμον· ἡ φιλοδοξία του τῷ ὑπηγόρευσε νὰ ἐπιδιώξῃ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ἐπιδοκιμασίαν τῆς θεωρίας του· Εἰς μίαν ἀνακοίνωσίν του ἔγραφε: «Κολακεύομαι ὅτι ἡ Ἰατρικὴ Σχολὴ Παρισίων θὰ διΐδῃ, εἰς τὰς προτάσεις μου, τὸν δίκαιον πρὸς τὰ φῶτά της σεβασμὸν μου καθὼς καὶ τὴν φιλοδοξίαν μου ὅπως ἡ ἀλήθεια ἐπικρατήσῃ δι' αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι τόσον προσφιλὴς εἰς τὸ ἔθνος.» Ἡ Ἰατρικὴ Σχολὴ ἐν τούτοις δὲν συνεκινήθη ἐκ τούτου καὶ ὄχι μόνον ἠρνήθη νὰ ἐξετάσῃ τὸ νέον φάρμακον τοῦ Μεσμέρ, ἀλλ' ἀπεφάσισε καὶ νὰ ἀποκλείσῃ ἀπὸ τοὺς κόλπους της τὸν ἰατρὸν Delson, ὁ ὁποῖος συνηγόρησεν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἀπεκήρυττε τὰ ὅσα ἔγραψε περὶ μαγνητισμοῦ· ἡ ἀπόφασις

αὕτη, ἐν τούτοις, ἔμεινεν ἀνεκτέλεστος· Ἀλλ' ὁ Μέσμερ εἶχεν ὑψηλοὺς προστάτας. Ὁ βασιλεὺς τῷ ἐγνωστοποίησεν ὅτι τοῦ χορηγεῖ σύνταξιν ἐκ 10,000 λιρῶν διὰ τὴν ἐνοικίασιν καταλλήλου οἰκήματος, πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μαγνητισμοῦ εἰς τοὺς ἰατροὺς μαθητάς του, μεταξὺ τῶν ὁποίων τρεῖς θὰ ἐξελέγοντο ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν, ἐὰν δὲ αὐτοὶ διεπίστωνον τὴν χρησιμότητα τοῦ μαγνητισμοῦ, νέαι εὐνοιαι θὰ ἐπιδαψιλεύοντο εἰς τὸν ἐφευρέτην τῆς νέας θεραπευτικῆς μεθόδου. Ὁ Μεσμὲρ ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὴν πρότασιν, δηλώσας ὅτι θὰ ἐγκατέλειπε τὸ Παρίσι τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1781, ὅπως αἱ κοκέτταις, ποῦ ξεφεύγουν κάτω ἀπὸ τὰς ἴτέας διὰ νὰ τὰς κυνηγοῦν· Ἡ εἴδησις αὐτὴ ἀπήλπισε τὴν πλουσίαν πελατείαν τοῦ Γερμανοῦ τερατουργοῦ, ἡ ὁποία κατώρθωσε, διὰ τῆς βασιλίσσης Μαρίας Ἀντουανέττας, ὅπως προταθῇ ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως εἰς τὸν Μεσμὲρ ἰσόβιος σύνταξις ἐκ 20000 λιρῶν καθὼς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας ἐπὶ ἑνὸς οἰκοπέδου, πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ μυστικόν του εἰς τοὺς ἰατρούς. Ὁ μέγας ἀνὴρ ἐζήτησε 500,000 λίρας μετρητὰς (τί ἀφιλοκέρδεια!) καὶ αἱ διαπραγματεύσεις διεκόπησαν. Σημειωτέον ὅτι ὁ δικηγόρος Μπεργκὰς καὶ ὁ τραπεζίτης Κόρμαν ἐνήργησαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐράνους, οἱ ὁποῖοι ἀπέδωκαν 300,000 λίρας, χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ ἀνακοινωθῇ τὸ δῆθεν μυστικόν.

Τέλος, τὴν 5 Μαΐου 1784, Λουδοβῖκος ὁ ΙΣΤ διώρισεν ἐπιτροπὴν μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ τῷ δώσῃ λογαριασμὸν διὰ τὸν ζωϊκὸν μαγνητισμόν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἀπετελεῖτο ἀπὸ μέλη τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς καὶ τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Φραγκλῖνος, Λαβουαζιέ, Νταρσέ, Γκουγιοτέν, Μπαιγύ. Ἡ σχετικὴ ἔκθεσις, τὴν ὁποίαν συνέταξεν ὁ τελευταῖος, κατέληγεν ὡς ἑξῆς: «Οἱ ἐπίτροποι διεπίστωσαν, κατόπιν πειραμάτων, ὅτι τὸ δῆθεν μαγνητικὸν ρεῦμα τοῦ Μέσμερ οὔτε ὑπάρχει, οὔτε ἐπε-

νεργεῖ ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τοὺς συγκλονίζει, δυσαρέστως μάλιστα, εἶναι ἡ διὰ τῶν ψαύσεων καὶ τῶν πιέσεων διέγερσις τῆς φαντασίας, ὅτι ἡ φαντασία ἄνευ μαγνητισμοῦ παράγει σπασμούς, ὅτι ὁ μαγνητισμὸς ἄνευ τῆς φαντασίας δὲν παράγει τίποτε, ὅτι ἡ ἰσχυρὰ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ δημοσίου ὀφείλεται εἰς τὴν μιχανικὴν τοῦ ἀνθρώπου μίμησιν, ὁ ὁποῖος χωρὶς νὰ θέλῃ ἐπαναλαμβάνει τὰς ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουν τὰς αἰσθήσεις του· Θεωρεῖ μάλιστα καθῆκόν της νὰ προσθέσῃ ὅτι ἡ διὰ τῶν πιέσεων διέγερσις τῆς φαντασίας παράγει κρίσεις ἐπιβλαβεῖς, ὅτι τὸ θέαμα τῶν κρίσεων αὐτῶν εἶναι ἐπικίνδυνον ἕνεκα τῆς μιμητικότητος τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι τέλος πᾶσα μέθοδος μαγνητικῆς θεραπείας ἐπιδρᾷ ὁλεθρίως ἐπὶ τοῦ δημοσίου, ὅτι πραγματικὴ θεραπεία οὐδέποτε ἔγινε καὶ ὅτι ἀσθενεῖς ὑπὸ 18μηνον ἢ διετῆ θεραπείαν δὲν ἠσθάνθησαν καμμίαν ἀνακούφισιν».

Εἰς τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ἔκθεσιν, προσετέθη καὶ μυστικὴ τοιαύτη ἐκ μέρους τῆς Μπαιγὺ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ἡ ὁποία εἰδοποιεῖτο περὶ τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους διέτρεχον τά καλὰ ἤθη ἀπὸ τὰς ψηλαφήσεις τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ σώματος. «Τὸ πρόσωπον φλογίζεται βαθμηδόν, τὸ μάτι πυρώνεται, σημεῖον ὅτι διεγείρεται ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία. Βλέπεις τὴν γυναῖκα νὰ φέρῃ τὰς χεῖρας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ μέτωπον, διὰ νὰ σκεπασθῇ. Τὸ αἴσθημα τῆς αἰδοῦς τῇ ἐμπνέει, ἐν ἀγνοίᾳ της, τὴν μέριμναν τοῦ νὰ κρυφθῇ κ.τ.λ.»

Ταὐτοχρόνως ἐπεφορτίζετο ἡ Βασιλικὴ Ἰατρικὴ Ἀκαδημία νὰ ἐκφέρῃ τὴν ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ γνώμην της, ἥτις ὑπῆρξεν ἐπίσης δυσμενής. «***Ὁ δῆθεν ζωϊκὸς μαγνητισμὸς εἶναι σύστημα ἀρχαῖον, τὸ ὁποῖον εἶχε λησμονηθῇ. Ἡ ἐκ τοῦ δῆθεν θεραπευτικοῦ αὐτοῦ μέσου ἐπίδρασις ὀφείλεται εἰς τὴν μίμησιν καὶ τὴν φαντασίον, εἶναι δὲ ἐπιβλαβής, ἐπειδὴ ἐμβάλλει καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὑγιεῖς ὀργανισμοὺς τὴν ἕξιν τῶν σπασμωδικῶν κινήσεων, πολὺ δυσάρεστον διὰ τὴν ὑγείαν***». Μόνον ὁ Λωρὰν ντὲ Ζισυσιὲ διεφώνησεν εἰς τὸ συμπέρασμα αὐτό, ὄχι διότι παρεδέχετο τὴν ὕπαρξιν μαγνητικοῦ ρεύματος, ἀλλὰ διότι ἐφρόνει ὅτι μερικὰ φαινόμενα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ παραχθοῦν μόνον μὲ τὴν φαντασίαν, ἀλλὰ μὲ ἄλλο ρεῦμα, ὀλιγώτερον ὑποθετικόν, τὴν θερμότητα.

Πολλοὶ ἐπέκριναν τὴν αὐστηρότητα τῶν ἀκαδημαϊκῶν αὐτῶν ἐκθέσεων, τὴν ὁποίαν ἀπέδωκαν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς δυσφημίσεως, τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται μεταξὺ τῶν σοφῶν, πρὸ πάντων, ὅταν πρόκηται περὶ νέων ἰδεῶν. Ἐλέχθη μάλιστα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, ὅτι ἡ Ἰατρικὴ Σχολὴ εἶχε χαρακτηρίσει τῷ 1642 καὶ αὐτὴν τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος ὡς ἀδύνατον, 20 ἔτη πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Χάρβεϋ· καὶ ὅτι εἶχε ζητήσει παρὰ τῆς Βουλῆς τὴν διὰ διατάγματος ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως τῶν ἐμετικῶν, ἀποκλείσασα ἐκ τῶν κόλπων της τὸν ἰατρὸν Πωμιέ, ὁ ὁποῖος ἔκαμνε χρῆσιν κινκίνας, ἕως ὅτου τὰ δύο αὐτὰ φάρμακα, θεραπεύσαντα Λουδοβίκον τὸν ΙΘ΄., εἰσήχθησαν εἰς τὴν φαρμακεμπορίαν, ὅτι, τέλος, εἶχεν ἀπαγορεύσει καὶ αὐτὴν τὴν δαμαλίδα κ.τ.λ.

Δὲν θέλω νὰ συνηγορήσω ὑπὲρ τῶν Ἑταιριῶν τῶν σοφῶν, ὑποκειμένων εἰς τὴν πλάνην, ὅπως κάθε ἄτομον, ἂς εἶναι καὶ Πάπας, φρονῶ ὅμως ὅτι οἱ βασιλικοὶ ἐπίτροποι, τὴν φορὰν ταύτην, ἐξετίμησαν ὀρθῶς καὶ τὰ πειράματα καὶ τὰ γεγονότα τῆς μαγνητικῆς θεραπείας, τῶν ὁποίων παρέστησαν μάρτυρες. Ἓν ἀπὸ τὰ πειράματα αὐτὰ ἐξετελέσθη ἐνώπιον τοῦ Φραγκλίνου. Ὁ Δέλσων εἶχε μαγνητίσει ἕνα δένδρον εἰς νέος, εὐεπηρέαστος, ἐπρόκειτο νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ δένδρον διὰ νὰ παραχθοῦν ἐπ' αὐτοῦ τὰ μαγνητικὰ φαινόμενα. Τὸν ὡδήγησαν διαδοχικῶς εἰς τέσσαρα ἀμαγνήτιστα δένδρα· εἰς τὸ πρῶτον, ὁ ἱδρὼς ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του· εἰς τὸ τρίτον, ἠσθάνθη δυνατὸν πονοκέφαλον καὶ σκοτοδίνην, εἰς τὸ τέταρτον ἔκαμνε σπασμωδικὰς κινήσεις. Εὑρίσκετο εἰς εἴκοσι ποδῶν ἀπόστα-

σιν ἀπὸ τὸ μαγνητισμένον δένδρον. Τὸ γεγονὸς ἀποδεικνύει τρανώτατα τὴν ἐπιρροὴν τῆς φαντασίας εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα κατὰ τόν Μέσμερ, προήρχοντο ἀπὸ τὸ μαγνητικὸν ρεῦμα.

Τί δὲ ἦσαν τὰ φαινόμενα αὐτά; Κατ' ἀρχὰς, μία ἀόριστος θυσφορία μὲ χασμουρήματα, κατόπιν κλίσις τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ κορμοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐξάπλωμα καὶ κίνησις τῶν βραχιόνων καὶ τῶν ποδῶν, μὲ μίαν λέξιν, συμπτώματα προγνωστικὰ ὑστερίας. Εἰς βαθμὸς ἀκόμη καὶ ἡ προσβολὴ ἐξεδηλώνετο: φωναί, σπασμοί, συστροφαί, δὲν ἔλειπε τίποτε. Ἄλλως τε καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς μαγνητοθεραπείας ἔλεγε καθαρὰ ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ θεραπεία πρέπει οἱ συμπτωματικοὶ πόνοι νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν περίοδον τῆς κρίσεως· Ἐκτὸς δὲ τούτου, παραπλεύρως τῆς αἰθούσης, ὅπου εὑρίσκετο ἡ μαγνητικὴ λεκάνη τοῦ Μέσμερ, ὑπῆρχε ξεχωριστὸ δωμάτιον, ὅπου μετεφέροντο οἱ ἀσθενεῖς οἱ ὁποῖοι ἐκλονίζοντο σφοδρῶς. Τὸ διαμέρισμα αὐτὸ ὠνομάζετο ***θάλαμος διὰ τὰς κρίσεις,*** ἢ ὁ ***Ἅδης τῶν σπασμῶν.***

Δὲν εἶχον λοιπὸν ἄδικον οἱ ἰατροὶ νὰ εἴπουν ὅτι αἱ ψαύσεις καὶ αἱ πιέσεις προξενοῦν κλονισμοὺς καὶ κρίσεις, δυσαρέστους καὶ ἀνθυγιεινούς.

Ἀπὸ ὅλας τὰς μεθόδους τῆς μαγνητίσεως τοῦ Μεσμὲρ, αἱ μόναι ποῦ παρέμειναν καὶ σήμερον ὡς ἀσφαλῆ μέσα ὑπνωτίσεως, εἶναι αἱ παρατεταμέναι ψαύσεις τῶν νεύρων καὶ αἱ ***μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι,****** ὅπως τὰς ὠνόμασε. Εἴτε φυσικὴ, εἴτε ψυχικὴ θεωρηθῇ ἡ ἐπενέργεια τῶν μεθόδων αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὑπνωτισμένων προσώπων, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ἀποτελεσματικότης των εἶναι ἴση μὲ τὴν τῆς σημερινῆς ὑποβολῆς

ΣΗΜ. Αἱ μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι, ὅπως θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, συνίσταντο εἰς ὁμοιομόρφους κινήσεις τῶν χειρῶν τοῦ μαγνητιστοῦ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὑποκειμένου ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ὡσὰν νὰ ἤθελεν ὁ πρῶτος νὰ κλείσῃ τὰ βλέφαρα τοῦ δευτέρου.

διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου.

Ὁ Μπαγὺ ἀναφέρει ἄλλως τε, εἰς τὴν γνωστὴν ἔκθεσίν του, περὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπέσπα ἀπὸ τὴν φαινομενικὴν των νάρκωσιν, ἡ φωνὴ, τὸ βλέμμα, καὶ οἱονδήποτε ἄλλο σημεῖον τοῦ μαγνητιστοῦ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἄλλα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ὑπνωτιζόμενα, ἐνήργουν ὅπως καὶ ἐν ἐγρηγόρσει δηλ. ἐνεδύοντο, περιεπάτουν, ἔκαμνον κάθε εἶδους κινήσεις, ὅπως οἱ φυσικοὶ ὑπνοβάται. Ἄλλοι πάλιν, ἀντὶ νὰ ὑποπέσουν εἰς σπασμοὺς, ἐφαίνοντο βυθισμένοι εἰς βαθεῖαν γαλήνην. Ὅλα αὐτὰ ἀπετέλουν φαινόμενα ὑπνωτισμοῦ, τεχνητοῦ ὕπνου, ὑπνοβασίας τεχνητῆς, ληθαργίας κ.τ.λ. Τὸ μόνον ποῦ δὲν ἀντελήφθησαν οἱ βασιλικοὶ ἐπίτροποι εἶναι ἡ γένεσις καὶ ἡ φύσις τῶν φαινομένων αὐτῶν. Περισσότερον ὅμως κατακριτέοι δι' αὐτὸ εἶναι ὁ Μέσμερ καὶ ὁ Δέλσον, οἱ ὁποῖοι, ἐνῷ ἐξήσκουν καθημέραν τὸν μαγνητισμὸν, ἀφῆκαν ἀπαρατήρητα τὰ σημεῖα αὐτά.

Ἡ κυριωτέρα ὅμως πλάνη τοῦ Μέσμερ ἦτο ὅτι ἐπίστευεν εἰς τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς παράγοντος τῶν φαινομένων αὐτῶν, ἀγνώστου ἕως τότε, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήριζε τὴν θεωρίαν του. Ὁ παράγων αὐτὸς ἦτο «***ἕνα παγκόσμιον ρεῦμα, διάχυτον εἰς ὅλα τὰ σώματα, χρησιμεῦον ὡς μέσον ἀλληλεπιδράσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, τῆς Γῆς καὶ τῶν ἐμψύχων ὄντων· ἔχει ἀπαράμιλλον ἀραιότητα καὶ δὲν ἀνέχεται τὸ κενόν· ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ προσλαμβάνῃ, νὰ διαδίδῃ καὶ νὰ μεταδίδῃ ὅλας τὰς ἐντυπώσεις τῆς κινήσεως· συμπυκνοῦται καὶ ἀραιοῦται. Ἐπενεργεῖ εἰς τὰ ἔμψυχα ὄντα διὰ τῆς ἐμφιλοχωρήσεώς του εἰς τὴν οὐσίαν τῶν νεύρων***». «Εἰς τὸ σῶμα, ἐξακολουθεῖ, ἐνυπάρχουν ἰδιότητες ἀνάλογοι μὲ τὰς τοῦ μαγνήτου καθὼς καὶ οἱ δύο ἀντικείμενοι πόλοι. Ἡ ἐνέργεια τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ μεταδίδεται μεταξὺ τῶν ἐμψύχων ὄντων ἐξ ἀποστάσεως, χωρὶς τὴν βοήθειαν διαμέσου τινος σώματος. Ἀνταναικλᾶται διὰ τῶν πάγων, αὐξάνει, διαδίδεται καὶ μεταδίδεται μὲ τὸν ἦχον· συσσωρεύεται

συγκεντροῦται καὶ μεταφέρεται. Τὸ ρεῦμα αὐτό, ἂν καὶ παγκόσμιον, δὲν ἐπηρεάζει ὅλα τὰ ἔμψυχα ὄντα· ὑπάρχουν ἔμψυχα σώματα, ἂν καὶ ὀλίγα, τὰ ὁποῖα ἀντιδροῦν εἰς τὸ ρεῦμα καὶ ἐκμηδενίζουν τὴν ἐπ' ἄλλων ὄντων ἐπίδρασίν του. Ὁ ὅρος ***ζωϊκὸς μαγνητισμὸς*** προέρχεται ἀπὸ τὴν ἰδιότητα τῶν ζωϊκῶν ὄντων τοῦ νὰ ὑφίστανται τὴν ἐπιρροὴν τῶν οὐρανίων σωμάτων καὶ νὰ τὴν μεταδίδουν εἰς ἄλλα σώματα, κατὰ τρόπον ἀνάλογον μὲ τὸν τοῦ μαγνήτου. Ὁ μαγνητισμὸς θεραπεύει τὰς νευροπαθείας ἀμέσως καὶ τὰς ἄλλας παθήσεις ἐμμέσως. Συμπληρώνει τὴν ἐνέργειαν τῶν φαρμάκων, προκαλεῖ καὶ κατευθύνει τὰς σωτηρίους κρίσεις· δι' αὐτοῦ ὁ ἰατρὸς διαγινώσκει θετικῶς τὴν γένεσιν, τὴν φύσιν καὶ τὴν πορείαν τῶν νόσων, ὅσας ἐπιπλοκὰς καὶ ἂν παρουσιάζουν. Ἐμποδίζει τὴν ἐπιδείνωσιν τῆς νόσου καὶ τέλος θεραπεύει τὸν πάσχοντα χωρὶς νὰ τὸν καταστήσῃ ἕρμαιον δυσαρέστων συνεπειῶν, οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἡλικία, ἡ κρᾶσις καὶ τὸ φῦλον.»

Ὁ ζωϊκὸς μαγνητισμός, ὁ εὑρισκόμενος εἰς τὴν διάθεσιν τῶν μαγνητιστῶν, δὲν εἶναι κατ' αὐτοὺς παρὰ ἕνα πολλοστημόριον τοῦ ***παγκοσμίου ρεύματος***· Ἡ ἰδέα ὅμως τοῦ Μέσμερ δὲν ἦτο νέα, διότι καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ θεωρία τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν πλανητῶν ἀπετέλει τὴν βάσιν τῆς ἀστρολογίας, ἡ ὁποία καθώριζε ὄθεν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ***μεγακόσμου*** (σύμπαν) ἐπὶ τοῦ ***μικροκόσμου*** (ἄνθρωπος), καθὼς καὶ τὰ ἀποτελέσματά της· Ὁ Παράκελσος, ἰατρὸς τοῦ 16ου αἰῶνος, ἐπρέσβευεν ὅτι ρεῦμά τι, πηγάζον ἐκ τῶν ἄστρων, συνήνωνε τὸ πνεῦμα μὲ τὸ σῶμα. Καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι σοφοὶ παρεδέχοντο τοιαύτας ὑποθετικὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας παρομοία ἰδέα μὲ τὴν τοῦ Μέσμερ ὑπεστηρίχθη μὲ περισσοτέραν τέχνην καὶ ἐπιθυμίαν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Μπαρετύ. Τὸ γεγονὸς ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς του ἔπιπτον εἰς κατάστασιν ὑπνωτισμοῦ, μὲ ἄκραν ἀναισθησίαν ἢ

ἄκραν εὐαισθησίαν, τοῦ ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ τοιοῦτον πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἰδιαιτέραν τινα δύναμιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν ***ἀκτινοβόλον νευρικὴν δύναμιν.*** Ἡ δύναμις αὐτή, κατὰ τὸν Μπαρετύ, διαχύνεται δι' ἀκτινοβολίας ἢ διὰ κυμάνσεων διεπομένη ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς θερμότητος καὶ τοῦ φωτὸς καὶ ὁμοιάζουσα πρὸ παντὸς τὸν ἠλεκτρισμόν. Εἶναι ἀναμφίβολον ὅτι τὰ φαινόμενα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκδηλώνονται εἰς ὅλα τὰ σώματα εἰς βαθμοὺς διαφόρους. Ἀπὸ τοῦ 1827, ὁ Νομπίλι εἶχεν ἤδη καθορίσει τὴν ὕπαρξιν εἰδικοῦ ρεύματος εἰς τὸν ζωϊκὸν ὀργανισμόν, κατὰ δὲ τὸν Ντεσπὶν καὶ τὸν Μπουρδάχ, ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ μαγνητίζῃ βελόνην, φέρων αὐτὴν εἰς ἐπαφὴν μὲ πρόσωπα ἐξαιρετικῶς νευροπαθῆ ὁ δὲ Claude Bernard ἀπέδειξεν ὅτι παράγεται ἠλεκτρισμὸς εἰς ὅλα τὰ ζῷα καὶ ἰδίως εἰς τὸ μυϊκὸν σύστημα·

Ἐν τούτοις τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα διαφέρει παρὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀκτινοβόλον νευρικὴν δύναμιν καὶ τὸ μαγνητικὸν ρεῦμα. Ὅ,τι καὶ ἂν μᾶς πῇ ὁ ἰατρὸς Μπαρετύ, ἡ δύναμις ποῦ λέγει ὅτι ἀνεκάλυψε δὲν εἶναι παρὰ τὸ μαγνητικὸν ρεῦμα τοῦ Μεσμὲρ. Ἔπειτα, τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα δὲν ἐκδηλώνεται μόνον μὲ τοὺς νυγμούς, τὰ καύματα, τὰς μυϊκὰς συστολὰς κ. τ. λ. ποῦ προκαλεῖ ἡ διὰ τοῦ ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ διέλασίς του. Ἐκδηλώνεται ἐπίσης καὶ εἰς τὰς ἠλεκτρικὰς συσκευὰς ὅπου ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ προκαλῇ καὶ νὰ τὸ σταματᾷ ὅπως θέλει καὶ ὅταν θέλῃ. Ἐκτὸς δὲ τούτου, τὸ τεχνητὸν ρεῦμα εἶναι πανόμοιον μὲ τὸ φυσικὸν ρεῦμα τοῦ σώματος.

Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ ἴδιον καὶ μὲ τὸ μαγνητικὸν ρεῦμα ἢ τὴν ἀκτινοβόλον νευρικὴν δύναμιν: ἡ ὕπαρξις των εἶναι ἀναπόδεικτος, δὲν ἀπεδείχθη δὲ πειραματικῶς ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς μεταδόσεως αὐτῶν κ.τ.λ, μόνον δὲ ὑποθέσεις καὶ ἁπλαῖ βλέψεις τοῦ πνεύματος εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. Ἕως τώρα τοὐλάχιστον, εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ ὕπαρξις ἀγνώστου μυστηριώδους παράγοντος μὲ οἱανδήποτε ὄνομα, ὁ ὁποῖος

νὰ πηγάζῃ κατὰ βούλησιν ἀπό ἕνα ἄτομον καὶ νὰ μεταδίδεται εἰς ἕνα ἄλλο, νὰ ἀποκαταστήσῃ μεταξὺ των ἀμοιβαίαν ἐπιρροήν, σειρὰν ἀνεξηγήτων σχέσεων. Τοὐναντίον, γνωρίζομεν ὅτι τὰ ἄλλοτε θεωρούμενα θαυμάσια φαινόμενα, ὠφείλοντο εἰς τὴν στιγμιαίαν εἰδικὴν κατάστασιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὑπὸ τὸ κράτος φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἐπιδράσεων. Μία ἀκόμη ἀπόδειξις, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ μαγνητισμοῦ ἢ ἄλλη ἐν τῷ προσώπῳ του ἐνυπάρχουσα δύναμις δὲν εἶναι δὰ καὶ ἀπαραίτητον, εἶναι καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ τεχνητὸς ὕπνος καὶ τὰ φαινόμενα ποῦ τὸν συνοδεύουν ἠμπορεῖ νὰ προκληθοῦν ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμένου προσώπου μὲ τὴν προσήλωσιν τοῦ βλέμματός του ἐπὶ ὡρισμένου ἀντικειμένου. Καθὼς τό ἀπέδειξε ὁ Braid, τὸ ὑπνωτισμένον πρόσωπον εἶναι τὸ πᾶν· εἰς αὐτό, καὶ ὄχι εἰς ξένον πρόσωπον, πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ ἐξήγησις τῶν φαινομένων ποῦ ἐκδηλώνει.

Ὁ Μεσμὲρ λοιπὸν κατὰ τοῦτο εἶναι ἄξιος λόγου, τὸ ὅτι ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν μιας ἐπὶ γεγονότων, ἂν ὄχι νέων, τοὐλάχιστον λησμονημένων, καὶ μὲ τὸν θόρυβον ποῦ ἐδημιούργησεν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Δὲν εἶχεν ὅμως δίκαιον νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ληθαργικὸς ὕπνος, ἡ καταληψία καὶ ἄλλαι καταστάσεις, ἀπέρρεον ἀπὸ ἰδιαιτέραν δύναμιν, ἀπὸ ἕνα ρεῦμα ποῦ ἐπήγαζε ἀπὸ τὸν ἴδιον καὶ ἀπὸ μερικὰ ἄλλα προνομιοῦχα καὶ σπάνια ὑποκείμενα. Τὸ πᾶν ἦσαν αἱ **μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι,** τὰς ὁποίας, ἄλλως τε, εἴτε ἀπὸ ἄγνοιαν, εἴτε διότι ἐπίστευεν εἰς ὑπερφυσικήν τινα δύναμιν, ἐφήρμοσε πολλάκις καταχρηστικῶς. Συχνὰ ἐπροκάλει κρίσεις νευρικάς, τὰς ὁποίας αὐτὸς μὲν ἔλεγε σωτηρίους, ἦσαν ὅμως ὀλέθριαι. Ὅσον διὰ τὰς ὄθεν θεραπείας του, ἦσαν ἀμφίβολοι, ἀφοῦ καὶ αἱ πληροφορίαι ποῦ μᾶς παρέχει εἶναι ἀνεπαρκεῖς· ἐκτὸς νευρικῶν τινων παθήσεων, αἱ ὁποῖαι θεραπεύονται κάποτε μὲ ἕνα σφοδρὸν συγκλονισμὸν τοῦ πάσχοντος.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ὁ Μέσμερ, εἰς ὅλην του τὴν ζωήν, δὲν ὑπῆρξε παρὰ ἕνας ἀγύρτης. Ἐγκατέλιπε τοὺς Παρισίους πλουσιώτατος χωρὶς νὰ ἀνακοινώσῃ τὸ ὄθεν μυστικόν του. Ἐπανῆλθε κατόπιν, εὗρεν ὅμως τὸν διάδοχον καὶ κληρονόμον τῶν μεθόδων του Ντέλσον μὲ περισσοτέραν ὑπόληψιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὸν ἠνάγκασε νὰ φύγῃ καὶ πάλιν, αὐτὴν δὲ τὴν φορὰν ὁριστικῶς, ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Ὕστερα ἀπὸ μερικὰς ἀποπείρας ἀτυχεῖς ποῦ ἔκαμεν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν, διὰ νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν δόξαν του, ἀπέθανε τῷ 1815, πλούσιος μέν, ἀλλὰ λησμονησμένος εἰς τὴν γωνίαν μικρᾶς τινος πόλεως τῆς Σουαβίας.

SISMANOGLIO

ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΜΕΣΜΕΡ

Τὸ μαγνητικὸν δένδρον τοῦ Buzancy.—Βίκτωρ ὁ ὑπνοβάτης.—Ὑπνοβασία φυσικὴ καὶ τεχνική.—Τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ παρακμὴ τοῦ ἀββᾶ Φαρία.—Ὁ στρατηγὸς Noizet καὶ ὁ ἰατρὸς Bertrand.—Ὁ μαγνητισμὸς ἐνώπιον τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας. Περιπέτειαι τριῶν ἰατρῶν καὶ τριῶν ὑπνοβατῶν.

Μεταξὺ τῶν ἐκ πεποιθήσεως συνηγόρων τοῦ Μέσμερ ἦτο καὶ ὁ μαρκήσιος Puysegur, ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ εἰς τὴν φρουρὰν τῆς Στρασβούργης. Εἰς τὸ Byzancy, ὅπου εἶχε τὰ κτήματά του, ἀπεφάσισε νὰ κάμῃ πειράματα μαγνητοθεραπείας. Ὁ κόσμος συνέρρευσεν ἐνθουσιώδης! Ἐπειδὴ δὲ ὁ μαρκήσιος δὲν ἠδύνατο νὰ ψαύσῃ ὅλους κατ' ἄτομον, ἐμαγνήτισεν ἕνα δένδρον, τοῦ ὁποίου ἡ σκιὰ ἐστέγαζεν 130 ἀσθενεῖς. Ὁ σκοπός του ὅμως ἦτο καθαρῶς φιλανθρωπικός. ***«Εὐλογῶ, ἔγραφε εἰς τὸν ἀδελφόν του, τὸ ὄνομα τοῦ Μέσμερ, διότι χάρις εἰς τὴν νέαν του μέθοδον, θεραπεύω πολλοὺς πάσχοντας ἐπιτυχῶς. Δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς περιγράψω τὴν παρέλασιν ἀπειραρίθμων ἀσθενῶν, οἱ ὁποῖοι συρρέουν ἀπὸ τὰ περίχωρα. Κάθε φύλλον τοῦ δένδρου μου μεταδίδει τὴν ὑγείαν εἰς ὅλους αὐτούς. Ἡ θέα τῆς εἰκόνος αὐτῆς τοῦ ἀνθρωπισμοῦ γοητεύει».***

Εὐτυχῶς ποῦ ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ δὲν ὁμοιάζει τὰς καυχησιολογίας, εἰς τὰς ὁποίας μᾶς ἐσυνείθισαν οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μαγνητισταί. Ἔπειτα, ὁ Puysegur ἐπήγαινεν μόνος του εἰς τὰς καλύβας τῶν χωρικῶν διὰ νὰ θεραπεύσῃ ἀσθενεῖς, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ μεταβοῦν εἰς Buzancy διὰ νὰ καρπωθοῦν τὰ ἀγαθὰ τοῦ μαγνητισμένου

δένδρου. Μεταξὺ τῶν ἀσθενῶν του εἶναι καὶ ἕνας, περὶ τοῦ ὁποίου ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ὁμιλήσωμεν, διότι ὑπῆρξεν ἀφετηρία μιᾶς ἀνακαλύψεως.

Πρόκειται περὶ ἑνὸς χωρικοῦ, Βίκτωρ τὸ ὄνομα, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τεσσάρων ἡμερῶν ἔκειτο κλινήρης, ἔπτυεν αἷμα, εἶχε σφοδρὸν πυρετόν, ὑπέφερε εἰς ἕνα σημεῖον τῶν πλευρῶν, ἐν συντομίᾳ, παρουσίαζε σημεῖα στηθοκατάρρου. Ὁ Puysegur, ὕστερα ἀπὸ τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν ποῦ τοῦ ἔκαμε, τὴν ἀφηγεῖται ὡς ἑξῆς: « Τὸν ἐσήκωσα ἀπὸ τὴν κλίνην του καὶ τὸν ἐμαγνήτισα· θαῦμα! μετὰ ἕνα τέταρτον τῆς ὥρας, ἀπεκοιμήθη ἥσυχα εἰς τὴν ἀγκάλην μου, χωρὶς σπασμοὺς καὶ πόνους· Ἐπέτεινα τὴν κρίσιν, ἡ ὁποία τοῦ ἔφερε ἴλλιγγον· ὡμίλοῦσε μεγαλοφώνως διὰ τὰς ὑποθέσεις του. Ἀπεδίωκα τὴν μελαγχολίαν καὶ τοῦ ἐνέπνεα φαιδρὰς ἰδέας. Τὸν ἔβλεπα εὐχαριστημένον ὡσὰν νὰ ἦτο εἰς καμμίαν ἑορτὴν καὶ ἐχόρευε. Μὲ τὰς ἰδέας αὐτὰς τὸν ἔκαμνα νὰ ἐκτελῇ περισσοτέρας κινήσεις ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ὡς νὰ ἐχόρευε σύμφωνα μ' ἕνα σκοπὸ, τὸν ὁποῖον τῷ ὑπέβαλλον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ μεγαλοφώνως· Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ ἔκαμνα νὰ τρέχῃ ὁ ἱδρώς του ἀφθόνως. Μετὰ μίαν ὥραν, τὸν καθησύχασα καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ δωμάτιον»· Τὴν ἐπαύριον ἦτο καλά, ἐκοιμᾶτο ἥσυχα καὶ ἔτρωγε μὲ ὄρεξιν. Ἐννοεῖται ὅτι εἶχε λησμονήσει τὰ πάντα καὶ δὲν ἐγνώριζεν ποῦ νὰ ἀποδώσῃ τὴν καλλιτέρευσιν. Μετὰ μερικὰς ἄλλας ἐπισκέψεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐμαγνητίσθη καὶ πάλιν ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας, ἐθεραπεύθη ὁριστικῶς·

Παρόμοια φαινόμενα παρετηρήθησαν καὶ εἰς ἄλλους ἀσθενεῖς τοῦ Puysegur· Ἐν πρώτοις προβάλλεται τὸ ἐρώτημα: Τί συμβαίνει ἄρά γε, δι' ἕνα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ, κινεῖται καὶ κατόπιν, μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, λησμονεῖ ὅ,τι ἔγινεν κατὰ τὸν ὕπνον του; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι εἶνε ***ὑπνοβάτης,*** ὁ ἄνθρωπος αὐτός. Ἡ ὑπνοβασία δυνατὸν νὰ προκληθῇ διὰ τῶν ***μαγνητιστικῶν χειρονομιῶν***, γεννᾶται ὅμως καὶ αὐτο-

μάτως εἰς πρόσωπα, τῶν ὁποίων τὸ νευρικὸν σύστημα διατηρεῖ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου, δραστηριότητα ἴσην μὲ τὴν ἐν ἐγρηγόρσει. Ἡ ὑπνοβατικὴ ὅμως κατάστασις εἶναι πάντοτε ἡ ἰδία.

Ἰδοὺ καὶ ἕνα ἄλλο ἀνέκδοτον φυσικῆς ὑπνοβασίας, τὸ ὁποῖον ὁ Α. Μωρὺ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὰ ***Ἰατρικο-ψυχολογικὰ Χρονικά.*** «Ἕνας νέος σχοινᾶς, εἴκοσι δύο ἐτῶν, ἀπὸ τριετίας ἦτο ὑποκείμενος εἰς προσβολὰς ὑπνοβασίας, αἱ ὁποῖαι τὸν ἐκυρίευον ἀνὰ πᾶσαν ὥραν καὶ πᾶσαν στιγμὴν, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκετο. Ὁ ὕπνος του ἐπήρχετο αἰφνιδίως, ἔχανε τὰς αἰσθήσεις του καὶ ἐν τούτοις ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος. Κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ παροξυσμοῦ τῆς κρίσεως, συνωφρυώνετο, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐχαμήλωναν, αἱ βλεφαρίδες ἐκλείοντο, αἱ αἰσθήσεις ἐναρκοῦντο. Τότε, οὔτε νυγμοί, οὔτε φωναί, οὔτε πυροβολισμοὶ ἠδύναντο νὰ τὸν ἀφυπνίσουν· Δὲν ἔβλεπε, δὲν ἠνοίγοντο τὰ βλέφαρά του καὶ ἐν τούτοις, εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν, εἰργάζετο ὡσὰν νὰ ἦτο ξυπνητός. Ἐπεριπάτει, ἐπετάχυνε κἄποτε τὸ βῆμα, περισσότερον παρ' ὅταν ἦτο ξυπνητός, χωρὶς κἂν νὰ παραστρατήσῃ. Ὑπνοβατῶν μετέβη πολλὰς φορὰς ἀπὸ τὴν Νωμποὺρ εἰς Βεϊμάρ. Μίαν ἡμέραν, διερχόμενος ἀπὸ ἕνα δρόμον, ὑπερεπήδησε ξύλα κομμένα ποῦ εὑρέθησαν ἐνώπιόν του, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ἔβλεπε τὰ ἀντικείμενα. Ἐπρόσεχε ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἁμάξια καὶ τοὺς διαβάτας. Μίαν ἄλλην ἡμέραν, μεταβαίνων ἔφιππος εἰς Βεϊμὰρ, προσεβλήθη ἀπὸ τὸ πάθος του· ἐξηκολούθησεν ἐν τούτοις ἔφιππος τὸν δρόμον του, διέσχισεν ἕνα δάσος, ὅπου ὑπῆρχε νερὸν, διὰ νὰ ποτίσῃ τὸ ἄλογόν του. Εἰς τὴν Βεϊμάρην διέσχισε τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ πλῆθος, μὲ ὅλας τὰς προφυλάξεις, ὡσὰν νὰ ἦτο ξυπνητός. Κατέβη ἀπὸ τὸ ἄλογόν του, τὸ ἔδεσε ἐμπρὸς εἰς ἕνα κατάστημα, ἐπεσκέφθη ἕνα συνάδελφόν του διὰ μίαν ὑπόθεσιν· ὅταν, αἰφνιδίως, ἀφυπνίζεται καὶ τρομαγμένος καὶ κατάπληκτος ζητεῖ συγγνώμην.»

Αἱ δύο αὐταὶ παρατηρήσεις, τοῦ Βικτὼρ καὶ τοῦ σχοινᾶ, ἀρκοῦν διὰ νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὑπάρχουν ἀναλογία μεταξὺ φυσικῆς καὶ τεχνητῆς ὑπνοβασίας. Ὑπάρχει ἐν τούτοις καὶ μία οὐσιαστικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο καταστάσεων. Ὁ Puysegur ἐτροποποίει, ὅπως ἤθελεν, τὰς ἰδέας τοῦ Βίκτωρ, μετεμόρφωνε τὰς μελαγχολικὰς σκέψεις του εἰς χαρωπὰς καὶ γελαστὰς, ἐνῷ ὁ σχοινὰς ἔχανε ἐντελῶς τὰς αἰσθήσεις του, δὲν ἤκουε, δὲν ἔβλεπε τίποτε, δὲν ἐπηρεάζετο ἀπὸ ἔξω. Σήμερον, ἡ ἐπιστήμη κατέχει τὸ μυστικὸν τῆς διαφορᾶς αὐτῆς. Τὸ ἐν καταστάσει τεχνητῆς ὑπνοβασίας εὑρισκόμενον πρόσωπον εἶναι ἐπιδεκτικὸν ὑποβολῆς καὶ ἀποδοχῆς τῶν ὑποβολιμαίων ἰδεῶν, ὅταν μάλιστα προέρχωνται αὐταὶ ἀπὸ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον προεκάλεσε τὴν ὑπνοβασίαν· ἐνῷ ὁ αὐτόματος ὑπνοβάτης, εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων, ἀντιδρᾷ εἰς ὅλας τὰς ἀποπείρας ποῦ κάμνομεν διὰ νὰ δώσωμεν οἱανδήποτε κατεύθυνσιν εἰς τὴν ἐγκεφαλικήν του δραστηριότητα.

Ὁ Puysegur, ἐν τούτοις, δὲν ἐσκέφθη ποτὲ περὶ τῆς σημασίας τῆς ὑποβολῆς. Τοὐλάχιστον, ἡ λέξις δὲν εὑρίσκεται εἰς κανὲν μέρος τῶν ὅσα ἔγραψε διὰ τὸν μαγνητισμόν. Ἐπίστευεν ἐνθουσιωδῶς εἰς τὸ μαγνητικὸν ρεῦμα τοῦ Μεσμὲρ μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι αὐτὸς τὸ παρωμοίαζεν μὲ τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα, ἀποδίδων τὴν γένεσίν του, ὄχι εἰς τὰς μεθόδους τοῦ Μεσμὲρ, ἀλλ' εἰς τὸ « βλέμμα, τὸ νεῦμα, τὴν θέλησιν τοῦ μαγνητιστοῦ».

Μ' ὅλα ταῦτα ὁ Puysegur κατέχει τιμητικὴν θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μαγνητισμοῦ ὡς ἀνακαλύψας τὴν μαγνητικὴν ὑπνοβασίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπωφελήθη πολὺ ὁ νεώτερος ὑπνωτισμός. Βεβαιως καὶ τὰ μέλη τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας εἶχον διαπιστώσει, διὰ πειραμάτων, τὴν κατάστασιν αὐτὴν, ἀπέδωκαν ὅμως εἰς αὐτὴν πολὺ ὀλίγην προσοχήν· ἄλλως τε καὶ αἱ μέθοδοι τοῦ Μεσμὲρ προεκάλουν μᾶλλον σπασμοὺς παρὰ τεχνητὴν ὑπνοβασίαν, ἐνῷ ὁ Puysegur ἀπέφευγεν τὰς σφο-

δρὰς κρίσεις, ὡς ἐπικινδύνους· χάρις δὲ εἰς τὴν ἠπιότητα αὐτὴν τῶν μέσων ὁ μαρκήσιος ἐπέτυχεν ἀρκετὰς θεραπείας, διὰ τῆς τεχνητῆς ὑπνοβασίας.

Δυστυχῶς, ὁ λαϊκὸς ἐνθουσιασμὸς ὑπερετίμησε τὴν νέαν αὐτὴν θεραπευτικὴν μέθοδον, τὴν ὁποίαν ἐθεώρησεν ὡς πανάκειαν θεραπεύουσαν ὅλα τὰ κακά. Εἰς τὸ Μέτς, Νανσύ, Στρασμποὺρ, ἱδρύθησαν ***Ἑταιρεῖαι τῆς ἁρμονίας*** πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῆς θαυμασίας ἀνακαλύψεως.

Ὁ Puysegur εἶχε γράψει περὶ τοῦ Βικτώρ: «Ὁ χωρικὸς αὐτὸς εἶναι βαθύτατος καὶ διορατικώτατος, ὅταν διατελῇ ἐν κρίσει». Ἡ δῆθεν διαύγεια αὐτὴ τοῦ πνεύματος τῶν ὑπνοβατῶν, ὀφειλομένη εἰς τὴν ὑποβολήν, συχνὰ καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ ὑπνωτιστοῦ, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πιστευθῇ ὅτι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνακαλυφθῇ ἡ φύσις καὶ ἡ γένεσις τῶν νοσημάτων καὶ μάλιστα ἀσθενῶν ἀπόντων, τῶν ὁποίων ἀπεστέλλετο μία τρίχα τῆς κεφαλῆς ἢ ἕνα τεμάχιον τοῦ ἐνδύματος κ. τ. λ. Ἐκ τούτου προῆλθεν ὁ καθορισμὸς τῶν φαρμάκων ἄνευ εἰδικῆς ἐξετάσεως εἰς οἱανδήποτε περίπτωσιν. Ἐπηκολούθησε κατόπιν ἡ προμάντευσις τοῦ μέλλοντος, ἡ ἀνακάλυψις τῶν θησαυρῶν, ἡ ἀνεύρεσις ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ἦσαν χαμένα καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁ μαγνητισμὸς τοιουτοτρόπως ἐμυστικοποιήθη.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις εἶχε ρίψει εἰς τὴν λήθην τὰ ὀνόματα τοῦ Μεσμὲρ καὶ τοῦ Puysegur, ὅταν τῷ 1813, ὁ Deleuze ἐξέδωκε τὴν ***Κριτικὴν του ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ,*** ὅπου ἔγραφεν ὅτι «ὁ πρῶτος ὅρος, διὰ νὰ μαγνητίσῃ κανείς, εἶναι ἡ θέλησις, ὁ δεύτερος ἡ αὐτοπεποίθησις τοῦ μαγνητιστοῦ, ὁ τρίτος, ἡ εὐμένεια καὶ ἡ ἐπιθυμία του νὰ πράξῃ τὸ καλόν». Μ' ὅλον ὅτι δὲ ὁ Deleuze ἐκηρύχθη ὀπαδὸς τοῦ μαγνητικοῦ ρεύματος, ἐν τούτοις οἱ ἀσυμβίβαστοι ὀπαδοὶ τῆς νέας δοξασίας τὸν ἐχαρακτήρισαν ὡς χλιαρὸν εἰς τὰς ἀρχάς του καὶ ἔτσι δὲν ἐσχημάτισε σχολήν. Τοιουτοτρόπως ἐπῆλθε

διχασμός· οἱ μὲν ὑπεστήριζον ὅτι ἡ δύναμις τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ καθαρῶς πνευματιστικὴν ἐπιρροήν, οἱ δὲ, ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μία ἀποκλειστικῶς φυσικὴ ἐνέργεια, ἠλεκτρισμὸς κ. τ. λ.

Τῷ 1814, εἰς τὸ Παρίσι ἔγινε πολὺς λόγος περὶ ἑνὸς Πορτογάλλου ἱερέως, τοῦ ἀββᾶ Φαριὰ, ὁ ὁποῖος ἔδιδε ὑπνωτιστικὰς παραστάσεις. Ὁ στρατηγὸς Νουαζὲ, ὁ ὁποῖος παρέστη εἰς τὰς συνεδριάσεις αὐτὰς, ὡς ἐξῆς τὰς περιγράφει εἰς μίαν ἐπιστολήν του πρὸς τὸν Ἰούλιον Κλαρετῆ, συντάκτην τότε τοῦ «Χρόνου»: «Ἡ συνεδρίασις ἤρχιζε μὲ τὴν μονότονον ἀνάγνωσιν ἑνὸς χειρογράφου, ὅπου ὁ ἀββᾶς ἐξηγοῦσε τὸ σύστημά του! Ἐτόνιζε κυρίως τὸ σημεῖον ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πεποίθησιν τοῦ ὑπνωτιζομένου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μόνην βάσιν τῆς ἐπιτυχίας. Ἀπέκρουεν ἐντόνως τὴν ἰδέαν τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ διαβόλου πρὸς παραγωγὴν τῶν φαινομένων αὐτῶν, καθὼς καὶ τὴν ἰδέαν τῆς ἐπενεργείας ἑνὸς μαγνητικοῦ ρεύματος. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἀνυπομόνου προσδοκίας, τὰ πειράματα ἤρχιζον. Εἶχε πλησίον του μίαν γυναῖκα ποῦ διοικοῦσεν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ δύο, τρία ἄλλα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ὑπνώτιζε μὲ ἁπλᾶ προστάγματα. Κατόπιν διέλεγε ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον ἕνα, δύο ἢ καὶ περισσότερα πρόσωπα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπετύγχανεν ἀνάλογα φαινόμενα. Τοὺς ἔβαλλε νὰ καθήσουν, τοὺς ἔλεγε νὰ σκέπτωνται διὰ τὸν ὕπνον των καὶ νὰ τὸν βλέπουν· προσήλωνε μακρόθεν τά μεγάλα μάτια του ἐπ' αὐτῶν, τοὺς ἐδείκνυε τὸ χέρι του ἀνεστραμμένον, ἐπροχώρει μερικὰ βήματα, κατόπιν ἐχαμήλωνε τοὺς βραχίονάς του πρὸ αὐτῶν καὶ τοὺς διέτασσε αὐθεντικῶς νὰ κοιμηθοῦν. Κάποτε ἐστήριζε τὸν δάκτυλόν του ἐπὶ τοῦ μετώπου των, ἐπαναλαμβάνων τὸ πρόσταγμα: Κοιμηθῆτε! Εἰς τρεῖς περιπτώσεις ἐπί πέντε, εἶδα νὰ ἐπιτύχῃ τὸ πείραμά του ἐντὸς ἑνὸς λεπτοῦ».

Ὁ ἀββᾶς Φαριά, λοιπὸν, ἀπέκρουε τὴν ὕπαρξιν τοῦ μαγνητικοῦ ρεύματος, ὑπνώτιζε δὲ διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματός του. Μ' ἄλλα λόγια ἔκαμνεν ἔκκλησιν εἰς τὴν ὑποβο-

λήν. Τὸ σύστημα καὶ αἱ μέθοδοί του συμφωνοῦν σχεδὸν τελείως μὲ τὰς τοῦ νεωτέρου ὑπνωτισμοῦ. Ἰδοὺ ὅμως τί τὸν ἐγελοποίησεν αἰφνιδίως. Ἕνας κωμῳδὸς προσεποιήθη ὅτι ἀπεκοιμίσθη μὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ Φαριὰ, αἴφνης ὅμως σηκώνεται κράζων: «Λοιπόν, κύριε ἀββᾶ, ἐὰν μαγνητίζετε τοὺς ἀνθρώπους ὅπως ἐμαγνητίσατε ἐμέ, δὲν ἀποκοιμίζετε πολλούς. Σᾶς ἐνέπαιξα!» Τὸ παιδαριῶδες αὐτὸ παιχνίδι ἤρκεσε διὰ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς δόλιος ἀγύρτης ὁ ἀββᾶς Φαριά. Ἐν τούτοις ὁ στρατηγὸς Νουαζὲ πεπεισμένος περὶ τῆς καλῆς πίστεως τοῦ δυστυχοῦς ἀββᾶ, περὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀκριβείας μεγάλου μέρους τῆς δοξασίας του, ἔκαμε μερικὰ πειράματα, σύμφωνα μὲ τὰς μεθόδους τοῦ Φαριά, ἐπὶ ἑνὸς Πρώσσου ἀξιωματικοῦ. Ἔπεισε μάλιστα τὸν διαπρεπῆ ἰατρὸν Μπερτράν, φανατικὸν ὀπαδὸν καὶ συνήγορον δημόσιον τῆς Μεσμεριανῆς δοξασίας, νὰ ἐγκολπωθῇ τὰς ἰδέας τῶν μαθητῶν τοῦ Φαριά, ἐπὶ τῶν ὁποίων συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε, τῷ 1823, τὸ ***περὶ ὑπνοβασίας*** πρῶτον σοβαρὸν σύγγραμμα.

Ὁ βαρῶνος Ποτὲ καὶ ἄλλοι μαγνητισταὶ ἔκαμαν ἐπίσης πολλὰ πειράματα μαγνητισμοῦ καὶ ὑπνοβασίας. Εἰς τὴν κλινικὴν μάλιστα τοῦ ἰατροῦ Ρεκαμιέ, εἶχαν κάψῃ τὸ δέρμα δύο ἀσθενῶν ἐν ὑπνοβασίᾳ, εἰς ἕνα σημεῖον τοῦ σώματος, χωρὶς αὐτοὶ νὰ ἐκδηλώσουν σημεῖα πόνου.

Ἡ Ἰατρικὴ Ἀκαδημία τρεῖς φορὰς ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος. Πρώτην φοράν, ὁ ἰατρὸς Φρουασὰκ δημοσίᾳ «ἐπέδειξε τοὺς ὑπνοβάτας του, τοὺς ὁποίους ἔθεσε μάλιστα εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας, διὰ νὰ διαπιστώσῃ αὐτη, ἂν τὸ ἐπεθύμει, τὰς καταπληκτικὰς δυνάμεις των». Τὴν 28 Φεβρουαρίου 1826, διωρίσθη ἐπιτροπή, ἡ ὁποία συνέταξε τὴν σχετικὴν ἔκθεσίν της μόλις τῷ 1831. Ἡ ἔκθεσις αὐτὴ συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Husson, ἦτο δὲ τόσον ἐπιβεβαιωτική, τόσον εὐνοϊκὴ διὰ τὸν μαγνητισμόν, ὥστε κατέληγεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι: «διὰ τοῦ μαγνητισμοῦ ἐδίδετο ἀφορμὴ

νὰ ἀναπτυχθοῦν νέαι δυνάμεις, ὑπὸ τὸ ὄνομα διόρασις, διαίσθησις, ἐσωτερικὴ προόρασις». Ἡ Ἀκαδημία, κατάπληκτος, οὔτε συνεζήτησε τὰ συμπεράσματα αὐτά, ἁπλᾶ καὶ παστρικὰ ἔθαψε τὴν ἔκθεσιν αὐτήν.

Τῷ 1837, ἕνας νέος μαγνητιστής, ὁ Μπερνά, ἐπρότεινεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ πειράματα, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶχε ληφθῇ καμμία ἀπόφασις. Ἡ Ἀκαδημία διώρισεν ἐκ νέου ἐπιτροπήν, τῆς ὁποίας ὁ εἰσηγητής, ὁ Dubois, ἐδήλωσεν ὅτι «οὐδεμία ἐδόθη ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπάρξεως εἰδικῆς τινος καταστάσεως, τῆς λεγομένης μαγνητικῆς ὑπνοβασίας». Μὲ τὸ νὰ ἀπέτυχαν μερικὰ πειράματα τοῦ Μπερνά, ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι ὅλοι οἱ μαγνητισταὶ ἦσαν ἀγύρται καὶ πλάνοι. Ἐν τούτοις, παρὰ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Husson, ὁ ὁποῖος ὑπεστήριξε τὴν τελευταίαν ἔκθεσίν του, ἡ τοῦ Dubois ἔγινε δεκτή.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἰδίου ἔτους, ὁ ἰατρὸς Burdin, προσέφερεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, τῆς ὁποίας ἦτο μέλος, 3000 φρ. ὡς ἀμοιβὴν δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος, χωρὶς ὑπεκφυγὰς καὶ καθαρά, θὰ ἀπεδείκνυε ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ διαβάσῃ κάνεὶς μὲ κλειστὰ μάτια, χωρὶς φῶς καὶ χωρὶς τὴν βοήθειαν τῆς ἁφῆς.

Ὁ πρῶτος ποῦ ἐδήλωσε συμμετοχὴν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ἦτο ὁ ἰατρὸς Pigeaire, ἐκ Μονπελιέ, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς τὸ Παρίσι μὲ τὴν κόρην του, ἡ ὁποία ἦτο ὑπνοβάτις. Κατ' ἀρχάς, τὴν παρουσίασεν εἰς πρόσωπα εὐϋπόληπτα μέν, ἀλλὰ ξένα πρὸς τὴν πειραματικὴν ἐπιστήμην, τὰ ὁποῖα ἐβεβαίωσαν ὅτι ἡ κόρη ἠδύνατο νὰ ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ παίζῃ χαρτιά, μ' ἕνα ἐπίδεσμον εἰς τὰ μάτια. Ἡ ἐπιτροπή, ὑποψιασθεῖσα μήπως ὁ ἐπίδεσμος μετετοπίζετο, κατὰ τὸ μακρὸν διάλειμμα, τὸ ὁποῖον ἐμεσολάβει ἕως ὅτου ἡ κόρη ἀποκτήσῃ τάχα τὴν διορατικότητά της, ἐπρότεινε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐπιδέσμου μὲ μίαν μεταξίνην μάσκαν ἢ μὲ ἓν φύλλον χάρτου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐτοποθετεῖτο μεταξὺ τῆς κόρης καὶ τῆς γραφῆς, τὴν ὁποίαν θὰ ξεχώριζεν. Ὁ Pigeaire ἠρνήθη, ἡ ἐπιτροπὴ ἐπέμενε καὶ τὸ πείραμα δὲν ἔγινε.

Ὁ δεύτερος διαγωνιστὴς ἦτο ὁ ἰατρὸς Hublier, ὁ ὁποῖος ὡδήγησεν εἰς Παρισίους κάποιαν ὑπνοβάτιδα, Αἰμιλίαν τὸ ὄνομα. Πεισθεὶς ὅμως ἀπὸ τὸν ἰατρὸν Φραππὰρ ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτὸ τὸν ἀπατοῦσε, ὅτι δὲν εἶχε διορατικότητα, οὔτε κἂν τὴν παρουσίασεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

Ὁ τρίτος, ὁ ἰατρὸς Τὲστ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς. Ἡ ὑπνοβάτις, ὕστερα ἀπὸ μίαν ὥραν, ἀνήγγειλεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ὅτι τὸ γραπτὸν, τὸ ὁποῖον εἶχε τοποθετήσει μέσα εἰς ἕνα κιβώτιον, εἶχεν εἰς τὰς δύο πρώτας γραμμὰς τὰς λέξεις: ***Ἡμεῖς εἴμεθα.*** Οὐδὲν τὸ ἀληθές.

Κατόπιν τούτων, ἡ Ἀκαδημία ἐδήλωσεν ὅτι θεωρεῖ ἐπαρκεῖς τὰς ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ πληροφορίας της καὶ ὅτι δὲν θὰ ἠσχολεῖτο πλέον μὲ αὐτόν. Ἐν τούτοις τῷ 1888, ὁ καθηγητὴς Προὺστ ἀνέγνωσεν ἐνώπιον τῆς σοφῆς ὁμηγύρεώς του, ἔκθεσιν ἐμβριθῆ κατ' οὐσίαν καὶ μορφήν, ὅπου ἀπέδειξεν ὅτι τὸ ζήτημα δὲν ἐτάφη καὶ ὅτι μετετέθη ἁπλῶς ἐπὶ στερεωτέρου ἐδάφους. Μετέβαλεν ὄνομα μόνον ὁ μαγνητισμός· σήμερον ὀνομάζεται ***ὑπνωτισμός***· ἡ δὲ τροποποίησις αὐτὴ ἀντικατέστησε τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως ἀνεξηγήτου μαγνητικοῦ ρεύματος διὰ τῆς ἰδέας ἑνὸς εἰδικοῦ ὕπνου, τὸν ὁποῖον καθεὶς δύναται νὰ προκαλέσῃ. Εἶναι ὁ μαγνητισμὸς, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγυρτικὰ τερτίπια, τὰ ὁποῖα συγκινοῦν τὰς μυστικοπαθεῖς ψυχάς.

Ἡ διορατικότης, ἡ διαύγεια, ἡ προμάντευσις τοῦ μέλλοντος καὶ ἄλλαι μυστηριώδεις δυνάμεις, μόνον εἰς τὰς ***ἀποσκευὰς*** τῶν σαλτιμπάγκηδων εὑρίσκονται. Ὁ τεχνητὸς ὅμως ὕπνος, καθὼς καὶ ἡ τεχνητὴ ὑπνοβασία μὲ ὅλα τὰ ἐξ αὐτῶν πηγάζοντα φαινόμενα, ὑφίστανται. Μένει μόνον νὰ τὰ ἐξηγήσωμεν ἐπιστημονικῶς, χωρὶς νὰ τὰ ἀποδώσωμεν εἰς οὐρανίαν τινὰ ἢ διαβολικὴν ἐξουσίαν. Ἠμποροῦμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἀπὸ αὐτά, διὰ τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὄχι νὰ τὰ ἐκμεταλλευώμεθα ἐνώπιον τοῦ μωροπίστου κοινοῦ.

Εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον θὰ ἐξετάσωμεν τὰς προόδους, τὴν νέαν τοῦ μαγνητισμοῦ ἐνσάρκωσιν, τὴν εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν μεταμόρφωσίν του, ἡ ὁποία δὲν εἶναι, ὅπως θὰ ἴδωμεν, ἁπλῆ ἀλλαγὴ τῆς λέξεως.

Ο BRAID ΚΑΙ Ο ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ

Γένεσις τοῦ ὑπνωτισμοῦ — Πειράματα τοῦ Braid — Αἱ μέθοδοι τῆς ὑπνωτίσεως — Ἡ ἐπὶ τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου θεωρία του — Αἱ πλάναι του — Αἱ ἐπιστημονικαὶ πρόοδοι τοῦ Μπραιδισμοῦ — Οἱ διάδοχοί του — Ἔκλειψις καὶ ἀνάστασις τοῦ ὑπνωτισμοῦ.

Εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια εἴδομεν ὅτι ὁ μαγνητισμὸς κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἀπεδίδετο εἰς ὑπερφυσικὰς καὶ μυστηριώδεις ἐπιρροάς. Εἰσερχόμεθα τώρα εἰς τὴν σύγχρονον, τὴν ἐπιστημονικὴν περίοδον, ὅπου ὁ ὑπνωτισμὸς ἀντικαθιστᾷ τὸν μαγνητισμόν, ὅπου ἡ ὑγιὴς ἀντίληψις καὶ ὁ πειραματισμὸς διαδέχονται τὴν ἀγυρτείαν καὶ τὰς παραλόγους ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαίων, ὅπου οἱ σοφοὶ ἀναζητοῦν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ὠφελιμότητα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἕως τώρα ἐξεμεταλλεύοντο συμφεροντολογικῶς οἱ ἐμπειρικοί. Ὁ Braid εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς μεταμορφώσεως αὐτῆς.

Τῷ 1841, ὁ James Braid, Ἄγγλος ἰατρὸς, παρέστη εἰς τὴν συνεδρίαν ἑνὸς Γάλλου μαγνητιστοῦ, τοῦ Λαφονταίν, ὀπαδοῦ τοῦ Μεσμερισμοῦ. «Σκεπτικιστὴς ὅπως ἤμην, γράφει ὁ Braid, εἰς τὸ ζήτημα τοῦ ζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ καὶ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν Μεσμεριστῶν, ἀπεφάσισα νὰ ἀναζητήσω καὶ

νὰ ἀνακαλύψω τὴν πηγὴν τῆς πλάνης διὰ τὴν ἐκτίμησιν μερικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἐλέγετο ὅτι ἐξεδηλώνοντο εἰς τὰς συνεδρίας τοῦ Λαφονταίν. Ἀνεκάλυψα τῷ ὄντι μερικὰ πράγματα, διαφωτιστικὰ ἐπὶ τῶν φαινομένων αὐτῶν, τόσον ἀπὸ θεωρητικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως ἐνδιαφέροντα». Διέβλεπεν εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ φαινόμενα καὶ τὰ πειράματα τῶν μαγνητιστῶν τὴν δεισιδαιμονίαν, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν ὑπερδιεγέρσει φαντασίας, τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν μίμησιν.

Ὁ Braid, παρατηρητὴς εὐφυὴς καὶ καλῆς πίστεως, παρηκολούθησε πολλὰς συνεδρίας τοῦ Λαφονταίν. Εἰς μίαν ἀπὸ αὐτὰς ἐπέσυρε τὴν προσοχήν του τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα πρόσωπον μαγνητισμένον δὲν ἠδύνατο τὰ ἀνοίξῃ τὰ βλέφαρά του. Ἀνεζήτησε τὴν ἐξήγησιν τοῦ παραδόξου αὐτοῦ φαινομένου, τὴν ὁποίαν καὶ διετύπωσεν ὡς ἑξῆς: «Ἡ παρατεταμένη τοῦ βλέμματος προσήλωσις παραλύει τὰ νευρικὰ κέντρα τῆς ὁράσεως καθὼς καὶ πᾶν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτά, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ παράγει τὰ ἐν λόγῳ φαινόμενα».

Διὰ νὰ ἐξακριβώσῃ δὲ τὴν θεωρίαν του αὐτὴν προέβη, ἐνώπιον τοῦ πλοιάρχου Μπρόουν καί τινων φίλων του, εἰς σειρὰν πειραμάτων ἐπὶ τῆς κυρίας Braid καὶ πολλῶν ἄλλων προσώπων. Ὅλοι αὐτοὶ περιέπεσαν εἰς βαθὺν ὕπνον, διότι ἁπλούστατα εἶχον προσηλώσει τὸ βλέμμα των ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ μιᾶς φιάλης ἢ καὶ ἄλλου πράγματος. Τὰ πειράματα αὐτὰ τοῦ Braid ὑπῆρξαν καίριον κτύπημα κατὰ τῆς δοξασίας τοῦ μαγνητικοῦ ρεύματος· «Ἀπέδειξε, γράφει ὁ καθηγητὴς Μπρόουν-Σεκάρ, ὅτι καμμία εἰδικὴ δύναμις δὲν ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸν ὑπνωτιστήν, ὅτι ἡ θέλησις καὶ αἱ ἰδέαι του δὲν ἐπιδροῦν ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμένου προσώπου, ἐὰν δὲν ἐκφρασθοῦν διὰ τοῦ λόγου ἢ ἄλλων ἤχων, διὰ τοῦ βλέμματος καὶ ἄλλων νευμάτων του δηλ. ἐὰν δὲν μεταδιδασθοῦν διὰ τῆς δονήσεως τοῦ ἀέρος, ὅτι ἑστία ὅλων τῶν φαινομένων τῆς ὑπνωτικῆς καταστάσεως εἶναι

αὐτὸ τὸ νευρικὸν σύστημα τοῦ ὑπνωτισμένου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ ἄλλας δυνάμεις ἐξωτερικὰς, ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἐνεργείας. Ἡ ἐνέργεια λοιπὸν εἶναι ὑποκειμενική, παραγομένη ἀπὸ τὴν προσήλωσιν τοῦ βλέμματος τοῦ ὑποκειμένου ἐπὶ ἑνὸς σημείου οἱουδήποτε ἀντικειμένου. Ὁ ὅρος ***μαγνητισμός*** ἐξαφανίζεται δίδων τόπον εἰς τὸν ὅρον ***ὑπνωτισμός,*** ὅστις ὅμως ἐν τῇ σκέψει τοῦ δημιουργοῦ του ἔχει ἐκδοχὴν εὐρυτέραν, διότι δὲν σημαίνει ***ὕπνον*** κατὰ γράμμα, ἀλλὰ κατάστασιν νευρικὴν καθοριζομένην μὲ τεχνητὰ μέσα.

Ἰδοὺ πῶς ὁ Braid περιγράφει εἰς ἕνα σύγγραμμά του τὸν ὑπνωτισμόν: «Ὑπάρχουν ἄτομα, τὰ ὁποῖα περιπίπτοντα εἰς ὕπνον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαθύν, χάνουν τὴν συνείδησιν καὶ τὴν βούλησιν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνωνται καὶ τὸν ἰσχυρότερον ἦχον, τοὺς νυγμοὺς καὶ τὰ κεντρίσματα τοῦ δέρματος οὔτε τὴν παρουσίαν ἰσχυροῦ ἀμμωνιακοῦ πρὸ τῶν ρωθώνων· Δὲν πονοῦν ὅταν μεταδιδάζῃ τις διὰ τῶν βραχιόνων των γαλβανικὰ ρεύματα. Δὲν ἔχουν συνείδησιν τῶν μᾶλλον ὀδυνηρῶν ἐπ᾽ αὐτῶν χειρουργικῶν ἐγχειρήσεων. Ἀνανήφοντες ἀπὸ τὸν ἀνώμαλον αὐτὸν ὕπνον δὲν διατηροῦν καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀνάμνησιν τῶν ὅσα συνέβησαν Βυθιζόμενοι ὅμως ἐκ δευτέρου εἰς τεχνητὸν ὕπνον ἐνθυμοῦνται ὅ,τι εἶχε συμβῇ κατὰ τὸν πρῶτον. Ἡ λήθη κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν καὶ ἡ ἀνάμνησις κατὰ τὸν δεύτερον ὕπνον ἀποτελοῦν φαινόμενον ἐκπληκτικόν, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ***διχασμὸς τῆς συνειδήσεως.*** Κάποτε οἱ μῦς παραμένουν χαλαρωμένοι, ἡ δὲ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία εἶναι ἤρεμοι. Κάποτε παρουσιάζεται καταληψία, δύσπνοια καὶ ἐπιτάχυνσις τῆς κυκλοφορίας· Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι ρεῦμα ἀέρος διευθυνόμενον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ τῶν ὤτων πάσχοντος ἐπαναφέρει τὴν συνείδησιν καὶ τὴν βούλησίν του. Ἐπακολουθεῖ ἄκρα εὐαισθησία ὅλων τῶν ὀργάνων τῶν αἰσθήσεων, ἂν δὲ ἀνανεωθῇ τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος, ὁ ὑπνωτισμένος ἀφυπνίζεται ταχύτατα.

Μερικαὶ τῶν μεταβολῶν αὐτῶν δυνατὸν νὰ προκληθοῦν ἀμέσως εἰς κάθε τοῦ ὑπνωτισμοῦ φάσιν, κατὰ βούλησιν, δι' ὑποβολῶν ἀκουστικῶν καὶ ἁπτικῶν, καθ' ὅσον ἡ ἄκρα εὐαισθησία ἢ ἡ ἀναισθησία, καθὼς καὶ ἡ ἀπίστευτος τῶν μυώνων δύναμις ἢ ἡ τελεία ἀπώλεια τῆς βουλήσεως, παράγονται ἀναλόγως τῶν ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας ὁ μαγνητιστὴς μεταδιδάζει εἰς τὰ ὑπνωτισμένα πρόσωπα αὐτοστιγμεί. Αἱ ἐντυπώσεις αὐταὶ παράγονται συνεπείᾳ τῶν ἀκουστικῶν ὑποβολῶν, προερχομένων ἀπὸ πρόσωπον ποῦ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ὑπνωτισμένον, ἢ συνεπείᾳ φυσικῆς τινος ἐντυπώσεως, μὲ τὴν ὁποίαν προηγουμένως εἶχε συνδεθῇ ἡ αὐτὴ ἰδέα, ἢ καὶ συνεπείᾳ τῆς θέσεως, τῆς δραστηριότητος ἢ τῆς ἠρεμίας, αἱ ὁποῖαι μετεδιδάσθησαν εἰς τὸ ἄτομόν του ἢ εἰς μερικὰς μυϊκὰς ὁμάδας. Τῶ ὄντι, ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ παίζῃ μὲ τοιούτους ὀργανισμούς, εἰς κατάλληλον τοῦ ὕπνου φάσιν, ὅπως παίζει κανεὶς μὲ ἕνα μουσικὸν ὄργανον καὶ νὰ τοὺς κάμνῃ νὰ νομίζουν ὡς πραγματικότητα τὰ ὄνειρα τῆς φαντασίας των. Ἡ κρίσις καὶ ἡ θέλησις των συσκοτίζονται εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὑποτάσσονται δὲ εἰς τὸν προσωρινὸν γόητά των τόσον πολύ, ὥστε νὰ βλέπουν, νὰ αἰσθάνωνται, νὰ ἐνεργοῦν ὡσὰν ὅλαι αἱ ἐξωτερικαὶ ἐντυπώσεις, ποῦ μεταδιδάζονται εἰς τὸν ἐγκέφαλόν των, νὰ ἦσαν πραγματικότητες. Κυριεύονται καὶ ἐνεργοῦν σύμφωνα μὲ τὰς ἐντυπώσεις αὐτάς, ὅσον παράλογοι καὶ ἂν εἶναι».

Αἱ γραμμαὶ αὐταὶ τοῦ Ἄγγλου ἰατροῦ ἐγκλείουν κατάλογον ὅλων τῶν ὑπνωτικῶν φαινομένων: τὰς τρεῖς φάσεις, τὸν λήθαργον, τὴν καταληψίαν καὶ τὴν ὑπνοβασίαν, τὴν μεταβίβασιν τοῦ ὑποκειμένου ἀπὸ τῆς μιᾶς καταστάσεως εἰς τὴν ἄλλην διὰ τῆς δονήσεως τοῦ ἀέρος, τὴν λήθην κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν, τὴν ἐπάνοδον τῆς μνήμης κατὰ τὸν δεύτερον ὕπνον, τὰς τροποποιήσεις τῆς αἰσθητικότητος, παραγομένας αὐτομάτως ἢ δι' ὑποβολῶν. Ὁ Braid ἔκαμε χρῆσιν τῆς «τεχνητῆς νευρικῆς καταστάσεως» ταύτης, εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νευρασθενειῶν.

Μόνον ἡ θεραπευτική του μέθοδος, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει ***φρενο-υπνωτισμὸν*** εἶναι ἀπαράδεκτος· συνίσταται δὲ αὐτὴ εἰς τὴν ἐπενέργειαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου, ἐπὶ ὡρισμένων σημείων τοῦ κρανίου, ὅπου, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Gall, ἐδρεύει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔνστικτον, ὑπόθεσις μὴ ἐξακριβωθεῖσα πειραματικῶς.

Μία ἄλλη πλάνη τοῦ Braid εἶναι ποῦ ἐπίστευεν ὅτι αἱ μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι τοῦ Μεσμὲρ παρῆγον ἀποτελέσματα διάφορα τῆς διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος ὑπνωτίσεως. Ἡ μέθοδος τοῦ Μεσμέρ, ἔγραφεν ὁ Braid, μεταδιδάζει εἰς τὸ ὑποκείμενον τὴν δύναμιν νὰ βλέπῃ τὴν ὥραν ἐπὶ ὡρολογίου, τὸ ὁποῖον κρατεῖ κανεὶς ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς του ἢ εἰς τὸ ἐπιγαστρικὸν κοίλωμα, νὰ διαβάζῃ κλειστὸν βιβλίον, νὰ διακρίνῃ τὸ τί συμβαίνει εἰς πολλῶν χιλιομέτρων ἀπόστασιν, νὰ προμαντεύῃ τὴν φύσιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ νὰ ὑπδεικνύῃ τὴν θεραπείαν χωρὶς ἰατρικὰς γνώσεις». Διερωτᾶται κανεὶς ἂν ὁ Braid ἔγραφε σοβαρῶς τὰ ἀνωτέρω· ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ὅπως εἴπομεν καὶ πρίν, οἱ ὑπνοβάται χάνουν τὴν διορατικότητα καὶ τὴν διαύγειάν των, ὅταν πιασθοῦν μὲ σοφούς, οἱ ὁποῖοι ἐννοοῦν νὰ τὰ πειραματίζουν ὅλα.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ὁ Braid ἐξυπηρέτησε σπουδαίως τὴν ἐπιστήμην, ἐπειδὴ ἔκαμε ἕνα μεγάλο βῆμα εἰς τὴν φυσιολογίαν καὶ παθολογίαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ὅταν ἀπέθανεν αἰφνιδίως ἀπὸ ἀποπληξίαν, τῷ 1860, εἶχεν ἤδη περιγράψει πᾶν ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸν ὑπνωτισμόν. Ἐν τούτοις, αἱ ἔρευναι καὶ ἐργασίαι του δὲν ἔκαμον εἰς τοὺς σοφοὺς τὴν ἐντύπωσιν ποῦ ἔπρεπε νὰ κάμουν.

Μόλις τῷ 1860, ὁ ἐν τῇ Ἰατρικῇ Σχολῇ τοῦ Bordeaux, καθηγητὴς Ἀζάμ, ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ ***Γενικὰ ἀρχεῖα τῆς Ἰατρικῆς, ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ ὕπνου ἢ τοῦ ὑπνωτισμοῦ,*** «ὡς μέσου εἰδικοῦ πρὸς πρόκλησιν νευρικοῦ ὕπνου, τεχνητῆς ὑπνοβασίας, συνοδευομένων ὑπὸ ἀναισθησίας,

ὑπεραισθησίας, καταληψίας καὶ ἄλλων τινων φαινομένων, ἀναγομένων εἰς τὴν μυϊκὴν αἴσθησιν καὶ τὴν διάνοιαν». Ἀφετηρία τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ παρατήρησις ἐπὶ μιᾶς κόρης τοῦ λαοῦ, Φελίδα Χ, ἡ ὁποία παρουσίαζεν αὐτομάτως φαινόμενα μοναδικὰ καταληψίας, ἀναισθησίας κ.τ.λ. Ὁ Ἀζὰμ ἐπειραματίσθη, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Braid καὶ μὲ τὴν μέθοδόν του, ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς αὐτῆς καθὼς καὶ ἐπὶ μιᾶς ὑγιοῦς· τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὅπως τὰ περιέγραψεν ὁ Braid, ἀνεκοινώθησαν ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω καθηγητοῦ εἰς τὸν ἰατρὸν Broca τῶν Παρισίων. Ὁ Broca ἐκ συμφώνου μὲ τὸν συνάδελφόν του ἰατρὸν Φολλέν, ἀπεκοίμισαν μίαν ἀσθενῆ τοῦ νοσοκομείου Νέκερ, μὲ τὴν μέθοδον τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος, προέβησαν δὲ εἰς χειρουργικὴν ἐγχείρησιν, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ αὐτὴ τὸν ἐλάχιστον πόνον. Τὴν ἐπιτυχίαν του αὐτὴν ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν ***Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν,*** ἡ ὁποία, τὴν 27 Φεβρουαρίου 1860, ἐλάμβανε μέσον τοῦ Βελπὲ ἓν ἀντίτυπον τοῦ ἔργου τοῦ Braid καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα φυλλάδιά του. Τὸ αὐτὸ ἔτος καὶ πολλοὶ ἄλλοι διάσημοι ἰατροὶ προέβησαν εἰς ἐγχειρήσεις ἀνωδύνους διὰ τῆς ὑπνωτίσεως, ἐνῷ ἄλλοι διὰ μελετῶν ὑπεστήριζον τὸν Μπραιδισμὸν διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἰατρικὴν καὶ Ψυχολογίαν μελλούσας ὑπηρεσίας του.

Παρ' ὅλα ταῦτα, μέχρι τοῦ 1875, οἱ σοφοὶ ἐξέφραζον ἀμφιβολίας διὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν φαινομένων τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπενθύμιζεν εἰς τοὺς προκατειλημμένους τὸν ζωϊκὸν μαγνητισμὸν τοῦ Μεσμέρ. Ὁ ἰατρὸς Lasegue, τὸ μᾶλλον εὐρὺ καὶ ἀνεξάρτητον πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, οὔτε μίαν φορὰν δὲν ἀναφέρει τὸν ὅρον ***ὑπνωτισμὸς*** εἰς τὰς περὶ καταληψίας μελέτας του ἂν καὶ αἱ μέθοδοι, τὰς ὁποίας μετεχειρίζετο καὶ αἱ παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἔκαμνεν, δὲν διέφερον ἀπὸ τὰς τοῦ Braid.

Μόλις τῷ 1875, ὁ Κάρολος Ρισὲ προέβη εἰς εὐρείας ἐρεύνας

καὶ μελέτας, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν ***Ἐφημερίδα τῆς ἀνατομίας καὶ τῆς φυσιολογίας*** ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐξετίμησε τὴν ἀληθῆ ἀξίαν καὶ τὰς παντοειδεῖς ἐφαρμογάς. Τῷ 1878, ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Braid καθιερώθη θριαμβευτικῶς διὰ τῶν μαθημάτων τοῦ Charcot, τὰ ὁποῖα ἀνέπτυξεν εἰς τὴν Σαλπετριέρην ἐπὶ τῇ βάσει πειραμάτων ὑπνοβασίας ἐπὶ ὑστερικῶν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, αἱ ἔρευναι ἐπολλαπλασιάσθησαν καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ Ρισὲ ἐξεκολάφθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν ὑπὸ τῶν Ρεγνάρ, Φερὲ Ντιουμονπαλιὲ, Μαγνὲν, κ.τ.λ. τῶν Παρισίων, τῶν Μπωνὶ Μπερνχαΐμ, Λιεμπὼλ, Λιεζουὰ τοῦ Nancy, τοῦ Πίτρ τοῦ Βορδὼ, τοῦ Λαδὰμ καὶ Γίουνκ τῆς Γενεύης, τοῦ Χαϊδενχαΐν καὶ Μπερζὲ τοῦ Μπρεσλάου. κ.τ.λ.

Εἰς τὰ ἀκόλουθα κεφάλαια θὰ ἀναφέρωμεν ἰδιαιτέρως περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν. Ἤδη εἰσερχόμεθα εἰς τὴν περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ σοφοὶ προσπαθοῦν νὰ ἀνακτήσουν τὸν καιρὸν, ὁ ὁποῖος ἐχάθη εἰς τὴν συστηματικὴν ἄρνησιν, μέχρι τοῦδε, τῶν φαινομένων τοῦ ὑπνωτισμοῦ· Ἀναμφιβόλως, ἡ τελευταία λέξις τοῦ ὑπνωτισμοῦ δὲν ἐλέχθη ἀκόμη· χρειάζονται ἀκόμη πολλὰ.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΗΣ ΥΠΝΩΤΙΣΕΩΣ

Γενικαὶ συνθῆκαι, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ὑπνώτισιν — Αἱ μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι — Προσήλωσις τοῦ βλέμματος ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου—Ὁ ὑπνωτιστὴς ὑπνωτιζόμενος —Ἐπίδρασις τῶν ὀπτικῶν, ἀκουστικῶν καὶ ἁπτικῶν ἐντυπώσεων — Ὕπνος ὑποβαλλόμενος δι' ἀλληλογραφίας — Ἐπιροὴ τῆς ἰδιοσυγκρασίας, τῆς ἡλικίας, τοῦ φύλου — Τὸ ὑπνοσκόπιον — Ἐκλογὴ μεταξὺ τῶν μεθόδων τῆς ὑπνωτίσεως — Ἐξέγερσις ἐκ τοῦ ὕπνου — Ὑπνώτισις τῶν ζώων.

Τὰ μέσα τῆς ὑπνωτίσεως ἔχουν ὅλα ὡς σκοπὸν τὸν κλονισμὸν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, πρὸς δημιούργησιν εἰδικῆς νευρικῆς καταστάσεως, τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου. Παραθέτομεν τοὺς γενικοὺς κανόνας, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐφαρμόσιμοι εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις:

Τὸ δωμάτιον, ὅπου ἐκτελεῖται τὸ πείραμα, πρέπει νὰ ἔχῃ θερμοκρασίαν, κατὰ μέσον ὅρον, 13 ἕως 16 βαθμῶν· τὸ φῶς νὰ ἦναι ἧπιον, διαχυμένον καὶ τοποθετημένον ὄχι ἀπέναντι, ἀλλ' ὄπισθεν τοῦ ὑποκειμένου· πρὸ παντὸς νὰ ἐπικρατῇ σιωπή, ἡ ὁποία νὰ μὴ διαταράσσεται ἀπὸ ἐξωτερικὸν θόρυβον· οἱ παριστάμενοι, ὀλίγοι ὅσον τὸ δυνατόν, νὰ μὴ ἀνταλλάσσουν καμμίαν ἐντύπωσιν.

Τὰ πειράματα πρέπει, κατὰ προτίμησιν, νὰ γίνουν τὸ ἑσπέρας, μίαν ἢ δύο ὥρας μετὰ τὸ γεῦμα, οὕτως ὥστε ὁ στόμαχος νὰ ἦναι ἡμίκενος. Καλὸν εἶναι τὸ πρόσωπον ποῦ θὰ ὑπνωτισθῇ νὰ μὴ πίῃ προηγουμένως καφὲ, τσάϊ ἢ ἄλλο ποτὸν διεγερτικόν· πρέπει δὲ νὰ ἀφήνῃ τὸν ἑαυτόν του τελείως, ὄχι βέβαια μὲ προθυμίαν ὑπερβολικὴν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀντίστασιν, οὔτε ἀπασχόλησιν οἱανδήποτε· νὰ σκέπτεται μόνον νὰ κοιμηθῇ.

Διὰ νὰ ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ μέλλοντος νὰ ὑπνωτισθῇ διὰ πρώτην φορὰν κάθε ἰδέαν περὶ τοῦ κινδύνου, τὸν ὁποῖον ὑποπτεύεται ὅτι θὰ διατρέξῃ, καλὸν εἶναι νὰ ὑπνωτίσωμεν ἐνώπιόν του ἕνα ἢ δύο ἄλλους ἀποτελεσματικῶς· τοιουτοτρόπως ἐνθαρρύνεται εὐκολώτερον παρὰ μὲ τὴν μακρολογίαν. Ἐὰν, παρ' ὅλα αὐτά, δεικνύῃ καὶ τὸν ἐλάχιστον φόβον, ἐὰν δὲν δώσῃ ρητὴν τὴν συγκατάθεσίν του, ἐὰν δὲν δίδῃ τὴν πρέπουσαν προσοχήν, τότε προτιμώτερον εἶναι νὰ ἀναβληθῇ ἡ δοκιμασία του, διότι χωρὶς ἄλλο θὰ ἀποτύχῃ. Ἐὰν τοὐναντίον εἶναι ἐξησφαλισμένοι οἱ ὡς ἄνω ὅροι, τότε καθίζομεν τὸ πρὸς ὑπνώτισιν πρόσωπον καταλλήλως πρὸς ἀποφυγὴν πάσης φυσικῆς κοπώσεως καὶ ἀρχίζομεν.

Ἀπὸ ὅλας τὰς μεθόδους τοῦ ***συνεργείου*** τοῦ Μεσμὲρ, μόνον τὰς ***μαγνητιστικὰς χειρονομίας***, δηλ. τὴν ρυθμικὴν κίνησιν τῶν χειρῶν τοῦ ὑπνωτιστοῦ, ἀναφέρομεν, διότι μόνον αὐταὶ ἐπέζησαν. Ὄχι μόνον οἱ ἀρχαῖοι μαγνητισταὶ καὶ οἱ Μεσμεριστὰι ἔκαμαν χρῆσιν τῆς μεθόδου αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήμονες ὑπνωτισταὶ τὴν μετεχειρίσθησαν παραλλήλως μέ ἄλλας. Ὁ Κάρολος Ρισὲ π.χ. μᾶς δίδει τὴν ἀκόλουθον περίληψιν τῆς μεθόδου του «Καθίζω τὸ ὑποκείμενον (sujet) ἐπὶ μιᾶς πολυθρόνας, ἀκριβῶς ἀντικρύ μου· παίρνω τοὺς μεγάλους δακτύλους του εἰς τὸ ἕνα μου χέρι καὶ τοὺς σφίγγω ἀρκετὰ δυνατά, ἀλλὰ μὲ τρόπον ὁμοιόμορφον. Παρατείνω τὸ πείραμα αὐτὸ ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα λεπτά· ἐν γένει, τὰ νευροπαθῆ πρόσωπα ἀρχίζουν ἤδη νὰ συναισθάνωνται ἕνα εἶδος βάρους εἰς τοὺς βραχίονας, τοὺς ἀγκῶνας καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν. Κατόπιν ἐκτελῶ τὰς ***μαγνητιστικὰς χειρονομίας,*** ἐκτείνων τὴν χεῖρα μου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τοῦ μετώπου καὶ τῶν ὤμων τοῦ ὑποκειμένου, πρὸ πάντων δὲ ἐπὶ τῶν βλεφάρων του. Αἱ ***μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι*** συνίστανται εἰς τὴν ὁμοιόμορφον κίνησιν τῶν χειρῶν τοῦ ὑπνωτιστοῦ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὑποκειμένου, ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν πειραμάτων μου ἐνόμιζον ὅτι ἡ προσήλωσις τοῦ βλέμματος τοῦ ὑποκειμένου ἐπὶ ὡρισμένου ἀντικειμένου ἦτο ἀπαραίτητος, κατόπιν ὅμως κατενόησα ὅτι ἡ πολύπλοκος αὐτὴ μέθοδος, ἠμποροῦσεν ἴσως νὰ ἀσκήσῃ κάποιαν ἐπιρροήν, ἦτο ὅμως ἀνωφελής».

Αἱ μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι παράγουν ἀναμφιβόλως τὸν ὑπνωτισμόν· ἐπιφέρουν τὴν ληθαργίαν καὶ τὴν νάρκωσιν, φαινόμενα μικροῦ ἐνδιαφέροντος, ὄχι ὅμως καὶ τὴν καθ' αὐτὸ ὑπνοβασίαν. Ὅσον διὰ τὴν ***προσήλωσιν τοῦ βλέμματος*** ἐπὶ ὡρισμένου ἀντικειμένου, αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν μέθοδον τοῦ Braid, τὴν μᾶλλον ἐν χρήσει. Ἰδοὺ δὲ αὐτὴ «Παίρνετε ἕνα ἀντικείμενον λαμπροκοποῦν, ἕνα μετάλλινον σφαιρίδιον, ἕνα σφαιρίδιον θερμομέτρου μὲ ὑδράργυρον κτλ. Τὸ κρατεῖτε ὑπεράνω τοῦ μετώπου τοῦ ὑποκειμένου, εἰς ἀπόστασιν 15 ἕως 20 ἑκατοστομέτρων ἀπὸ τὰ μάτια του, ἀκριβῶς εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἄκρου τῆς μύτης του, διατάσσοντες συγχρόνως ὅπως προσηλώσῃ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, τὸ δὲ πνεῦμα του κρατήσῃ προσηλωμένον εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ὕπνου. Μετά τινα χρόνον, ποικίλλοντα ἀναλόγως τῆς νευροπαθείας τοῦ ὑποκειμένου, αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν συσφιγγόμεναι κατ' ἀρχάς, διαστέλλονται κατόπιν σημαντικῶς, τὰ βλέφαρα κλείονται ἄθελα μὲ ἕνα εἶδος ρίγους, ὁ ὕπνος ἐπέρχεται. Ὀφείλεται δὲ ἀναμφιβόλως εἰς τὴν νευρικὴν κόπωσιν, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν παρατεταμένην προσήλωσιν τοῦ βλέμματος καὶ τὴν βιαίαν συγκέντρωσιν τῶν ὀπτικῶν ἀκτίνων πρὸς τὴν μύτην.

Τὸ εἶδος τοῦ ἀντικειμένου ὀλίγον ἐνδιαφέρει· ἠμπορεῖ καὶ νὰ μὴ εἶναι στιλπνόν, ὅπως τὸ ἤθελεν ὁ Braid. Ἀρκεῖ τὰ μάτια νὰ συγκεντρώνωνται ἐπὶ ὡρισμένου σημείου. Ἄλλως τε, εἴδομεν πῶς ὑπνωτίζονται οἱ φακίραι τῶν Ἰνδιῶν καὶ οἱ Χριστιανοὶ μοναχοὶ μὲ τὴν προσήλωσιν τοῦ βλέμματος εἰς τὸ ἄκρον τῆς μύτης ἢ εἰς τὸν ἀφαλόν· Μερικὰ πρόσωπα ἀποκοιμοῦνται, βλέποντα τὸν δάκτυλόν των ἀπὸ κοντά. Ὁ ἰατρὸς Μπουσιοῦ ἀναφέρει περὶ μιᾶς κόρης, ἡ ὁποία παρουσίαζεν ὅλα τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ὅταν κατεσκεύαζε μπουτοννιέρες, ἕνεκα τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος καὶ τῆς προσοχῆς, τὴν ὁποίαν ἀπῄτει τὸ εἶδος τῆς ἐργασίας. Ἄλλοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν ὑστερικὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ὑπνωτίζονται, βλέπουσαι εἰς τὸν καθρέπτην κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κομμώσεώς των.

Ἡ ***αὐτοϋπνώτισις*** αὐτὴ γίνεται κάποτε ἀφορμὴ κωμικῶν σκηνῶν. Ὑπάρχουν πρόσωπα, ἐπιρρεπῆ εἰς τὴν ὑπνοβασίαν, τὰ ὁποῖα, θέλοντα νὰ ὑπνωτίσουν ἄλλους, ὑπνωτίζονται μόνα των. Κάποιος Οὐάϊλκερ, τὸν ὁποῖον πρώτην φορὰν ὑπνώτισεν ὁ Braid, θέλων νὰ ὑπνωτίσῃ κάποιον κύριον, ἐστέκετο ὄρθιος, ἐνώπιόν του, μὲ τὸν δάκτυλον σημωμένον εἰς τὸ ὕψος τοῦ μετώπου του. Ὕστερα ἀπὸ μερικὰ λεπτὰ φθάνει ὁ Braid καὶ τί νὰ δῇ; Τὸν μὲν Οὐάϊλκερ, βαθέως κοιμώμενον, τὸν δὲ ἄλλον κύριον, προσηλωμένον εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ πρώτου.

Μία ἄλλη μέθοδος ὑπνωτίσεως, εἶναι νὰ κοιτάζῃς τὸ ὑποκείμενον κατάματα. Εἶναι ἡ μέθοδος τοῦ Τέστ, τὴν ὁποίαν περιγράφει οὗτος ὡς ἑξῆς: «Κάθησθε ἀπέναντι τοῦ ὑποκειμένου, διατάσσετε νὰ σᾶς βλέπῃ, μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέραν προσήλωσιν, ἐνῷ καὶ σεῖς ἀφ' ἑτέρου καρφώνετε τὸ βλέμμα σας μέσα εἰς τὰ ἰδικά του μάτια. Κατ' ἀρχάς, θὰ ἐξογκωθῇ τὸ στῆθος του μὲ μερικοὺς στεναγμούς· κατόπιν τὰ βλέφαρα του θὰ ἀνοιγοκλείουν, θὰ ὑγρανθοῦν ἀπὸ τὰ δάκρυα, θὰ συσταλοῦν δυνατὰ καὶἐπανειλημμένως καὶ τέλος θὰ κλεισθοῦν». Ἡ μέθοδος αὐτὴ εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα ***βασκανία.*** Ἐδῶ θὰ ἀρκεσθῶμεν νὰ εἴπωμεν περὶ αὐτῆς, ὅτι δὲν ἐπιτυγχάνει παρὰ εἰς πρόσωπα μαγνητισθέντα ἤδη δι' ἄλλων μέσων· περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι εἴπομεν καὶ διὰ τὰς μαγνητιστικὰς χειρονομίας: ὅτι δηλ. ἡ βασκανία δὲν ἔχει ὡς ὅρον ὑπαρξεώς της κανένα μαγνητικὸν ρεῦμα, ἐκπηγάζον ἀπὸ

τὰ μάτια τοῦ ὑπνωτιστοῦ, ἀλλ' ἁπλούστατα προέρχεται ἀπὸ τὴν κόπωσιν τοῦ ὑποκειμένου, καθὼς γίνεται καὶ εἰς τὴν ***προσήλωσιν τοῦ βλέμματος.***

Ὁ Lasègue, διὰ νὰ ὑπνωτίσῃ τὰς ὑστερικάς, ἐκράτει ἁπλῶς κλεισμένα τὰ βλέφαρά των ἐπὶ τρία λεπτά, ἐνῷ ταὐτοχρόνως μὲ τὰ δάκτυλά του ἐπίεζε τὰς ὀπτικάς των σφαίρας. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ μέσον αὐτὸ ἐπιτυγχάνει μόνον εἰς τὰς ὑστερικάς. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἀστραπὴ παράγει ἐνίοτε αὐτόματον καταληψίαν ἐπὶ μερικῶν ἀτόμων. Τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ὑποκειμένου ρίψωμεν ἀποτόμως βολὰς φωτὸς ἠλεκτρικοῦ ἢ ὀξυδρικοῦ ἢ καὶ μαγνησίου, τῶν ὁποίων τὸ φῶς εἶναι θαμβωτικόν.

Καὶ ἡ ἀκοὴ ἐπηρεάζεται ἀποτόμως, ὅπως ἐπηρεάζεται καὶ δι' ἠπίων μέσων. Τρεῖς φοιτηταί, λέγει ὁ Heindenhain ἀπεκοιμήθησαν ἐντὸς 2 λεπτῶν μὲ τὸ μονότονον τίκ-τάκ ἑνὸς ὡρολογίου, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς τραπέζης, πλησίον τῆς ὁποίας ἐκάθηντο. Εἰς τὴν Σαλπετριέργην ἀποκοιμίζουν καθ' ἡμέραν τὰς ὑστερικὰς μὲ τὸν ἦχον ἑνὸς στρόφιγγος, ἑνὸς τυμπάνου, μιᾶς διαπασῶν μεγάλων διαστάσεων.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὴν ἁφήν, ἡ ὁποία, ἐπηρεαζομένη, συνεπάγεται ὑπνωτικὴν κατάστασιν. Ἡ αἴσθησις αὐτὴ ἐκτείνεται εἰς ὅλον τὸ σῶμα· δὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς κανένα. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικὰ σημεῖα ποῦ παρουσιάζουν εἰδικὴν εὐαισθησίαν. Ὁ ἰατρὸς Ρισὲρ, ἀπέδειξεν ὅτι, πιέζων ἢ ξύνων ἢ ἐντρίβων κανεὶς ἐλαφρῶς τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς τῶν ὑστερικῶν, δύναται νὰ προκαλέσῃ κατάστασιν ὑπνοβατικήν. Ἐξ ἄλλου, ὁ καθηγητὴς Πὶτρ (Bordeaux) ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ὀνομαζομένων ***ὑπνογόνων ζωνῶν*** «ὡρισμένων χωρῶν τοῦ σώματος, τῶν ὁποίων ἡ πίεσις προκαλεῖ αὐτοστιγμεὶ τὸν ὑπνωτικὸν ὕπνον, τροποποιεῖ τὰς φάσεις τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου καὶ ἐπαναφέρει εἰς τὴν ἐγρήγορσιν ἄτομα ἤδη ὑπνωτισμένα». Ἡ θέσις καὶ ὁ ἀριθμὸς των ποικίλλουν ἀναλόγως τῶν προσώπων. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν σφυρῶν, τῶν ὠθυλακίδων, τοῦ ἄκρου τῆς ὠμοπλάτης, ἠμπορεῖ ὅμως νὰ εὑρίσκωνται καὶ εἰς διάφορα σημεῖα τῶν μελῶν καὶ τῆς κεφαλῆς· κάποτε δὲν εἶναι παρὰ τρεῖς, κάποτε πεντήκοντα καὶ πλέον. Μὲ διάμετρον πολὺ μικράν, χωρὶς κανὲν ἐξωτερικὸν χαρακτηριστικόν, εὑρίσκονται μὲ πολλὴν δυσκολίαν καὶ κατόπιν λεπτομεροῦς ἐρεύνης· μετὰ τὴν ἀνακάλυψίν των, ἡ ἁπλῆ των πίεσις προκαλεῖ ἀμέσως τὸν ὕπνον· τὸ ἴδιον ὅμως πρόσωπον δὲν δύναται νὰ αὐτοϋπνωτισθῇ, διὰ τῆς πιέσεως τῶν ζωνῶν αὐτῶν, καθὼς γίνεται διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος. Ἕως ἐδῶ δὲν ἀνεφέραμεν παρὰ τὰ ***φυσικὰ*** μέσα τῆς ὑπνωτίσεως. Τώρα ἐρχόμεθα εἰς μίαν μέθοδον πολὺ διάφορον τῶν προηγουμένων, ***φύσεως ψυχικῆς,*** εἰς τὴν ***ὑποβολήν,*** περὶ τῆς ὁποίας παρακάτω θὰ ὁμιλήσωμεν ἰδιαιτέρως. Ὁ πρῶτος, ποῦ ἔκαμε χρῆσιν τῆς μεθόδου αὐτῆς, εἶναι ὁ ἀββᾶς Φαριά, ὁ ὁποῖος κλείων τὰ βλέφαρα τοῦ ὑποκειμένου ἢ ἐνεργῶν τὴν προσήλωσιν τῶν βλεμμάτων του ἐπί τινος ἀντικειμένου, τῷ ***διέτασσε νὰ κοιμηθῇ.*** Πρὸ πάντων ὅμως, χρῆσιν τῆς μεθόδου αὐτῆς ἔκαμεν ὁ καθηγητὴς Μπερνχάϊμ τῆς Nancy, ἐκθέτων αὐτὴν ὡς ἑξῆς:

«Κατὰ πρῶτον, λέγω εἰς τὸν ἀσθενῆ, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τρόπου θεραπείας ἐπιβλαβοῦς ἢ ἀσυνήθους, ὅτι ὁ ὕπνος αὐτὸς προκαλεῖται ἐπὶ ὅλων, ὅτι εἶναι ἥσυχος, εὐεργετικὸς κ.τ.λ.». Ἔπειτα τῷ λέγω· «Βλέπε με καλὰ καὶ μὴ σκέπτεσαι ἄλλο παρὰ τὸν ὕπνον. Θὰ αἰσθανθῇς ἕνα βάρος εἰς τὰ βλέφαρα, μίαν κούρασιν εἰς τὰ μάτια, τὰ ὁποῖα θὰ ἀνοιγοκλείουν, θὰ ὑγρανθοῦν, θὰ θολώσουν, θὰ κλεισθοῦν εἰς τὸ τέλος». Ὑπάρχουν πρόσωπα κλείοντα ἀμέσως τὰ μάτια· εἰς ἄλλα ὅμως ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια, προσθέτων καὶ μερικὰ νεύματα ἢ χειρονομίας, ἀδιάφορον ποίου εἴδους. Λέγω εἰς τὸ ὑποκείμενον· «Τὰ βλέφαρά σου κλείονται, δὲν ἠμπορεῖς νὰ τ' ἀνοίξῃς· αἰσθάνεσαι βάρος εἰς τοὺς βραχίονας, εἰς τὰς κνήμας, εἶσαι ἀκίνητος,

ὁ ὕπνος ἔρχεται» καὶ προσθέτω μὲ τόνον ἐπιτακτικόν: «Κοιμήσου». Συχνὰ ἡ λέξις αὐτὴ ἐπιφέρει τὸν ὕπνον.

«Ἐὰν τὸ ὑποκείμενον δὲν κλείῃ τὰ μάτια, παραιτοῦμαι τῶν χειρονομιῶν καὶ τῶν νευμάτων ἢ τῆς προσηλώσεως τῶν βλεμμάτων του ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μου, διότι ὑπάρχουν ὑποκείμενα, τὰ ὁποῖα, ἐνῷ ἔχουν τὸ βλέμμα προσηλωμένον καὶ τὰ μάτια ***σὰν γαρίδες*** ἐν τούτοις ἀντὶ νὰ εἶναι καρφωμένα εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ὕπνου, προσηλώνονται μᾶλλον εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ νά... προσηλώνονται ἁπλῶς. Μετὰ δύο, τρία λεπτὰ προσηλώσεως κλείω τὰ βλέφαρά του, ἢ τὰ πιέζω ἐπὶ τῶν ὀπτικῶν σφαιρῶν ἐλαφρῶς καὶ βαθμιαίως, μιμούμενος ὅ,τι συμβαίνει κατὰ τὸν φυσικὸν ὕπνον· κρατῶν δὲ αὐτὰ κλειστά, ἐξακολουθῶ τὴν ὑποβολήν: «Τὰ βλέφαρά σου εἶναι κολλημένα, ὁ ὕπνος γίνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον βαθύτερος· δὲν μπορεῖς νὰ ἀνθέξῃς», χαμηλώνω βαθμιαίως τὴν φωνήν μου, ἐπαναλαμβάνων τὴν διαταγὴν «Κοιμηθῆτε»· εἶναι δὲ σπάνιον, μετὰ τέσσαρα, πέντε λεπτά, νὰ μὴ ἐπέλθῃ ὁ ὕπνος. Εἶναι ***ὁ δι' ὑποβολῆς ὕπνος***· εἶναι ***ἡ εἰκὼν τοῦ ὕπνου τὴν ὁποίαν ὑποβάλλω,*** τὴν ὁποίαν ***ἐμβάλλω εἰς τὸν ἐγκέφαλον.***

Εἰς μερικὰ πρόσωπα, ἡ ὑπνώτισις ἐπιτυγχάνεται μὲ ἥπια μέσα, εἰς μερικὰ ὅμως, τὰ ὁποῖα ἀντιδροῦν ἄθελα, μὲ ἀπότομα καὶ ἐπιτακτικὰ μέσα. Πολλὰ πρόσωπα ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὴν πρώτην συνεδρίαν· ἄλλα ὅμως, εἰς τὴν δευτέραν ἢ τὴν τρίτην, μετὰ τὰς ὁποίας, ἡ ἐπιρροὴ καθίσταται ταχεῖα.

Μερικὰ πρόσωπα ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν ***ὑπνωτικὴν ὑποβλητικότητα*** (suggestibilité hypnotique), δηλ. ἐπηρεάζονται εὐκόλως διὰ τῆς ὑποβολῆς.

Εἷς ἐξ αὐτῶν ὑπνωτίσθη, διότι τοῦ εἶπα: «Βλέπετε καλὰ ὅτι ἔχω ἀργυρᾶν μύτην». Εἶναι ὡσὰν νὰ τῷ ἔλεγον: «Κοιμήσου, θὰ μὲ ἰδῇς μὲ ἀργυρᾶν μύτην».

Ἄλλοι ἀποκοιμίζονται δι' ἐπιστολῆς, ὅπως τὸ ἀπέδειξεν ὁ Λεζουά· ἔστειλεν, ἀπὸ τὴν Nancy, εἰς μίαν νέαν κόρην τῶν

περιχώρων τῆς πόλεως αὐτῆς, εἰς ἀπόστασιν 30 χιλιομέτρων, τὸ ἑξῆς σημείωμα: «Δεσποινίς, ὀλιγώτερον τοῦ ἑνὸς λεπτοῦ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραμμῶν αὐτῶν, θὰ κοιμηθῆτε θέλετε δὲν θέλετε. Θὰ ξυπνήσετε ὕστερα ἀπὸ 5 λεπτά. Δὲν θὰ δυνηθῆτε, ἔπειτα, νὰ διαβάσητε τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν, ἂν δὲν κοιμηθῆτε ἐκ νέου ἐπὶ πέντε λεπτά. Κοιμηθῆτε!» Ἡ κόρη ἔκαμεν ὅ,τι ἔγραφεν ἡ ἐπιστολή.

Ὁ ἰατρὸς Burot ἀπεκοίμισε μίαν ὑστερικὴν, δι' ἀλληλογραφίας· ὁ Λιεζουὰ ἐπέτυχε τὸ ἴδιον, μὲ τὸ τηλέφωνον· ὁ Ρισὲ ὑπνώτισεν ἐξ ἀποστάσεως, χωρὶς οὔτε νὰ προειδοποιήσῃ, οὔτε νὰ γράψῃ, οὔτε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἁπλῶς διὰ νοερᾶς ὑποβολῆς. Περὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει πολλὰς περιπλοκάς, θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον.

Δυνάμεθα ἐπίσης νὰ ῥίψωμεν εἰς τεχνητὸν ὕπνον, εἰς ὑπνοβασίαν, πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἀπεκοιμήθη ἤδη φυσικῶς. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐξηκριβώθη ἀπὸ τοὺς ἰατροὺς Liébeault, Bernheim, Berger κ.τ.λ. Πρὸς τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ πλησιάσωμεν τὸ κοιμώμενον πρόσωπον, νὰ ἐπιθέσωμεν τὸ χέρι μας ἐπὶ τοῦ μετώπου ἢ καλλίτερα ἐπὶ τοῦ κοιλώματος τοῦ στομάχου του, ἐπί τινα λεπτὰ καὶ νὰ τῷ εἴπωμεν: ***«μὴ ξυπνήσῃς, ἐξακολούθησε νὰ κοιμᾶσαι».*** Τότε, ἐὰν σηκώσῃς τὸν βραχίονά του εἰς τὸν ἀέρα, θὰ παραμείνῃ ὅπως τὸν ἀφῆκες καὶ χωρὶς στήριγμα· συχνὰ δὲ, ἂν ἐρωτήσῃς τὸν κοιμώμενον, σὲ ἀπαντᾷ, χωρὶς νὰ ἀφυπνισθῇ, ἀκριβῶς ὅπως ὁ ὑπνοβάτης.

Τὸ γεγονὸς αὐτό, καθὼς καὶ ἡ ὑπνωτιστικὴ ἐνέργεια ἀποτόμου προβολῆς ζωηροῦ φωτὸς ἢ καὶ ἡ αἰφνιδία ἀντήχησις ἠχηροῦ ὀργάνου, ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ συγκατάθεσις τοῦ ὑποκειμένου (sujet) δὲν εἶναι ἀπαραίτητος πρὸς παραγωγὴν τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Βεβαίως, ἡ συγκέντρωσις τῆς σκέψεως τοῦ ὑποκειμένου ἐπὶ τῆς ἰδέας τοῦ ὕπνου, ἡ προσδοκία τοῦ ὕπνου καὶ τὰ τοιαῦτα, διευκολύνουν τὴν ὑπνώτισιν, εἶναι ὅμως ἐπίσης βέβαιον ὅτι καὶ χωρὶς τὴν ἐπέμβασιν τῶν μέσων αὐτῶν, δηλ. τῆς

θελήσεως τοῦ ὑποκειμένου, ἐπιτυγχάνεται αὐτή. Ὅλα αὐτὰ γεννοῦν τὸ σπουδαῖον ἐρώτημα: ***Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὑποκείμενοι εἰς τὰς ὑπνωτιστικὰς ἐπιδράσεις;*** «Ὁ Ἱπποκράτης λέγει ***ναί,*** ὁ Γαληνὸς λέγει ***ὄχι»,*** ἡ δὲ διαφορὰ τῶν ἀντιλήψεων μεταξὺ δύο ἀνθρώπων καλῆς πίστεως προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν συνεννοήσεως ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ζητήματος. Ὑπάρχουν εἰδικαὶ καὶ στιγμιαῖαι διαταράξεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, καθὼς καὶ κεφαλόπονοι ποικίλλοντες κατὰ τὴν ἔντασιν· ὑπάρχουν καὶ ὑπνωτισμοὶ ποικίλλοντες. Οἱ πειραματισταὶ τῆς Nancy, Liebeault, Bernhein, Liégeois κ.τ.λ. παραδέχονται ἓξ βαθμοὺς τεχνητοῦ ὕπνου, ἀπὸ τῆς ἁπλῆς χαυνώσεως, τῆς κοπώσεως καὶ τῆς ναρκώσεως τῶν μελῶν μέχρι τῆς τελείας ὑπνοβατικῆς καταστάσεως. Ἐπὶ 1014 ὑποκειμένων ποῦ ἐπειραμάτισαν, εὑρέθησαν μόνον 27, οἱ ὁποῖοι ἀντέδρασαν τελείως εἰς τὰς ὑπνωτιστικὰς ἐπιδράσεις (ὅηλ. 2, 6 ο/ο), τὸ ὁποῖον θὰ εἴπῃ ὅτι ὀλίγιστοι εἶναι οἱ μὴ ὑποκείμενοι ἀπολύτως εἰς τὰς ὑπνωτιστικὰς ἐπιδράσεις.

Παρετηρήθη ὅμως ὅτι μεταξὺ τοῦ ἀληθινοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τοῦ ἐλαφροῦ, τοῦ φυσικοῦ ὕπνου, ὑπάρχει διαφορὰ ὅπως καὶ μεταξὺ τῆς ἁπλῆς κοπώσεως τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ φρικτοῦ νεφρικοῦ πόνου ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνεμοευλογιὰ ἢ ἄλλα νοσήματα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. Ἐὰν παραδεχθῶμεν τὴν παρατήρησιν αὐτὴν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ ὀρθή, ἡ προηγουμένη ἀναλογία ἀνατρέπεται· 70 ο/ο ἐκ τῶν ὑποκειμένων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπνωτισθοῦν· ἐπὶ τῶν 30 ποῦ ὑπολείπονται, οἱ 15 δὲν ὑπερβαίνουν τὴν ληθαργικὴν ἢ καταληπτικὴν περίοδον, μόνον δὲ οἱ 15 φθάνουν εἰς τὴν περίοδον τῆς ὑπνοβασίας. Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ εἶναι σπουδαία, διότι μόνον ἡ τελευταία αὐτὴ κατάστασις εἶναι εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ὑποβολὴν καὶ ἐνδιαφέρουσα ἀπὸ ἀπόψεως θεραπευτικῆς, παιδαγωγικῆς καὶ ἰατροδικαστικῆς.

Ὅλα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ ὑπνώτισις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν

εὐαισθησίαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον παίζει τὸν σπουδαιότερον ρόλον. Εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν ὑπόκεινται ἄτομα, τὰ ὁποῖα συγκινεῖ τὸ τίποτε, τὰ ὁποῖα αἰσθάνονται ζωηρῶς καὶ τὰς πλέον ἐλαφρὰς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις, δὲν ἀνέχονται τὴν παρουσίαν ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν καὶ τὴν προσέγγισιν μαγνήτου. Ἰδοὺ διατί ὑπνωτίζονται ἕως τὸν τελευταῖον βαθμὸν αἱ ὑστερικαί, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν καὶ αὐτομάτως τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνδρες, παρουσιάζουσιν φαινόμενα ὑστερισμοῦ παρὰ τὸν περὶ τοῦ ἐναντίου ἰσχυρισμὸν τοῦ ἰατροῦ Liegeois. Ὑπνωτίζονται ἐπίσης οἱ ἀναιμικοί, οἱ χλωρωτικοί, οἱ ἐξηντλημένοι. Οἱ φρενοβλαβεῖς, οἱ εὐήθεις, τοὐναντίον, ὑπνωτίζονται δυσκόλως, ἐξ αἰτίας τῆς δυσκολίας τῆς προσηλώσεως τῆς προσοχῆς των· ἡ ὑπνώτισίς των κατορθώνεται μὲ τὸν καιρόν, μὲ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν συνδρομὴν εἰδικῶν μέσων.

Μ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὅλοι οἱ νευροπαθεῖς ὑπόκεινται εἰς τὸν ὑπνωτισμόν. Πολλοί, οἱ ὁποῖοι ὑπέκυψαν εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν καὶ τὴν ὑποβολήν, παρετηρήθη ὅτι παρουσίαζον ὅλα τὰ φαινόμενα ἐξαιρέτου ὑγείας. Οἱ μᾶλλον ὑποκείμενοι εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν εἶναι οἱ ἐργάται, οἱ μεροδουλευταί, οἱ ναῦται, οἱ στρατιῶται, οἱ ἀγρόται, ἄνθρωποι εὔρωστοι καὶ ἀγράμματοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ σκέψις ἀποκρυσταλλώνεται εὐκόλως, ὅπως λέγει ὁ ἰατρὸς Liebeault: εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς κυριαρχεῖ τὸ ἔνστικτον, τὰ δὲ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἶναι κυρίως πράξεις ἔνστικτοι, αὐτόματοι, ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς διανοίας.

Ἡ ***ἡλικία*** καὶ τὸ ***φῦλον*** ἔχουν μεγάλην ἐπίσης σπουδαιότητα. Τὰ παιδία ὑπνωτίζονται εὐκολώτερον ἀπὸ τὴν ἡλικίαν ποῦ ἀρχίζει ἡ λειτουργία τοῦ πνεύματος: ἀπὸ 7 ἕως 14 ἐτῶν διαπιστοῦται ὁ μεγαλείτερος ἀριθμὸς τῶν ὑπνοβατῶν, κατόπιν ἀπὸ 4 ἕως 7, καὶ ἀπὸ 14 ἕως 21. Κατὰ τὰ ἀκόλουθα ἔτη ὁ ἀρι-

θμὸς ὑποδιβάζεται, διὰ νὰ ἀνέλθῃ καὶ πάλιν ὀλίγον μετὰ τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας.

Αἱ γυναῖκες, ἐν γένει, ὡς μᾶλλον εὐαίσθητοι ὑπόκεινται περισσότερον εἰς τὸν ὑπνωτισμόν. Ἐν τούτοις παρετηρήθη ὅτι αἱ ὑγιεῖς γυναῖκες εἶναι ἐν γένει ὀλιγώτερον εὐαίσθητοι ἀπὸ τοὺς ὑγιεῖς ἐπίσης ἄνδρας. Μεταξὺ ὅμως τῶν ἀσθενῶν, αἱ γυναῖκες παρουσιάζουν μεγαλείτερον ἀριθμὸν ὑποκειμένων (Sujets). Ὁ Richet λέγει: αἱ μικρόσωμοι γυναῖκες, αἱ μελαχροιναί, μὲ μαῦρα μάτια, μὲ ἄφθονα μαλλιά, μὲ πυκνὰ φρύδια εἶναι ὑποκείμενα πολὺ εὐνοϊκά. Ἐν τούτοις ἐνῷ ἐπιτυγχάνει κανεὶς μὲ γυναῖκας ὠχρὰς καὶ λυμφατικάς, ἀποτυγχάνει μὲ πρόσωπα πολὺ νευροπαθῆ. Ἐν συντομίᾳ, αἱ λεπταὶ καὶ νευροπαθεῖς γυναῖκες, αἱ προσβεβλημέναι ἀπὸ χρονίαν νόσον, ὑφίστανται εὐκολώτερον τὴν ἐπιρροὴν τοῦ μαγνητισμοῦ.

Ὁ Julian Ochorowicz, διαπιστώσας ὅτι ὑπάρχει στενὴ σχέσις μεταξὺ τῆς ὑπνωτικῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς ἰδιότητος τοῦ ἐπηρεάζεσθαι ὑπὸ τοῦ μαγνήτου, ἐπρότεινε τὴν χρῆσιν τοῦ ***ὑπνοσκοπίου,*** μικροῦ μαγνήτου νικελωμένου, εἰς σχῆμα σωλῆνος, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον εἰσάγεται ἐπὶ 2 λεπτά, ὁ δάκτυλος τοῦ πρὸς δοκιμασίαν προσώπου. Ἐὰν τὸ πρόσωπον αὐτὸ παρουσιάσῃ εἰς τὸν δάκτυλόν του ἢ εἰς ὅλον τὸ σῶμα, κινήσεις ἀκουσίας, ἀναισθησίαν, παραλύσεις, συναισθήματα θερμότητος, ψύχους, νυγμῶν, μυρμηκιάσεως κ.τ.λ., ἀπόδειξις ὅτι εἶναι ὑποκείμενον εἰς τὸν ὑπνωτισμόν.

Τὸ μέσον αὐτό, τόσον εὔκολον εἰς τὴν ἐφαρμογήν, ἐξητάσθη ὑπὸ ἄλλων πειραματιστῶν, δυστυχῶς ὅμως δὲν ἀπέδωκεν ἀποτελέσματα πολὺ ἐπιβεβαιωτικὰ τῆς ἀκριβείας του.

Ὁ Moutin (d' Avignon) ὑποδεικνύει ἕτερον μέσον διαγνώσεως τῆς ὑπνωτικῆς ἰδιότητος ἑνὸς προσώπου. Ἐπιθέτει τὴν χεῖρα του ἀνάμεσα εἰς τὰς ὠμοπλάτας τοῦ πρὸς δοκιμασίαν προσώπου. Ἐὰν μετὰ δύο ἢ τρία λεπτά, συναισθάνεται τοῦτο θερμότητα εἰς τὴν ράχιν καὶ ἐὰν ἡ θερμότης βαίνῃ

αὐξάνουσα, θέτει τὰς χεῖράς του καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὠμοπλατῶν μὲ τὰ δάκτυλα τρεμουλιάζοντα. Τὰ εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν ὑποκείμενα πρόσωπα δὲν ἀργοῦν νὰ ἐκδηλώσουν τὴν δυσφορίαν ἐξ αἰτίας τῆς ἄκρας εὐαισθησίας των. Ὅσοι δὲν αἰσθάνονται τίποτε, πρέπει νὰ ἐξαιρεθοῦν ἀμέσως· ὅσοι ἐκδηλώνουν αἰφνιδίως γενικὴν κόπωσιν πρέπει ἐπίσης νὰ ἐξαιρεθοῦν, ἐξ αἰτίας τῶν κινδύνων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπήρχοντο ἴσως κατὰ τὸν ὕπνον των ἕνεκα τῆς εὐαισθησίας των. Τὰ πρόσωπα ποῦ αἰσθάνονται ἐλαφρὰν θερμότητα, ἢ ῥίγη, ψῦχος κτλ. εἶναι ὀλιγώτερον εὐαίσθητα ἀπὸ τὰ πρῶτα, παρουσιάζοντα περισσοτέρας πιθανότητας ἐπιτυχίας ὑπνωτίσεως.

Ἐν συντομίᾳ, ὅλα τὰ μέσα τῆς ὑπνωτίσεως ποῦ ἀνεφέραμεν, ἠμποροῦν νὰ ἐπιτύχουν ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ ἐφαρμόζωνται ἐπὶ προσώπων διατεθειμένων νὰ ὑποστοῦν τὴν ἐπιρροήν των. Ἡ προδιάθεσις αὐτὴ τῶν ὑποκειμένων ὀφείλεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν φύσιν, τὰς συνθήκας τῆς ἡλικίας, τοῦ φύλου καὶ τῶν νευρικῶν διαταράξεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν συνήθειαν. Πρόσωπα ὑποκείμενα εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν δυνατὸν εἰς τὴν πρώτην συνεδρίαν νὰ μὴ ὑπνωτισθοῦν ἢ νὰ ὑπνωτισθοῦν βραδέως, εἰς δὲ τὰς ἀκολούθους νὰ ἀποκομισθοῦν εὐκόλως. Οἱ ***ἀνθιστάμενοι ἐπὶ*** 15 λεπτὰ εἰς τὰς δύο πρώτας συνεδρίας, δυνατὸν κατὰ τὴν τρίτην νὰ ὑποκύψουν ἐντὸς δύο λεπτῶν.

Ἡ ὑποβολὴ σπανίως ἐπιτυγχάνει μὲ τὴν πρώτην φοράν. Μεταξὺ τοῦ ὑπνωτιστοῦ καὶ τοῦ ὑποκειμένου πρέπει νὰ ἀποκατασταθῇ στενὴ σχέσις καὶ ἐπίδρασις, ἀποκτωμένη διὰ τοῦ χρόνου. Δι' αὐτὸ δὲν συμβουλεύω τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἐπὶ ὑποκειμένου πρώτην φορὰν ὑπνωτιζομένου. Προτιμωτέρα, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, εἶναι ἡ μέθοδος τῆς προσηλώσεως τοῦ Braid. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μέθοδος αὐτὴ ἐνέχει τοῦτο τὸ ἄτοπον, ὅτι προκαλεῖ κόπωσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπικίνδυνον, καλλιτέρα εἶναι ἡ σύστασις τοῦ Durand (de Gros), ὁ ὁποῖος διενεργεῖ τὴν προσήλωσιν τοῦ βλέμματος τοῦ ὑποκειμένου

ἐπὶ τοῦ δακτύλου του, ἢ ἐπὶ ἑνὸς ὀλίγον στιλπνοῦ ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον κρατεῖ αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον εἰς τὸ ὕψος τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ μέθοδος αὐτὴ ἀπαιτεῖ προσοχήν. Ἐν γένει, τὰ ἀπότομα μέσα ἐπιφέρουν ἀπότομον καταληψίαν καὶ λήθαργον, ἐνῷ τὰ ἤπια, ***(καθὼς τὸ τικτὰκ τοῦ ὡρολογίου, τὸ ἐλαφρὸν κλείσιμον τῶν βλεφάρων κτλ.)*** παράγουν ὕπνον ἄνευ κλονισμῶν, βαθμιαῖον, ὁμοιον μὲ τὸν φυσικόν.

Αἱ μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι ἀπαιτοῦν μεγάλην πεῖραν, δὲν προκαλοῦν δὲ συχνὰ παρὰ τὴν ἀδράνειαν καὶ τὴν νάρκην. Ἡ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὑποκειμένου προσήλωσις τοῦ βλέμματος τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἐπιφέρει τὴν καταληψίαν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ὄχι ὀλίγον ἐπιβλαβής, συνεπάγουσα σπασμούς.

Θὰ ἴδωμεν ποῖαι εἶναι αἱ μέθοδοι πρὸς μεταβίβασιν τοῦ ὑποκειμένου ἀπὸ τῆς μιᾶς φάσεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἰς τὴν ἄλλην· ἐπαναλάμβάνω ὅμως ὅτι διὰ νὰ τὸ βυθίσωμεν τὸ ὑποκείμενον εἰς τὴν πρώτην κατάστασιν τοῦ ὕπνου, τὸ μᾶλλον ἀσφαλὲς καὶ τὸ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον μέσον εἶναι ἡ ἐπὶ ***ἑνὸς ἀντικειμένου προσήλωσις τοῦ βλέμματος του.***

Δὲν ἀρκεῖ ὅμως νὰ ἀποκοιμίζωμεν τὸ ὑποκείμενον, ***πρέπει καὶ νὰ τὸ ἀφυπνίζωμεν,*** διότι ἐὰν ἡ ἀφύπνισίς του εἶναι κἄποτε αὐτόματος, συμβαίνει ὅμως νὰ διαρκῇ ὁ ὕπνος καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι πληκτικὸν καὶ ἀνωφελὲς διὰ τὸν ὑπνωτισμένον, τρομακτικὸν δὲ δι' ὁμήγυριν, ἡ ὁποία ἀγνοεῖ ὅτι κίνδυνος πραγματικὸς δὲν ὑπάρχει. Καθ' ὅλας λοιπὸν τὰς περιόδους τῆς ὑπνώσεως δυνάμεθα νὰ ἀφυπνίζωμεν τὸ ὑποκείμενον μὲ ἕνα ἐλαφρὸν φύσημα ἐπάνω εἰς τὰ μάτια του ἢ ἂν δὲν ἀρκῇ μίαν φοράν, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν δύο καὶ τρεῖς φοράς. Ἂν δὲ τὸ ὑποκείμενον εὑρίσκεται ἐν καταστάσει ὑπνοβασίας, τὸ ἀφυπνίζομεν δι' ὑποβολῆς, λέγοντες εἰς αὐτὸ συγχρόνως ***«τελείωσε, ξύπνησε»***· τὸ νεοράντισμα εἶναι ἄσκοπον. Καὶ τὰ ζῷα παρουσιάζουν φαινόμενα ὑπνωτισμοῦ, ἀνάλογα μὲ τὰ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀναλόγων μεθόδων.

Ὁ Ἀθανάσιος Κέρσερ, Ἰησουΐτης τοῦ 17ου αἰῶνος, ἀπέδειξε, ἀπὸ τοῦ 1646, ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ δέσωμεν τὰ πόδια ὄρνιθος, νὰ τὴν τοποθετήσωμεν κατὰ γῆς, νὰ χαράξωμεν δὲ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια της γραμμήν, ἡ ὁποία προσελκύει τὰ βλέμματά της καὶ τὴν ὑπνωτίζει. Ἐὰν δὲ κατόπιν λύσωμεν τὰ πόδια της, δὲν κάμνει τὸ παραμικρὸν κίνημα καὶ ἂν ἀκόμη τὴν ἐρεθίσωμεν διαφοροτρόπως. Ἀνάλογα πειράματα ἐγένοντο καὶ ὑπὸ τοῦ Czermak καὶ Preyer ἐπὶ πουλιῶν, καραβίδων, λαγῶν κ.τ.λ., τοὺς ὁποίους ἔρριψαν εἰς κατάστασιν καταληψίας, κρατοῦντες αὐτοὺς ἀκινήτους ἢ θέτοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των οἱονδήποτε ἀντικείμενον. Ἐὰν πιέσωμεν τὴν κοιλίαν βατράχου μὲ τὸν μέγαν δάκτυλον, ἐνῷ, συγχρόνως, μὲ τοὺς ἄλλους τέσσαρας, πιέζομεν τὴν ράχιν του, τότε κυριεύεται ἀπὸ καταληψίαν, ἡ ὁποία διαρκεῖ καὶ πλέον τῆς ὥρας, διατηρῶν συνάμα καὶ τὴν στάσιν ποῦ τῷ προσδίδομεν. Ἐὰν πάλιν πιέσωμεν τὴν κάτω σιαγόνα του εἰς τρόπον ὥστε τὰ μάτια του νὰ ἐξέρχωνται ἀπὸ τὰς κόγχας, τότε ἀπὸ τὴν καταληψίαν περνᾷ εἰς τὸν λήθαργον. Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ φειδοδαμασταὶ ἀποκοιμίζουν τοὺς ὄφεις πιέζοντες αὐτοὺς μὲ τὰ δύο δάκτυλά των δυνατὰ παρὰ τὴν κεφαλήν.

«Εἰς τὴν χώραν τοῦ Gaux, λέγει ὁ Binet, ὅταν θέλουν νὰ συνειθίσουν μίαν ὄρνιθα νὰ γεννᾷ τ' αὐγά της εἰς ἄλλην φωλεὰν παρὰ τὴν συνειθισμένην, περνοῦν τὸ κεφάλι της κάτω ἀπὸ τὰ πτερά της, τὴν κινοῦν εἰς τὸν ἀέρα ἕως ὅτου τὴν ἀποκοιμίσουν μέσα εἰς τὴν φωλεάν. Κατὰ τὴν ἀφύπνισιν, δὲν σκέπτεται πλέον νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν παλαιάν της, ἀλλ' ὑιοθετεῖ τὰ ξένα αὐγά. Κἄποτε, μὲ τὴν μέθοδον αὐτήν, τὴν κάμνουν νὰ γεννᾷ αὐγά, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν πρόθεσιν νὰ γεννήσῃ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τροποιεῖται τὸ ἔνστικτον διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, μᾶς δίδει δὲ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ

τῆς ὑποβολῆς εἰς τὴν παιδαγωγικήν, δὲν εἶναι καὶ τόσον παράλογος ὅπως ἠθέλησαν νὰ εἴπουν μερικοί.

Τὰ ζῷα ὑπνωτίζονται καὶ διὰ τῆς ἐπὶ τῶν αἰσθήσεών των ἐπιδράσεως. Τὰ φείδια ἐπηρεάζονται μὲ τὴν μουσικήν, τὰ ἔντομα μὲ τὸ φῶς, ὁ κορυδαλὸς μὲ τὸν καθρέπτην. Ἡ ἁλιεία μὲ τὸ φῶς τῶν δᾳδιῶν ἀπαγορεύεται, ἢ περιστέλλεται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἐπειδὴ τὰ ψάρια παρασύρονται ἀθρόα εἰς τὸ δίκτυον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν τοῦ ζωηροῦ φωτός.

Αἱ ἴδιαι δοκιμαὶ ἔγιναν καὶ ἐπὶ ἐλεφάντων τῶν Ἰνδιῶν· Τῷ δὲ 1828, κάποιος Οὔγγρος Μπαλάσα ὀνόματι ἐπετάλωσε ὡς ἕξῆς ἕνα ἵππον ἀνυπότακτον. «Προσήλωσα, λέγει, τὸ ἄλογον ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου· ἀμέσως τότε τὸ ζῷον ὑπεχώρησε, ἐσήκωσε τὴν κεφαλήν, ἐτέντωσε τὴν σπονδυλικὴν στήλην του, καὶ ἔμεινε ἀκίνητον· ὑπάρχουν μάλιστα ἄλογα, τὰ ὁποῖα δὲν κινοῦνται καὶ ἂν ἀκόμη πυροβολήσητε πλησίον των. Ἄλλη ἐπίσης ἐπιτυχὴς μέθοδος εἶναι νὰ τρίψῃ τις ἐλαφρὰ, μὲ τὰς χεῖρας σταυρωτὰς, τὸ μέτωπον καὶ τὰ μάτια, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καταπραΰνει καὶ καθιστᾷ πειθήνιον καὶ τὸν ὁρμητικώτερον τῶν ἵππων. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὁ διάσημος ἱπποδαμαστὴς Rarey ἐδάμαζε τοὺς ἀνυποτάκτους ἵππους, ἐπαναλαμβάνων καὶ παρατείνων τὰς μαγνητιστικὰς αὐτὰς χειρονομίας ἠπίως καὶ μονοτόνως.

Βεβαίως μεταξὺ τοῦ ἀνθρωπίνου ὑπνωτισμοῦ καὶ τοῦ τῶν ζῴων ὑπάρχουν μεγάλαι διαφοραὶ, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ κυριωτέρα εἶναι ὅτι τὰ ζῷα δὲν φθάνουν ποτὲ εἰς τὴν ὑπνοβατικὴν κατάστασιν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ ὅμως, ὁ «βασιλεὺς τῆς Πλάσεως» δὲν ἔχει μόνος τὸ προνόμιον νὰ παρουσιάζῃ ὑπνωτικὰ φαινόμενα.

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΥ

Ὁ μέγας ὑπνωτισμός — Καταληψία, λήθαργος, ὑπνοβασία — Συγκινήσεις καὶ στάσεις μεταβιβαζόμεναι — Ἀπώλεια τῆς αἰσθητότητος — Ψευδαισθήσεις, αὐταπάτη, διέγερσις τῶν αἰσθήσεων — Διανοητικὴ κατάστασις — Ὑπνωτισμὸς ἑτεροβαρής — Μικταὶ καταστάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ — Βαθμὸς τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου.

Ὁ ὑπνωτισμὸς δὲν εἶναι, ὡς ἰσχυρίσθησαν τινες, «***ὑπνοβασία τεχνητὴ***». Ἡ ὑπνοβασία δυνατὸν νὰ ἀποτελῇ μέρος τοῦ ὑπνωτισμοῦ, εἶναι μάλιστα ἡ ὀξυτέρα του ἔκφανσις, ὄχι ὅμως καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτόν. Πολλὰ ὑποκείμενα ὑπνωτίζονται, ἀναισθητοῦν, πίπτουν ἐν καταστάσει καταληψίας κ.τ.λ. χωρὶς ὅμως νὰ φθάσουν εἰς βαθμὸν ὑπνοβασίας. Διὰ τὸν Braid, ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι «μία εἰδικὴ κατάστασις τοῦ νευρικοῦ συστήματος προκαλουμένη διὰ τεχνητῶν μέσων». Ὁ ὁρισμὸς αὐτὸς εἶναι πλησιέστερος πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Οὐχ ἧττον ὅμως ὁ ὑπνωτισμὸς δὲν εἶναι πάντοτε ὅμοιος πρὸς ἑαυτὸν, ποικίλλει δὲ κατὰ τὰς περιστάσεις, παρουσιάζων διαφόρους διακεκριμένας ἀπ' ἀλλήλων μορφάς. Μεταξὺ ὅμως τῶν διαφόρων αὐτῶν μορφῶν ὑπάρχει τοῦτο τὸ κοινὸν ὅτι ὅλαι προκαλοῦνται τεχνητῶς καὶ ὅλαι ἔχουν ὡς ἀφετηρίαν, στιγμιαίαν διατάραξιν τῆς λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Αἱ διαφοραὶ αὐταὶ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὀφείλονται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν ἰδιοσυγκρασίαν καὶ τὰς εἰδικὰς νευρολογικὰς διαθέσεις τοῦ ὑποκειμένου, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸν εἰδικὸν τρόπον τῆς ὑπνωτίσεώς του· τὸ δεύτερον αὐτὸ σημεῖον εἶναι δευτερευούσης σημασίας. Πρὸς διελεύκανσιν λοιπὸν τοῦ σκοτεινοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἦτο ἀνάγκη νὰ καταφύγῃ τις εἰς ἄτομα παρουσιάζοντα τὰς αὐτὰς συνθήκας τῆς

ὑγείας καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς αὐτὰς μεθόδους. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαμεν ὁ καθηγητὴς Charcot, ὁ ὁποῖος ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν ὅλα τὰ φυσικὰ μέσα, ἐκτὸς τῆς ὑποβολῆς, ἐκλέξας ὡς ὑποκείμενα πρὸς πειραμάτισιν, «ὑστερικοὺς παρουσιάζοντας τελείους καὶ ὁμαλοὺς τύπους, τῶν ὁποίων αἱ ἄλλαι μορφαὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ δὲν ἀποτελοῦν παρὰ βαθμοὺς ἐλαττωμένους καὶ ἀτελεῖς».

Ἀργότερα ἐγένοντο πειράματα καὶ ἐπὶ προσώπων μὴ ὑστερικῶν, τῶν ὁποίων περιεγράφησαν αἱ μικταὶ καὶ μεσάζουσαι καταστάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Ἐμελετήθησαν ἐπίσης ὅλαι αἱ μορφαὶ τῆς ὑποβολῆς, περὶ τῆς ὁποίας θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὰ ἀκόλουθα κεφάλαια. Ἐδῶ θὰ ἐξετάσωμεν τὸν ὑπνωτισμόν, ὅπως τὸν περιγράφει ὁ Charcot, καὶ ὅπως ἐκδηλοῦται εἰς τοὺς ὑστερικοὺς τύπους.

Ὁ τέλειος καὶ ὁμαλὸς ὑπνωτισμός, ***ὁ μέγας ὑπνωτισμός,*** ὅπως ὀνομάζεται ἀκόμη, περιλαμβάνει τρεῖς νευρικὰς καταστάσεις: τὴν ***καταληψίαν,*** τὸν ***λήθαργον,*** τὴν ***ὑπνοβασίαν,*** αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἰδιαίτερον τρόπον ἐμφανίσεως καὶ ἰδιαίτερα συμπτώματα.

Τὸ πρῶτον λοιπὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἐκδηλοῦται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἰσχυροῦ κρότου, ζωηροῦ φωτός, παρατεταμένης τοῦ βλέμματος προσηλώσεως ἐπὶ οἱουδήποτε ἀντικειμένου, εἶναι ἡ καταληψία, τῆς ὁποίας κυριώτερον σύμπτωμα εἶναι ἡ ἀκινησία. Τὸ ὑποκείμενον (sujet) διατηρεῖ, ὡς ἀπολιθωμένον, τὰ μάτια ἀνοικτὰ καὶ τὸ βλέμμα προσηλωμένον· τὰ μέλη του διατηροῦν τὴν στάσιν, ἡ ὁποία τοῖς προσεδόθη· ἐὰν σηκώσῃς τοὺς βραχίονάς του, μένουν ὅπως τοὺς ἀφῆκες, εἰς τὸν ἀέρα· δύναται νὰ σταθῇ ἐν ἰσορροπίᾳ ἐπὶ 20—25 λεπτά, ἐὰν τὸ τοποθετήσῃς εἰς τὸ ἄκρον μιᾶς τραπέζης, εἰς τὴν ράχην ἑνὸς καθίσματος κ.τ.λ. Τὰ μέλη τοῦ ὑποκειμένου μετατοπιζόμενα ὑπὸ τοῦ πειραματιστοῦ ὄχι μόνον δὲν παρουσιάζουν ἀντίστασιν, ἀλλ' ἐκδηλώνουν καὶ ἕνα κάποιον συναίσθημα ἀνακουφίσεως.

Τὰ δάκρυα τρέχουν ἐπάνω εἰς τὰ μάγουλα, ἕνεκα τῆς ἀκινησίας τῶν βλεφάρων, τὰ ὁποῖα μένουν ἀνοικτά. Ἐὰν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βραχίονος πραγματικῶς καταληπτικοῦ ὑποκειμένου θέσωμεν γραφίδα, ἡ ὁποία νὰ ἔρχεται εἰς συνάφειαν μὲ κύλινδρον ἐπὶ τοῦ ὁποίου αὐτομάτως ἐκτυλίσσεται χάρτης, τότε ἐπ' αὐτοῦ θὰ διαγραφῇ γραμμὴ εὐθεῖα καὶ κανονική. Ἐὰν τοὐναντίον τὸ ὑποκείμενον προσποιῆται τὴν καταληψίαν, τότε ἡ γραμμὴ ἐντὸς μερικῶν λεπτῶν διαθλᾶται καὶ χάνει τὴν κανονικότητά της, ἕνεκα τῆς κοπώσεως τοῦ προσποιουμένου, κοπώσεως δὲ ἡ ὁποία δὲν παρατηρεῖται εἰς τοὺς πίπτοντας εἰς πραγματικὴν καταληψίαν. Ἀφυπνίζομεν τὸ ἐν καταληψίᾳ ὑποκείμενον, ἐὰν φυσήσωμεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του· τὸ μεταβιβάζομεν εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας, δι' ἁπλῆς ἐντριβῆς τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς του· τὸ ρίπτομεν εἰς λήθαργον χαμηλώνοντες τὰ βλέφαρά του.

Τὴν καταληψίαν διαδέχεται ὁ ***λήθαργος,*** ἐὰν κλείσωμεν τὰ μάτια τοῦ ὑποκειμένου ἢ, ἂν τὸ τοποθετήσωμεν εἰς τὸ σκότος· δυνάμεθα μάλιστα νὰ τὸν προκαλέσωμεν ἀμέσως, χωρὶς νὰ προηγηθῇ ἡ καταληψία, διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματός του ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως τὸ μὲν ἀντικείμενον νὰ μὴ εἶναι στιλπνόν, ἡ δὲ προσήλωσις νὰ εἶναι παρατεταμένη. Ἡ ληθαργικὴ κατάστασις ἐπέρχεται βραδύτερον τῆς καταληπτικῆς. Κατ' ἀρχὰς παρατηρεῖται ἕνα ἄφρισμα εἰς τὰ χείλη, τὸ βλέμμα γίνεται ἀπλανές, τὰ μάτια πυρώνονται, στρεφόμενα κατόπιν πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ τὰ ἐντός, τὰ βλέφαρα κλείονται, ὁ ὕπνος ἐπέρχεται βαθύς, γαλήνιος.

Ἐὰν σηκώσωμεν ὑψηλὰ τὰ μέλη τοῦ ληθαργοῦντος, τὰ βλέπομεν νὰ ἐπαναπίπτουν· ἂν μετακινήσωμεν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ κατόπιν τὴν ἀφήσωμεν, ἐπαναπίπτει ἐπὶ τῶν ὤμων. Ἡ κατάστασις αὐτὴ παρουσιάζει ὅλας τὰς φαινομενικότητας τοῦ θανάτου, μὲ τὸν ὁποῖον συγχέεται, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὸν αὐτόματον λήθαργον· μὲ ὀλίγην ὅμως προσοχὴν εἰς

τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας, οἱ ὁποῖοι ἐπιμένουν, κατορθώνομεν νὰ ξεχωρίζωμεν τὸν λήθαργον ἀπὸ τὸν πραγματικὸν θάνατον. Σημειωτέον ὅτι ἡ κατάστασις αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς διάπραξιν ἐγκλημάτων, ἕνεκα τῆς τελείας ἀδρανείας τοῦ ὑποκειμένου· εἰς τὸ θέμα αὐτὸ θὰ ἐπανέλθωμεν, ὅταν θὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῆς ἰατρικῆς ἐν τῷ ὑπνωτισμῷ.

Καὶ ἡ ἐκ τοῦ ληθάργου ἀφύπνισις κατορθοῦται μὲ φύσημα εἰς τὰ μάτια· ἡ πίεσις τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς παράγει τὴν ὑπνοβασίαν. Τουναντίον, τὸ ἄνοιγμα τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιφέρει τὴν καταληψίαν.

Ἡ ***ὑπνοβασία*** διαδέχεται τὴν καταληψίαν ἢ τὸν λήθαργον· ἐλαφρά, ὅπως εἴπομεν, ἐντριβὴ ἢ πίεσις τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς ἐπιφέρει τὴν μεταμόρφωσιν αὐτήν. Πολὺ σπανίως εἶναι δυνατὴ ἡ πρόκλησις τῆς ὑπνοβασίας διὰ τῶν συνήθων φυσικῶν μεθόδων, ἐνῷ διὰ τῆς ὑποβολῆς ἐπιτυγχάνεται εὐκόλως ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν ἀτόμων. Κατὰ τὴν ὑπνοβατικὴν κατάστασιν, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὑποκειμένου μένουν ἢ κλειστοὶ ἢ μισάνοικτοι ἢ καὶ κἄποτε τελείως ἀνοικτοί· εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν, ἡ κατάστασις αὐτὴ, λέγει ὁ ἰατρὸς Gullere, «ὁμοιάζει μὲ τὴν ἐν ἐγρηγόρσει κατάστασιν, ἕνεκα τῆς πρὸς ἐνέργειαν τάσεως τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐνέργεια εἶναι κἄποτε μεγαλειτέρα τῆς φυσιολογικῆς καὶ ὁμαλῆς τοιαύτης». Τὰ μέλη μετακινούμενα διατηροῦν ἐπί τινα λεπτὰ τὴν θέσιν, ἡ ὁποία προσδίδεται εἰς αὐτὰ καὶ κατόπιν ἐπαναπίπτουν. Ἡ περίοδος αὐτὴ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἡ ὁποία διαρκεῖ ἀπὸ 24—48 ὥρας εἶναι ἡ μᾶλλον ἀξία μελέτης.

Ἰδοὺ ἐκ πρώτης ὄψεως, ἄνευ λεπτομεροῦς ἐξετάσεως, τί παρουσιάζει ὁ ὑπνωτισμός. Ὁ πειραματιστὴς ὅμως δύναται, ἐκτὸς τῶν τριῶν αὐτῶν κλασικῶν περιόδων τοῦ ὑπνωτισμοῦ, νὰ προκαλέσῃ καὶ ἄλλας ἐκφάνσεις ἐνδιαφερούσας, ἀρκεῖ ὀλίγη ὑπομονὴ καὶ διάθεσις παρατηρητικότητος. Ἡμεῖς, χάριν σαφηνείας,

θὰ ἐκθέσωμεν συντόμως τὰς ἰδιαιτέρας ἐκδηλώσεις τῶν τριῶν κυριωτέρων σφαιρῶν τῆς ἐγκεφαλικῆς ἐνεργείας, τῆς κινητικότητος, τῆς αἰσθητικότητος, τῶν διανοητικῶν δυνάμεων.

Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι ὁ καταληπτικὸς κυριεύεται ἀπὸ αὐτόματον ἀκινησίαν, ὅτι διατηρεῖ ἐπί τινα χρόνον τὴν εἰς τὰ μέλη του προσδιδομένην στάσιν· τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον φαινόμενον τῆς κινητικότητος, δὲν εἶναι ὅμως καὶ τὸ μόνον,

Ἐν πρώτοις, ἐὰν πιέσωμεν ἰσχυρῶς καὶ ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον ἕνα οἱονδήποτε μῦν, κείμενον ἀμέσως ὑπὸ τὸ δέρμα, θὰ ἴδωμεν ἀμέσως τὸν βραχίονα νὰ παραλύῃ, νὰ χάνῃ τὴν καταληπτικὴν ἔντασιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐξ ἀρχῆς, καὶ τέλος νὰ πίπτῃ ἀδρανὴς κατὰ μῆκος τοῦ σώματος.

Κατὰ δεύτερον λόγον, ἄλλο φαινόμενον πολὺ περίεργον εἶναι τὸ τῶν ***μεταβιβαζομένων στάσεων*** (attitudes communiquées), παρατηρηθὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ Braid, ὁ ὁποῖος τὸ ὠνόμαζε ***ὑποβολὴν διὰ χειρονομιῶν***, κατόπιν δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀζάμ, ὁ ὁποῖος τὸ ὠνόμασεν ***ὑποβολὴν διὰ τῆς μυϊκῆς αἰσθήτεως.*** Ἐὰν δώσωμεν εἰς τὰ μέλη τοῦ ὑποκειμένου ὡρισμένην τινὰ στάσιν, παρατηροῦμεν ὅτι ζωγραφίζεται ἐπὶ τοῦ προσώπου του συγκίνησις ἀνταποκρινομένη πρὸς τὴν δοθεῖσαν στάσιν. «Ὅταν, λέγει ὁ ἰατρὸς Ἀζάμ, κατὰ τὴν περίοδον τῆς καταληψίας, προσδίδω εἰς τοὺς βραχίονας τῆς δ^ος^ X . . . στάσιν προσευχῆς,. καὶ τὴν ἀφήνω ἐπί τινα χρόνον, μοὶ ἀπαντᾷ ὅτι δὲν σκέπτεται τίποτε παρὰ πῶς νὰ προσευχηθῇ, νομίζουσα ὅτι εὑρίσκεται εἰς θρησκευτικὴν τελετήν. Ἐὰν προσδώσω εἰς τὴν κεφαλήν της κλίσιν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ κάμψω συγχρόνως τοὺς βραχίονάς της, τότε τὸ πνεῦμά της κυριεύεται ἀπὸ σειρὰν ἰδεῶν ταπεινοφροσύνης καὶ θλίψεως. Ἐὰν σηκώσω τὴν κεφαλήν της πρὸς τὰ ἐπάνω, καταλαμβάνεται ἀπὸ ἰδέας ὑπερηφανείας καὶ ὑπερφροσύνης». Ἐὰν κλείσωμεν τὰ δάκτυλα τοῦ ὑποκειμένου εἰς σχῆμα γρόνθου, ἡ φυσιογνωμία του προσλαμβάνει ἔκφρασιν ὀργῆς, προκλητικότητος κ.τ.λ.

Ὅλα ἐν γένει τὰ πάθη δυνατὸν νὰ ζωγραφισθοῦν εἰς τὸ πρόσωπον ὑπὸ τὴν ἁπλῆν ἐπίδρασιν τῶν μεταβολῶν εἰς τὴν θέσιν τῶν χειρῶν· ὅλα δὲ αὐτὰ συμβαίνουν εἰς τοὺς καταληπτικούς. Τὸ παράδοξον αὐτὸ φαινόμενον δὲν ἐξηγεῖται μὲ τὴν ὑποβολήν, ὑπὸ τὴν κυριολεξίαν τῆς λέξεως, καθόσον ὁ πειραματιστὴς δὲν δίδει εἰς τὸ ὑποκείμενον καμμίαν προφορικὴν διαταγήν.

Εἶναι μᾶλλον ἐκδήλωσις τοῦ ἐνστίκτου τῆς μιμήσεως, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς καταληπτικούς. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἐφαρμόζεται ἡ θεωρία τῶν Dugald Steward καὶ Stricker, κατὰ τὴν ὁποίαν, κάθε εἶδος ἰδεοποιήσεως γεννᾷ ἰδιαιτέραν διάταξιν κινήσεων καὶ τἀνάπαλιν: σκεφθῆτε ἕνα γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι τὰ χείλη σας θὰ ἐκτελέσουν ἀσυνειδήτως τὰς ἀναγκαίας διὰ τὴν προφορὰν τοῦ γράμματος αὐτοῦ κινήσεις. Οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ καταληπτικοῦ, εὑρισκόμενον ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν στάσεων, τὰς ὁποίας προσδίδομεν εἰς τὰς χεῖράς του, ἐξωτερικεύει πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐν αὐτῷ διὰ κινήσεων συσχετικῶν τῶν μυώνων τοῦ προσώπου. Ἐὰν τοὐναντίον ἠλεκτρίσωμεν τοὺς μῦς τοῦ προσώπου, οἱ ὁποῖοι ἐκφράζουν τὴν ὀργὴν ἐν ὁμαλῇ καταστάσει, βλέπομεν ὅτι τὸ ἠλεκτριζόμενον πρόσωπον συσφίγγει τὸν γρόνθον, τείνει τοὺς βραχίονας πρὸς τὰ ἐμπρός, προσλαμβάνον στάσιν ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸ πάθος τῆς ὀργῆς.

Τὸ ἀναμφισβήτητον αὐτὸ γεγονὸς παρατηρεῖται μόνον κατὰ τὴν ὑπνωτικὴν καταληψίαν, δὲν ἐκδηλοῦται δὲ οὔτε κατὰ τὸν ***λήθαργον,*** οὔτε κατὰ τὴν ***ὑπνοβασίαν.*** Τοὐναντίον κατὰ τὰς δύο αὐτὰς καταστάσεις παράγεται ἄλλο φαινόμενον: ἡ συστολὴ τῶν μυώνων ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἐρεθισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐν ὁμαλῇ καταστάσει δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῶν μυώνων. Κατὰ τὴν καταληψίαν, ἡ ἐντριβὴ τοῦ δικεφάλου μυὸς τοῦ βραχίονος τὸν ἐξαντλεῖ, παραλύουσα οὕτω τὴν χεῖρα, ἡ ὁποία πίπτει ἀναίσθητος. Εἰς τὸν λήθαργον συμβαίνει τὸ ἀντίθετον: Ἐὰν

πιέσωμεν τὸν τένοντα τοῦ μυὸς αὐτοῦ, ἐντὸς ἑνὸς ἢ δύο λεπτῶν σκληρύνεται, συστέλλεται καὶ κάμπτεται. Ἡ συστολὴ αὐτὴ παρατείνεται ἐπί τινα χρόνον, ἐὰν δὲν ἐπέμβωμεν καί πάλιν διὰ νὰ θέσωμεν τέρμα εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν διὰ τῆς πιέσεως ἄλλου μυὸς, ἔχοντος ἀντίθετον πρός τὸν πρῶτον ἐνέργειαν, δηλ. ἐὰν ἐρεθίσωμεν τὸν μῦν, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ βραχίονος.

Τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα παράγεται καὶ κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ὁ ἐξερεθισμὸς πρέπει νὰ εἶναι ἐλαφρὸς, μὴ ὑπερβαίνων τὸ δέρμα. Ἡ ἐλαφροτέρα ἐπαφὴ ἀρκεῖ διὰ νὰ σκληρύνῃ καὶ νὰ συστείλῃ τὸν μῦν εἰς βαθμὸν ποῦ νὰ νομίζῃ τις ὅτι προσεβλήθη ἀπὸ τέτανον. Μὲ τὸν αὐτὸν ἐρεθισμὸν τοῦ δέρματος παύει ἡ συστολὴ αὐτοστιγμεί· οἱ κ. κ. Dumont pallier καὶ Magnin διετύπωσαν ὡς ἑξῆς τὴν μέθοδον αὐτὴν: εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν, ὁ αὐτὸς παράγων παράγει καὶ ἐκμηδενίζει ὅ,τι παρήγαγεν (l' agent qui fait, défait): ἤτοι, πᾶν φαινόμενον, προκαλούμενον δι' οἱουδήποτε ἐρεθισμοῦ, καταστρέφεται διὰ τῆς ἀμέσου χρήσεως τοῦ ἰδίου ἐρεθισμοῦ.

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ***αἰσθητικότητα***. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς καταληψίας καὶ μάλιστα τοῦ ***ληθάργου,*** δυνάμεθα νὰ κεντήσωμεν, νὰ τσιμπήσωμεν, νὰ καύσωμεν τὸ δέρμα τοῦ ὑποκειμένου, χωρὶς τοῦτο νὰ ἐκδηλώσῃ τὸν ἐλάχιστον πόνον. Ἐπὶ τῆς ἀναισθησίας αὐτῆς ἀκριβῶς βασίζεται ἡ χρῆσις τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ὡς μέσου δι' ἀνωδύνους χειρουργικὰς ἐγχειρήσεις. Ἡ ἀναισθησία εἶναι συνήθης καὶ κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν· ἠμπορεῖ ὅμως νὰ ἐντοπισθῇ εἰς ἕνα τοῦ σώματος σημεῖον· κἄποτε μάλιστα ἡ ἀναισθησία ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ὑπεραισθησίας.

Ὅσον διὰ τὰς ***εἰδικὰς αἰσθήσεις,*** ὅρασιν, ἀκοὴν, ἁφὴν, αὐταὶ παύουν τελείως τὴν λειτουργίαν των κατὰ τὸν λήθαργον, διατηροῦν ὅμως αὐτὴν, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, κατὰ τὴν καταληψίαν. Ἐὰν ἐνώπιον καταληπτικοῦ προσποιηθῶμεν ὅτι διώκομεν ἕνα πουλὶ ἢ ὅτι ὑποχωροῦμεν πρὸ τῆς θέας φειδιοῦ, θὰ

τὸν ἴδωμεν νὰ κάμῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὸ ὄνομα τῶν ζῴων, καὶ νὰ νομίζῃ ὅτι τὰ βλέπει. Ἐὰν παίξωμεν ὀλίγον μακρὰν ἀπὸ αὐτὸν ἕνα μουσικὸν τεμάχιον χοροῦ, θὰ τὸν ἴδωμεν νὰ χορεύῃ. Ἐὰν εἰς τὰς χεῖρας καταληπτικῆς βάλωμεν κλωστὴν, βελόνην καὶ μαλλί, θὰ τὴν ἴδωμεν νὰ γνέθῃ, ἕως ὅτου τῆς ἀφαιρέσωμεν τὸ ἐργόχειρον. Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον, τὸ ἐν καταληψίᾳ ὑποκείμενον δέχεται τὰς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις εἴτε ἀπὸ ψευδαίσθησιν, εἴτε ἀπὸ τὸ ἔνστικτον τῆς μιμήσεως, χαρακτηριστικὰ τῶν καταληπτικῶν, ὅπως χαρακτηριστικὸν τῶν ὑπνοβατῶν εἶναι νὰ ἐκτελοῦν κινήσεις διὰ τῆς ***ὑποβολῆς***. Ὁ καταληπτικὸς δυσκόλως ἐκτελεῖ διαφόρους πράξεις μὲ μόνην τὴν ὑποβολήν· πρέπει νὰ ἴδῃ, νὰ ἀκούσῃ ἢ νὰ ἐγγίσῃ κἄτι διὰ νὰ τὸ μιμηθῇ· μόνος του, μὲ ἰδικήν του πρωτοβουλίαν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκτελέσῃ σειρὰν πράξεων. Ἅμα παύσῃ ἡ μουσικὴ, ἅμα τοῦ ἀφαιρέσῃς τὴν βελόνην καὶ τὸ μαλλί, ἅμα παύσῃς νὰ κάμῃς σημεῖον ὅτι διώκεις πτηνὸν κ.τ.λ., ὁ καταληπτικὸς ἐπανέρχεται εἰς τὴν προηγουμένην ἀκινησίαν, ἕως ὅτου μὲ ἕνα νέον ἐρεθισμὸν, ἀκουστικὸν, ὀπτικὸν ἢ ἁπτικὸν, τὸν ἀνασύρῃς ἀπὸ τὴν νάρκην του.

Ὁ ληθαργικὸς εἶναι ἀληθινὸν πτῶμα· ἡ διάνοιά του, αἱ αἰσθήσεις του, ἡ αἰσθητικότης του, ἀναστέλλονται. Ὁ καταληπτικὸς εἶναι κἄτι τὸ αὐτόματον· ἡ διάνοιά του συσκοτίζεται, αἱ αἰσθήσεις του ὅμως ἀγρυπνοῦν, εἶναι ἀρκετὰ ἐλεύθερος νὰ βλέπῃ, νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ μιμῆται μηχανικῶς μερικὰς κινήσεις, ἀκριβῶς ὅπως μία μηχανὴ, ἡ ὁποία σταματᾷ, ὅταν παύσῃ ἡ λειτουργία τῶν ἐλατηρίων της.

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὑπνοβασίας, ὄχι μόνον διατηροῦνται αἱ αἰσθήσεις, ἀλλ' ἀποκτοῦν καὶ κἄποιαν ὀξύτητα, πολὺ μεγαλειτέραν τῆς ἐν ἐγρηγόρσει. Ὁ Ἰατρὸς Ἀζὰμ λέγει σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ τὰ ἑξῆς: «Ἡ δεσποινὶς X... πίπτει μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ δὲ πρόσωπον της ἐκφράζει ὀδύνην. Τὴν ἐρωτῶ καὶ μὲ ἀπαντᾷ ὅτι ἡ ὀσμὴ τοῦ

καπνοῦ, ποῦ ἔχω ἐπάνω μου, τῆς εἶναι ἀνυπόφορος. Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς μου, ὁ θόρυβος τῶν παρισταμένων, ὁ κρότος τοῦ δρόμου, ὁ ἐλάχιστος τέλος ἦχος, προσβάλλουν δεινῶς τὴν ἀκοήν της· ἡ ἐλαχίστη ἐπαφὴ, ἡ ἐλαφροτέρα ψαῦσις προκαλοῦν πόνον εἰς τὸ σῶμα της· ἐὰν τὴν ἐγγίσῃς μὲ τὸν ἕνα δάκτυλον εἰς τὴν κεφαλὴν, μὲ τὸν ἄλλον εἰς τὴν χεῖρα, προκαλεῖς ὀδυνηρότατον συγκλονισμόν· τὸ τίκ-τὰκ τοῦ ὡρολογίου τῆς τσέπης ἀκούεται ἐξ ἀποστάσεως ὀκτὼ μέτρων, καθὼς καὶ μία συνδιάλεξις, γινομένη μὲ πολὺ χαμηλὴν φωνήν· τοποθετεῖς τὸ χέρι σου εἰς ἀπόστασιν 40 ἑκατοστομέτρων ἀπὸ τὴν ράχιν τῆς δεσποινίδος X... καὶ σοῦ λέγει μὲ παράπονον, ὅτι αἰσθάνεται μεγάλην ζέστην· καὶ ὅλα αὐτὰ χωρὶς κἂν νὰ τῆς ἀναφέρῃς τίποτε. Ἡ δεσποινὶς X... γνέθει ταχύτατα, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπνοβασίας, καὶ ἀντιγράφει πολὺ ὀρθῶς, ἂν καὶ μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ τοῦ ἀντικειμένου μεσολαβῇ ἕνα χονδρὸν βιβλίον. Περιπατεῖ μέσα εἰς τὸ δωμάτιόν της χωρὶς νὰ προσκρούῃ. Μὲ μίαν λέξιν, ἡ αἴσθησις τῆς μυϊκῆς ἐνεργητικότητος εὑρίσκεται ἐν ὑπεραισθησίᾳ».

Ἄλλη παρατήρησις τοῦ ἰατροῦ Taguet, γενομένη ἐπὶ μιᾶς ὑστερικῆς 19 ἐτῶν, εἶναι ἡ ἑξῆς: «Ἡ Νοελία περιπίπτει εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας. Ἐνεργοῦμεν μὲ τὴν μέθοδον τῆς ***ἀποσπάσεως τοῦ βλέμματος*** (prise du regard) * μὲ μίαν ἐπισκεπτήριον κάρταν, τὴν ὁποίαν σχίζομεν, πάραυτα εἰς πολλὰ κομμάτια. Τὴν κρατοῦμεν διὰ τῆς βίας εἰς τὴν κλίνην της, ἐνῷ συγχρόνως πηγαίνει ἕνας εἰς τὸ παραπλεύρως κείμενον δωμάτιον καὶ κρύπτει τὰ κομμάτια κάτω ἀπὸ τὸν τάπητα, πίσω ἀπὸ τὰ ἔπιπλα, μέσα εἰς τὰ ποτήρια, εἰς τὰ θυλάκια τῶν παρισταμένων. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ὑπνοβάτιδα καὶ τῆς δίδομεν μόνον ἕνα κομμάτι. Ἡ ὑπνοβάτις τὸ μυρίζει πολλὰς φορὰς, διστάζει μίαν στιγμὴν καὶ κατόπιν ρί-

ΣΗΜ. Ἀργότερον θὰ ἐξηγήσωμεν τὴν μέθοδον αὐτήν.

πτεται ὁρμητικὴ εἰς τὴν σάλλαν, ὀσφραινομένη ὡς σκύλλος· αἴφνης σταματᾷ, ὀσφραίνεται ὀλίγον ἀκόμη καὶ ὕστερα ἀπὸ μερικὰ ψαξίματα, χαιρετᾷ μὲ κραυγὴν χαρᾶς τὴν ἀνακάλυψιν ἑνὸς ἐκ τῶν πολυτίμων τεμαχίων. Περνᾷ ἀδιάφορος ἐνώπιων τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα γνωρίζει ὅτι δὲν κρύπτουν τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ζητεῖ, σταματᾷ ὅμως πρὸ τῶν ἄλλων, οἱ ὁποῖοι κρύπτουν κανένα κομμάτι εἰς τὰ θυλάκια των· δὲν ἀπομακρύνεται δὲ, ἐὰν δὲν τὸ πάρῃ. Διαμαρτύρονται οὗτοι, τὴν ἀποκρούουν, τοῦ κάκου. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀνεύρῃ μερικὰ κομμάτια τῆς κάρτας, προσπαθεῖ νὰ τὰ συναρμολογήσῃ· κατόπιν μετρᾷ, προσθέτει τὸν ἀριθμὸν τῶν εὑρεθέντων τεμαχίων μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μένουν νὰ εὑρῇ· τὸ ὁλικὸν ποσὸν, τὸ ὁποῖον ἀγγέλλει μετὰ τὴν εὕρεσιν τῶν ἄλλων κομματίων, ἀνταποκρίνεται μὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχομεν ὑπ' ὄψιν... Ἐνῷ δὲ ἡ ὑπνοβᾶτις καταγίνεται εἰς τὴν συναρμολόγησιν τῶν τεμαχίων, τοποθετοῦμεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της ἕνα πανί· αὐτὸ ὅμως δὲν τὴν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξακολουθῇ τὸ ἔργον της καὶ νὰ βάλλῃ κάθε κομμάτι εἰς τὴν ἁρμόζουσαν θέσιν. Ὅλα αὐτὰ μήπως εἶναι ἀποτελέσματα τύχης ἢ μήπως ὀφείλονται εἰς τὴν ὑπεραισθησίαν; Καθ' ὃν χρόνον ἔχομεν κλειστὰ τὰ μάτια τῆς ὑπνοβάτιδος, νεύομεν εἰς ἕνα πρόσωπον νὰ ἀφαιρέσῃ ἕνα ἢ περισσότερα κομμάτια· ἡ ἀσθενὴς, κατ' ἀρχὰς δεικνύει ἀπάθειαν, κατόπιν ὅμως ἐκδηλώνει στενοχωρίαν καὶ ἀνησυχίαν· μετρᾷ ἐκ νέου, ὅταν ἔξαφνα τὰ χαρακτηριστικά της συστέλλονται, τὸ βλέμμα της ἐξαγριώνεται, ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ κλέπτου ὡς Μαινὰς, φωνάζουσα, χειρονομοῦσα, κτυπῶσα ἀγρίως, ἕως ὅτου τῇ ἐπιστρέψουν τὰ κλαπέντα. Ἐὰν ὁ κλέπτης φύγῃ ἀπὸ τὴν αἴθουσαν, ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη του, τὸν κυνηγᾷ, τὸν εὑρίσκει, τὸν χάνει, ἀνακαλύπτει ταχύτατα τὴν κρύπτην του, ἔχουσα ὡς μόνον ὁδηγόν της τὴν ὄσφρησιν».

Τὰ πειράματα τῶν Dumontpallier καὶ Magnin ἀπέδειξαν

ὅτι τὸ χέρι ἢ τὸ πόδι τοῦ ὑποκειμένου ἐκάμπτετο καὶ ἐλάμβανε βεβιασμένην στάσιν, μόλις ἤγγιζες τὸ δέρμα, ἢ τὸ φυσοῦσες ἐλαφρῶς, ἢ ἔσταζες μία σταγόνα χλιαροῦ νεροῦ, ἢ διηύθυνες ἐπ' αὐτοῦ προβολὴν φωτὸς, ἢ μετεβίβαζες ἐπ' αὐτοῦ δι' ἀκουστικοῦ κέρατος ἢ διὰ μικροφώνου τὸν ἦχον τοῦ τικ-τὰκ ὡρολογίου τῆς τσέπης, μὲ τὴν παραμικροτέραν δόνησιν του.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ συμπεραίνομεν ὅτι αἱ αἰσθήσεις, κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὑπνοβασίας, παρουσιάζουν σημαντικωτάτην ὑπεραισθησίαν καὶ ὀξύτητα, αἱ ὁποῖαι ἀρκοῦν πρὸς ἐξήγησιν φαινομένων, τὰ ὁποῖα παρέμειναν σκοτεινὰ καὶ τὰ ὁποῖα ἐξεμεταλλεύθησαν οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μαγνητισταί. Ἡ ἔκτακτος ὀξύτης τῆς ἁφῆς καὶ τῆς μυϊκῆς αἰσθητικότητος, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ὑπνοβατῶν αἰσθάνεται ζωηρῶς καὶ τὴν ἐλαχίστην δόνησιν τοῦ ἀέρος, ἀνεπαίσθητον ἐν ὁμαλῇ καταστάσει, δὲν ἐξηγεῖ, δὲν δίδει νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ ὑπνοβάτης ἠμπορεῖ καὶ εἰς εὐρυτέραν κλίμακα νὰ ἐνεργῇ καὶ χωρὶς τὴν ὅρασιν; Ποία ἡ ἀνάγκη νὰ φανταζώμεθα ὅτι ὁ ὑπνοβάτης εἶναι προκισμένος μὲ διορατικότητα, ἢ μὲ δευτέραν ἀναπόδεικτον ὅρασιν, δυνάμει τῆς ὁποίας ὄπισθεν γράφει, ἀναγινώσκει, γνέθει εἰς τὸ σκότος ἢ μὲ ἐπίδεσμον εἰς τὰ μάτια, ὅταν βλέπωμεν ὅτι ἡ ἁφὴ καὶ ἡ ὄσφρησις ἀρκοῦν πρὸς ἐκτέλεσιν πράξεων, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦν τὴν ἐπέμβασιν ἄλλων αἰσθήσεων; Αἱ αἰσθήσεις δὲν μετατίθενται· ἡ μία ἀναπληρώνει τὴν ἄλλην, ἰδοὺ τὸ πᾶν·

Ὅσον διὰ τὴν ***διάνοιαν,*** αὐτὴ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ὑπνοβασίας φθάνει εἰς τόσην ἔξαρσιν καὶ ζωηρότητα ὅση δὲν παρατηρεῖται ἐν τῇ ὁμαλῇ καταστάσει τοῦ ὑποκειμένου. Καὶ αὐτὴ ἡ μνήμη ἐξαίρεται εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ὁ ὑπνοβάτης νὰ δύναται νὰ ψάλῃ μουσικὸν τεμάχιον, ἢ νὰ ἀπαγγείλῃ στίχους, τοὺς ὁποίους μόνον μίαν φορὰν ἤκουσε καὶ μάλιστα πρὸ πολλοῦ χρόνου καὶ τοὺς ὁποίους ἀφυπνιζόμενος δὲν ἐνθυμεῖται ἀπολύτως, ἀποκοιμιζόμενος ὅμως ἐκ νέου ἐν-

θυμεῖται. Τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐνδιαφέρει, ὅπως θὰ ἴδωμεν παρακάτω, τὴν ἰατροδικαστικήν.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, διάνοια καὶ μνήμη, δὲν ἐκδηλώνονται αὐτομάτως εἰς τὸν ὑπνοβάτην, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ μὲν αὐτομάτους κινήσεις, ἀλλὰ μᾶλλον συνειδητὰς ἀπὸ τὰς κινήσεις τοῦ καταληπτικοῦ, αἱ ὁποῖαι εἶναι περισσότερον μηχανικαί. Ἡ διάνοια καὶ ἡ μνήμη τοῦ ὑπνοβάτου προκαλοῦνται δι' ὑποβολῶν, διὰ μεγαλοφώνων προσταγμάτων, ἐκτελουμένων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου ἢ μετὰ τὸν ὕπνον, κατ' ἐκλογὴν τοῦ ὑπνωτιστοῦ.

Ἄλλο φαινόμενον, κοινὸν καὶ διὰ τὰς τρεῖς καταστάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ, εἶναι ὅτι ὁ ὑπνωτιστὴς δύναται νὰ ὑπνωτίσῃ μόνον ἕνα μέρος τοῦ σώματος τοῦ ὑποκειμένου, ἐνῷ τὸ ἄλλο διατηρεῖται ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει. Τὸ φαινόμενον αὐτό, σημειωθὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ Braid καὶ μελετηθὲν κατόπιν ὑπὸ τῶν Charcot, Richer, Dumontpallier κτλ. συνίσταται εἰς τὸ ἑξῆς: Κλείετε τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν προσώπου ὑποκειμένου εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν μὲ ἐπίδεσμον, διατάσσετε νὰ προσηλώσῃ τὸ δεξιὸ μάτι του ἐπὶ τοῦ δακτύλου σας· θὰ ἴδῆτε ἀμέσως ὅλον τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ σώματος νὰ περιπίπτῃ εἰς λήθαργον, καταληψίαν καὶ ὑπνοβασίαν, ἐνῷ τὸ ἀριστερὸν μέρος μένει ἀνεπηρέαστον. Ἀφυπνίζετε κατόπιν τὸ ὑποκείμενον, κλείετε τὸ δεξιό του μάτι, προσηλώνετε τὸ ἀριστερὸ καὶ θὰ ἰδῆτε ὅλο τὸ ἀριστερὸν μέρος ἐν καταληψίᾳ, μὲ τὸ μάτι ὁλάνοικτον· ἐὰν τὴν στιγμὴν αὐτὴν κλείσητε τὸ ἀριστερὸ μάτι, τὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ σώματος περιπίπτει εἰς λήθαργον· τὸ δεξιὸν ὅμως μέρος μένει ἐν καταληψίᾳ, διότι τὸ δεξιὸ μάτι δὲν ἐκλείσθη. Τέλος, ἠμποροῦμεν νὰ προκαλέσωμεν ὑπνοβασίαν εἰς τὸ ἀριστερὸ μέρος, ἐνῷ τὸ δεξιὸ ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἐν καταληπτικῇ καταστάσει, ἐὰν πιέσωμεν δι' ἐλαφρᾶς ἐντριβῆς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς.

Τὰ πειράματα αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι, παρὰ τὴν δοξασίαν

περὶ τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς ἀλληλεπιδράσεως καὶ τοῦ ἀλληλενδέτου τῶν δύο ἡμισφαιρίων τοῦ ἐγκεφάλου, ταῦτα ἔχουν κάποιαν ἀνεξαρτησίαν καὶ δύνανται νὰ λειτουργήσουν μεμονωμένως καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον ἀντίθετον ἐνεργείας. Περὶ τῆς δυαδικῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, τοῦ σπουδαιοτάτου αὐτοῦ ζητήματος, θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον. Ἰδοὺ ἐν συντομίᾳ, ὁ ὑπνωτισμός, ὅπως τὸν περιέγραψε ὁ Gharcot καὶ οἱ μαθηταί του, τέλειος, ὁμαλός, παρατηρούμενος ἐπὶ τῶν ὑστερικῶν. Ἔχομεν ἤδη τὸ κλειδὶ τοῦ προβλήματος, τὸ νῆμα ποῦ θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ μέσα εἰς τὸν δαίδαλον τῶν νευρικῶν φαινομένων. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ πάρωμεν κατὰ γράμμα τὴν περιγραφὴν αὐτὴν· αἱ λεπτομέρειαι τοῦ ὑπνωτισμοῦ ποικίλλουν ἀναλόγως τῶν ὑπνωτισμένων προσώπων, ἡ δὲ πεῖρα γεννᾷ πολλὰς ἀπογοητεύσεις.

Ὑπάρχουν ὑστερικαί, αἱ ὁποῖα δὲν διέρχονται καὶ τὰς τρεῖς περιόδους τοῦ ὑπνωτισμοῦ· ὑπάρχουν αἱ φθάνουσαι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ὑπνοβατικὴν περίοδον, παρουσιάζουσαι ἀποκλειστικῶς τὴν κατάστασιν αὐτήν· ἄλλαι, τοὐναντίον, σταματοῦν εἰς τὴν καταληψίαν ἢ τὴν λήθαργον· εἰς ἄλλας δὲ τροποποιεῖται ἡ διαδοχικὴ τάξις· ἠμπορεῖ ἔξαφνα νὰ προηγηθῇ ἡ ὑπνοβασία καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ καταληψία. Ἔπειτα, ὅλα τὰ ὑποκείμενα δὲν εἶναι οὔτε ὑστερικά, οὔτε ἄνθρωποι νευροπαθεῖς.

Εἰς τὰ ὑγιῆ πρόσωπα δὲν παρατηρεῖται ἡ ὁμαλὴ διαδοχὴ τῶν τριῶν καταστάσεων τοῦ ὑπνωτισμοῦ· τὰ διάφορα φαινόμενα ἐκτυλίσσονται χωρὶς φαινομενικὴν τάξιν, συνδεόμενα κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος φέρει σύγχυσιν εἰς τὸν παρατηρητήν. Λόγου χάριν, ἡ μυϊκὴ συστολή, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς καταληπτικούς, ἐπιτρέπουσα εἰς αὐτοὺς νὰ διατηροῦν ἐπὶ πολὺ στάσεις ἀλλοκότους καὶ ἀφυσίκους, δυνατὸν νὰ συνδυασθῇ μὲ τὸν λήθαργον ἢ τὴν ὑπνοβασίαν.

Ἐκ τοῦ μίγματος τῶν φαινομένων αὐτῶν προκύπτουν αἱ λεγόμεναι **μικταὶ καταστάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ** (Dumont-

pallier et Magnin), ***αἱ διάμεσοι φάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ***, (Pierre Janet). «***Αἱ μικταὶ αὐταὶ καταστάσεις***, λέγει ὁ Magnin, ***ἀποτελοῦν τὰ ἑνωτικά, οὕτως εἰπεῖν, σημεῖα τῶν τριῶν κλασικῶν περιόδων τοῦ ὑπνωτισμοῦ, δὲν εἶναι δὲ παρὰ βαθμοὶ διάφοροι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς παθήσεως, ἀπὸ τῆς ἐγρηγόρσεως μέχρι τῆς ὑπνοβασίας***».

Ἐκ τούτων συμπεραίνομεν ὅτι ὅλα τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἀποτελοῦν ἑνιαίαν σειρὰν διαμέσων καταστάσεων τοῦ ὕπνου, ἐκδηλουμένων ἀναλόγως τῶν ἰδιαιτέρων διαθέσεων τοῦ ὑποκειμένου· εἶναι δὲ δυνατὸν ἀκινδύνως νὰ αὐξηθῇ ἢ νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμός των. Εἰς τὴν Nancy, ὅπου τὸ πᾶν ἀπεδόθη εἰς τὴν ὑποβολὴν καὶ ὅπου αἱ φυσικαὶ μέθοδοι δὲν εἶναι ἐν χρήσει πρὸς παραγωγὴν διαφόρων φαινομένων, οἱ ὑπνωτισταί, μὲ τὸν Liébeault, διῆρεσαν τὸν ὕπνον εἰς ἓξ βαθμούς:

Ὑπνωδία (somnolence). μὲ συμπτώματα ποικίλλοντα καὶ ἀόριστα: χαύνωσιν, νάρκην, κόπωσιν τοπικὴν ἢ γενικήν, καρηβαρίαν κ. τ. λ.

Ὕπνος ἐλαφρός, κατὰ τὸν ὁποῖον ἀρχίζει νὰ ἐμφανίζεται ἡ καταληψία μὲ τὰ ἑξῆς ἐπὶ πλέον συμπτώματα: τὰ μέλη διατηροῦν μὲν τὴν δοθεῖσαν εἰς αὐτὰ στάσιν.εἶναι ὅμως καὶ δυνατὸν νὰ τροποποιηθῇ αὐτή. Ἐὰν εἴπῃς: «Δοκίμασον νὰ κινήσῃς τὸν βραχίονά σου», τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ τὴν κίνησιν αὐτήν.

Ὕπνος βαθύς, κατὰ τὸν ὁποῖον, τὸ ὑποκείμενον, ἐκτὸς τῶν προηγουμένων συμπτωμάτων, ἀποκτᾷ καὶ τὴν ἰδιότητα νὰ ἐκτελῇ αὐτομάτους κινήσεις, παρὰ τὴν θέλησίν του. Ἐὰν κινήσῃς τοὺς βραχίονάς του τὸν ἕνα πέριξ τοῦ ἄλλου καὶ εἴπῃς: «Οἱ βραχίονές σου κινοῦνται», οἱ βραχίονες δὲν παύουν ἀπὸ τοῦ νὰ κινοῦνται.

Ὕπνος λίαν βαθύς, κατὰ τὸν ὁποῖον, τὸ ὑποκείμενον δὲν δύναται νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχήν του παρὰ μόνον ἐπὶ τοῦ ὑπνωτιστοῦ καὶ δὲν ἐνθυμεῖται ἄλλο παρὰ ἐκεῖνο παῦ συνέβη μεταξὺ τούτου καὶ ἐκείνου.

Ἐλαφρὸς ὑπνοβατικὸς ὕπνος, καθ' ὃν, τὸ ὑποκείμενον, ἐκτὸς ὅλων τῶν προηγουμένων βαθμῶν, ἐκδηλώνει καὶ τὰ ἀκόλουθα συμπτώματα: μετὰ τὴν ἀφύπνισιν δὲν ἐνθυμεῖται ἀπολύτως τίποτε· ὑπόκειται εἰς ψευδαισθήσεις, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ζωηράς, ὑποβολιμαίας ὅμως· ὑποτάσσεται εἰς μέγαν βαθμόν, εἰς τὴν θέλησιν τοῦ μόνου ὄντος, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς ἦλθεν εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' αὐτοῦ,

Ὕπνος ὑπνοβατικὸς βαθύς, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει ὅλους τοὺς προηγουμένους βαθμοὺς, ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τὴν δυνατὴν ἐκ μέρους τοῦ ὑπνωτιστοῦ διέγερσιν ψευδαισθήσεων ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του.

Λοιπόν, εἰς τὸ Παρίσι παραδέχονται τρεῖς ὑπνωτικὰς καταστάσεις, εἰς τὴν Nancy ἓξ βαθμοὺς ὕπνου· ἠδύναντο ὅμως νὰ τοὺς ἀναβιβάσωσι καὶ εἰς ἐννέα ἢ δώδεκα ἐξ ἴσου χαρακτηρισμένας καὶ καταφανεῖς καταστάσεις. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ ὑπνωτισμός, ὅπως εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, δύναται νὰ περιβληθῇ διαφόρους μορφὰς, ἀναλόγως τῶν διαθέσεων τοῦ ὑπὸ πειραμάτισιν ὑποκειμένου.

Ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς εἶναι ἀσθένεια, τῆς ὁποίας τὰ σημεῖα εἶναι καθωρισμένα καὶ σταθερά... εἰς τὰ βιβλία: ἐν τούτοις, διαφέρει εἰς τὴν μορφήν, τὴν πορείαν καὶ τὴν ἐπιδεινωσίν της τόσον, ὥστε κατήντησε νὰ λεχθῇ ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἀσθένειαι, ἀλλ' ἀσθενεῖς. Λοιπόν, καὶ ὁ ὑπνωτισμός, ἡ διατάραξις αὐτὴ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, παρουσιάζει τὰς αὐτὰς ποικιλίας· εἶναι ὕπνος τεχνητός, μὲ πόσους ὅμως βαθμούς! Εἶναι ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀπαριθμήσωμεν, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ προϊδωμεν τὸν τρόπον τῆς ἀντιδράσεως κάθε ὑποκειμένου κατὰ τῶν ὑπνωτιστικῶν μεθόδων. Περιέγραψα τὰ κυριώτερα φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἀφήνω δὲ εἰς τὴν ὀξύνοιαν τοῦ ἀναγνώστου νὰ κατατάξῃ τὰ δευτερεύοντα καὶ ἀπροσδόκητα γεγονότα, τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ ἐκδηλωθοῦν εἰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ὅπως καὶ ἂν ταξινομήσωμεν τὰ φαινό-

μενα, ἕνα μόνον ἀναμφισβήτητον γεγονός, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὅλοι εἶναι σύμφωνοι καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον, ὑπάρχει· καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἶναι ἡ ***ὑποβολὴ,*** διὰ τὴν ὁποίαν ἀξίζει νὰ ἀφιερώσωμεν ἰδιαίτερον κεφάλαιον.

ΥΠΝΩΤΙΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΑΙ

Ἱστορία τῆς ὑποβολῆς — Συνθῆκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας εἶναι δυνατή. — Κινήσεις καὶ παραλύσεις ὑποβολιμαῖαι. — Ψευδαισθήσεις θετικαὶ καὶ ἀρνητικαί. — Ἐπίσκεψις εἰς ἕνα νεκροταφεῖον. — Ὑποβολαὶ κλοπῆς, ἀνθρωποκτονίας κ.τ.λ. — Εἷς μαχητὴς τῆς Γκραβελόττης καὶ τοῦ Παταΐ. — Δολοφονία ἀρχαίου δικαστοῦ. — Ὑποβολαὶ διὰ τηλεφώνου. — Νοερὰ ὑποβολή.

Ὅλα τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, περὶ τῶν ὁποίων ἀνεφέραμεν, εἶναι ἐκπληκτικὰ καὶ παράδοξα. Μὲ τὴν ὑποβολὴν ὅμως φθάνομεν εἰς τὸ φανταστικόν, τὸ ἀπίστευτον· τὰ γεγονότα ἐν τούτοις, τὰ ἀναμφισβήτητα γεγονότα, ποῦ παρετηρήθησαν καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Εὐρώπην ἀκόμη, μαρτυροῦν περὶ τῆς πραγματικότητος αὐτῶν. Διὰ πολλῶν παραδειγμάτων θὰ πολεμήσωμεν τὸν ἄκρον σκεπτικισμόν, μὲ τὸν ὁποῖον ὑποδέχονται μερικοὶ κάθε τι ποῦ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰς κεκτημένας ἰδέας, σκεπτικισμὸν δὲ ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον λυπηρός, ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως, ὅσον καὶ ἡ τυφλὴ μωροπιστία.

Οἱ πρῶτοι ποῦ ἐφήρμοσαν τὴν ὑποβολὴν εἶναι ὁ ἀββᾶς Earia καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Bertrand, οἱ ὁποῖοι ***διέτασσον νὰ κοιμηθῇ***

τὸ ὑποκείμενον καὶ μὲ τὴν διέγερσιν τῆς φαντασίας του τῷ ὑπέβαλλον εἰς τυφλὴν ὑπακοήν. Ὁ Braid, τοὐναντίον, διὰ φυσικῶν μεθόδων, διὰ τῆς παρατεταμένης προσηλώσεως τοῦ βλέμματος προεκάλει ἐγκεφαλικὴν κόπωσιν· συνέλαβε δὲ καθαρὰ τὴν ἰδέαν τῆς μορφῆς τῆς ὑποβολῆς, ἡ ὁποία προκύπτει ἀπὸ τὴν μίμησιν καὶ ἀποκαλύπτεται εἰς τοὺς καταληπτικούς, διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας ἐν σχέσει πρὸς τὰς στάσεις τὰς προσδιδομένας εἰς τὰ μέλη των. Τῷ 1853, ὁ Ἀμερικανὸς Grimes ἵδρυσε σχολήν, τῆς ὁποίας οἱ προσήλυτοι, ὀνομαζόμενοι ***ἠλεκτροβιολογισταὶ,*** μετεχειρίζοντο ἀποκλειστικῶς τὴν διὰ τοῦ λόγου ὑποβολήν: ἐκ τῆς δοξασίας των, μίγματος ἀναμφισβητήτων ἀληθειῶν καὶ ὑποθέσεων ἄκρων—ἐπιστημονικῶν, δὲν παρέμεινε κανὲν ἴχνος. Εἰς τὴν Γαλλίαν, πρῶτος ὁ ἰατρὸς Liebeault (de Nancy) ἐξέθηκε, τῷ 1866, τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς ὑποβολῆς, εἰς ἕνα σύγγραμμά του, ὑπὸ τὸν τίτλον, ***«ὁ ὕπνος καὶ αἱ ἀνάλογοι καταστάσεις του»***· τὸ βιβλίον ὅμως αὐτό, μεγάλης ἐπιστημονικῆς ἀξίας, παρέμεινεν ἄγνωστον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἰατρικὸν κόσμον μέχρι τοῦ 1883, ὅτε ἤρχισαν νὰ γίνωνται πειράματα εἰς τὴν Nancy.

Αἱ ἐξωτερικαὶ ἐκφάνσεις τῆς σκέψεως ἀνθρώπου ὑγιοῦς, ἐν ἐγρηγόρσει καὶ ὁμαλῇ καταστάσει διατελοῦντος, γίνονται μὲ κινήσεις, ἀνταποκρινομένας εἰς δεδομένας ἰδέας. Ὁ συνειρμὸς αὐτὸς τῶν ἰδεῶν πρὸς τὰς κινήσεις, καθὼς καὶ ὁ νόμος τοῦ συνειρμοῦ μεταξὺ αὐτῶν τῶν ἰδεῶν, ἐξηγεῖ τὴν ὑπνωτικὴν ὑποβολήν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τὸ ὑποκείμενον χάνει, ἐν μέρει, τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας. Εἶναι αὐτόματον ἀσυνείδητον, ὑφιστάμενον τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, πρὸ πάντων δὲ τὰς τοῦ πάτρωνός του, διότι εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι παριστάμενοι δὲν ὑπάρχουν δι' αὐτό. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ὑπνωτιστὴς εἰσαγάγῃ, διὰ τῶν αἰσθήσεων, διὰ τοῦ λόγου, τῶν νευμάτων, τῶν ἐπιστολῶν κ.τ.λ., μίαν ἰδέαν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ὑποκειμένου, ἐκ μέρους τοῦ τελευταίου αὐτοῦ,

προκαλεῖται ἀντίδρασις, ἀνάλογος μὲ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν φύσιν τῆς εἰσαχθείσης ἐντυπώσεως.

Ἰδοὺ τὸ μυστικὸν τῆς παθητικῆς ὑπακοῆς, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ ὅλας τὰς διαταγὰς τοῦ πάτρωνός του. Καμμία ἄλλη σχέσις ὑπερφυσικὴ δὲν ὑπάρχει μεταξὺ μαγνητισμοῦ καὶ ὑποκειμένου· ἐφαρμόζεται ἁπλούστατα ἕνας ψυχοφυσιολογικὸς νόμος καὶ ὄχι ἡ παντοδυναμία τοῦ ὑπνωτιστοῦ ποῦ δὲν ἔχει κανείς. Δυνάμεθα, μετὰ τοῦ Paul Janet, νὰ ταξινομήσωμεν εἰς τρεῖς ὁμάδας τὰ φαινόμενα τῆς ὑποβολῆς: εἰς ὑποβολὰς τῶν κινήσεων, ὑποβολὰς τῶν αἰσθήσεων (ψευδαισθήσεις), ὑποβολὰς τῶν πράξεων, (αἱ ὁποῖαι δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται μὲ τὰς κινήσεις, διότι αἱ κινήσεις εἶναι στοιχεῖα τῶν πράξεων). Λοιπόν, κατὰ τὸν λήθαργον, οὐδεμία ἰδέα εἶναι δυνατὸν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, τοῦ ὁποίου ἀναστέλλεται ἡ λειτουργία διὰ τῆς ἀναστολῆς τῶν αἰσθήσεων, πᾶσα δὲ ὑποβολὴ εἶναι ἀδύνατος. Κατὰ τὴν καταληψίαν, εἶναι δυναταὶ αἱ ὑποβολαί. Κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, αἱ αἰσθήσεις λειτουργοῦν, εὑρίσκονται μάλιστα ἐν ἐξάρσει· ἡ διάνοια λειτουργεῖ ἐπίσης, μόνον δὲ ἡ αὐτοβουλία λείπει· ἄρα, πᾶσα ὑποβολὴ εἶναι δυνατή. Τὴν τελευταίαν λοιπὸν αὐτὴν κατάστασιν θὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν.

Πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ὑποβολῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶναι πολὺ βαθὺς ὁ ὕπνος· καὶ ἁπλῆ ὑπνωδία (νυσταγμὸς) ἀρκεῖ διὰ τὴν ὑποβολήν· ἐπὶ πλέον δέ, ἡ ψυχικὴ κατάστασις, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἀνίκανον νὰ ἐλέγξῃ ἢ νὰ ἀντιδρᾷ κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπιδράσεων, δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς πρόσωπα μὴ ὑπνωτισμένα. Εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς πρόσωπα ἐν ἐγρηγόρσει ἰδέας καὶ νὰ διενεργήσωμεν παρ' αὐτοῖς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς τὰς ἰδέας αὐτὰς ἀνταποκρινομένων πράξεων. Ἐκτὸς τούτου, δυνάμεθα νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὸ ὑποκείμενον, κατὰ τὸν ὑπνωτικὸν ὕπνον, πρᾶξιν τὴν ὁποίαν νὰ ἐκτελέσῃ μετὰ τὴν ἐκ τῆς ὑπνώσεως ἐξέγερσίν του καὶ μάλιστα ὕστερον ἀπὸ πολὺν χρόνον. Ἔχομεν λοιπὸν ***ὑπνωτικὰς ὑποβολάς, μεταϋπνωτικὰς ὑποβολὰς καὶ ὑποβολὰς ἐν ἐγρηγόρσει.***

Καὶ τώρα ἀρχίζομεν τὴν μελέτην τῶν ὑπνωτικῶν ὑποβολῶν, ἀπὸ τὰς ἁπλουστέρας, τὰς τῶν κινήσεων. «Λαμβάνω, λέγει ὁ ἰατρὸς Bernheim, τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ὑπνωτισμένου καὶ τὸν ἐφαρμόζω ἐπὶ τῆς μύτης του· ἐπὶ τοῦ δακτύλου αὐτοῦ θέτω τὸν μέγαν δάκτυλον τῆς ἄλλης χειρός του, εἰς τρόπον ὥστε νὰ παριστάνῃ τὴν γνωστὴν σκωπτικὴν χειρονομίαν· ὁ ὑπνωτισμένος διατηρεῖ τὴν θέσιν αὐτὴν τῶν χειρῶν, μὲ φυσιογνωμίαν ἀπαθῆ. Ἐὰν τῷ εἴπω «Ὁ δάκτυλός σου ἐκόλλησε, δὲν εἰμπορεῖς νὰ τὸν ἀποσπάσῃς ἀπὸ τὴν μύτην σου ἢ, ὁ ἕνας δάκτυλος ἐκόλλησεν εἰς τὸν ἄλλον, δὲν θὰ μπορέσῃς νὰ τὸν ξεκολλήσῃς», ἐξαντλεῖται εἰς προσπαθείας διὰ νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ, ἄνευ ἀποτελέσματος. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ παρατηρεῖται κυρίως κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τρίτον βαθμὸν τοῦ ὕπνου. Κλείω τὸ χέρι τοῦ ὑπνωτισμένου καὶ τῷ λέγω «***Τὸ χέρι σου εἶναι κλεισμένο, δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸ ἀνοίξῃς***» Τὸ χέρι μένει τότε συνεσφιγμένον καὶ ὅσο προσπαθεῖ τις νὰ τὸ ἀνοίξῃ, τόσον περισσότερον σφίγγεται. Ἐὰν, τοὐναντίον, τὸ ἀνοίξω, τὸ ὑποκείμενον ὑιοθετεῖ τὴν δευτέραν κατάστασιν καὶ ἀντιδρᾷ εἰς τὰς ἀποπείρας τοῦ κλείσματός του.

« . . . Ἐὰν δώσῃ κανεὶς εἰς τοὺς βραχίονας του ὁριζοντίαν διεύθυνσιν καὶ κατόπιν τοὺς περιστρέψῃ, τὸν ἕνα πέριξ τοῦ ἄλλου, τὸ ὑποκείμενον ἐξακολουθεῖ νὰ κάμνῃ τὸ ἴδιον αὐτομάτως ἢ κατὰ διαταγήν· μερικοὶ τοὺς στρέφουν βραδέως σᾶν νὰ ἤθελαν νὰ τοὺς σταματήσουν, ἄλλοι ὅμως ταχέως, κανονικῶς, αὐτομάτως, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὕπνου. Ἐὰν εἴπω: «προσπαθήσατε νὰ παύσητε τὴν κίνησιν», μερικοὶ δὲν κατορθώνουν τίποτε, μερικοὶ ὅμως ἀγωνίζονται ἀνωφελῶς, συγκρούοντες τὰς δύο χεῖρας, χωρὶς ὅμως νὰ ἠμποροῦν νὰ σταματήσουν τὴν ἀέννααν καὶ ἀκατανίκητον αὐτὴν κίνησιν,

ὑπερτέραν τῆς ἐναπομεινάσης βουλητικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἐὰν σταματήσω τὴν μίαν χεῖρα, ἡ ἄλλη ἐξακολουθεῖ· ἐὰν τὴν ὠθήσω καὶ πάλιν, εἰς μερικοὺς μένει ἀκίνητος, ἐπειδὴ ὁ ὑπνωτισμένος νομίζει ὅτι ἡ πρόθεσις τοῦ ὑπνωτιστοῦ εἶναι νὰ τὴν σταματήσῃ, εἰς ἄλλους ὅμως ἀρχίζει κἀὶ πάλιν νὰ στρέφεται ὡς ἐλατήριον. Ἂν καὶ σπανίως, προκαλοῦνται ὅμως καὶ αὐτόματοι τῆς κνήμης κινήσεις... Ἐὰν περιστρέψω τοὺς βραχίονάς μου τὸν ἕνα πέριξ τοῦ ἄλλου, ἐὰν κινήσω τὸν πόδα μου, ἐὰν κτυπήσω μὲ τὸν πόδα μου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὸ ὑποκείμενον ἐπαναλαμβάνει τὰ ἴδια. Λέγω εἰς τὸ ὑποκείμενον ***«ὁ εἷς βραχίων σου εἶναι παράλυτος»,*** ὁ βραχίων αὐτὸς πίπτει ἀδρανὴς, ἐνῷ ὁ ἄλλος μένει εἰς τὸν ἀέρα, ἐν καταληψίᾳ. Εἰς μερικοὺς ἡ ὑποβολὴ αὐτὴ ἐξαφανίζεται ταχέως, λησμονεῖται· εἰς ἄλλους ὅμως διαρκεῖ ἐπὶ πολὺν χρόνον».

Μορφωμένος τις ἄνθρωπος χρησιμεύσας ὡς ὑποκείμενον εἰς τὰ πειράματα τοῦ ἰατροῦ Durand (de Gros), ἀφηγεῖται ὡς ἑξῆς τὰς ἐντυπώσεις του: «Ὁ πειραματιστὴς μοὶ λέγει: «Στρέψατε τοὺς βραχίονάς σας, τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου. Ταχέως! Καλά! Δὲν ἠμπορεῖτε πλέον νὰ τοὺς σταματήσετε». Οἱ βραχίονες ἐστρέφοντο ὁρμητικῶς, παρ' ὅλας δὲ τὰς ἀπελπιστικὰς προσπαθείας μου, δὲν ἠμποροῦσα νὰ τοὺς σταματήσω—Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἀνοίξητε τὰ μάτια σας. Μάτην ἐκίνουν τὰ φρύδια καὶ συνωφρυούμην, τὰ βλέφαρα ἦσαν κολλημένα—Εἶσθε καρφωμένος ἐπάνω εἰς τὴν πολυθρόνα, δὲν ἠμπορεῖτε πλέον νὰ σηκωθῆτε. Μάτην, στηρίζων τοὺς ἐλευθέρους βραχίονάς μου εἰς τὰ πλάγια τῆς πολυθρόνας, προσεπάθουν νὰ σηκωθῶ· ἤμην καρφωμένος.—Δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἀνοίξῃς τὸ στόμα σου. Αἱ σιαγόνες μου συνεκολλοῦντο ἀναποσπάστως».

Τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, συνεπείᾳ ὑποβολῆς, ἤρχισε νὰ τραυλίζῃ καὶ νὰ χάνῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ γράμματος Α, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ προφέρῃ. Ἀνάλογον τραύλισμα καὶ ἀνικανότητα

γραφῆς φωνηέντων τινων προεκάλεσαν ὁ ἰατρὸς Bernheim καὶ ὁ Δανὸς μαγνητιστὴς Hansen. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διαρκοῦντος τοῦ ὑπνωτισμοῦ, εἶναι δυνατὴ ἡ πρόκλησις καθὼς καὶ ἡ παρεμπόδισις τῆς κινήσεως, διὰ τοῦ λόγου, μεγαλοφώνως, ἢ δι' ἁπλῆς χειρονομίας. Αἱ δὲ μαγνητιστικαὶ χειρονομίαι, αἱ ὁποῖαι, κατὰ τοὺς Μεσμεριστὰς, ἔλκουν τὰ μέλη, ὅπως ὁ μαγνήτης, δυνάμει τοῦ μαγνητικοῦ ρεύματος, δὲν κάμνουν ἄλλο παρὰ νὰ ἐκτοπίζουν τὸν ἀέρα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν βραχιόνων ἢ τῶν κνημῶν καὶ νὰ μεταδιδάζουν εἰς τὸν ὑπνωτισμένον τὸ θέλημα τοῦ ὑπνωτιστοῦ τόσον καθαρὰ, ὅσον καὶ διὰ τοῦ λόγου. Καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις, ἀρκεῖ νὰ μεταδοθῇ εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἡ ἰδέα ἑνὸς γεγονότος διὰ νὰ ἐκδηλωθῇ τοῦτο διὰ κινήσεως ἀντιστοίχου πρὸς τὴν ἰδέαν αὐτὴν, ἕνεκα τῆς ἀπωλείας τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ὑπνωτισμένου. Ἰδοὺ διατί δονοῦντες τὸν ἀέρα ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς κεφαλῆς ἢ ἐπὶ τοῦ ἄλλου, τὴν κάμνομεν νὰ ἐκτελῇ στροφὰς ἀναλόγους, χωρὶς τὴν ἐπέμβασιν τῆς χειρός.

Αἱ ὑποβολαὶ τῶν ἁπλῶν αὐτῶν κινήσεων ἐπιτυγχάνονται κατὰ τὴν καταληψίαν καὶ τὴν ὑπνοβασίαν. Αἱ ἀκόλουθοι ὅμως, πολυπλοκώτεραι, ἐπιτυγχάνονται κατὰ τοὺς βαθμοὺς βαθυτέρου ὕπνου· ἀνάγονται δὲ εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς καθ' αὐτὸ πράξεις.

Αἱ παραπλανήσεις τῶν αἰσθήσεων εἶναι συχνότεραι: εἶναι δυνατὸν, δι' ὑποβολῆς, νὰ ἐνεργήσῃ τις ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως, τῆς γεύσεως, τῆς ὁράσεως, τῆς ἁφῆς, κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε ἡ μία αἴσθησις νὰ ἐκληφθῇ ἀντὶ τῆς ἄλλης, ἡ μία γευστικὴ ἰδιότης νὰ συγχέεται μὲ τὴν ἄλλην. Αἱ αἰσθητικαὶ αὐταὶ διαστροφαὶ εἶναι αἱ λεγόμεναι ***ψευδαισθήσεις καθ' ὑποβολήν.*** Εἶναι δὲ θετικαὶ ἢ ἀρνητικαὶ «Ὀνομάζω, ***ψευδαίσθησιν θετικὴν,*** λέγει ὁ ἰατρὸς Bernheim, τὴν πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ αἴσθησιν ἀνταποκρινομένην πρὸς ἀνύπαρκτον ἀντικείμενον· αἱ αἰσθήσεις αὐταί, γεννώμεναι ἐν τῇ φαντα-

σία τοῦ ὑποκειμένου, ἐξωτερικεύονται καὶ ὑλικοποιοῦνται οὕτως εἰπεῖν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ τὰς νομίζῃ πραγματικὰς· βλέπει ἐνώπιον του σκύλλον, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει: ἰδοὺ μία θετικὴ ψευδαίσθησις. Ὀνομάζω ἀρνητικὴν ψευδαίσθησιν τὴν πρᾶξιν ἡ ὁποία δὲν ἀπορρέει ἀπὸ αἰσθήσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς πραγματικὰ ἀντικείμενα: τὸ ὑποκείμενον π.χ. δὲν βλέπει πρόσωπον ἱστάμενον ἐνώπιον του: ἰδοὺ μία ἀρνητικὴ ψευδαίσθησις». Ἰδοὺ καὶ ἓν παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως: «Ὅταν θὰ ξυπνήσητε, λέγει εἰς μίαν κόρην, δὲν θὰ μὲ ἰδῆτε πλέον, θὰ εἶμαι φευγάτος». Ὅταν ἐξύπνησε, μὲ ἀνεζήτει, μὲ τὰ βλέμματά της καὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν μὲ ἔβλεπε. Μάτην τὴν ὁμιλῶ, φωνάζω εἰς τὸ αὐτί της, τὴν τσιμπῶ, δὲν συνοφρυώνεται. Δὲν ὑπάρχω δι' αὐτήν, ὅλαι δὲ αἱ ἀκουστικαί, ὀπτικαὶ καὶ ἁπτικαὶ ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι ἀπορρέουν ἀπὸ ἐμὲ τὴν εὑρίσκουν ἀπαθῆ. Ἐὰν τὴν ἐγγίσῃ ἄλλο πρόσωπον, ἐν ἀγνοίᾳ της, συναισθάνεται ἀμέσως καὶ ζωηρότατα τὴν ψαῦσιν». Τὸ πείραμα αὐτὸ ἔγινεν ἐπὶ 19ετοῦς κόρης, κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν.

Αἱ θετικαὶ ψευδαισθήσεις πραγματοποιοῦνται εὐκολώτερον καὶ σταθερώτερον. Ἠμποροῦμεν νὰ ἐγγίσωμεν εἰς τὴν μύτην ὑπνοβάτου ὑγρὸν ἀμμωνιακὸν καὶ νὰ τῷ ὑποβάλωμεν ὅτι εἶναι καθαρὸ νερό· δὲν θὰ τὸ αἰσθανθῇ. Ἐὰν τῷ παρουσιάσωμεν φιάλην καθαροῦ νεροῦ καὶ τῷ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ἀμμωνιακόν, θὰ σουφρώσῃ τὰ φρύδια, θὰ αἰσθανθῇ ἀσφυκτίασιν, θὰ ὑποχωρήσῃ. Ἠμποροῦμεν νὰ σταλάξωμεν εἰς τὴν γλῶσσάν του σταγόνα νεροῦ καὶ νὰ τῷ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ρακὴ ἢ καὶ τὸ ἀντίθετον· θὰ τὸ πιστεύσῃ καὶ θὰ ἐκδηλώσῃ ἀνάλογα συναισθήματα. Ἠμποροῦμεν νὰ τὸν κάμωμεν νὰ ἀκούσῃ μουσικήν, ἐνῷ γύρω του νὰ βασιλεύῃ ἡ σιωπή· νὰ βλέπῃ τὴν Παρθένον, τοὺς ἁγίους, τοὺς πεθαμένους. Ἐπὶ μιᾶς Ἀμερικανίδος ἐπροκάλεσαν ναυτίασιν, διότι τῆς εἶπον ὅτι ἐπιβιβάζεται διὰ τὴν πατρίδα της.

Ἰδοὺ καὶ ἕνα παράδοξον, ἐξακριβωθὲν ἀπὸ τοὺς Binet καὶ

Féré πολλὰς φοράς. Ἐὰν θέσωμεν μεταξὺ τοῦ φανταστικοῦ προσώπου ἢ τοῦ ἀντικειμένου, τῶν ὁποίων τὴν εἰκόνα ὑπεβάλομεν, καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ὑπνωτισμένου, ἕνα καθρέπτην, ἕνα πρῖσμα ἢ ἕνα μικροσκόπιον, ὁ ὑπνωτισμένος ὑποδεικνύει τὰς τροποποιήσεις, τὰς ὁποίας ὑφίσταται ὄπισθεν ἡ φαντασιώδης εἰκών, καὶ αἱ ὁποῖαι θὰ παρήγοντο, ἐὰν ἡ εἰκὼν ἦτο πραγματική· δηλ. τὴν ἀντανάκλασιν, τὴν μεγέθυνσιν καὶ τὴν πλαγίαν θέσιν.

Ὁ P. Richer ἀναφέρει περὶ μιᾶς ὑστερικῆς, Σουσάνας, τὴν ὁποίαν ὑπνώτιζον καὶ κατόπιν τὴν ἔκαμναν νὰ νομίζῃ ὅτι κρατεῖ μαχαῖρι, τὸ ὁποῖον προσεπάθει νὰ κλείσῃ διὰ νὰ μὴ κοπῇ. Τὴν ἔκαμναν νὰ νομίζῃ ὅτι ἀκούει ὁλόκληρον μουσικὴν συναυλίαν, μὲ ἕνα ἁπλοῦν τύμπανον, νὰ νομίζῃ ὅτι ὁ αἰθὴρ μοσχοβολοῦσε, ὅτι τὴν ἐγαργάλιζαν, ἐνῷ δὲν τὴν ἤγγιζον· μόνον ἡ ὅρασίς της δὲν ἐπηρεάζετο. Μία ἄλλη ὑστερικὴ ἔβλεπε γάτας, ἄλογα, ἐλέφαντας κ.τ.λ., διότι ὑπεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ μαγνητιστοῦ εἰς τὴν ὅρασίν της.

Ὁ ἰατρὸς Bernheim ἀναφέρει τὰ ἑξῆς δύο παραδείγματα: «Ὁ κ. Sch... εἶναι ἡλικίας 40 ἐτῶν, μὲ ἰδιοσυγκρασίαν μικτήν, ψυχρός, βαρύνους, μὲ ὀλίγην μόρφωσιν, ἀρκετὰ ὅμως ἰσόρροπος.... Τὸν κάμνω νὰ πίνῃ νερὸ γιὰ κρασί, νὰ καταβροχθίζῃ ἕνα κομμάτι ἅλας διὰ ζάχαριν, τὴν ὁποίαν εὑρίσκει πολὺ γλυκεῖαν. Τῷ λέγω ὅτι ἔχει φαγοῦραν εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἀρχίζει νὰ ξύνεται. Τῷ ὑποβάλλω τὴν εἰκόνα γάτας, ἡ ὁποία πηδᾷ πρὸς αὐτὸν, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς νὰ τὴν θωπεύῃ καὶ νὰ αἰσθάνεται ὅτι τὸν τσουγγρανᾷ. Ἐν γένει, εἶναι ἀξία παρατηρήσεως ἡ εὐκολία μὲ τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσει κανεὶς ἐπ' αὐτοῦ ὑποβολὰς ποικιλλούσας, ἐν ἐγρηγόρσει».

Ἄλλο παράδειγμα τοῦ Bernheim εἶναι ὡρολογοποιός τις 44 ἐτῶν. «Τὸν στέλλω, λέγει, νὰ καθήσῃ ἐπὶ ἑνὸς καθίσματος, ὅπου εὑρίσκεται ἕνα φαντασιῶδες σκυλλάκι: τὸ ἐγγίζει, φοβεῖται μήπως τὸν δαγκάσῃ, ἀποσύρει ζωηρῶς τὸν δάκτυλόν

του. Ἐπικαλοῦμαι εἰκόνας προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐγνώρισεν, τῷ δεικνύω τὸν υἱόν του, τὸν ὁποῖον δὲν ἔχει ἴδῃ ἀπὸ 18 ἐτῶν· αἰσθάνεται δι' αὐτὸ ζωηροτάτην συγκίνησιν, κλαίει.

Καὶ ἡ ψευδαίσθησις τῆς γεύσεως εἶναι σαφής: τῷ δίδω ἅλας, ἀντὶ ζάχαρη, τὸ εὑρίσκει πολὺ γλυκό. Θέτω εἰς τὸ στόμα του μολυβδοκόνδυλον καὶ τῷ λέγω ὅτι εἶναι τσιγάρο· καπνίζει ὄπισθεν καὶ ἐκπέμπει τολύπας καπνοῦ· αἰσθάνεται ὅτι καίεται ὅταν προσεγγίζω τὸ ἄκρον τοῦ μολυβδοκονδύλου εἰς τὸ στόμα του. Τῷ λέγω ὅτι ὁ καπνὸς εἶναι δυνατὸς καὶ θὰ τῷ κάμῃ κακόν· ἀρχίζει νὰ βήχῃ καὶ φτύνῃ, νὰ ὠχριᾷ, νὰ αἰσθάνεται ἐμετὸν καὶ ζάλην. Τὸν κάμνω νὰ καταπίνῃ ἕνα ποτήριον νεροῦ καὶ νὰ τὸ νομίζῃ καμπανίτην, τὸν ὁποῖον εὑρίσκει δυνατόν. Τὸν κάμνω νὰ πίνῃ περισσότερα καὶ νὰ μεθύσῃ. Τῷ λέγω: «Ἡ μέθη εἶναι φαιδρὰ» καὶ ἀρχίζει νὰ τραγουδῇ καὶ νὰ γελᾷ σὰν παιδί. Τῷ λέγω: «Ἡ μέθη εἶναι λυπηρά», κλαίει καὶ ὀδύρεται. Τὸν ξεμεθῶ μὲ φαντασιῶδες ἀμμωνιακόν, τὸ ὁποῖον πλησιάζω εἰς τὴν μύτην του: ὑποχωρεῖ, αἰσθάνεται ἀσφυκτίασιν ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον τᾶχα ὀσμήν. Τὸν κάμνω νὰ φτερνίζεται μὲ ταμπάκο φανταστικό. Ὅλα αὐτὰ γίνονται ταχέως, στιγμιαίως. Τὸν κάμνω νὰ τραυλίζῃ. Τὸν στέλλω νὰ γράψῃ εἰς τὸν πίνακα τὸ ὄνομά μου, ἐνῷ τῷ ὑποβάλλω ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ γράψῃ τὰ σύμφωνα τοῦ ὀνόματός μου· γράφει μόνον e e· τῷ λέγω ὅτι δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ γράψῃ τὰ φωνήεντά του καὶ γράφει B r κ.τ.λ.».

Εἰς ἕνα τοιοῦτον ὑπνοβάτην ὁ Liégeois ὑπέβαλε τὴν εἰκόνα τοῦ πατρός του, ἀποθανόντος πρό τινων ἐτῶν· εἰς ἕνα ἄλλον, τὴν εἰκόνα τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀξιωματικοῦ τοῦ πυροβολικοῦ εἰς τὸ Τονκῖνον. «Ἡμέραν τινα, ἀφηγεῖται ὁ Richet, μία ἀσθενὴς τοῦ Beaujin, ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ εἰς τὸν ὕπνον της ἕνα νεκροταφεῖον. Φθάσασα πρὸ τῆς κιγκλίδος, ἐσταμάτησε, δηλώσασα ὅτι τῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ προχωρήσῃ. Τὴν διέταξα ἐν τούτοις νὰ προχωρήσῃ, νὰ ἀνοίξῃ τὴν κιγκλιδόθυραν, νὰ εἰ-

σέλθῃ εἰς τὸν τάφον, νὰ σηκώσῃ τὰς σανίδας τοῦ φερέτρου. Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐδοκίμασεν ἕνα αἴσθημα φρίκης καὶ ἀποστροφῆς· δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἔκφρασιν, ἡ ὁποία ἐζωγραφίσθη εἰς τὸ πρόσωπόν της. Ὁμολογῶ ὅτι συνεπείᾳ τῆς συγκινήσεως αὐτῆς, προσεβλήθη ὑπὸ νευρικῆς κρίσεως διώρου, τὴν ὁποίαν δυσκόλως κατεπράϋνα».

Παρόμοια παραδείγματα ὑπάρχουν ἄπειρα· ἀποδεικνύουν δὲ ὅτι δι' ὑποβολῆς προκαλοῦνται παντὸς εἴδους συναισθήματα, ἐκδηλούμενα μὲ ἀκρίβειαν, ὅπως καὶ κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν. Τὸ παράδειγμα, ἐν τούτοις τοῦ Richet, ἀποδεικνύει πόσον ἐπικίνδυνοι εἶναι αἱ ὑποβολαὶ τρομακτικῶν ἐντυπώσεων.

Καὶ ἓν ἄλλο εἶδος ψευδαισθήσεων, εἶναι αἱ λεγόμεναι ***ὀπισθενεργοὶ ψευδαισθήσεις,*** (hallucinations retroactives), περὶ τῶν ὁποίων θὰ ὁμιλήσωμεν εἰς τὸ περὶ μεταϋπνωτικῶν ὑποβολῶν κεφάλαιον.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὴν κατηγορίαν ***τῶν ὑποβολῶν πράξεων,*** αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ πλέον περίεργοι καὶ πλέον περίπλοκοι. «Πρόκειται, λέγει ὁ Bernheim, περὶ γυναικὸς 45 ἐτῶν, οἰκοκυρᾶς, πασχούσης ἀπὸ ρευματισμούς· ὑστερικὴ δὲν εἶναι. Τὴν περιάγω εὐκόλως εἰς τὴν ὑπνοβασίαν. Μένει ἀπαθής, ὅταν δὲν λέγω τίποτε καὶ κοιμᾶται ἡσύχως. Προκαλῶ παρ' αὐτῇ, ἀναισθησίαν, καταληψίαν, ψευδαισθήσεις· τὴν ἐξάγω ἀπὸ τὴν ἀπάθειαν λέγων: «Σηκωθῆτε, ἐθεραπεύθητε, ἐργασθῆτε». Καὶ ἰδοὺ αὐτή· σηκώνεται, πηγαίνει εἰς τὸ παράθυρον, ἀναβαίνει, καθαρίζει τὰς ὑάλους νοικοκυρεμένα. Διορθώνει κατόπιν τὴν κλίνην της, σκουπίζει τὴν σάλα μὲ μίαν σκοῦπαν, τὴν ὁποίαν τῆς φέρουν. Μετὰ τὴν ἀφύπνισιν δὲν ἐνθυμεῖται τίποτε. «Εἷς ἄλλος ὑπνοβάτης, κατὰ διαταγὴν τοῦ ὑπνωτιστοῦ, σκαλίζει τὰ θυλάκια προσώπου τινός, τὸ ὁποῖον τῷ ὑποδεικνύεται, λαμβάνει ὅ,τι εὑρίσκει καὶ τὸ κρύπτει κάτω ἀπὸ τὴν κλίνην. Μετὰ μισὴ ὥρα, τὸ ἀναζητεῖ, τὸ ἀνευρίσκει καὶ τὸ ἐπαναθέτει εἰς τὰ θυλάκια τοῦ κατόχου, ζητῶν συγγνώμην».

Ἰδοὺ καὶ μία σκηνὴ ἀληθῶς δραματικὴ, προκληθεῖσα δι' ὑποβολῆς ἐπὶ τοῦ φωτογράφου, τὸν ὁποῖον ἀνεφέραμεν: «Τοῦ ἔδειξα λέγει ὁ Bernheim, ἕνα φανταστικὸν πρόσωπον ἐνώπιον μιᾶς θύρας καὶ τὸν διέταξα νὰ πάγῃ νὰ σκοτώσῃ τὸ πρόσωπον αὐτὸ, μ' ἕνα ψευδομαχαῖρι (ἕνα μετάλλινο σελιδοκοπτῆρα), διότι τὸν ὕβρισε. Ὥρμᾷ καὶ ἐμπήγει τὸ μαχαῖρι εἰς τὴν θύραν, μὲ βλέμμα ἄγριον, μὲ σῶμα τρέμον. «Τί ἔκαμες τῷ λέγω, δυστυχισμένε; τὸν ἐφόνευσες; Τὸ αἷμα τρέχει. Ἡ ἀστυνομία ἔρχεται· τὸν ὁδηγοῦν ὄπισθεν ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ ἐσωτερικὸς ἰατρὸς τοῦ νοσοκομείου. «Διατί ἐφόνευσες τὸν ἄνθρωπον αὐτόν; —Μὲ ὕβρισε. —Δὲν φονεύουν ἄνθρωπον, διότι ὕβρισε. Ἔπρεπε νὰ ἀναφερθῇς εἰς τὴν ἀστυνομίαν. Μήπως σὲ προέτρεψε κανεὶς νὰ τὸν φονεύσῃς;» Ἀπαντᾷ: «ὁ κ. Bernheim». Τῷ λέγω: «Θὰ σὲ ὁδηγήσουν ἐνώπιον τοῦ εἰσαγγελέως, δὲν σὲ εἶπα τίποτε, μόνος σου τὸν ἐφόνευσες». Τὸν ὁδηγοῦν ἐνώπιον τοῦ διευθυντοῦ τῆς κλινικῆς μου, ἐκτελοῦντος χρέη εἰσαγγελέως. «Διατί ἐφόνευσες τὸν ἄνθρωπον αὐτόν; —Μὲ ὕβρισε. —Περίεργον! δὲν μαχαιρώνουν κανένα, διότι ὕβρισε! Ἔχεις πλήρεις τὰς διανοητικὰς δυνάμεις; Λέγουν ὅτι ὁ νοῦς σου διαταράσσεται ἐνίοτε. —Ὄχι, κύριε. —Λέγουν ὅτι ὑπόκεισθε εἰς τὴν ὑπνοβασίαν. Μήπως ἐνεδώκατε εἰς ξένην προτροπὴν, εἰς ἐπιρροὴν ἄλλου προσώπου, τὸ ὁποῖον ἐνήργησεν ἐφ' ὑμῶν; —Ὄχι κύριε. —Σκεφθῆτε, πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς σας. Λέγετε, διὰ τὸ συμφέρον σας, τὴν ἀλήθειαν. Ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ, εἴπατε ὅτι ὁ Bernheim σᾶς ὑπέβαλε τὴν ἰδέαν τοῦ φόνου. —Ὄχι, κύριε, ἐνήργησα αὐτοβούλως! —Γνωρίζετε καλὰ τὸν κ. Bernheim, πηγαίνετε εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ὅπου σᾶς ἀποκοιμίζει. —Γνωρίζω τὸν Bernheim, ἐπειδὴ μὲ νοσηλεύει· μὲ ἠλεκτρίζει διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὴν νευρασθένειάν μου· ἄλλην γνωριμίαν δὲν ἔχω. Δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς εἴπω ὅτι μὲ προέτρεψε νὰ φονεύσω τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν, διότι δὲν μὲ εἶπε τίποτε». Μετὰ τὴν ἀφύπνισιν δὲν ἐνθυμεῖται τίποτε.

Ἡ ἀκόλουθος ἀφήγησις τοῦ Bernheim εἶναι ἐνδιαφέρουσα, ἐπειδὴ ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ὑποβολῆς νὰ ἀναζήσῃ ὁ ὑπνοβάτης παρελθοῦσαν περίοδον τῆς ζωῆς του. «Ὁ Σ... τριακονταετὴς, μοὶ συνεστήθη ἀπὸ τὸν ἰατρὸν Liébeault, ὁ ὁποῖος τὸν ὑπνώτισε πολλάκις. Ἐπολέμησεν εἰς τὸ Patay, τραυματισθεὶς εἰς τὴν κεφαλὴν, ὅπου φέρει βαθεῖαν οὐλήν. Ἀποκοιμᾶται εὐθὺς ὡς τὸν διατάξῃς, ἢ τοὐλάχιστον κλείει τὰ μάτια καὶ δὲν τὰ ξανανοίγει πλέον. Ἀπαντᾷ εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις. Τῷ λέγω: «***Ἔχομεν τὸ ἔτος 1870, εἶσαι δεκανεὺς ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου σου, εἶσαι εἰς τὴν μάχην τῆς Γκραβελότ***». Σκέπτεται ὀλίγον, ὡς νὰ ἤθελε νὰ ἀναζωογονήσῃ τὰς ἀναμνήσεις του· ἀναγεννῶνται αὐταὶ, γίνονται εἰκόνες, ἐπιβάλλονται μὲ δύναμιν πραγματικότητος. Σηκώνεται, φωνάζει τοὺς ἄνδρας τοῦ λόχου του, διατάσσει, βαδίζει, τοὺς παρατάσσει εἰς μάχην: Ἰδοὺ ὁ ἐχθρός! Πίπτει πρηνὴς, σκοπεύει, πυροβολεῖ ἐπανειλημμένως· μερικοὶ στρατιῶται πίπτουν, ἐνθαρρύνει τοὺς ἄλλους: «Ἐμπρός! θάρρος! Πιάστε καρτέρι ὀπίσω ἀπὸ τὸν θάμνον αὐτόν! Ἐμπρός! Πρέπει νὰ ἀποσυρθῶμεν! Ὑποχώρησις». Καὶ ἐκτελεῖ μὲ τοὺς ὁπλίτας ὅλας τὰς κινήσεις τοῦ ἀγῶνος, ὅπως ἀναπαρίστανται εἰς τὴν μνήμην του· Ἐπαναφέρω κατόπιν εἰς τὴν μνήμην του τὴν μάχην τοῦ Patay, ὅπου ἡ ἔκρηξις μιᾶς ὀβίδος τὸν πληγώνει εἰς τὸ κρανίον. Πίπτει, φέρει τὸ χέρι εἰς τὴν κεφαλὴν, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, δὲν κινεῖται. Συνέρχεται κατόπιν, ζητεῖ ἰατρὸν, αἰσθάνεται ὅτι μεταφέρεται μὲ φορεῖον, φωνάζει ἕνα νοσοκόμον διὰ νὰ ἐπιδέσῃ τὴν πληγήν του κτλ. Τὸ τοιοῦτον ἀποτελεῖ ἕνα, οὕτως εἰπεῖν, διχασμὸν τῆς προσωπικότητός του. Ταὐτοχρόνως ἐρωτᾷ καὶ ἀπαντᾷ, ὁμιλεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ τοὺς ἄλλους. Τὸν μεταφέρω εἰς Dijon, ὅπου ἦτο στρατωνισμένος: «Στάσου! λοχαγὲ Durand, πῶς εἶσαι;—Καλὰ, ἐσύ; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, πῶς ἔτσι;—Ἔρχομαι μὲ ἄδειαν ἀπὸ τὴν Saverne κτλ.

Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του δὲν ἐνθυμεῖται τίποτε ἀπὸ αὐτά».

Ἰδοὺ καὶ ἓν παράδειγμα ἀνθρωποκτονίας, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Liégeois. «Ἐνώπιον τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας Nancy ὑπέβαλον εἰς τὸ ὑποκείμενόν μου τὴν δολοφονίαν τοῦ πρώην δικαστοῦ Μ... Ἐφωδιάσθην καὶ μὲ ἓν περίστροφον καὶ μὲ μερικὰ φυσίγγια· καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τὸ ὑπὸ πειραμάτισιν πρόσωπον ὅτι πρόκειται περὶ ἀστειότητος. Ἐξεκένωσα λοιπὸν τὸ περίστροφον ἐντὸς τοῦ κήπου, ἐπέστρεψα κατόπιν εἰς τοὺς παρισταμένους εἰς τὴν συνεδρίαν καὶ τοὺς ἔδειξα ἕνα καρτόνι, διατρυπηθὲν ὑπὸ τῆς σφαίρας. Εἰς διάστημα ὀλιγώτερον τοῦ ἑνὸς τετάρτου τοῦ λεπτοῦ, ὑποβάλλω εἰς τὴν κυρίαν Ζ... νὰ φονεύσῃ τὸν δικαστὴν Μ... μὲ ἕνα πιστόλι. Ἡ κυρία Ζ... προχωρεῖ μὲ ἀπόλυτον ἀσυνειδησίαν κατὰ τοῦ Μ... καὶ πυροβολεῖ. Ἀνακριθεῖσα κατόπιν ὑπὸ τοῦ παρισταμένου διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας, ὡμολόγησε τὸ ἔγκλημά της μὲ τελείαν ἀδιαφορίαν. Τὸν ἐφόνευσε, λέγει, διότι δὲν τῆς ἤρεζε. Ἠμποροῦν, λέγει, νὰ τὴν συλλάβουν, τὸ ἐπερίμενεν ἄλλως τε. Ἐὰν μὲ θανατώσουν, θὰ πάγω εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ὅπως καὶ τὸ θῦμα μου, τὸ ὁποῖον αἱμόφυρτον βλέπει ἐξηπλωμένον κατὰ γῆς. Τὴν ἐρωτοῦν, ἐὰν ἐγὼ τῇ ὑπέβαλλον τὴν δολοφονίαν καὶ ἀπαντᾷ ὅτι μόνη, αὐτοβούλως, τὴν διέπραξε· θὰ ὑποστῶ, λέγει, τὰς συνεπείας τῆς πράξεώς μου.

«Καὶ ἡ Κυρία Σ.... μὲ τὴν αὐτὴν πειθηνιότητα δέχεται τὰς ὑποβολάς. Διαλύω ἐντὸς τοῦ ὕδατος λευκὴν σκόνην καὶ τὴν βεβαιώνω ὅτι εἶναι ἀρσενικόν. Τῇ λέγω: Ἰδού, ἡ κυρία Δ.... δίψᾳ· θὰ ζητήσῃ νερὸ καὶ θὰ τῆς προσφέρετε τὸ ποτὸν αὐτό. —Μάλιστα, κύριε». Ἀλλ' ἡ κυρία Δ.... προβάλλει ἐρώτησιν ἀπρόοπτον· ἐρωτᾷ, τί περιέχει τὸ προσφερόμενον ποτήριον. Ἡ κυρία Σ.... μὲ ἀθῳότητα ἀπροσποίητον ἀπαντᾷ: «Ἀρσενικόν!» Τῇ λέγω κατόπιν: «Ἐὰν σὲ ἐρωτήσουν τί περιέχει τὸ ποτήριον νὰ ἀπαντήσῃς ὅτι περιέχει νερὸ ζαχαρωμένο» Ἀπαντᾷ εἰς νέαν ἐρώτησιν τῆς κυρίας Σ.... ὅτι εἶναι νερὸ ζαχαρωμένο» Μετὰ γενναιότητος καταπίνει ἡ κυρία Σ.... τὸ δῆθεν δηλητήριον. Ἀνακριθεῖσα κατόπιν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας ἡ Δ...., ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἐνθυμεῖται τίποτε ἀπὸ αὐτά, δὲν ξεύρει τί τῆς ἐρωτοῦν.

Τοιουτοτρόπως, κατὰ τὴν ὑπνοβατικὴν περίοδον, τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ παντὸς εἴδους ὑποβολὰς ἀπὸ τῶν ἁπλουστάτων κινήσεων καὶ ψευδαισθήσεων μέχρι τῶν πολυπλόκων πράξεων. Περὶ τῆς ἀνθρωποκτονίας, ἀπὸ ἰατροδικαστικῆς ἀπόψεως καὶ τοῦ διχασμοῦ τῆς προσωπικότητος, ἀπὸ φιλοσοφικῆς, θὰ ὁμιλήσωμεν ἰδιαιτέρως.

Πολλοὶ ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν θὰ ἀνακράξουν: «Ὅλα αὐτὰ εἶναι περίεργα.... ἐὰν εἶναι ἀληθῆ! Δὲν εἴμεθα ὅμως ὑποχρεωμένοι νὰ τὰ πιστεύσωμεν». Καὶ ἐνθυμοῦνται, ἄλλοι τὸν Dubois (d' Amiens), ὁ ὁποῖος, τοὺς καταγινομένους εἰς τὴν ἐποχὴν του μὲ τὸν μαγνητισμόν, κατέταξεν εἰς δύο κατηγορίας: τοὺς πλανῶντας καὶ τοὺς πλανωμένους, ἄλλοι διάσημόν τινα ἰατρόν, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐχαρακτήρισεν ὡς ἑξῆς: αὐταπατωμένους ἀπατωμένους ὑπὸ ἄλλων καὶ ἀπατῶντας ἄλλους. Σήμερον ὅμως δὲν ὑπάρχει μαγνητισμός, ἀλλὰ ὑπνωτισμός, καθὼς δὲν ὑπάρχει ἀλχημεία, ἀλλὰ χημεία, ἀντὶ τῆς ἀστρολογίας, ἀστρονομία καὶ ἀντὶτοῦ θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ, θετικαὶ καὶ πειραματικαὶ ἐπιστῆμαι. Διότι οἱ μαγνητισταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνεξέταστως παρεδέχοντο τὴν ὕπαρξιν μαγνητικοῦ ρεύματος, χάριν συμφεροντολογίας, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι ἀπατῶνται ἢ ἀπατοῦν ἄλλους, χονδροειδῶς, ἄνθρωποι ἐπιστήμονες, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ καταπλήξουν τὸν κόσμον. Ἀναγνωρίζουν ὅτι ὁ καθηγητὴς Charcot θεραπεύει νευρασθενείας καὶ δὲν παραδέχονται ὅτι γνωρίζει τὰς λειτουργικὰς διαταράξεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον ἀδιακόπως ἐμελέτα.

Καὶ εἶναι μηδὲν αἱ μαρτυρίαι τοῦ Dumonpallier, τοῦ Luys, τοῦ Richer, τοῦ Richet καὶ τόσων ἄλλων, ἐπικυρωσάντων τὰς

παρατηρήσεις τοῦ διασήμου καθηγητοῦ τῆς Salpêtrière: Μάταια καὶ τὰ πειράματα τοῦ Heindehain, ἀποκοιμίσαντος τὸν ἀδελφόν του καὶ πολλοὺς φοιτητὰς τῆς Ἰατρικῆς. Μάταια καὶ τὰ πειράματα τοῦ Durand (de Gros), ὁ ὁποῖος ἐνήργησε τὴν παράλυσιν ἀνθρώπου ἐντίμου καὶ μορφωμένου! Μάταια καὶ τὰ πειράματα τοῦ Richet, ὁ ὁποῖος ἀπεκοίμισε φίλους του, καθηγητάς, λογίους κ.τ.λ.

Εἶναι ἀπαράδεκτον ὅτι τόσοι σοφοὶ πειραματισταὶ ἠπατήθησαν ἀπὸ τοὺς ὑπνωτισμένους, ἀφοῦ ἄλλως τε εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ὑπνωτισταὶ ἠγνόουν πολλάκις τελείως φαινόμενα καταπληκτικά, τὰ ὁποῖα ἐξεδηλοῦντο ἀπροόπτως. Ἔπειτα, δοκιμάσατε καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι νὰ κρατήσητε ἐπὶ 25 λεπτὰ τὸν βραχίονα ἢ τὴν κνήμην ἀκίνητον, εἰς τὸν ἀέρα, χωρὶς νὰ τρέμετε· δοκιμάσατε νὰ κρατήσητε τὴν μύτην σας ὑπεράνω φιαλιδίου ἀμμωνιακοῦ, χωρὶς νὰ αἰσθανθῆτε ἀσφυκτίασιν, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι μυρίζετε ἀνθοδέσμην. Μασσήσατε πιπέρι, φανταζόμενοι ὅτι εἶναι ζάχαρις· πλησιάσατε τὸ μάτι σας, μέχρις ἐπαφῆς, εἰς τὸ φῶς χωρὶς νὰ συσταλῇ ἡ κόρη. Δοκιμάσατε ὅλα αὐτὰ ἐν ἐγρηγόρσει καὶ θὰ ἰδῆτε ἂν θὰ σᾶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχητε πράγματα δυνατὰ εἰς τοὺς ὑπνοβάτας, τῶν ὁποίων ἡ νευρικὴ κατάστασις, κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, διαφέρει τῆς ἰδικῆς σας.

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ οἱ προσποιούμενοι, ὅπως τὸ ἀποδεικνύει ἡ ἱστορία τοῦ κακομοίρου ἐκείνου ἀββᾶ Faria, ὁ ὁποῖος ἔπεσε θῦμα ἑνὸς κωμῳδοῦ. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ φαινόμενα, τῶν ὁποίων ἡ προσποίησις εἶναι ἀδύνατος. Ἄλλως τε, σᾶς λέγω: «Πειραματισθῆτε μόνοι σας!»

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τὸ πείραμα ἀπαιτεῖ ὑπομονὴν καὶ κάποιαν τέχνην. Ὅλοι δὲν ὑποβάλλονται. Ἐκ τῶν 15 ο/ο, τοὺς ὁποίους ἀνεφέραμεν, ὡς ὑποκειμένους εἰς τὴν τεχνητὴν ὑπνοβασίαν, οἱ 5 μόλις εἶναι προσιτοὶ εἰς τὰς ὑποβολὰς τῶν κινήσεων ἢ τῶν αἰσθήσεων, οἱ 2 μόλις ὑποβάλλονται εἰς πράξεις

πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐξάπαντος νευροπαθεῖς.

Ἀπαιτεῖται προσοχὴ καὶ σύνεσις εἰς τὸν ὑπνωτισμόν. Ὁ ἰατρὸς Liébeault, θελήσας νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς ὑπνωτισμένους του ἰδέας τινας, μὲ τρόπον, ὄχι πλέον ἤρεμον, ἀλλὰ ἀπότομον, προεκάλεσε σπασμοὺς καὶ κάποτε συγκοπάς. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐνεργήσωμεν μετὰ βραδύτητος, μὲ τὴν πειθώ, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ὄχι μὲ τὴν βίαν. Ἄλλα δυστυχήματα, κεφαλαλγίαι, ναυτιάσεις, κακουχίαι, ἀνατριχίλες ἐπέρχονται, ἐὰν ἀφυπνίσωμεν τὸν ὑπνωτισμένον μὲ τρόπον πολὺ ἀπότομον, ἐνῷ πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν βραδέως. Εἰς τὸν ὑπνωτισμόν, καθὼς καὶ εἰς ὅλα, χρειάζεται ὑπομονή, μακρὸν χρονικὸν διάστημα, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ξεύρετε.

Ὅσον διὰ τὰ μέσα τῆς ὑποβολῆς, τὸ ἀσφαλέστερον εἶναι ὁ λόγος· τὸ νεῦμα ἀρκεῖ διὰ τοὺς καταληπτικούς, οἱ ὁποῖοι, ἐνεργοῦν ἐκ μιμήσεως, μὴ ἐκτελοῦντες ὅμως παρὰ μόνον κινήσεις. Εἴχομεν ἀναφέρει ἕνα παράδειγμα ὑποβολῆς δι' ἐπιστολῆς. Ἰδοὺ καὶ ἕνα παράδειγμα ὑποβολῆς διὰ τοῦ τηλεφώνου, τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησεν ἐν Nancy ὁ Liegeois, ἐκ συμφώνου μὲ τὸν κ. Sordeillet, συντάκτην τοῦ Courrier de Meurthe-et-Moselle, τοῦ ὁποίου τὸ γραφεῖον καὶ τὸ τυπογραφεῖον συνδέονται μὲ τὴν αὐθουσαν τῶν τηλεγραφημάτων τηλεφωνικῶς εἰς ἀπόστασιν 1500 μέτρων.

Ἀπὸ τὴν αὐθουσαν αὐτὴν ὁ Liegeois ὑπέβαλεν εἰς τὴν δ)α X . . . , καθημένην ἐντὸς τοῦ γραφείου τῆς ἐφημερίδος, κατὰ τρόπον καθιστῶντα δυνατὴν τὴν ἐφαρμογὴν τῶν αὐτῶν της ἐπὶ τῶν δύο βραχιόνων τοῦ τηλεφώνου: πρῶτον, τὴν ἰδέαν τοῦ ὑπνωτικοῦ ὕπνου, κατόπιν μίαν ἀρνητικὴν ψευδαίσθησιν, δηλ. τὴν ἀνικανότητα τοῦ νὰ ἴδῃ δύο πρόσωπα, καθήμενα πλησίον της, μίαν θετικὴν ψευδαίσθησιν, δηλ. τὸ ἄκουσμα στρατιωτικῆς μουσικῆς, παιανιζούσης τὴν Μασσαλιώτιδα καὶ τὴν θέαν ἑνὸς συντάγματος θωρακοφόρων, τὸ τραύλισμα τῆς γλώσσης

καὶ ἐπανειλημμένα πταρνίσματα. Τῇ ἐπέβαλεν ἐπίσης τὴν λήθην τοῦ ὀνόματός της, τοῦ φύλου της, τῆς κατοικίας κ.τ.λ. Ὁ αὐτὸς ὑπνωτιστὴς ὑπέβαλεν εἰς ἕνα νέον P . . . , τηλεφωνικῶς καὶ πάλιν, τὸν ὕπνον, μεγάλην δίψαν, μέθην προκληθεῖσαν διὰ ποτηρίου νεροῦ, ἀντὶ καμπανίτου, τὴν ἰδέαν πυροβολισμοῦ ἐναντίον ἑνὸς παρισταμένου κ.τ.λ.

Ἄλλο μέσον ὑποβολῆς εἶναι ἡ λεγομένη ***νοερὰ ὑποβολή,*** ἡ ὁποία διενεργεῖται ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως οὔτε τοῦ προφορικοῦ λόγου, οὔτε τῆς μιμικῆς, οὔτε τῆς γραφῆς. Ἀρκεῖ μία ἰδέα νὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ ὑπνωτιστοῦ, διὰ νὰ ἐπιδράσῃ κατόπιν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ὑπνωτισμένου, νὰ σχηματίσῃ, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ εἴπωμεν, ἐπ' αὐτοῦ ὀπὴν, καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ κινήσεως, συσχετιζομένης μὲ τὴν ἰδέαν αὐτήν· Θὰ ἀναφέρωμεν ἕνα μόνον παράδειγμα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δοξασίας αὐτῆς καὶ αὐτὸ ἐρανισμένον ἀπὸ ἰατροὺς, τῶν ὁποίων ἡ αὐθεντικότης καὶ τὸ ἔντιμον εἶναι ἐκτὸς ἀμφιβολίας.

Πρόκειται περὶ νεαρᾶς νευροπαθοῦς γυναικὸς, τῆς κυρίας Λεωνίας B . . . ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ κ. κ. Gibert καὶ Pierre Janet ἔκαμαν πειράματα, εἰς τὴν Χάβρην, τῷ 1886, ὁ δὲ Richet, ἐν Παρισίοις, τῷ 1887. Ὡς σκοπὸν δὲ εἶχον τὴν ἐξ ἀποστάσεως πρόκλησιν ὑπνωτικοῦ ὕπνου, νοερῶς, χωρὶς ὁ ὑπνωτιστὴς νὰ ἐκφράσῃ, δι' οἱουδήποτε μέσου, τὴν σκέψιν του καὶ χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς οἱανδήποτε σχέσιν μὲ τὸν ὑπνωτισμένον, καθ' ἣν στιγμὴν συλλαμβάνει τὴν σκέψιν, δι' ἧς θὰ τὸν ὑποβάλῃ. Ἡ ἀπόστασις ἐποικίλλεν ἀπὸ 700—1500 μέτρα: ἐπὶ ἐννέα δοκιμῶν εἰς τὸ Παρίσι, αἱ πέντε ἐπέτυχον, αἱ τέσσαρες ἀπέτυχον. Πρὸς ἀποφυγὴν κάθε δόλου, ὁ Richet ὥριζεν τὴν ὥραν τῆς νοερᾶς ὑπνωτίσεως διὰ κλήρου. Τὴν πρώτην φορὰν ὁ κλῆρος ἐσημείωσεν, εἰς τὰς 3 ὥρας καὶ 10 λεπτά· ὁ Richet δοκιμάζει νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ ἐξ ἀποστάσεως καὶ κατόπιν μεταβαίνει παρ' αὐτῇ· εἶχεν ἐξέλθῃ αὕτη, ἐπέστρεψεν ὅμως αἰφνιδίως, δηλώσασα ὅτι κατελήφθη ἀπὸ ἀδυναμίαν εἰς τὰς

κνήμας καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ κοιμηθῇ εἰς τὰς τρεῖς καὶ ἡμίσειαν· ἡ ἐνέργεια εἶχεν ἐπιτελεσθῇ μὲ μικρὰν καθυστέρησιν. Μίαν ἄλλην φορὰν ἡ δοκιμὴ ἔγινεν εἰς τὰς ἕνδεκα· εἰς τὰς 11 καὶ 28′ ὁ Richet ἐπεσκέφθη τὴν κυρίαν B . . . καὶ τὴν εὗρεν μὲν ἐν ἐγρηγόρσει, δὲν ἐνεθυμεῖτο ὅμως αὐτὴ τὸ τί εἶχε συμβῇ ἀπὸ τὰς 11 ἕως τὴν στιγμὴν αὐτήν, τὸ ὁποῖον θὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ἐνέργεια συνετελέσθη· τὴν ἕκτην φοράν, εἶχεν δοκιμάσῃ νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ ἀπὸ τὰς 9 καὶ 11′ ἕως τὰς 9 καὶ 46′, χωρὶς νὰ ἐξέλθῃ· ἡ ὥρα 1 ½ διηγήθη τὸ γεγονὸς εἰς ἕνα φίλον του, εἰς δὲ τὰς 6 καὶ 10 τὴν ἐπεσκέφθη: ἐκοιμᾶτο· τὸ πρωῒ εἰς τὰς 9 καὶ 45′ κατελήφθη ἀπὸ κεφαλαλγίαν καὶ παρέμεινεν εἰς κατάστασιν ὑπνωδίας καὶ νάρκης ἕως τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν, ὁπότε ἐπῆλθε τελεία ὑπνοβασία. Ἐν συντομίᾳ, ἐπὶ 35 δοκιμῶν εἰς Χάβρην καὶ Παρίσι, αἱ 19 ἐπέτυχον, αἱ 16 ἀπέτυχον.

Νὰ τὰ ἀποδώσωμεν ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν σύμπτωσιν καὶ τὴν τύχην; Εἶναι κάπως δύσκολον τὸ πρᾶγμα, ἕνεκα τῆς σημαντικότητος τῶν ἐπιτυχιῶν. Νὰ τὰ ἀποδώσωμεν εἰς δόλον τῆς κυρίας B . . ; Ἀλλ' ὁ Richet ἔλαβεν αὐστηρὰς προφυλάξεις, διὰ νὰ μὴ πέσῃ θῦμα δόλου. Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὅλα τὰ τοιαύτης φύσεως πειράματα θὰ ἐπιτύχουν; Καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Τὸ παράδειγμα τῆς κυρίας B . . . ἠμπορεῖ νὰ μὴν εἶναι τὸ μόνον, δὲν παρουσιάζεται ὅμως καὶ συχνά, οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν πειραματιστῶν ἀρνοῦνται τὴν πραγματικότητα τῆς ἐξ ἀποστάσεως ὑποβολῆς. Ἡ δοξασία λοιπὸν τῆς ***νοερᾶς ὑποβολῆς*** δὲν ἠμπορεῖ νὰ πολιτογραφηθῇ εἰς τὴν ἐπιστήμην· θίγουσα τὰ ὅρια τοῦ ὑπερφυσικοῦ, ἀνεξήγητα ἐπὶ τοῦ παρόντος, τότε μόνον θὰ γίνῃ παραδεκτὴ, ὅταν νέα καὶ πολυάριθμα πειράματα τὴν ἐπιβεβαιώσουν.

Μίαν ἀκόμη λέξιν περὶ τῶν ὑπνωτικῶν ὑποβολῶν. Δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὸν ὑπνωτισμένον γνώσεις ποῦ δὲν ἔχει· ἐὰν δὲ αἱ καλογραῖαι

τοῦ Loudun ἢ τῆς Auxonne, ἀπήγγελλον Λατινικά, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔξαρσιν τῆς μνήμης, κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, ὁπότε αὐταὶ ἐνθυμοῦνται τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰς λιτανείας, τὰς ὁποίας εἶχον ἤδη ἀκούσῃ. Ὅσοι ὅμως δὲν ἐφοίτησαν διόλου εἰς τὴν σχολὴν, εἶναι ἀνίκανοι νὰ διαβάσουν καὶ νὰ γράψουν καθ' ὑποβολήν.

ΜΕΤΑ-ΥΠΝΩΤΙΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΑΙ

Ἀλληλοδιαδοχικαὶ ψευδαισθήσεις. — Ὀπισθενεργοὶ ψευδαισθήσεις. — Ψευδομαρτυρία ὑποβαλλομένη. — Πράξεις ἐκτελούμεναι ἐν ἐγρηγόρσει. — Ἰατρὸς ὑπνωτιστὴς, δαρεὶς ἀπὸ μίαν ὑπηρέτριαν. — Ὑποβολαὶ ἐπὶ μακρᾷ προθεσμίᾳ. — Δυνατὴ ἀντίστασις εἰς τὰς ὑποβολάς. — Κάθαρσις τοῦ στομάχου, δι' ὑποβολῆς.

Ἐὰν εἰς ὑπνωτισμένον, διατελοῦντα ἐν καταστάσει ὑπνοβασίας, ὑποβάλωμεν πράξεις ἐκτελεστέας μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, ἡ ὑποβολὴ αὐτὴ ὀνομάζεται μεταϋπνωτική. Ὑπάρχουν δὲ πολλαὶ πιθανότητες ἐπιτυχίας τοιούτων ὑποβολῶν, ἀκριβῶς ὑπὸ τὰς συνθήκας, τὰς ὁποίας καθορίζει ὁ ὑπνωτιστής. Εἶναι μάλιστα δυνατὸν ἡ ὑποβαλλομένη πρᾶξις, ἢ ἡ ὑποβαλλομένη αἴσθησις νὰ λάβουν χώραν εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπομεμακρυσμένην ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ὑποβολῆς αὐτῶν. Ἡ ἀπόπειρα θὰ ἐπιτύχῃ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ μεταϋπνωτικαὶ ὑποβολαὶ ἐπιτυγχάνουν σπανιώτερον τῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου ὑποβολῶν. Εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι ἡ παρέλευσις τοῦ χρόνου ἐνισχύει τὴν ἀντίστασιν τοῦ ὑποκειμένου κατὰ τῆς ὑποβληθείσης πράξεως. Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῶν σημείων αὐτῶν, θὰ ἀναφέρωμεν μερικὰ παραδείγματα μεταϋπνωτιστικῶν ὑποβολῶν.

Ἂς ἴδωμεν κατὰ πρῶτον τὰς ὑποβολιμαίας ψευδαισθήσεις. Ἰδοὺ μερικὰ παραδείγματα τοῦ Bernheim: «Ὑποβάλλω εἰς τὴν Κλ... κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου της, ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της θὰ ἴδῃ τὸν κ. Στ.., συνάδελφον παριστάμενον, μὲ ξυρισμένον τὸ ἄνω μέρος τοῦ προσώπου του καὶ μὲ τεραστίαν ἀργυρᾶν μύτην. Ἀφυπνισθεῖσα, διηύθυνε τὰ βλέμματά της τυχαίως πρὸς τὸν Στ... καὶ ἤρχισε νὰ σπαρταρᾷ στὰ γέλοια. «Λοιπὸν, τοῦ λέγει, ἐστοιχημάτισατε νὰ ξυρίσητε τὸ ἕνα μέρος τοῦ προσώπου σας; Καὶ ἡ μύτη αὐτή! Εἴσθε λοιπὸν ἀπόμαχος!»

Μίαν ἄλλην φορὰν τῇ ὑπέβαλον ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της θὰ ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς κλίνης κἄθε ἀρρώστου σκύλλους, ἐξεπλάγη δὲ ὅταν μετὰ τὴν ἀφύπνισιν ἐνόμισεν ὅτι εὑρίσκετο ἐντὸς νοσοκομείου σκύλλων.

Εἰς τὸν Sch... λέγω: «Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν σας, θὰ μεταβῆτε εἰς τὴν κλίνην σας· ἐκεῖ θὰ εὕρητε μίαν κυρίαν, ἡ ὁποία θὰ σᾶς δώσῃ ἕνα καλάθι φράουλαις, θὰ τὴν εὐχαριστήσητε καὶ κατόπιν θὰ φάγητε ταῖς φράουλαις». Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐξυπνᾷ, πηγαίνει εἰς τὴν κλίνην του καὶ λέγει: Καλημέρα σας, κυρία, σᾶς εὐχαριστῶ πολύ». Τὸν πλησιάζω καὶ μοὶ δεικνύει τὸ καλάθι τῶν φραουλῶν. Ποῦ εἶναι, ἐρωτῶ, ἡ κυρία, καὶ μὲ ἀπαντᾷ ὅτι ἀνεχώρησε, δεικνύων αὐτὴν εἰς τὸν διάδρομον. Κατόπιν, μίαν μίαν, τρώγει ὅλαις ταῖς φράουλαις, τὰς φέρει μὲ λεπτότητα εἰς τὸ στόμα, γλύφει τὰ χέρια του, σκουπίζων αὐτὰ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μὲ ἀληθοφάνειαν, τῆς ὁποίας ἡ προσποίησις θὰ ἦτο δύσκολος.

Εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ὅταν πάσχῃ ἀπὸ δυσκοιλιότητα, δίδω μίαν φανταστικὴν φιάλην ὕδατος Sedlitz. Λαμβάνει τὴν φιάλην, χύνει νερὸ ἐντὸς φανταστικοῦ ποτηρίου, πίνει δύο, τρεῖς φοράς, τὸ εὑρίσκει πικρὸν, καὶ ἐναποθέτει τὸ ποτήριον

εἰς τὴν θέσιν του. Ἐξέρχεται δὲ κάποτε τέσσαρας, πέντε φοράς, ἕνεκα τῆς ἐνεργείας τοῦ φανταστικοῦ καθαρσίου. Κάποτε ὅμως, ὅταν ἡ δυσκοιλιότης εἶναι μεγάλη, ἡ φαντασία δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν.

Εἰς νεαρὰν κόρην ὑποβάλλω, διαρκοῦντος τοῦ ὕπνου, ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της θὰ ἴδῃ ἕνα δακτυλίδι, ἕνα βραχιόλι καὶ ἕνα ριπίδιον, τὰ ὁποῖα τῇ προσφέρω ὡς δῶρον. Εἶναι εὐτυχὴς διὰ τὰ δῶρα· μετά τινα ὅμως λεπτά, τὰ ἀντικείμενα ἐξαφανίζονται, πρὸς μεγάλην λύπην τῆς κόρης, ἡ ὁποία μὲ παρακαλεῖ νὰ μὴν τῆς τὰ ἀφαιρέσω.

Εἰς μίαν ὑστερικὴν γυναῖκα, τὴν κυρίαν L . . . . ὑπέβαλον τὴν ἰδέαν ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της θὰ ἔβλεπε τὴν προσωπογραφίαν τοῦ συζύγου της. Ἐξηκολούθει δὲ νὰ τὴν βλέπῃ καὶ τὴν ἐπαύριον ἐπὶ 24 ὥρας, ἂν καὶ πεπεισμένη ὅτι δὲν ὑπῆρχε προσωπογραφία.

Ἐν συντόμῳ, δυνάμεθα, διὰ τῆς μεταϋπνωτικῆς ὑποβολῆς, νὰ ἐπιδράσωμεν ἐφ' ὅλων τῶν αἰσθήσεων, διαδοχικῶς ἢ καὶ ταὐτοχρόνως, νὰ προκαλέσωμεν δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπνωτισμοῦ ψευδαισθήσεις, ἐκδηλουμένας μόνον μετὰ τὴν ἀφύπνισιν. Δυνάμεθα ἐπίσης ἀντὶ τῶν θετικῶν ψευδαισθήσεων, νὰ προκαλέσωμεν καὶ ἀρνητικὰς τοιαύτας· νὰ καταστήσωμεν διὰ τὸν ὑπνωτισμένον, ἀνύπαρκτον τὸ δεῖνα ἀντικείμενον, ἢ τὸ δεῖνα πρόσωπον, τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις εὑρίσκονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Οὕτω, μία ὑστερικὴ, ἡ ὁποία περιέπιπτεν ἐν καταληψίᾳ μὲ τὸν θόρυβον ἑνὸς τυμπάνου, κατήντησε νὰ μείνῃ ἀναίσθητος [εἰς τὸν ἦχον τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ, διότι ὁ Φερὲ τῇ ὑπέβαλεν ὅτι δὲν θὰ τὸ ἤκουε πλέον.

Ἡμέραν τινὰ, λέγει ὁ ἰατρὸς Bernheim, ἤμην εἰς τοῦ ἰατροῦ Liébeault· ὁ συνάδελφος ὑπέβαλεν εἰς μίαν γυναῖκα τὴν ἰδέαν ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της δὲν θὰ μ' ἔβλεπε, θὰ ἤμην φευγᾶτος καὶ θὰ ἐλησμόνουν τὸ καπέλλο μου. Πρὶν νὰ ἀναχωρήσῃ αὐτὴ θὰ ἔπαιρνε τὸ καπέλλο μου καὶ θὰ μοῦ τὸ

ἔφερεν εἰς τὴν κατοικίαν μου. Ὅταν ἀφυπνίσθη, ἐκάθησα ἀκριβῶς ἀπέναντι της. «Ποῦ εἶναι ὁ Bernheim, τὴν ἠρώτησαν: Ἀνεχώρησεν, ἀπεκρίθη, ὁρίστε τὸ καπέλλο του. Τῇ λέγω: «Ἰδοὺ ἐγὼ, κυρία μου, δὲν ἀνεχώρησα, μὲ ἀναγνωρίζετε». Δὲν ἀπήντησε τίποτε. Μετ' ὀλίγον τὴν ἐρωτῶ. «Εἶναι πολὺς καιρὸς ποῦ εἶσθε εἰς τοῦ Liebeault;» Δὲν ἀπαντᾷ, ὡσὰν νὰ μὴ μὲ ἤκουσε. Ἄλλο πρόσωπον προβάλλει τὴν ἰδίαν ἐρώτησιν, καὶ τῷ ἀπαντᾷ: «Πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν». Τὴν ἐρωτῶ καὶ πάλιν: «Καὶ εἶσθε καλὰ βέβαια, ἀφ' ὅτου νοσηλεύεσθε ἐδῶ.» Δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐρώτησίν μου. Τὴν ἰδίαν ἐρώτησιν ἀποτείνει τὸ ἄλλο πρόσωπον καὶ ἀπαντᾷ καταλλήλως. Τοποθετῶ τὰ χέρια μου πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της, χωρὶς αὐτὸ νὰ τῆς προξενήσῃ αἴσθησιν. Δὲν ὑπῆρχον δι' αὐτήν. Τέλος, ἀναχωροῦσα ἔλαβε τὸν πῖλόν μου, τὸν ἔβαλεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της καὶ ἐξῆλθεν. Ὁ Liébeault τὴν ἠκολούθησεν εἰς τὸν δρόμον καὶ τῆς ἐζήτησε τὸ καπέλλο, λέγων ὅτι θὰ μοὶ τὸ ἔφερεν ὁ ἴδιος. Τὸ αὐτὸ πείραμα ἐδοκίμασα καὶ ἐγὼ ἐπιτυχῶς ἐπὶ πολλῶν ὑπνοβατῶν».

Τώρα πρέπει νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ τῶν ***ὀπισθενεργῶν ὑποβολῶν,*** αἱ ὁποῖαι συνίστανται εἰς τὸ ἑξῆς: Ὑποβάλλομεν εἰς πρόσωπόν τι, κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, τὸ δεῖνα συναίσθημα ἢ τὸν δεῖνα λόγον, ὡς λαβόντα χώραν εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν. Ἀφυπνιζόμενον, λέγει, αὐθορμήτως ἢ ἐρωτώμενον, ὅτι πράγματι ἐδοκίμασε τὸ συναίσθημα ἢ ἤκουσε τὸν λόγον.

«Ὑποβάλλω, λέγει ὁ ἰατρὸς Bernheim, εἰς τὴν Μαρίαν Γ..., κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, ὅτι τὴν νύκτα ἐσηκώθη καὶ ἐπῆγε τέσσαρας φορὰς εἰς τὸ ἀποχωρητήριον. Ὄχι, ἀπαντᾷ, ἐγὼ ὅμως ἐπιμένω ὅτι εἶναι βέβαιον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶπον, καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της κανεὶς δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὴν πείσῃ περὶ τοῦ ἐναντίου. Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της, τὴν ἐρωτῶ πῶς εἶναι. Καλά, μὲ ἀπαντᾷ, ἀπόψε εἶχον διάρροιαν, 4 φορὰς μετέβην εἰς τὸ ἀποχωρητήριον. Τῇ λέγω ὅτι ὠνειρεύθη ὅλα αὐτὰ καὶ

ὅτι καμμία ἀσθενὴς δὲν τὴν εἶδε. Ἐπιμένει ὅμως αὐτή ὅτι δὲν ἦτο ὄνειρον, ὅτι εἶχε καθαρὰν συνείδησιν τῶν συμβάντων καὶ ὅτι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐξῆλθεν, αἱ ἀσθενεῖς ἐκοιμῶντο ὅλαι.

Τὸ ἑξῆς παράδειγμα εἶναι ἀκόμη σοβαρώτερον. Ὁ Bernhein ὑπέβαλεν εἰς τὴν αὐτὴν γυναῖκα τὴν ἰδέαν ὅτι, πρὸ 5½ μηνῶν, εἶδεν αὐτή, εἰς τὴν κατοικίαν της, ἕνα νέον, ὁ ὁποῖος ἐξεβίασε μικρὰν κόρην, παρὰ τὰς φωνὰς καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς τελευταίας. Ἀφυπνισθεῖσα, ἀφηγήθη ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ — ὡς τοιοῦτος ἐχρησίμευσεν ὁ ἐσωτερικὸς ἰατρὸς — ὅλα τὰ γεγονότα ἐν λεπτομερείᾳ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ θύματος, τοῦ ἐγκλήματίου, καθὼς καὶ τὴν ὥραν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἔλαβε δῆθεν χώραν τὸ ἔγκλημα. Ὑποστηρίζει ἐνεργητικῶς τὰ λεγόμενά της, ἀναγνωρίζει τὴν βαρύτητα τῆς μαρτυρίας· λέγει ὅτι ἐὰν ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης, παρὰ τὴν συγκίνησίν της, θὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν, ὁρκιζομένη ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὅλα δὲ αὐτά, χωρὶς νὰ κάμῃ τὸν ἐλάχιστον ὑπαινιγμὸν πρὸς τὸν αὐτουργὸν τῆς ὑποβολῆς, ἐπειδὴ ***πράγματι εἶχεν ἴδῃ*** ἐκτυλισσόμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της τὸ ἔγκλημα πρὸ πολλῶν μηνῶν.

Ὁ Liégeois ὑπέβαλεν εἰς τὴν δεσποινίδα Π.... νὰ ὑπογράψῃ χρεωστικὸν ἀπὸ 500 φράγκα, εἰς δὲ τὴν δεσποινίδα Δ.... γραμμάτιον 1000 φράγκων, καὶ μίαν ἐγγύησιν ἀπὸ 100,000 φράγκων, ποσὰ τὰ ὁποῖα ἐδανείσθησαν δῆθεν ἀπὸ αὐτὸν εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν. Εἰς τὴν κυρίαν Α.... ὑπέβαλεν ὅτι αὐτὴ ἤκουσε δῆθεν καὶ εἶδεν δύο λωποδύτας, οἱ ὁποῖοι ἐφιλονείκουν εἰς ἀπόκεντρον δρόμον καὶ ὅτι δῆθεν ὁ πρῶτος ἐζήτει ἀπὸ τὸν ἄλλον 100 φράγκα ὡς ἀμοιβὴν διὰ τὴν σιωπήν, ἣν θὰ ἐτήρει ἀπέναντι ἑνὸς ἐγκλήματος, τὸ ὁποῖον διέπραξεν ὁ δεύτερος. Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της, ἐρωτηθεῖσα ὑπό τινος, ὑπέβειξεν ἐνόρκως τὰ δύο μυθώδη πρόσωπα, ἤθελε μάλιστα νὰ δηλώσῃ τὸ γεγονὸς εἰς τὴν ἀστυνομίαν πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐγκληματιῶν.

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὰς μεταϋπνωτικὰς πράξεις. Θὰ ἀναφέρωμεν καὶ πάλιν μερικὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐρανιζόμεθα ἀπὸ τὸν Bernheim, διότι κανεὶς ὡς αὐτὸς δὲν ἐμελέτησε τὴν ὑποβολήν, ὑφ' ὅλας τὰς μορφάς της.

« Ὑπέβαλον, λέγει, εἰς τὸν Σ.... νὰ βάλῃ μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, τὸ καπέλλο μου ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του κεφαλῆς, νὰ μοῦ τὸ φέρῃ δὲ κατόπιν εἰς τὴν παρακειμένην αἴθουσαν καὶ νὰ τὸ βάλῃ εἰς τὴν ἰδικήν μου κεφαλήν. Ἔκαμεν, ὅπως τῷ εἶπον, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὸ διατί.

Μίαν ἄλλην φορὰν τῷ ὑπέβαλον, κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ὕπνου, νὰ πάρῃ, ἅμα ξυπνήσῃ, τὴν ὀμβρέλλαν τοῦ συναδέλφου Charpentier, νὰ τὴν ἀνοίξῃ καὶ νὰ κάμῃ δύο φορὰς τὸν γῦρον τοῦ προθαλάμου. Τὸν ἀφυπνίζω, πολὺν χρόνον μετὰ ταῦτα, πρὶν δὲ νὰ ἀνοίξῃ τὰ μάτια του, ἐξερχόμεθα ἀμέσως ἀπὸ τὴν αἴθουσαν, διὰ νὰ μὴ τῷ ὑπενθυμίσῃ ἡ παρουσία μας τὴν ὑποβολήν. Ἐντὸς ὀλίγου, τὸν βλέπομεν νὰ ἔρχεται μὲ τὴν ὀμβρέλλαν κλειστὴν (παρὰ τὴν ὑποβολὴν) καὶ νὰ κάμῃ δύο φορὰς τὸν γῦρον τοῦ προθαλάμου. Τὸν ἐρωτῶ, τί κάμνει, καὶ μὲ ἀπαντᾷ : «Παίρνω τὸν ἀέρα μου». Μήπως ζεσταίνεσθε, τῷ ἐρωτῶ, καὶ μὲ ἀπαντᾷ ὅτι δὲν ζεσταίνεται, ἀλλὰ τοῦ ἔρχεται κάποτε ἡ ἰδέα νὰ κάμῃ τὸν γῦρον αὐτόν. Εἰς ποῖον ἀνήκει, ἐρωτῶ, ἡ ὀμβρέλλα αὐτὴ, καὶ ἀπαντᾷ : «Εἰς τὸν κ. Charpentier». «Στάσου, τῷ λέγω, αὐτὴ ὁμοιάζει τὴν ἰδικήν μου».

Ὁ Χ... εἶναι ἀρχαῖος ναύτης, ἀρχαῖος ὑπάλληλος τῶν σιδηροδρόμων, ἔξυπνος, ὑγιὴς, ἀρκετὰ μορφωμένος, δὲν εἶναι δὲ οὔτε νευρικὸς, οὔτε εὔπιστος. Τὸν ὑπνώτισα· κάτω ἀπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του βλέπω ἕνα ἐγχειρίδιον τῆς Χημείας. Εὐθὺς ὡς ἐξυπνήσῃς, τῷ λέγω, θὰ διαβάσῃς ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ τὸ περὶ ***Χρυσοῦ*** κεφάλαιον, ἀφοῦ τὸ ἀναζητήσῃς εἰς τὸν πίνακα τῶν περιεχομένων. Ἀφοῦ τὸ διαβάσῃς θὰ μὲ εἰπῇς : «Ἐὰν εἶχα χρυσὸν, θὰ σοῦ ἔδιδα, διὰ νὰ ἀνταμείψω τὰς περιποιήσεις σου. Δυστυχῶς δὲν ἔχω, διότι δὲν κερδίζεται εὔκολα, οὔτε εἰς τὸ

ναυτικὸν, οὔτε εἰς τοὺς σιδηροδρόμους». Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἀφυπνίζεται· τὸν βλέπω μακρόθεν νὰ βάλλῃ τὰ ματογυάλιά του, νὰ παίρνῃ τὸ βιβλίον, νὰ τὸ φυλλομετρῇ, τοὐλάχιστον 5 λεπτὰ, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ ἀρχίζῃ νὰ διαβάζῃ· τὸν πλησιάζω καὶ βλέπω ὅτι ἀνεγίνωσκε τὸ περὶ **Χρυσοῦ** κεφάλαιον. «Διατί ἀναγινώσκεις τὸ κεφάλαιον αὐτὸ; ἐρωτῶ. «Μία ἰδέα», μὲ ἀπαντᾷ, καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν ἀνάγνωσιν. Μετά τινα λεπτὰ μὲ προσβλέπει καὶ λέγει: «Ἐὰν εἶχον χρυσὸν θὰ σὲ ἀντήμειβον ἀλλὰ δὲν ἔχω». Ἀρχίζει καὶ πάλιν τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μετ' ὀλίγον προσθέτει: «Δὲν εἶναι ἡ Ἑταιρεία τῶν Σιδηροδρόμων ποῦ πλουτίζει τοὺς ὑπαλλήλους της».

Ὁ κ. Liégeois ὑπνωτίσας τὴν κυρίαν Τ . . . . , τῇ ὑπέβαλε τὰ ἑξῆς: «Ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν θὰ μεταβῆτε εἰς τῆς κυρίας Q . . . , θὰ τὴν εὕρητε εἰς τὴν τραπεζαρίαν, θὰ ἀνοίξητε αὐτοβούλως τὸ ἐρμάριον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται κοντὰ εἰς τὴν θύραν. Θὰ πάρετε ἕνα μικρὸ ποτηράκι, θὰ τὸ γεμίσετε μὲ λικὲρ, κατόπιν θὰ προσφέρητε καὶ εἰς τὴν κυρίαν Q . . . διὰ νὰ πίῃ μαζῆ σας. Προτοῦ νὰ ἐγκαταλείψητε τὴν οἰκίαν, θὰ ἴδητε μικρὰν κόρην ἐνδεδυμένην παράξενα μὲ κόκκινα καὶ πράσινα χρώματα. Αὐτὸ θὰ σᾶς κάμῃ νὰ γελάσητε». Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της, ἀκριβῶς εἰς τὴν προσδιορισθεῖσαν ὥραν, ἐξετέλεσε πᾶν ὅ,τι τῇ ὑπέβαλον· εἶδεν ἐπίσης καὶ τὸ κοριτσάκι μὲ τὰ παράξενα ἐνδύματα (τὸ κοριτσάκι ἦτο τῆς κυρίας Σ . . . . καὶ ἦτο ἁπλᾶ ἐνδεδυμένον). Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ἐξετέλεσεν ἀσυνειδήτως.

Ἡ αὐτὴ ἀσυνειδησία τῶν πράξεων παρετηρήθη καὶ εἰς ἄλλην κυρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Richet ὑπέβαλεν νὰ μεταβῇ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ κατ' οἶκον. «Ὁ καιρὸς εἶναι ἄσχημος, τῷ ἔλεγε, ἦλθα νὰ σὲ ἐπισκεφθῶ καὶ δὲν ξεύρω τὸ διατί· ἔχω ἐπισκέπτας εἰς τὸ σπίτι μου καὶ πρέπει νὰ ἐπιστρέψω».

Ὁ ἰατρὸς Bottey ἐδάρη ἀπὸ μίαν ὑπηρέτριαν οἰκογενείας τινος, παρὰ τῇ ὁποία ἐγευμάτιζεν δύο φορὰς, τὸν μῆνα, διότι

πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν τῇ εἶχεν ὑποβάλει ὅτι τὴν προσεχῆ φορὰν τίποτε δὲν θὰ τὴν ἀπέτρεπε ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν κτυπήσῃ κατὰ τὴν εἴσοδόν του. Ὁ ἰατρὸς Bernheim ἐπραγματοποίησε ὑποβολὴν, ἐκτελεσθεῖσαν μετὰ 63 ἡμέρας. Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1883 ὑπνωτίσας τὸν ὑπνοβάτην Σ . . . , δεκανέα, τὸν ἠρώτησε, ποίαν ἡμέραν τῆς πρώτης ἑβδομάδος τοῦ Ὀκτωβρίου θὰ ἀπελύετο ἀπὸ τὸν στρατόν. «Τὴν Τετάρτην, ἀπήντησεν ὁ ὑπνωτισμένος». Λοιπὸν! τῷ ἐπαναλαμβάνει ὁ Bernheim, ἄκουσε καλά. Τὴν ἰδίαν ἡμέραν, θὰ μεταβῇς εἰς τοῦ ἰατροῦ Liebeault, ὅπου θὰ εὑρίσκεται τότε ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας, ὁ ὁποῖος θὰ σοὶ ἀπονείμῃ ἕνα μετάλλιον καὶ σύνταξιν». «**Θὰ μεταβῶ**», ἀπήντησεν ὁ δεκανεὺς Σ . . . Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, δὲν ἐνθυμεῖτο τίποτε. Τὴν 3 Ὀκτωβρίου (μετὰ 63 ἡμέρας ἀκριβῶς) ὁ Bernheim λαμβάνει τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν τοῦ ἰατροῦ Liebeault. «Σήμερον εἰς τὰς 11½ ἔφθασεν εἰς τὸ σπίτι μου, ὁ ὑπνοβάτης Σ . . . Χαιρετίσας, κατὰ τὴν εἴσοδόν του, τὸν κ. Φ . . . εὑρεθέντα πρὸ αὐτοῦ, διηυθύνθη, χωρὶς νὰ προσέξῃ κανένα, πρὸς τὰ ἀριστερὰ τῆς βιβλιοθήκης μου, ὅπου τὸν εἶδα νὰ χαιρετήσῃ εὐσεβάστως καὶ νὰ προφέρῃ χαμηλοφώνως τὴν λέξιν: «**Ἐξοχώτατε**». Τὸν ἐπλησίασα· τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἔτεινε τὴν χεῖρά του πρὸς τὰ δεξιά, ἀπαντῶν. «**Εὐχαριστῶ, Ἐξοχώτατε**». Τὸν ἠρώτησα εἰς ποῖον ὠμίλει καὶ μοὶ ἀπήντησε: «Ἀλλ' εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας». Σημειώσατε ὅτι κανεὶς δὲν εὑρίσκετο ἐνώπιόν του. Κατόπιν ἐστράφη καὶ πάλιν πρὸς τὴν βιβλιοθήκην, χαιρετήσας μεθ' ὑποκλίσεως καὶ ἐπανῆλθε πρὸς τὸν Φ . . . «Ἐρωτηθεὶς ἀργότερον διατί μετέβη εἰς τοῦ Liebeault, ἐβεβαίωσεν ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ τοῦ ἦλθεν αἰφνιδίως τὴν 3 Ὀκτωβρίου εἰς τὰς δέκα τὸ πρωῒ καὶ ὅτι δὲν ἐγνώριζε προηγουμένως ὅτι ὤφειλε νὰ μεταβῇ ἐκεῖ.

Ὁ ἰατρὸς Beaunis ἐπραγματοποίησεν ὑποβολὴν, ἐκτελεσθεῖσαν μετὰ 172 ἡμέρας. Τὴν 14 Ἰουλίου τοῦ 1884, μετὰ

μεσημβρίαν, ὑπνωτίσας τὴν δεσποινίδα Α... Ε... τῇ ὑπέβαλε τὰ ἑξῆς: «Τὴν 1 Ἰανουαρίου τοῦ 1885, εἰς τὰς δέκα τὸ πρωΐ, θὰ ἔλθω νὰ σὲ εὐχηθῶ τὴν Πρωτοχρονιά· ἔπειτα ἀφοῦ σὲ εὐχηθῶ, θὰ ἐξαφανισθῶ». Τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ 1885, ὁ Beaunis ἦτο εἰς τὸ Παρίσι (ἡ δεσποινὶς Α... Ε... κατῴκει εἰς τὸ Nancy). Δὲν εἶχεν ὁμιλήσῃ εἰς κανένα περὶ τῆς ὑποβολῆς αὐτῆς. Ἰδοὺ δὲ τί ἀφηγήθη ἡ δεσποινὶς, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς μίαν φίλην της, καθὼς καὶ εἰς τὸν ἰατρὸν Liebeault καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπα. «Τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἤμην εἰς τὸ δωμάτιόν μου, εἰς τὰς 10 τὸ πρωΐ, ὅταν ἀκούω νὰ κτυπᾷ ἡ θύρα. Ἀνοίξατε, λέγω, καὶ βλέπω μὲ ἔκπληξίν μου τὸν ἰατρὸν Beaunis, ὁ ὁποῖος μὲ ηὐχήθη ζωηρότατα διὰ τὴν Πρωτοχρονιά. Ἔφυγεν ἀμέσως μετὰ ταῦτα, μ' ὅλον ὅτι δὲ ἔσπευσα εἰς τὸ παράθυρον διὰ νὰ τὸν ἴδω ἐξερχόμενον, δὲν τὸν εἶδον. Ἐφόρει μάλιστα παραδόξως ἐνδυμασίαν καλοκαιρινὴν (ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἐνδυμασία ποῦ ἔφερε τὴν ἡμέραν τῆς ὑποβολῆς).» Ματαίως προσεπάθουν νὰ τὴν πείσουν ὅτι ὁ Beaunis ἦτο εἰς τὸ Παρίσι τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἐπέμενεν ὅτι τὸν εἶδε, ὅταν δὲ ἀργότερον ὁ ἴδιος ὁ Beaunis τὴν διεβεβαίωνε περὶ τοῦ ἐναντίον δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπον νὰ τὸ πιστεύσῃ.

Ὁ Liégeois ἐπραγματοποίησεν ὑποβολὴν, ἐκτελεσθεῖσαν μετὰ 365 ἡμέρας. Τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1885, ὑπνωτίσας τὸν νέον Ν... τῷ εἶπε: «Μετὰ ἓν ἔτος, σὰν σήμερον, θὰ μεταβῇτε εἰς τοῦ ἰατροῦ Liebeault τὸ πρωΐ, καὶ θὰ τῷ εἴπητε ὅτι ἀπὸ ἑνὸς ἔτους εἶναι τόσον καλὰ τὰ μάτια σας, ὥστε πήγατε νὰ εὐχαριστήσητε αὐτὸν καθὼς καὶ τὸν Liegeois· Θὰ ζητήσητε ἔπειτα τὴν ἄδειάν των νὰ τοὺς ἐναγκαλισθῆτε· κατόπιν τούτων θὰ ἴδητε εἰσερχομένους εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἰατροῦ, ἕνα σκύλλον καὶ ἕνα πίθηκον ἀλληλοκρατουμένους· θὰ κάμουν μύρια ὅσα χοροπηδήματα καὶ αὐτὸ θὰ σᾶς διασκεδάσῃ. Μετὰ 5 λεπτὰ θὰ εἰσέλθῃ ἕνας Βοημὸς, ἀκολουθούμενος ἀπὸ μίαν ἐξημερωμένην ἄρκτον. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς

θὰ εἶναι εὐτυχὴς, διότι ἐπανεῦρε τὰ ζῶα του, τὸν πίθηκον καὶ τὸν σκύλλον, τοὺς ὁποίους ἐνόμιζε χαμένους. Θὰ εἴπῃ μάλιστα ὅτι διὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸν κόσμον θὰ βάλῃ νὰ χορεύσῃ ἡ ἄρκτος του, μιὰ ἄρκτος, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἡ ὁποία, μὲ τὴν ἠρεμίαν καὶ τὴν πραότητά της, δὲν θὰ τρομάξῃ κανένα. Τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν θὰ ἐξέλθῃ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, θὰ παρακαλέσητε τὸν κ. Liebeault νὰ σᾶς δώσῃ δέκα παράδες, τὰς ὁποίας θὰ τῷ δώσητε, ἰδιοχείρως, ὡς ἐλεημοσύνην». Τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1886, τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς ὥραν, ὁ νέος Ρ... Ν... ἐξετέλεσε καὶ εἶδε πᾶν ὅ,τι τῷ ὑπέβαλεν ὁ Liegeois: μόνον, δὲν ἐνηγκαλίσθη τοὺς δύο ἰατροὺς καὶ δὲν εἶδε τὴν ἄρκτον· ὅλα τὰ ἄλλα ἐπραγματοποιήθησαν πληρέστατα.

«Τὰ φαινόμενα τῆς ὑποβολῆς, λέγει ὁ ἰατρὸς Pitres, δυνατὸν νὰ χρησιμεύσουν δι' ἐγκληματικοὺς σκοπούς. Ἕνας ἐπιδέξιος κακοῦργος ἠμπορεῖ νὰ διαπράξῃ, μεταχειριζόμενος ὡς ὄργανον τὸν ὑπνωτισμένον, ἔγκλημα διὰ τῆς ὑποβολῆς αἰσθητικῶν παραπλανήσεων, ἢ ψευδαισθήσεων καὶ αὐτομάτων παρορμήσεων (impulsions). Ἐπειδὴ δὲ ὅλα αὐτὰ εἶναι πιθανὰ διὰ τὸ μέλλον, πρέπει ἀπὸ τοῦδε νὰ σκεφθῶμεν περὶ τοῦ τρόπου τῆς λύσεως τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Θὰ σᾶς κάμω ἕνα πείραμα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου. Προσκαλῶ τὴν Ἀλβερτίναν καὶ τῆς δίδω ἓν χρυσοῦν νόμισμα, τὸ ὁποῖον αὐτὴ τοποθετεῖ μέσα εἰς τὸ μανδήλιόν της καὶ κατόπιν τὸ κρύπτει εἰς τὰ θυλάκιά της. Κατόπιν διὰ τῆς πιέσεως τῆς ὑπνογόνου ζώνης, προκαλῶ παρ' αὐτῇ κατάστασιν ληθαργικὴν, τὴν ἀφήνω ὅπως εἶναι καὶ προσκαλῶ τὴν Ἔμμαν. Ἀποκομίζων καὶ αὐτὴν διὰ τῆς συμπιέσεως τῶν ὀπτικῶν σφαιρῶν, τῇ λέγω: «Ἅμα ἐξυπνήσῃς, θὰ διευθυνθῇς πρὸς τὴν Ἀλβερτίναν, εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης, θὰ ἀναδιφήσῃς τὰ θυλάκιά της, ἕως ὅτου εὕρῃς ἕνα μανδήλιον· ἐκεῖ μέσα θὰ εὕρῃς ἓν χρυσοῦν νόμισμα· ἀφοῦ τὸ ἀφαιρέσῃς, θὰ τοποθετήσῃς καὶ πάλιν τὸ μανδήλιον εἰς τὰ

θυλάκιά της» Κατόπιν τούτων, τὴν ἀφυπνίζω καὶ τὴν βλέπω νὰ διευθύνεται εὐθὺς πρὸς τὴν Ἀλβερτίναν, καὶ ἐκτελεῖ ὅ,τι τῇ ὑπέβαλον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἀλβερτίνα οὔτε κἂν ἔβηξε: τὴν ἀφυπνίζω· ἀναζητεῖ τὸν θησαυρόν της καὶ δὲν τὸν ἀνευρίσκει· δὲν ξεύρει δὲ πῶς καὶ ποῖος τῆς τὸν ἀφῆρεσεν. Ὅσον διὰ τὴν Ἔμμαν, αὐτὴ διέπραξε κοινὸν πλημμέλημα ἀσυνειδήτως· ἐξετέλεσε μίαν διαταγήν, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι ἔνοχος ὑπὸ τὴν ἠθικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως· Ὑπῆρξεν ἀσυνείδητον ὄργανον πλημμελήματος, διὰ τὸ ὁποῖον ἐγὼ εἶμαι ὁ ἠθικὸς ὑπεύθυνος».

Τὸ νὰ κλέψῃ κανεὶς ἓν χρυσοῦν νόμισμα δὲν εἶναι βεβαίως μεγάλο πρᾶγμα. Τὸ παράδειγμα ὅμως τῆς Ἔμμας ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι δυνατὸν ὁ ὑπνωτισμένος, διὰ τῆς ὑποβολῆς, νὰ διαπράξῃ ἐγκλήματα εἰς εὐρυτέραν κλίμακα καὶ μὲ εὐστροφίαν μεγαλειτέραν τῆς συνήθους. Κλοπή, ἀνθρωποκτονία καὶ διάφορα ἐν γένει ἐγκλήματα δυνατὸν νὰ προκληθοῦν διὰ τῶν μεταϋπνωτικῶν ὑποβολῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνδιαφέρουν τὰ μέγιστα τὴν ἰατροδικαστικήν.

Ἄλλο σπουδαῖον φαινόμενον, ἐκδηλούμενον καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ, εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ὑπνωτισμένος, μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, δὲν ἐνθυμεῖται τίποτε ἐκ τῶν συμβάντων. Ἐκτελῶν εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέραν τὴν ὑποβληθεῖσαν πρᾶξιν καὶ ἐρωτώμενος διατὶ τὴν ἐξετέλεσε, ἀδυνατεῖ νὰ δώσῃ λόγον τῆς πράξεως του ἢ νὰ ὑποδείξῃ τὸ ὄνομα τοῦ ὑποβαλόντος αὐτήν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπνωτιζόμενος καὶ δευτέραν φοράν, ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην πᾶν ὅ,τι συνέβη, εἰς ὅλας του τὰς λεπτομερείας. Δύναται ὅμως ὁ ὑπνωτιστής, ὁ ὁποῖος ὑπέβαλε τὸ ἔγκλημα, νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸν ὑπνωτισμένον τὴν λήθην πάσης λεπτομερείας, ἡ ὁποία δὲν συμφέρει νὰ γνωσθῇ· τοῦ ὀνόματός του, λ.χ., τῆς ἡμερομηνίας τῆς ὑποβολῆς κ.τ.λ.

Εἴδομεν ὅτι κατὰ τὸν ὑπνωτικὸν ὕπνον εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὸ ὑποκείμενον τὴν ἀπώλειαν τῆς γνώσεως

τῶν φωνηέντων ἢ τῶν συμφώνων, καθὼς καὶ κάθε ἄλλου πράγματος. Δὲν εἶναι λοιπὸν δύσκολος ἡ πρόκλησις τῆς λήθης ὡρισμένων πραγμάτων μετὰ τὴν ἀφύπνισιν· τὸ φαινόμενον δὲ αὐτὸ ὀνομάζεται ***ἀμνησία ὑποβολιμαία.*** Εἶναι ἐπίσης δυνατὸν νὰ προκληθῇ ἡ λήθη ἑνὸς γεγονότος, ἐπὶ ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ ὁ ἐγκληματίας ὑπνωτιστὴς δύναται νὰ τὰ ἐκμεταλλευθῇ.

Ἄλλως τε, ὁ ὑπνοβάτης ἐκτελῶν μεταϋπνωτικήν τινα ὑποβολὴν νομίζει ὅτι τὴν ἐκτελεῖ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας· θὰ ἐξεπλήσσετο δὲ ἐὰν τὸν ἠρώτων μήπως διέπραξε ἔγκλημα τι ὑπὸ ξένην ἐπιρροήν. Ἕνεκα τῆς προσωρινῆς ἀδρανείας τῆς θελήσεώς του, ὑφίσταται παρορμήσεις καὶ ἐκτελεῖ πράξεις, ἀνταποκρινομένας πρὸς αὐτὰς ὄχι μόνον ὅπως τῷ ὑπεβλήθησαν, ἀλλὰ καὶ μὲ ὅλας τὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας γεννᾷ ἡ ἰδία του πρωτοβουλία.

Παρ' ὅλα ὅμως αὐτά, ἠμποροῦμεν να ἰσχυρισθῶμεν ὅτι ***πάντοτε*** καὶ ***σταθερῶς,*** τὸ ὑποκείμενον δὲν εἶναι παρα ἕνα ὄν ἀπολύτως αὐτόματον; Ἡ ἰδέα αὐτή, τὴν ὁποίαν υἱοθέτησεν ἡ σχολὴ τῆς Nancy εἶναι, κατα τὸν καθηγητὴν Brouardel, «ἀπολύτως ἐσφαλμένη». Ὅλοι οἱ ὑπνοβάται δὲν χάνουν τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας των δια τῆς ὑποβολῆς. Εἶναι μὲν αὐτόματα ὄντα, ἀλλα αὐτόματα, διατηροῦντα μέχρι τινὸς τὴν συνείδησιν τῶν πράξεών των. Παρ' αὐτοῖς δὲν ἐκλείπει ἐντελῶς ἡ σκέψις· τοὐναντίον ἐπαγρυπνεῖ, ἐπιτρέπουσα εἰς αὐτοὺς νὰ διακρίνουν τας ὑποβολας, διὰ να δέχωνται τὰς μέν, νὰ ἀποκρούουν τὰς δέ. Ἡ δὲ ἄρνησις ὑποβολῆς τινος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐκτελεῖται, ἀπὸ τὴν φύσιν της καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ ἔνστικτα καὶ τὰς συνηθείας τοῦ ὑποκειμένου.

Ὁ ἰατρὸς Bottey λέγει: «Ὅταν ἡ ὑποβαλλομένη διαταγὴ εἶναι ἐκτελεστέα ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφύπνισιν, ὁ ὑπνωτισμένος δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ λογικευθῇ ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἐκτελεῖ μὲ τὴν εὐκολίαν ἑνὸς αὐτομάτου ὠθουμένου ὑπὸ

ἀκατανικήτου δυνάμεως. Ὅταν ὅμως ἡ πρᾶξις εἶναι ἐκτελεστέα ἐπὶ προθεσμίᾳ, ἀρκετὰ μακρᾷ, τότε ὁ ὑπνωτισμένος βασανίζει τὴν πρᾶξιν, ὑπολογίζει τὴν βαρύτητά της, δοκιμάζει νὰ ἀντιδράσῃ κατ' αὐτῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως ὑποκύπτει εἰς τὸν ἀγῶνα. Ὄχι ὅμως καὶ πάντοτε. Εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν ὑποβληθεῖσαν πρᾶξιν, καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφύπνισιν, ἐὰν αὐτὴ προσκρούσῃ εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑπνοβάτου.

Ὁ ἰατρὸς Bernheim λέγει: «Ὑπέβαλον εἰς τὸν Σ.... τὴν κλοπὴν ἀργυροῦ κοχλιαρίου, εὑρισκομένου ἐπὶ ἑνὸς ἐπίπλου ὄπισθέν του, εὐθὺς ὡς θὰ ἀφυπνίζετο. Ἀφυπνισθεὶς ὅμως δὲν ἐξετέλεσε τὴν διαταγήν, οὔτε ἔστρεψε νὰ ἴδῃ τὸ κοχλιάριον. Τῷ ὑπέβαλον ἔπειτα τὴν ἀρνητικὴν ψευδαίσθησιν ὅτι, μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, δὲν θὰ ἔβλεπε τίποτε εἰς τὴν αἴθουσαν, οὔτε ἄνθρωπον, οὔτε τὸ ὡρολόγιον, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐνώπιόν του. Ἡ δευτέρα αὐτὴ ὑποβολὴ ἐπέτυχε. Ἡ ἰδέα μόνον τῆς κλοπῆς τοῦ κοχλιαρίου, ἀντικατεστάθη εἰς τὸ πνεῦμά του διὰ τῆς ἰδέας τῆς κλοπῆς τοῦ ὡρολογίου· δι' αὐτὸ ἐγγίσας τὸ ὡρολόγιον ἀνέκραξεν: «Ὄχι, αὐτὸ εἶναι κλοπή».

Καὶ ὁ Delbœuf, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λιέγης, ὑπέβαλεν εἰς ἕνα ἀγοράκι τὴν κλοπὴν ἑνὸς ὡρολογίου, ἥτις ἀπέτυχε, διότι τὸ ἀγοράκι, προσβλέψαν μετὰ φρίκης τὸν ὑπνωτιστήν, ἐτράπη εἰς φυγήν.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ὁ ἰατρὸς Brouardel λέγει: «Τὸ ὑποκείμενον δέχεται τὰς ὑποβολάς, αἱ ὁποῖαι τῷ ὑποβάλλονται ὑπὸ ἀτόμου εὐαρέστου εἰς αὐτό· ἐὰν ὅμως αὗται ἀντίκεινται εἰς τὸν χαρακτῆρά του, τὰς ἀποκρούει μὲ θέλησιν ἀκατανίκητον. Δυνάμεθα εὐκόλως νὰ ὑποβάλωμεν εἰς τὸν ὑπνοβάτην τὴν ὑπογραφὴν χρεωστικοῦ 50 φράγκων. Δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν ὅμως ποτὲ ἀπὸ γυναῖκα κἂτι, τὸ ὁποῖον ἀντίκειται πρὸς τὸ αἴσθημα τῆς αἰδοῦς, ἐὰν αὐτὴ τὸ διατηρῇ ἀκμαῖον. Δυνάμεθα νὰ κατανικήσωμεν τὴν ἀντίστασιν τῆς ὑπνοβάτιδος, προκειμένου περὶ

τῆς διαθήκης της, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ τῇ ὑποβάλωμεν νὰ δώσῃ τὸ βραχιόλι ποῦ τῆς ἐχάρισεν ὁ ἐραστής της.

Ὑπάρχουν, κατὰ μεγαλείτερον λόγον, πιθανότητες ἀποτυχίας ὑποβολῶν κλοπῆς εἰς ἔντιμα ὑποκείμενα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πολλάκις ἐπέτυχον πειράματα ὑποβολῆς φαντασιωδῶν δολοφονιῶν, διὰ τοῦ ἐγχειριδίου, τοῦ περιστρόφου καὶ τοῦ ὀηλητηρίου, ἐπὶ ὑπνωτισμένων ὑπνοβατῶν.

Εἶναι ἐπίσης ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐπιτυχία εἶναι πιθανωτέρα, ὅταν ἡ ὑποβολὴ γίνεται ἐπανειλημμένως καὶ μετ' ἐπιβλητικότητος. Εἶναι ὅμως ἐπίσης ἐσφαλμένον τὸ λεγόμενον ὅτι ὁ ὑπνωτιστὴς εἶναι κυρίαρχος τῆς θελήσεως τοῦ ὑπνωτισμένου καὶ ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του χάνει κάθε αὐτοβουλίαν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ ἰατροῦ Beaunis, ὅτι ἡ ἀντίστασις τοῦ ὑποκειμένου καθίσταται ὀλιγώτερον ζωηρὰ καὶ ὀλιγώτερον παρατεταμένη, ὅταν τοῦτο ὑπνωτίζεται πολλὰς φορὰς καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον ἀποκτᾷ, οὕτως, ἐπ' αὐτοῦ δύναμιν ἀνωτέραν κάθε ἄλλου ἀτόμου.

Αἱ ἐξαιρέσεις αὐταὶ ἐλαττώνουν κάπως τοὺς ἰατροδικαστικῆς φυσικῆς κινδύνους, ἀποδεικνύουσαι συνάμα ὅτι, ἐὰν αἱ ψευδαισθήσεις καὶ αἱ εὐάρεστοι πρὸς τὸ ὑποκείμενον πράξεις ὑποβάλλωνται εὐκόλως, τὰ πλημμελήματα καὶ τὰ ἐγκλήματα, μετὰ τὴν ἀφύπνισιν, ἐπιτυγχάνονται ὑπὸ πολὺ σπανίας περιστάσεις.

Σπανιώτεραι εἶναι ἀκόμη καὶ αἱ μεταὐπνωτικαὶ ὑποβολαί, αἱ σχετιζόμεναι μὲ φαινόμενα ἐντελῶς ἀνεξάρτητα τῆς θελήσεως. Εἴδομεν πῶς ἕνας ὑπνωτισμένος τοῦ ἰατροῦ Bernheim ὑπεβλήθη εἰς στομαχικὴν κάθαρσιν, καταπιὼν ἕνα ποτῆρι νερὸ, δίκην νεροῦ Sedlitz. Τὸ πείραμα αὐτὸ ἐπέτυχεν καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων ὑπνοβατῶν, ἀποδεικνῦον ὅτι ἡ φαντασία ἀρκεῖ πρὸς παραγωγὴν ὡρισμένης ἐνεργείας.

Τὸ μᾶλλον ὅμως δυσεξήγητον φαινόμενον εἶναι ἡ διὰ τῆς

ὑποβολῆς ἐπιβράδυνσις ἢ ἐπιτάχυνσις τῶν παλμῶν τῆς καρδίας. Διὰ τῆς ὑποβολῆς, κατωρθώθη καὶ ἡ ἐμφάνισις ἐρυθημάτων ἐπὶ διαφόρων τοῦ σώματος σημείων καθὼς καὶ ἡ πρόκλησις φλυκταινῶν δι' ἐκδορίου.

Ὁ φαρμακοποιὸς Focachon ὑπνώτισεν τὴν Ἐλιζαν Φ . . , ὑστερικὴν τριάκοντα ἐννέα ἐτῶν. Κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, παρήγαγεν κατ' ἀρχάς, ἐπιβράδυνσιν τῶν καρδιακῶν παλμῶν (6 ὀλιγωτέρους κατὰ λεπτὸν), κατόπιν τὴν ἐπιτάχυνσιν αὐτῶν (20 περισσοτέρους κατὰ λεπτόν). Μετὰ ταῦτα, ἐνώπιον τῶν ἰατρῶν Bernheim, Liebeault, κτλ. ἐφήρμοσε μεταξὺ τῶν ὤμων τοῦ ὑποκειμένου, εἰς σημεῖον ἀπροσπέλαστον εἰς τὰς χεῖράς του, πέντε γραμματόσημα γομαρισμένα, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἐλιζαν Φ ... ὅτι εἶναι ἐκδόρια. Μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της, ἀφήρεσεν τὰ γραμματόσημα, παρετηρήθη δὲ ὅτι τὸ δέρμα εἶχε συμπυκνωθῇ καὶ ρυτιδωθῇ. Εἶχε χρῶμα λευκοκίτρινον, παρουσιάζον, μὲ μίαν λέξιν, τοὺς χαρακτῆρας τῆς περιόδου, ἡ ὁποία προηγεῖται ἀμέσως τοῦ διὰ τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐκδορίου ἐρεθισμοῦ τῆς ἐπιδερμίδος.

Μετά τινα χρόνον, ἐγένετο δοκιμὴ κατ' ἀντίθετον λόγον : Ἐφηρμόσθη ἐπὶ τῶν πήχεων τῶν χειρῶν τοῦ ὑποκειμένου ἀνὰ ἓν ἐκδόριον, μὲ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ πήχεως δὲν θὰ παραχθῇ οὐδὲν ἴχνος. Μετὰ δέκα ὥρας, παρετηρήθη ὅτι συμφώνως πρὸς τὴν ὑποβολὴν ὁ ἀριστερὸς βραχίων δὲν παρουσίασε τὰ συνήθη ἴχνη.

Τὸ αὐτὸ πείραμα ἐπέτυχεν καὶ ἐπὶ ἄλλου ὑποκειμένου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὅμως ἐξεδηλώθησαν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φαντασιώδους ἐκδορίου μετὰ 48 ὥρας.

Ὁ Dumontpallier ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον εὐτυχὴς εἰς τὰ ἀποτελέσματα : δὲν ἐπέτυχε μὲν ἴχνη φαντασιώδους ἐκδορίου, παρετήρησεν ὅμως ὅτι τὸ δέρμα ἦτο ἐρυθρώτερον καὶ θερμότερον παρὰ ἐν τῇ ὁμαλῇ του καταστάσει, σημεῖον ὅτι ἡ ἐνέργεια εἶχεν ἤδη ἀρχίσῃ.

Ὁ ἰατρὸς Beaunis παρετήρησε φλόγωσιν, εἰς περιωρισμένον τοῦ σώματος σημεῖον, προκληθεῖσαν διὰ τῆς ὑποβολῆς. Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου προεκλήθη αὔξησις τῆς ποσότητος τῶν οὔρων, τοῦ ἱδρῶτος, τῶν δακρύων καὶ τοῦ μητρικοῦ γάλακτος.

Ὁ Liegeois ὑπέβαλεν εἰς τὴν κυρίαν Η ... ὅτι τὴν ἐπαύριον, εἰς τὰς τρεῖς, θὰ εἶχε αἱμορραγίαν τῆς μύτης. Τὴν μεθεπομένην ἡ κυρία αὐτὴ ἀφηγεῖτο ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, εἰς τὰς τρεῖς, ἦτο εἰς τὸν δρόμον, ὅταν μετ' ἐκπλήξεως παρερρήγησεν ὅτι ἔπαθεν ἀπὸ αἱμορραγίαν τῆς μύτης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τῇ συνέβαινε σπανίως.

Οἱ κ. κ. Bourru, Burot, Mabille καὶ Ramadier, ἐπροκάλεσαν τὴν δι' ὑποβολῆς ἐπὶ τῶν βραχιόνων τοῦ ὑποκειμένου ἐμφάνισιν ἐρυθρῶν ἴχνῶν καὶ ἀληθῶν αἱμορραγιῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ρίπτει φῶς ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ ζητήματος τῶν περιφήμων στιγμάτων τῆς Λουΐζας Λατὼ καὶ ἄλλων ἐκστατικῶν. Τὰ πειράματα αὐτὰ χρησιμεύουν ὡς σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τῆς θρησκείας· τὴν συσχέτισιν αὐτῶν παραπέμπω εἰς ἄλλο κεφάλαιον, ἀποβλέπον εἰς τὰς ἀπροσδοκήτους αὐτὰς σχέσεις.

ΥΠΟΒΟΛΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΓΡΗΓΟΡΣΙΝ

Παραλύσεις, κινήσεις, ἀναισθησία, ἀφωνία, κώφωσις, ὑποβαλλόμεναι ἐν ἐγρηγόρσει—Νεαρὰ κόρη πυροβολοῦσα κατὰ τῆς μητρός της—Ἐξήγησις τῶν φαινομένων τοῦ ὑπνωτισμοῦ—Ἡ αὐθυποβολὴ—Ἐπιρροὴ τῆς φαντασίας ἐπὶ τῶν νευρικῶν λειτουργιῶν—Ὅροι ἐπιτυχίας τῆς ὑποβολῆς—Ἑρμηνεῖαι τῶν ὑπνωτικῶν καὶ τῶν ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολῶν. Ὁ ρόλος τῆς ὑποβολῆς εἰς τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον.

Εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια εἴχομεν ἐξετάσῃ τὰς ὑποβολάς, τὰς ὁποίας ὁ ὑπνωτιστὴς διενεργεῖ, διαρκοῦντος τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου, ἐν καταστάσει κατὰ μᾶλλον καὶ ἧττον βαθείας ὑπνοβασίας, καὶ αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦνται κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου ἢ μετὰ τὴν ἀφύπνισιν.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὰς ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολάς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ὀλιγώτερον περίεργοι τῶν ὑπνωτικῶν τοιούτων. Μερικὰ ὑποκείμενα, ***ἐν τελείᾳ ἐγρηγόρσει,*** εἶναι δυνατὸν δι' ἁπλῆς βεβαιώσεως ἄλλου προσώπου, νὰ ὑποστοῦν ψευδαισθήσεις θετικάς, ἢ ἀρνητικάς, ἢ ὀπισθενεργούς, νὰ παρουσιάσουν φαινόμενα παραλύσεων, μερικῶν ἢ γενικῶν, αὔξησιν ἢ ἐλάττωσιν τῆς αἰσθητικότητος, νὰ ἐκτελέσουν αὐτομάτους καὶ ἀκουσίας κινήσεις, νὰ καταστοῦν στιγμιαίως κωφοὶ ἢ τυφλοί. Μὲ μίαν λέξιν, εἶναι δυνατὸν νὰ δεχθοῦν καὶ νὰ ἐκτελέσουν, ***ἐν ἐγρηγόρσει,*** ὑποβολὰς ὁμοίας πρὸς τὰς τοῦ ὑπνωτικοῦ ὕπνου.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἱ ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολαὶ ἐπιτυγχάνουν σπανιώτερον ἐπὶ τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ὑπνωτισθῇ προηγουμένως, συχνότερον δὲ ἐπὶ τῶν ὑπνωτισθέντων πολλὰς φοράς. Ἐν τούτοις αἱ τοιαῦται ὑποβολαὶ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον πολυάριθμοι καὶ ποικίλλουσαι, ὅπως θὰ ἴδωμεν.

Ὁ ἀββᾶς Faria καὶ ὁ στρατηγὸς Noizet διεπίστωσαν τὴν ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολήν, ὅπως ἀποδεικνύει τὸ ἀκόλουθον χωρίον τοῦ ***Ὑπομνήματος περὶ ὑπνοβασίας*** «Παρήγαγον, λέγει ὁ στρατηγὸς Noizet, ἐπὶ ἑνὸς Πρώσσου ἀξιωματικοῦ τῶν Γερμανῶν δραγόνων, ἐν ἐγρηγόρσει, τὰς αὐτὰς ψευδαισθήσεις, ἃς προεκάλεσα καὶ κατὰ τὸν ὕπνον του: ὁ ἀββᾶς Faria μὲ ἔκαμνε κατὰ βούλησιν, νὰ αἰσθάνωμαι ἐπὶ τῶν βλεφάρων ἕνα βάρος, τὸ ὁποῖον ὑπερενίκουν. Ἐξετέλει ἐπίσης διάφορα πειράματα ἐπὶ ἄλλων προσώπων, καθὼς καὶ ἐπὶ ὑπνοβατῶν, ἐν ἐγρηγόρσει. Μὲ μόνον τὸ πρόσταγμά του διενήργει τὴν πυράλυσιν τοῦ βραχίονος, τῆς κνήμης, τῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ στόματος, τῶν ὤτων. Τὰ πειράματα αὐτὰ οὐδέποτε ἀπετύγχανον ἐπὶ τῶν ὑπνοβατῶν, ἐπετύγχανον ὅμως ὀλιγώτερον ἢ ἀπετύγχανον ἐντελῶς ἐπὶ ἄλλων προσώπων».

Τὰ αὐτὰ φαινόμενα ἐξηκρίβωσε καὶ ὁ Grimes, ὁ ἐφευρέτης τῆς Ἀμερικανικῆς ἠλεκτροβιολογίας. Ὁ δὲ Braid ἔγραφε τῷ 1846. «Ὑπάρχουν ἄτομα, τόσον εὐαίσθητα, ὥστε ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ κυριαρχήσῃ αὐτῶν καὶ ἐν καταστάσει ἐγρηγόρσεως (δι' ἁπλῆς ἐνεργητικῆς διαβεβαιώσεως), ὅπως γίνεται ἐπὶ ἄλλων κατὰ τὴν περίοδον τοῦ διχασμοῦ τῆς συνειδήσεως. Ἐπὶ τῶν ἀτόμων αὐτῶν παράγονται τὰ ἐν ἐγρηγόρσει φαινόμενα, τὰ ὁποῖα παραλόγως ὠνομάσθησαν ἠλεκτροβιολογικὰ φαινόμενα«. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ ζήτημα αὐτό, αἱ λοιπαὶ ὅμως ἐπιφυλάξεις, τὰς ὁποίας διατυπώνει ὁ πατὴρ τοῦ νεωτέρου ὑπνωτισμοῦ δὲν δικαιολογοῦνται ἐπαρκῶς, διότι καὶ ὁ ἴδιος ἀναφέρει γεγονότα, μαρτυροῦντα τὴν πραγματικότητα τῆς ἄνευ ὕπνου ὑποβολῆς.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τὸ ζήτημα αὐτὸ περιπεσὸν εἰς λήθην, ἀνεκινήθη ὑπὸ τοῦ Bernheim, ὁ ὁποῖος ἐπέστησεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ Συνεδρίου, τὸ ὁποῖον συνεκλήθη ἐν Ρουέν̣ῃ τῷ 1883 ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ Συνεταιρισμοῦ πρὸς προαγωγὴν τῶν Ἐπιστημῶν.

Διὰ νὰ προκαλέσω, λέγει ὁ Bernheim, τὰ ἐν ἐγρηγόρσει φαινόμενα τῆς ὑποβολῆς, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ κάμω χρῆσιν χονδρῆς φωνῆς, καὶ ἐπιβλητικότητος, οὔτε νὰ κεραυνοβολήσω μὲ τὸ βλέμμα μου τὸ ὑποκείμενον. Λέγων τὸ ἁπλούστερον τῶν πραγμάτων, χαμογελῶν μάλιστα, ἐπιτυγχάνω ἀποτελέσματα ὄχι μόνον ἐπὶ πειθηνίων ἀτόμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀτόμων, λογικευομένων καὶ μὲ θέλησιν, ὄχι δὲ σπανίως, καὶ μὲ πνεῦμα ἀνυπότακτον. «Ἰδοὺ ἐπὶ παραδείγματι, ὁ Χ... εἷς ἐκ τῶν ἀσθενῶν μου, περιπίπτων συνήθως εἰς ἐλαφρὰν ὑπνοβασίαν. Χωρὶς νὰ τὸν ἀποκοιμίσω τῷ λέγω: «Κλεῖσε τὰ δάκτυλά σου, δὲν ἠμπορεῖς πλέον νὰ τὰ ἀνοίξῃς». Τὰ δάκτυλα κλείονται, μάτην δὲ προσπαθεῖ νὰ τὰ ἀνοίξῃ. Τῷ λέγω κατόπιν: «Δὲν ἠμπορεῖς νὰ κλείσῃς τὰ δάκτυλα τῆς ἄλλης χειρὸς, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνοικτά». Παρὰ τὰς προσπαθείας του, μόλις κατὰ τὸ ἥμισυ κατορθώνει νὰ κάμψῃ τὰς φάλαγγας. Τῷ λέγω κατόπιν: «Τὸ ἀνοικτὸ χέρι σου κλείεται καὶ τὸ κλειστὸ ἀνοίγεται». ἐντὸς δευτερολέπτων τινων παράγεται τὸ φαινόμενον αὐτὸ καὶ αἱ χεῖρες μένουν ἀκίνητοι εἰς τὴν νέαν των θέσιν. Αἱ αὐτόματοι κινήσεις προκαλοῦνται εὐκόλως παρ' αὐτῶ. Δύναται, κατόπιν δι' ἁπλῆς διαταγῆς, νὰ στρέφῃ ἀδιακόπως τοὺς βραχίονας, τὸν ἕνα πέριξ τοῦ ἄλλου. Προσπαθήσατε, τῷ λέγω νὰ τοὺς σταματήσητε, ἂν ἠμπορῆτε νὰ τὸ κάμετε. Ματαίως κοπιάζει καὶ ἀγωνίζεται νὰ προσεγγίσῃ τὴν μίαν χεῖρα πρὸς τὴν ἄλλην, νὰ τὰς συνδέσῃ διὰ νὰ παύσῃ ἡ περιστροφικὴ κίνησις. Ἐπὶ τέλους σταματῶ τὸν ἕνα βραχίονα, ἐνῷ ὁ ἄλλος ἐξακολουθεῖ ἐὰν τὸν ἀπολύσω ἐκ νέου ἀρχίζει καὶ πάλιν τὰς κυκλικὰς κινήσεις μετὰ τοῦ ἄλλου, ἀμφότεροι δὲ ὁμοιάζουν ἐλατήρια αὐτομάτου καὶ ἀσυνειδήτου μηχανισμοῦ.

Ἐπὶ ἀτόμων τινων εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ τροποποιήσεις τῆς αἰσθητικότητος διὰ τῆς ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολῆς. Ἀρκεῖ νὰ εἴπω εἰς τὸν Σ...., ἕνα ἐκ τῶν ὑπνοβατῶν μου, ὅτι τὸ ἀριστερὸν μέρος του εἶναι ἀναίσθητον, διὰ νὰ μὴ

αἰσθανθῇ τίποτε, καὶ ἂν ἀκόμη τὸν τσιμπήσω, τὸν γαργαλίσω εἰς τὸν λαιμὸν ἢ χώσω εἰς τὸν ρώθωνά του μίαν καρφίτσαν: τὸ δεξιὸν μέρος ἐν τούτοις ἀντιδρᾷ. Μεταφέρω τὴν ἀναισθησίαν εἰς τὸ δεξιὸν μέρος· ἐπέρχεται δὲ τόσον βαθέως, ὥστε ὁ διευθυντὴς τῆς κλινικῆς μου κατώρθωσε μίαν ἡμέραν νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ δέκα ρίζας ὀδόντων, ἰσχυρῶς ριζωμένας, καταπονῶν ἐπὶ δέκα λεπτὰ τὰ οὖλα. Ἔφτυνεν αἷμα, ἐνῷ συγχρόνως ἐγέλα, χωρὶς νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ἐλαχίστην ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν. Ἐκτὸς τούτου δέχεται καὶ ἄλλας ψευδαισθήσεις. Πήγαινε, τῷ λέγω, νὰ εὕρῃς ἕνα καλάθι φράουλας. Πηγαίνει, τὸ εὑρίσκει δῆθεν καὶ ἀρχίζει νὰ τρώγῃ ταῖς φράουλαις ὅπως ἔγινε καὶ κατὰ τὸν ὑπνωτισμόν.

Ὁ G.... (Theophile) εἶναι ἀγόρι 14 ἐτῶν, μὴ παρουσιάζον οὐδὲν νευρικὸν φαινόμενον. Βεβαιωθεὶς ὅτι διατελεῖ ἐν ὁμαλῇ καταστάσει καὶ ὅτι ἡ αἰσθητικότης του εἶναι τελεία, ὅτι καὶ αἱ δύο χεῖρες του ἀντιδροῦν εἰς τὰ κεντήματα μιᾶς καρφίτσας, τῷ λέγω (ἐν ἐγρηγόρσει πάντοτε). «Ἡ δεξιά σου χεὶρ δὲν αἰσθάνεται, μόνον ἡ ἀριστερὰ αἰσθάνεται»· ἐμπήγω μετὰ ταῦτα τὴν καρφίτσα εἰς τὸ δεξιό χέρι του καὶ δὲν αἰσθάνεται τίποτε, ἐνῷ τὸ ἀριστερὸ ἀντιδρᾷ ζωηρῶς. Ἀντιστρέφω κατόπιν τοὺς ὅρους καὶ διαπιστώνω τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα. Τὴν αὐτὴν ἀναισθησίαν προκαλῶ καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου, τῶν ρωθώνων κτλ.

Καὶ τὰ αἰσθητήρια ὄργανα ἐπηρεάζονται διὰ τῆς ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολῆς. Εἰς τὸ ἄνω ὑποκείμενον λέγω ὅτι βλέπει πολὺ καλὰ καὶ μακρυὰ μὲ τὸ ἀριστερὸ μάτι, ἐνῷ μὲ τὸ δεξιὸ βλέπει ἀπὸ πολὺ πλησίον, καὶ ταναπαλιν. Ἡ ὑποβολὴ ἐπιτυγχάνει. Ἀναγινώσκει μὲ τὸ ἕνα μάτι στοιχεῖα τυπογραφικὰ μεγέθους ἑνὸς χιλιοστομέτρου ἐξ ἀποστάσεως 80 ἑκατοστομέτρων, ἐνῷ μὲ τὸ ἄλλο, μόλις ἐξ ἀποστάσεως 24 ἑκατοστομέτρων τὸ κατορθώνει.

Ἡ ἀκοή του εἶναι καλή· τὸ δεξιὸ αὐτὶ ἀκούει τὸ *τὶκ - τὰκ*

τοῦ ὡρολογίου ἐξ ἀποστάσεως 80 ἑκατοστομέτρων, τὸ ἀριστερὸν ἐξ ἀποστάσεως 27 ἑκατοστομέτρων· καὶ τοῦτο, διότι τῷ ὑπέβαλον νὰ ἀκούῃ οὕτω. Ὑποβάλλω τελείαν κώφωσιν εἰς τὸ δεξιὸ αὐτί, τὴν μεταφέρω εἰς τὸ ἀριστερὸ καὶ κατόπιν καὶ εἰς τὰ δύο αὐτιά. Προσεγγίζω τὸ ὡρολόγιον καὶ εἰς τὰ δύο αὐτιά· μὲ διαβεβαιώνει ὅτι δὲν ἀκούει τίποτε.

Ἀντὶ τῆς ἀναισθησίας εἶναι δυνατὸν νὰ προκληθῇ, ἐν ἐγρηγόρσει καὶ πάλιν, ὑπεραισθησία· ἁπλῆ ἐπαφή, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, προκαλεῖ φοβερὰν ὀδύνην· ὡρισμένα τοῦ σώματος σημεῖα, διὰ τῆς ὑποβολῆς, καθίστανται ἑστίαι πόνων καὶ μυρμηκιάσεων· προκαλεῖται ἐπίσης διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἡ αἴσθησις τοῦ ψύχους ἢ τῆς θερμότητος.

Δυνάμεθα, μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, νὰ ἐξάρωμεν καὶ τὰ αἰσθητήρια ὄργανα. Ὁ Charpentier ἐθεράπευε τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν νέου τινος, ὑποστάντα μεγάλην ἐξασθένησιν, τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, τὸ ὁποῖον ἐπανέφερε στιγμιαίως τὴν ἐν ὁμαλῇ καταστάσει ὀξύτητά του. Μίαν ἡμέραν ἐφήρμοσεν, ὡς συνήθως, τὸν ἀγωγὸν σωλῆνα τῆς ἠλεκτρικῆς συσκευῆς εἰς τὸ μέτωπον τοῦ πάσχοντος καὶ τῷ ὑπέβαλεν ἐν ἐγρηγόρσει ὅτι τὸ ἀριστερό του μάτι βλέπει πολὺ καλά· διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ὁ πάσχων ὀφθαλμὸς ἀπέκτησεν ὀπτικὸν κύκλον εὐρύτερον τοῦ ὑγιοῦς ὀφθαλμοῦ.

Δυνατὸν νὰ κάμουν μερικοὶ τὴν παρατήρησιν ὅτι ὁ ἔλεγχος τῶν φαινομένων αὐτῶν τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων εἶναι δύσκολος, ἐπειδὴ ἠμποροῦν τὰ ὑποκείμενα νὰ προσποιηθοῦν τὴν κώφωσιν ἢ τὴν τύφλωσιν. Ἀντιπαρατηροῦμεν ὅμως ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ προσποιηθῇ κανείς, χωρὶς νὰ ἐξωτερικεύσῃ κατ' ἐλάχιστον τὰς ὀδυνηρὰς ἐντυπώσεις τῶν τσιμπημάτων, τῶν ἠλεκτρικῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκπέμπονται ἐπ' αὐτοῦ κτλ.

Ἀνάλογα πειράματα καὶ μὲ τὰς αὐτὰς μεθόδους ἐγένοντο καὶ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν Bottey, Dumontpallier, Richet καὶ Bremaud. Ὁ τελευταῖος οὗτος μάλιστα ἐπειραματίσθη ἐπὶ φοι-

τητῶν, πολὺ ἐπιρρεπῶν εἰς τὴν ἀντίστασιν, οἱ ὁποῖοι ὅμως παρὰ τὰς προσπαθείας των, καὶ τὴν ὀργήν των ἀκόμη, ἔμενον καρφωμένοι ἐπὶ ἑνὸς καθίσματος ἢ ἐξηπλωμένοι κατὰ γῆς, μὴ δυνάμενοι νὰ μετακινηθοῦν ἀπὸ τὴν γελοίαν αὐτὴν στάσιν, ἄνευ τῆς ἀδείας ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τὴν ὑπέβαλε. Ἔδωκε κατόπιν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ ἕνα κουτὶ κλειστό, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον, καθὼς ἔλεγε, θὰ τοὺς ἐπροφύλαττε ἀπὸ κάθε ὑποβολήν· καὶ πράγματι, μὲ τὸ κουτὶ αὐτό, ἠδύναντο νὰ ἀντιστοῦν εἰς τὰς ἀποπείρας τῶν παραλύσεων ἢ τῆς ἀναισθησίας, αἱ ὁποῖαι ἐγίνοντο ἐπ' αὐτῶν. Ἀργότερον ἠνοίχθησαν τὰ κουτιὰ καὶ παρετηρήθη ὅτι ἦσαν ἄδεια, τὸ ὁποῖον θὰ εἴπῃ ὅτι ἡ δευτέρα ὑποβολὴ ἐξεμηδένισε τὴν πρώτην, τοιουτοτρόπως δὲ ἐδιπλασιάζετο καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ πειράματος.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀναλογίας, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολῶν καὶ τῶν ὑπνωτικῶν τοιούτων, ἔπρεπε νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὸ ἐν ἐγρηγόρσει ὑποκείμενον, ὄχι μόνον ἁπλαῖ κινήσεις καὶ διαταράξεις τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ πράξεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον περίπλοκοι. Ἐπὶ τούτῳ, ὁ Liégeois προέβη εἰς τὸ ἀκόλουθον πείραμα. «Παρήγγαγον, λέγει, παρὰ τῇ δεσποινίδι P... τόσον ἀπόλυτον αὐτοματισμόν, τόσον τελείαν ἔλλειψιν κάθε ἠθικῆς ἐννοίας καὶ ἐλευθερίας, ὥστε κατόρθωσα νὰ τὴν κάμω νὰ πυροβολήσῃ, χωρὶς δισταγμόν, κατὰ τῆς μητρός της. Ἡ νεαρὰ κόρη ἐφαίνετο διατελοῦσα ἐν τόσον τελείᾳ ἐγρηγόρσει, ὅσον καὶ οἱ αὐτόπται μάρτυρες τῆς σκηνῆς αὐτῆς, συγκινηθεῖσα ὅμως ὀλιγώτερον αὐτῶν. Ὅταν δὲ ἡ μητέρα τὴν ἐπέπληξε, διότι ἠθέλησε νὰ τὴν φονεύσῃ, ἡ δεσποινὶς P... μειδιῶσα καὶ λογικευομένη, ἀπήντησε «Δὲν σὲ ἐφόνευσα, ἀφοῦ μοὶ ὁμιλεῖς!»

Ἡ ἠρεμία αὐτὴ τῆς νεαρᾶς κόρης, ἡ ἑτοιμότης τοῦ πνεύματός της, καθ' ἣν στιγμὴν πυροβολεῖ κατὰ τῆς μητρός της, δὲν σᾶς φαίνονται ὀλίγον ὕποπτοι; Δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν φρίκην ποῦ ἠσθάνθησαν ὑποκείμενα, εἰς τὰ

ὁποία ὑπεβλήθη ἡ διάπραξις ἐγκλημάτων, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπνωτισμοῦ; Δὲν θέτω ἐν ἀμφιβολίᾳ τὴν καλὴν πίστιν τοῦ Liégeois· φοβοῦμαι ὅμως μήπως, προτοῦ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς θεατάς του τόσον καταπληκτικὸν θέαμα, δὲν ἐφρόντισε νὰ ἐξετάσῃ μήπως τὸ ὑποκείμενον ἀνῆκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δολιευτῶν. Βεβαίως ἐπειραματίσθη καὶ ἐπὶ ἄλλων προσώπων μὲ ἀνάλογα ἀποτελέσματα. Τὸ νὰ κάμουν ὅμως αὐτὰ χρῆσιν περιστρόφου, ἢ δηλητηρίου, εὐθὺς ἅμα τοῖς ὑπεβάλλοντο, δι' ἁπλῆς διαταγῆς του καὶ δὴ ἐν ἐγρηγόρσει, γεννᾷ ἀμφιβολίας τινας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μία ἁπλῆ τοῦ βλέμματός μας προσήλωσις ἐπὶ τοῦ πρώτου τυχόντος ταξειδιώτου, θὰ ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ παρ' αὐτῷ τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ χωρὶς νὰ τὸν ὑπνωτίσῃ. Τοιουτοτρόπως δὲ ὁ κόσμος θὰ μετεβάλλετο εἰς τυράννους καὶ δούλους, δηλ. ὑπνωτιστὰς καὶ ὑπνωτισμένους. Ἄλλως τε, μόνον ὁ Liégeois ἐπέτυχε μέχρι τοῦδε εἰς τὰς ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολὰς πράξεων. Πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένωμεν ὅπως πειράματα τοιαύτης φύσεως ἐπαναληφθοῦν ἐπιτυχῶς καὶ ὑπὸ συνθήκας, αἱ ὁποῖαι νὰ μὴ γεννοῦν ἀμφιβολίας.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἂς περιορισθῶμεν εἰς τὸν κύκλον τῶν ἀναμφισβητήτων φαινομένων τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ ἂς ἴδωμεν ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐξήγησις ὅλων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ ὕπνου μέχρι τῶν μᾶλλον πολυπλόκων ὑποβολῶν. Ἐν πρώτοις δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ὑποκείμενοι εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ὑπνωτισμένοι δὲν διέρχονται ὅλα τὰ στάδια τοῦ ὑπνωτισμοῦ.

Ἐξ ἄλλου πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, τὴν νεωτάτην ἐπιστημονικὴν θεωρίαν, καθ' ἣν εἰς τὰ προδιατεθειμένα ἄτομα, ὁ ἐγκεφαλικὸς κλονισμός, ὁ παραγόμενος διὰ φυσικοῦ τινος ἐρεθισμοῦ, (τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου, τοῦ κρότου τοῦ τυμπάνου κτλ.) ἢ διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἰδέας τινος, ἐπιφέρει τὴν παράλυσιν μερῶν τινων τοῦ νευρικοῦ συστήμα-

τος καὶ τὴν ἐξερέθισιν ἄλλων: ἐκ τούτου προέρχεται ἡ ἀφύπνισις δυνάμεών τινων δαπάνῃ ἄλλων. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ παράλυσις αὐτὴ εἶναι παροδικὴ, προερχομένη ἀπὸ τὴν ἀναστολὴν τῆς λειτουργίας νευρικῶν τινων στοιχείων καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ριζικὴν ἀλλοίωσιν τῆς ὀργανικῆς κατασκευῆς τοῦ ὑποκειμένου. Μὲ τὸ νὰ ἐσταμάτησαν τὰ ἐλατήρια μηχανῆς τινος, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ ἠλλοιώθησαν.

Τί συμβαίνει λοιπὸν κατὰ τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου; διατί ποικίλλουν αἱ ἐκδηλώσεις των; Ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ παράλυσις τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι γενικὴ, προσβάλλουσα ὅλας τὰς δυνάμεις: εὑρισκόμεθα πρὸ τοῦ ληθάργου, τῆς καταστάσεως αὐτῆς τοῦ φαινομενικοῦ θανάτου, καθ' ἣν τὸ ὑποκείμενον εὑρίσκεται, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ βάθος ἑνὸς φρέατος, ὅσον τὸ δυνατὸν μακρὰν τῆς πραγματικῆς ζωῆς.

Ἐὰν ἡ διάνοια ἐκμηδενισθῇ τελείως, ἐὰν συσκοτισθῇ ἡ αἰσθητικότης, ἐὰν τοὐναντίον ἡ τρίτη νευρικὴ λειτουργία, ἡ τῆς κινήσεως, ἀναπτυχθῇ δαπάνῃ τῶν ἄλλων, κατὰ τὸν νόμον τοῦ ἰσοζυγίου τῶν δυνάμεων, εὑρισκόμεθα πρὸ τῆς καταληψίας μὲ τὴν εἰδικήν της ἀκαμψίαν καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς διατηρήσεως ἐπὶ μακρὸν κουραστικῶν στάσεων, καθὼς καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτομάτωνκινήσεων.

Ἐὰν τέλος ἡ λειτουργικὴ παράλυσις ἀφήνει ἀνέπαφον τὴν κίνησιν καὶ τὴν αἰσθητικότητα, ἐὰν περιορίζῃ μόνον τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐνεργείας, χωρὶς νὰ τὴν καταργῇ τελείως, ἐὰν, ἐν μιᾷ λέξει, τὸ ὑποκείμενον εὑρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς ἐγρηγόρσεως, τότε ἔχομεν νὰ κάμωμεν μὲ ἕνα ὑπνοβάτην.

Ἐννοοῦμεν τώρα διατὶ κατὰ μὲν τὸν λήθαργον εἶναι ἀδύνατος ἡ ὑποβολὴ, ἕνεκα τῆς ἀνικανότητος τοῦ νευρικοῦ συστήματος πρὸς ἀντίδρασιν, καὶ διατὶ εἶναι δυνατὴ κατὰ τὰς δύο ἄλλας καταστάσεις.

Οὕτω, ἐπειδὴ κατὰ τὴν καταληψίαν, ἡ κίνησις μένει ἀνέ-

παφος, εἶναι δυνατὴ ἡ πραγματοποίησις ὑποβολῶν κινήσεων· ἐπειδὴ δὲ ἡ διάνοια συσκοτίζεται, κυρίαρχος τῶν κινήσεων αὐτῶν εἶναι τὸ ἔνστικτον τῆς μιμήσεως. Ἐὰν ἐκτελέσωμεν πρὸ τοῦ ὑποκειμένου κίνησιν τινα, ἐὰν κάμωμεν ἀρχὴν πράξεώς τινος, τοῦτο τὴν ἀποτελειώνει αὐτομάτως καὶ τὴν ἐξακολουθεῖ ἕως ὅτου τὸ σταματήσωμεν. Ἀρκεῖ νὰ παρουσιάσωμεν πρὸς αὐτὸ μίαν λεκάνην, διὰ νὰ πλύνῃ ἐπ' ἀόριστον τὰς χεῖράς του. Ἡ σκέψις δὲν ἐπεμβαίνει κατ' οὐδὲν· τὸ ὑποκείμενον μιμεῖται ὅ,τι βλέπει ἢ εἶχεν ἴδῃ νὰ κάμουν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν κατὰ μίμησιν ἢ κατὰ παράδειγμα ὑποβολήν.

Τοὐναντίον, παρὰ τῷ ὑπνοβάτῃ ἡ σκέψις ἐπαγρυπνεῖ κατὰ μέγα μέρος. Δρᾷ κυρίως ἡ φαντασία, διὰ τῆς ὁποίας διενεργοῦνται ὅλαι αἱ ὑποβολαί. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δὲν εἶναι ἀναγκαία ἡ ἐπίδρασις ξένου προσώπου. Ὑπάρχουν περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ὑπνοβάτης, ἐλλείψει ξένης ἐπιδράσεως, ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ὑποβολῶν, τὰς ὁποίας δημιουργεῖ μόνος του, ἀκουσίως. Τό τοιοῦτον ὀνομάζεται **αὐθυποβολή.** Ἔχομεν ἀναφέρει τὸ παράδειγμα ἑνὸς ὑποκειμένου, τὸ ὁποῖον αὐθυπέβαλλε τὸν ὕπνον, μόνον διότι ὁ ὑπνωτιστὴς τῷ ἔλεγε: «Βλέπεις πολὺ καλὰ ὅτι ἔχω ἀργυρᾶν μύτην».

Ἡ ἐπιρροὴ αὐτὴ τῆς φαντασίας ἀξίζει νὰ μᾶς σταματήσῃ ὀλίγον: ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τῆς ὑποβολῆς, διαπιστωθεῖσα καὶ πρὶν ἀκόμη γνωσθῇ αὐτή. Ἰδοὺ ἓν χωρίον σχετικόν, ἀναφερόμενον ἀπὸ τὸν ἰατρὸν Charpignon εἰς τὸ σύγγραμμά του: «***Τὰ θαυμάσια μυστικὰ τῆς φυσικῆς καὶ καβαλιστικῆς μαγείας»,*** χρονολογούμενον ἀπὸ τοῦ 1629: «Μερικοὶ κακοῦργοι εἶχον τόσην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰ μάγια, ὥστε ἑκουσίως ὑπεβάλλοντο εἰς μαρτύρια καὶ ἐφυλακίζοντο αὐτοβούλως διὰ νὰ ἀποτίσουν μερικὰς ἁμαρτίας. Μερικοὶ ἐπρόφερον λόγους τινας μὲ χαμηλὴν φωνήν, ἄλλοι δὲ μετεχειρίζοντο μικρὰ φυλακτήρια, κρυμμένα εἰς κανένα μέρος τοῦ σώματος. Ὁ πρῶτος τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα ὅτι μετεχειρίζετο τὰ φυλακτήρια αὐτὰ

ἐπεδειξε σταθερότητα ὑπερφυσικήν. Τὸν εἶχον περιζώσῃ σφιγκτὰ μὲ πέδας χωρὶς νὰ παραπονεθῇ, νὰ θρηνήσῃ ἢ νὰ φωνάξῃ. Τοὐναντίον, ἐφαίνετο ἥσυχος ὡσὰν νὰ ἐκοιμᾶτο εἰς τὴν καλλιτέραν κλίνην· ὅταν δὲ ἐπέτειναν τὸ βασανιστήριον δυὸ, τρεῖς φορὰς, ἔμεινεν ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα ἐκ μαρμάρου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον μᾶς ἔκαμε νὰ ὑποπτευθῶμεν ὅτι ἦτο ἐφωδιασμένος μὲ φυλακτήριον· διὰ νὰ πεισθῶμεν λοιπὸν, τὸν ἀπεγυμνώσαμεν καὶ εὕρομεν ἕνα κομμάτι χάρτου, εἰς τὸ ὁποῖον ἦσαν ζωγραφισμέναι αἱ ψυσιογνωμίαι τριῶν βασιλέων μὲ τὰς ἑξῆς λέξεις ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους: «Ὡραῖον ἄστρον, τὸ ὁποῖον ἔσωσες τοὺς μάγους ἀπὸ τὸν Ἡρώδην, σῶσον καὶ ἐμὲ ἀπὸ τὸ μαρτύριον». Τὸ χαρτὶ αὐτὸ ἦτο χωμένο μέσα εἰς τὸ ἀριστερό του αὐτί. Μ' ὅλον ὅτι δὲ τοῦ ἀφῄρεσαν τὸ φυλακτήριον, παρέμεινεν καὶ πάλιν ἀναίσθητος εἰς τὰ βασανιστήρια, διότι ἅμα ἤρχιζον αὐτὰ, ἐπρόφερε ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὀδόντας του, μὲ χαμηλὴν φωνὴν, ἀκαταλήπτους φράσεις, ἀρνούμενος νὰ προβῇ εἰς ὁμολογίας.

Εἶναι φανερὸν, ὅτι ἡ ***ὑπνοφόρος ἀρετὴ*** τῶν φυλακτηρίων αὐτῶν συνίστατο εἰς τὴν ἰδιότητα, ἡ ὁποία ἀπεδίδετο εἰς αὐτὰ, ἐὰν δὲ οἱ κακοῦργοι εἶχον τὴν τόλμην νὰ μὴ αἰσθάνωνται τὸ μαρτύριον, τὸ ὤφειλον εἰς τὴν πίστιν των πρὸς τὴν φαντασιώδη αὐτὴν ἰδιότητα: τὸ τοιοῦτον ἀπετέλει ἀναισθησίαν φύσεως ψυχικῆς, προκαλουμένην δι' αὐθυποβολῆς.

Παράλυσιν τῆς αὐτῆς φύσεως ὑπέστη καὶ μία νέα Ἀγγλὶς, ἡ ὁποία ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐνοσήλευε τὸν παράλυτον πατέρα της καὶ τὴν ὁποίαν ἔπεισαν ὅτι ἔπαθε ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν· ἐννοεῖται ὅτι, ὅπως ἠσθένησε δι' ὑποβολῆς, ἐθεραπεύθη πάλιν δι' ὑποβολῆς, πεισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ὅτι προσεχῶς θὰ ἐγίνετο καλά.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν νευρικῶν παραλύσεων, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται καὶ θεραπεύονται ἀπὸ ζωηρὰς ἠθικὰς συγκινήσεις εἶναι ἀνυπολόγιστος. Ἄλλοτε τὰ θαύματα ἐγίνοντο ἐπὶ τῶν τάφων δια-

σήμων ἀνθρώπων, βασιλέων, ἁγίων κτλ., σήμερον γίνονται μὲ ἕνα μακροβοῦτι εἰς τὰ ὕδατα τῆς Massabielle καὶ τῶν Lourdes.

Θὰ σᾶς ἀναφέρω ἐπίσης τὸ παράδειγμα ἑνὸς καλογήρου καὶ μιᾶς κόρης δεκαοκταετοῦς, οἱ ὁποῖοι ὀνειρευθέντες ὅτι ἐπῆραν καθαρτικόν, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ πάρουν τὴν ἐπαύριον, παρουσίασαν τὴν νύκτα ὅλα τὰ ἀποτελέσματα τῆς στομαχικῆς καθάρσεως.

Κατόπιν τῆς παραταξεως τόσων φυσικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα προεκλήθησαν δι' ὑποβολῆς, δηλ. δι' ἠθικῆς ἐπιδράσεως, τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου;

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ φαντασία ὑγιοῦς καὶ γρηγοροῦντος ἀνθρώπου, ἐν ὁμαλῇ καταστάσει, χαλιναγωγεῖται ὑπὸ τῆς λογικῆς, ἐνῷ ἡ τοῦ ὑπνοβάτου μένει ἀχαλιναγώγητος. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ὑπνωτιστής, κατόπιν ἐπανειλημμένων ὑπνωτίσεων, ἀπέκτησεν ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμένου, μεγάλην ἠθικὴν ἐπιρροήν, τότε ὁ τελευταῖος οὗτος δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην θέλησιν νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῶν ὑποβολῶν τοῦ πρώτου, λόγῳ τῆς εἰδικῆς καταστάσεως τοῦ ἐγκεφάλου του. Καὶ τοῦτο, διότι ὅροι ἀπαραίτητοι τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὑποβολῶν εἶναι: Πρῶτον ἡ προδιάθεσις τοῦ ὑποκειμένου, διὰ τῆς ὁποίας ἐκμηδενίζεται ἢ ἐλαττοῦται τὸ αὐτεξούσιον· τοιαῦτα δὲ ὑποκείμενα εἶναι οἱ νευρασθενικοὶ καὶ εὐερέθιστοι ἀφ' ἑνὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ πειθήνιοι, οἱ ἔχοντες ἐλαχίστην δόσιν αὐτοβουλίας. Δεύτερον, ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμένου, δι' ἐπανειλημμένων ὑπνωτίσεων, ἀποκτηθεῖσα ἐξαιρετικὴ ἐπιρροή· ἐνίοτε μάλιστα συμβαίνει τὸ ὑποκείμενον νὰ ὑπακούῃ μόνον εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συνήθως τὸ ὑπνωτίζει. Τρίτον, ἡ ὑποβολὴ πράξεων ἢ κινήσεων συμφώνων πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ ὑποκειμένου· εἰς τὸν ἀμαθῆ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβληθῇ ἀνάγνωσις, οὔτε εἰς τὸν ἄθεον προσευχή.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὰς ὑπνωτικὰς ὑποβολὰς, τὰς ἐκτελουμένας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου. Ἀφοῦ ἡ σκέψις τοῦ ὑποκειμένου ἀρκεῖ πρὸς γένεσιν τῶν παραλύσεων καὶ θεραπείαν αὐτῶν, διατί τὸ τοιοῦτον νὰ μὴ κατορθωθῇ καὶ δι' ἐπιρροῆς ξένου προσώπου, ἰσχυροτέρας καὶ ὑπερτέρας τῆς δυνάμεως τῆς ἀντιστάσεως τοῦ ὑπνοβάτου; Ἀφοῦ ἡ ἰσχυρὰ θέλησις τοῦ ὑποκειμένου ἀρκεῖ διὰ νὰ παραγάγῃ ἀπόλυτον ἀναισθησίαν καὶ ἀπέναντι τῶν σκληροτέρων βασανιστηρίων, διατί ἡ ὑπερτέρα ξένη ἐπιρροὴ νὰ μὴ κατορθώσῃ τὴν πρόκλησιν τεχνητῆς ἀναισθησίας, τεχνητῆς κωφώσεως, τεχνητῆς ψευδαισθήσεως κ.τ.λ.; Ὁ συνειρμὸς αὐτὸς τῶν αἰτίων μοὶ φαίνεται λογικὸς, ἐπαρκὴς νὰ ἐξηγήσῃ τελείως τὰ δι' ὑποβολῆς προκαλούμενα φαινόμενα, ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς κινήσεως τῆς γενικῆς αἰσθητικότητος, τῶν εἰδικῶν αἰσθητηρίων.

Ὅσον διὰ τὰς ὑποβολὰς τῶν πράξεων, πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ κυριώτερος χαρακτὴρ τῆς φυσικῆς ὑπνοβασίας εἶναι ὅτι ὁ ὑποκείμενος εἰς αὐτὴν λησμονεῖ τελείως πᾶν ὅ,τι ἔπραξεν ἀσυνειδήτως κατὰ τὴν διάρκειαν της. Διατί νὰ μὴ συμβῇ τὸ ἴδιον καὶ κατὰ τὴν τεχνητὴν ὑπνοβασίαν, ἡ ὁποία δὲν διαφέρει τῆς φυσικῆς εἰ μὴ κατὰ τὸ ὅτι ὁ ὑποκείμενος εἰς αὐτὴν εἶναι δεκτικώτερος εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις. Ἰδέα τις, ἢ γεννωμένη αὐτομάτως ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἢ εἰσαγομένη ὑπὸ ἄλλου, καὶ κατὰ τὰς δύο περιπτώσεις μεταμορφοῦται εἰς πρᾶξιν ἀντίστοιχον πρὸς αὐτὴν.

Αἱ μεταὐπνωτικαὶ ὑποβολαὶ ἀποτελοῦν φαινόμενον ἔκτακτον, ὅταν μάλιστα πραγματοποιοῦνται εἰς ἐποχὴν πολὺ μεταγενεστέραν αὐτῶν, μετὰ 63 ἢ 173 ἡμέρας, ὅπως εἴχομεν ἀναφέρῃ. Ἡ κυριωτέρα δυσκολία πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου αὐτοῦ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι «τὸ ὑποκείμενον ἔχει τὴν ἀσυνείδητον δύναμιν νὰ ὑπολογίζῃ τὸν χρόνον», ὅπως λέγει ὁ Paul Janet, τοῦ ὁποίου κλονίζονται οὕτω αἱ περὶ τοῦ ἀμέσου συνειρμοῦ

τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν κινήσεων πεποιθήσεις. Δὲν σᾶς συνέβη κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἢ ἀνδρικὴν ἡλικίαν, νὰ ἰδῆτε αἰφνιδίως ἐκτυλισσόμενον πρὸ τοῦ πνεύματός σας γεγονὸς τῆς παιδικῆς σας ἡλικίας, τὸ ὁποῖον μάλιστα, ὡς πολὺ κοινόν, εἶχεν ἐντελῶς ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὴν μνήμην σας; Δὲν σᾶς συνέβη νὰ εἰπῆτε ποτε, ἐπὶ τῇ θέα ἑνὸς τοπείου χωρὶς πρωτοτυπίαν, ἢ μιᾶς σκηνῆς τοῦ δρόμου συνήθους: «Τὸ ἔχω ἰδῇ αὐτό;» Πράγματι, τὸ ἔχετε ἰδῇ, δὲν ἠμπορεῖτε ὅμως νὰ ὁρίσητε τὸ πότε καὶ ὑπὸ ποίας περιστάσεις. Ὑπάρχουν παραδείγματα ἀσυνειδήτου καὶ αὐτομάτου μνήμης· ὑπάρχουν ἐξ ἴσου καὶ παραδείγματα αὐτομάτου ἐκδηλώσεως παλαιῶν αἰσθήσεων. Ἐννοοῦμεν καλῶς τὸ ὅτι ἡ ὑπνοβατικὴ ψευδαίσθησις διαρκεῖ ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν ἀφύπνισιν· ἐκ τούτου συμπεραίνομεν τὴν ὕπαρξιν αὐτοματισμοῦ εἰς τὴν μνήμην καὶ τὰς αἰσθήσεις. Ἐὰν δὲ ὁ αὐτοματισμός, κατὰ τὸν Paul Janet, διαρκῇ μέχρι τῆς ἐπαύριον ἢ τῆς μεθεπομένης, δὲν βλέπω τὸν λόγον νὰ μὴ διαρκέσῃ καὶ περισσότερον. Ἀφοῦ τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ ὑποβολιμαίας πράξεις, μετὰ 48 ὥρας, διατί νὰ μὴ τὸ κάμῃ καὶ μετὰ 48 ἢ 70 ἡμέρας; Ἢ μήπως ἡ ἀπαρίθμησις τῶν ἡμερῶν εἶναι ἀδύνατος, ἐνῷ εἶναι δυνατὴ ἡ τῶν ὡρῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι παρὰ χρονικὰ τῶν ἡμερῶν στοιχεῖα;

Αἱ τῆς τρίτης ὅμως κατηγορίας ὑποβολαί, αἱ διενεργούμεναι καὶ ἐκτελούμεναι κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν, εἶναι περισσότερον δυσεξήγητοι. Μερικοὶ συγγραφεῖς τὰς ἠρνήθησαν· ἀλλὰ ἡ ἄρνησις δὲν ἀποτελεῖ μέσον λύσεως τοῦ προβλήματος. Ἔχω ἤδη διατυπώσει ἐπιφύλαξιν διὰ τὰς ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολὰς πράξεων, τὰς ὁποίας διενήργησεν ὁ Liégeois· καὶ τοῦτο, διότι τὰ σχετικὰ παραδείγματα εἶναι σπάνια. Ἀλλ' αἱ ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβαλλόμεναι ἁπλαῖ κινήσεις ἢ ψευδαισθήσεις εἶναι ἀναμφισβήτητοι· ὑπάρχουν ἄπειρα παραδείγματα. Πῶς ὅμως νὰ τὰ ἐξηγήσωμεν;

Χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὴν ἀξίωσιν ὅτι θὰ ἐξαντλήσωμεν ὅλα τὰ

φιλοσοφικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα γεννᾷ ὁ ὑπνωτισμὸς καὶ τὰ ὁποῖα θὰ θίξωμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, ἐὰν ὅλαι αἱ κινήσεις, ὅλαι αἱ αἰσθήσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐν ὁμαλῇ καταστάσει εἶναι πολὺ συνειδηταί. Πολλαὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι ἔνστικτοι, ὅπως θὰ ἴδωμεν ἀμέσως.

«Εἶναι ἀδύνατον, λέγει ὁ Gratiolet, νὰ καταληφθῇ τις ἀπὸ ἰδέαν τινα χωρὶς τὸ σῶμα νὰ μὴ ἐναρμονισθῇ μὲ τὴν ἰδέαν αὐτήν». Ὁ δὲ Bernheim ἀποδεικνύει τὴν ὀρθότητα τῆς παρατηρήσεως αὐτῆς διὰ τῶν ἑξῆς: «Ὅταν ἀντηχῇ φαιδρὰ μουσική, τὴν συνοδεύομεν μὲ χειρονομίας ἢ μὲ τὴν φωνήν· ὅταν αἱ συναρπάζουσαι συμφωνίαι ἑνὸς βάλς δονοῦν εἰς μερικὰς τ' αὐτιά, ἡ ἰδέα τοῦ χοροῦ, ἡ ὁποία ὑποβάλλεται οὕτως εἰς τὸν ἐγκέφαλον, δὲν τείνει νὰ προκαλέσῃ ἀκουσίους τοῦ σώματος στροβιλισμούς;»

Κάποιος σᾶς λέγει ἐξαφνικὰ ὅτι ἐπὶ τοῦ μετώπου σας εὑρίσκεται μία μύγα. Φέρετε τὴν χεῖρά σας πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν θέσιν, ὡσὰν νὰ ἠθέλατε νὰ ἀποδιώξητε τὸ φαντασιῶδες ἔντομον, τοῦ ὁποίου μάλιστα θὰ αἰσθανθῆτε καὶ τὸ τσίμπημα, ἀρκεῖ νὰ ἐπιμένῃ ὁ ἄλλος εἰς τοῦτο.

Εὑρίσκεσθε πλησίον ἑνὸς προσώπου, τὸ ὁποῖον ξύνεται μανιωδῶς· καταλαμβάνεσθε καὶ σεῖς ἀπὸ μίαν φαντασιώδη φαγοῦραν. Συγκεντρώσατε τὴν προσοχήν σας εἰς ἕνα τοῦ σώματος σημεῖον καὶ ἔχετε τὴν ἔμμονον ἰδέαν ὅτι τὸ σημεῖον αὐτὸ πονεῖ, κρυώνει ἢ θερμαίνεται κτλ. Ὑπάρχει μεγάλη πιθανότης νὰ αἰσθανθῆτε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν εἰς τὸν ἐγκέφαλον ὑποβληθεῖσαν ἰδέαν.

Σεῖς οἱ ὁποῖοι πηγαίνετε καθημέραν εἰς τὸ χρηματιστήριον, δὲν συνέβη ποτὲ νὰ φθάσετε ἐκεῖ χωρὶς νὰ εἴχατε συνείδησιν τῆς ἀποστάσεως καὶ τοῦ δρόμου ποῦ διατρέξατε, ἐπειδὴ ἤσθε ἀπορροφημένοι ἀπὸ ἔμμονόν τινα ἰδέαν; Δὲν ἦσαν αἱ κινήσεις αὐταὶ αὐτόματοι, ἀσυνείδητοι: Σεῖς, οἱ καιροσκόποι, παρίστασθε εἰς μίαν διάλεξιν ριζοσπαστικὴν ἢ συν

τηρητικὴν, ἀκούετε ἕνα ῥήτορα, τοῦ ὁποίου ἡ δεινότης διαθερμαίνει καὶ τοὺς μᾶλλον σκεπτικιστάς· θὰ χειροκροτήσητε μετὰ τῶν παρακαθημένων σας ὡς ἐκ συναρπαγῆς· ὅταν δὲ θὰ ἐξέλθητε ἀπὸ τὴν συνεδρίαν θὰ ἀποδοκιμάσητε τὰς ἐπευφημίας, ἀποροῦντες μάλιστα πῶς συγκατετέθητε, νὰ χειροκροτήσητε ἀντιθέτους ἀρχὰς. Σεῖς, ὁ ἐλευθερόφρων, θὰ θαυμάσητε τὸ ἱερὸν κήρυγμα ἑνὸς δεινοῦ ῥήτορος καὶ ὡς μορφὴν καὶ ὡς οὐσίαν· θὰ σᾶς φανοῦν τὰ ἐπιχειρήματά του ἀναμφισβήτητα. Γνωρίζω ὅτι μετὰ τὸ κήρυγμα θὰ ὑπερισχύσῃ ἡ ἐλευθεροφροσύνη σας, δὲν ἔπεται ὅμως ὅτι αἱ ἀρχαί σας δὲν ἐξουδετερώθησαν προσωρινῶς ὑπὸ ἀντιθέτων τοιούτων.

Ἰδοὺ λοιπὸν παραδείγματα ὑποβολῶν καὶ αὐθυποβολῶν κινήσεων ἢ ψευδαισθήσεων, ἐν ἐγρηγόρσει. Ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον διαδραματίζουν αὐταὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον εἶναι ἀληθῶς σημαντικός. Δὲν εἶναι βέβαια κατάλληλος ὁ τόπος διὰ νὰ ὁμιλήσω περὶ πολιτικῆς· ἐπιτρέψατέ μοι, ἐν τούτοις νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω ὅτι τὴν νύκτα τῆς 4 Αὐγούστου τοῦ 1789, εὐγενεῖς καὶ κλῆρος ἐγκατέλειψαν ὅλα τὰ προνόμια καὶ τὰς ἀσυδυσίας, τῶν ὁποίων ἕως τότε ἀπέλαυον· ἡ ἐπανάστασις εἶχε συντελεσθῇ, κατὰ τὸ ἥμισυ, ἕνεκα τῆς ἀμοιβαίας ὑποβολῆς, δυνάμει τῆς ὁποίας, προνομιοῦχοι καὶ μὴ ὑπέκυψαν εἰς τὴν γενναίαν πατριωτικὴν ὁρμήν· τὸ τοιοῦτον δὲ ἀποτελεῖ παράδειγμα γενικῆς ἀλληλοϋποβολῆς. Μετὰ ἑκατὸν ἔτη, αἱ λαϊκαὶ μάζαι, καθ'ὅλην τὴν Γαλλίαν ὑπέκυψαν εἰς τὴν ἐπίδρασιν μιᾶς νέας γενικῆς ὑποβολῆς ἑνὸς σπαθοφόρου (Boulanger), ὁ ὁποῖος παρέσυρε τὰ πλήθη εἰς ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ ἀρχῶν ἀντιθέτων τῶν πρὸ ἑκατονταετίας. Ὁ ψυχολόγος θὰ ἐχαρακτήριζε τὸ τοιοῦτον ὡς ἐνθουσιασμὸν ἀπερίσκεπτον, ὀφειλόμενον ἁπλῶς εἰς τὴν ὑποβολήν.

Ὅλα εἶναι ὑποβολὴ εἰς τὰς μεταξύ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις, τόσον μεταξὺ τῶν βαρβάρων ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν πολιτισμένων, περισσότερον μάλιστα μεταξὺ τῶν τελευταίων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν

ἐπιπλέον καὶ τὸν συρμόν, τὰς συνθήκας, τὰς συνηθείας καὶ τοὺς τύπους τοῦ βίου.

Ἐν τῇ ἠθικῇ σφαίρᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ἀνευρίσκομεν τὸν μεγάλον νόμον τῆς ἐπιρροῆς τοῦ περιβάλλοντος, τὸν ὁποῖον καθώρισαν τόσον καλὰ ὁ Lamarc καὶ Geoffroy Saint-Hilaire. Ὅ,τι εἶναι ἀλήθεια εἰς ἕνα περιβάλλον θεωρεῖται πλάνη εἰς ἕνα ἄλλο. Τὸ περιβάλλον δημιουργεῖ καθολικούς, διαμαρτυρομένους, δημοκρατικούς, μοναρχικούς· αὐτὸ μᾶς ἐμβάλλει τὴν ἔννοιαν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ μή· ἔχομεν κοινὴν γνώμην.... ἐὰν συμβαίνῃ νὰ ἔχωμεν, διότι ἀλληλοϋποβαλλόμεθα πρὸς μόρφωσιν αὐτῆς. Καθ' ἑκάστην ἴσως εἰκοσιπενταετίαν, ἐμφανίζονται τὰ ἐκλεκτὰ ἐκεῖνα πνεύματα, τὰ ἐξαιρετικῶς προικισμένα ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ ἱκανὰ νὰ μεταμορφώσουν τὰς ἰδέας τῶν συγχρόνων των μὲ ἰδέας νέας καὶ πρωτοτύπους· τὸ πλῆθος τοὺς παρακολουθεῖ ἀβασανίστως ὕστερα ἀπὸ μίαν φαινομενικὴν καὶ ἐφήμερον ἀντίστασιν· ἀφήνει νὰ τοῦ ἀλλάζουν τὴν τροχιάν, διότι μόνον εἶναι ἀνίκανον νὰ τὸ πράξῃ.

Ἡ ὑποβολὴ λοιπὸν δυνατὸν νὰ ἐξετασθῇ χωριστὰ ἀπὸ τὸν ὑπνωτισμόν. Ὁ φιλόσοφος εὑρίσκει ἐν τῇ εἰδικῇ αὐτῇ τοῦ ἐγκεφάλου καταστάσει τὸ μέσον τῆς ἐξελέγξεως καὶ ἑρμηνείας παντὸς ὅ,τι συμβαίνει ἐν τῇ ὁμαλῇ καταστάσει του. Καὶ αὐτὴ ἡ ***πειραματικὴ*** ὑποβολὴ τῶν κινήσεων, τῶν παραλύσεων, τῆς ἀναισθησίας κ.τ.λ. δὲν εἶναι μυστηριωδεστέρα, ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως, τῶν ἀσυνειδήτων ὑποβολῶν, περὶ τῶν ὁποίων ὡμιλήσαμεν.

Ὁ τεχνητὸς ὕπνος, τὸν ὁποῖον προκαλεῖ ὁ ὑπνωτιστής, διὰ νὰ διενεργήσῃ σταθερῶς τὴν ἐκτέλεσιν ὡρισμένης διαταγῆς του παρὰ τοῦ ὑπνωτισμένου, δὲν εἶναι μυστηριωδέστερος, οὔτε διάφορος ἀπὸ τὴν συναρπάζουσαν εὐφράδειαν ἑνὸς ῥήτορος, ὁ ὁποῖος ἐξαναγκάζει τὸ δημόσιον—τὸν ὑπνωτισμένον—νὰ τὸν χειροκροτήσῃ.

Ἐν συντομίᾳ, ἡ πραγματοποίησις ὑποβολῆς τινος προκύπτει πάντοτε ἀπὸ τὴν μεταμόρφωσιν τῆς ἰδέας αὐτῆς εἰς φυσικὸν φαινόμενον. Εἰς τὴν συνήθη ζωήν, γεννῶνται ἀπὸ τὴν ἐκφόβισιν, τὴν συναρπάζουσαν ἀμοιβαίαν κατάπληξιν κτλ. Καὶ αὐτὴ ἡ πειθὼ δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ὑποβολὴν ἐν ἐγρηγόρσει: εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως αὐτὴν ἡ λογικὴ δύναται, ἀμέσως ἢ ἀργότερον, νὰ τροποποιήσῃ τὸ ἔνστικτον. Ἐν τῷ ὑπνωτισμῷ, ἡ ὑποβολὴ ἔχει ὡς βάσιν τὴν διανοητικὴν κατάστασιν τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ ὁποίου αὐξάνεται μὲν ὁ αὐτοματισμός, ἐλαττοῦται δὲ ἡ αὐτοβουλία εἰς βαθμὸν ὥστε ὁ ὑπνωτισμένος νὰ καταστῇ προσιτὸς εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ὑπνωτιστοῦ. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἡ διανοητικὴ αὐτὴ ὑποβολὴ δὲν εἶναι κοινή· εἶναι σπανία· καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὑποκείμενοι εἰς αὐτὴν ἔχουν ἀνάγκην εἰδικῆς ἀγωγῆς.

Η ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ ΚΑΙ Η ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ NANCY

Αἱ τρεῖς φάσεις τοῦ μεγάλου ὑπνωτισμοῦ ἀποκρουσθεῖσαι ἐν Nancy. — Ὁ τύπος τῆς ὑστερικῆς. — Ἡ ὑστερία ἀποτελεῖ τὸ καλλίτερον ἔδαφος τοῦ ὑπνωτισμοῦ. — Ὁ ὑπνωτικὸς ὕπνος δὲν εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν φυσικὸν ὕπνον. — Αἱ ὑποκείμεναι εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν δὲν εἶναι ὅλαι ὑστερικαί.

Ἐὰν ἡ σκιὰ τοῦ Victor Cousin ἐλάμβανε γνῶσιν τῶν προηγουμένων σελίδων, θὰ ἠσθάνετο ἀναμφιβόλως ἀγαλλίασιν ἐπὶ τῷ ὅτι ἡ ἐκλεκτικὴ μέθοδος δὲν ἐγκατελείφθη ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἐξέθηκα, τῷ ὄντι, μὲ μέθοδον ἐκλεκτικὴν καὶ μὲ ἀμεροληψίαν πᾶν ὅ,τι ἐγράφη ἐπὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἐρανισθεὶς ὅ,τι ἐνδιέφερε τὸ θέμα. Ἀνέφερα παραδείγματα τοῦ Liébeault καὶ τοῦ Bernheim, τοῦ Beaunis καὶ τοῦ Liégeois, καθὼς καὶ τοῦ Charcot, Dumontpallier καὶ τῶν πολυαρίθμων ὀπαδῶν των.

Ἔχω ἤδη ἀναφέρει ἀκριθιγῶς τὰς διαφοράς, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται, ἐν τούτοις, μεταξὺ τῶν σχολῶν Nancy καὶ Παρισίων ὡς πρὸς τὰς δοξασίας περὶ ὑπνωτισμοῦ. Μοὶ φαίνεται ὅμως ἀπαραίτητον νὰ ρίψω ἕνα γενικὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν διχογνωμιῶν τῶν δύο αὐτῶν σχολῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ μοὶ δώσῃ ἀφορμὴν νὰ ἐξετάσω διὰ τελευταίαν φορὰν τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ νὰ ἀπαριθμήσω τὰς ὠφελίμους ἐφαρμογάς του, καθὼς καὶ τοὺς ἐνδεχομένους ἐξ αὐτῶν κινδύνους.

Πρῶτον σημεῖον. — Δὲν διεπιστώσαμεν ποτέ, λέγουν οἱ πειραματισταὶ τοῦ Nancy, τὰς τρεῖς φάσεις ποῦ χαρακτηρίζουν τὸν μέγαν ὑπνωτισμόν, δηλ. τὴν ληθαργικήν, καταληπτικὴν καὶ ὑπνοβατικήν, κατὰ τὴν Σχολὴν τῆς Salpêtrière (δηλ. τὸν

Charcot)· ὁ λήθαργος εἶναι φαινομενικὸς, τὸ δὲ ὑποκείμενον ἀκούει καὶ ἔχει συνείδησιν· ἡ καταληψία καὶ ἡ ὑπνοβασία δὲν προκαλοῦνται οὔτε διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνοίγματος τῶν ὀφθαλμῶν, οὔτε διὰ τῶν ἐντριβῶν τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ ὑποκειμένου, ἐὰν δὲν τεθῇ εἰς ἐνέργειαν ἡ ὑποβολὴ (συνειδητὴ ἢ ἀσυνείδητη).

Ἰδοὺ ἕνας ἰσχυρισμὸς, τοῦ ὁποίου δυσκολεύεται νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι ἐκηρύχθη φανατικὸς συνήγορος ὁ Bernheim· ἑκατὸν φορὰς παρετηρήθη ἡ κανονικὴ ἐκτύλιξις τῶν τριῶν φάσεων τοῦ ὑπνωτισμοῦ μὲ τὴν ὑποδειχθεῖσαν τάξιν, ὑπὸ τὴν μόνην ἐπιρροὴν φυσικῶν παραγόντων, χωρὶς νὰ προφερθῇ ἡ ἐλαχίστη λέξις, χωρὶς νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἐλαχίστη ἐνώπιον τοῦ ὑποκειμένου χειρονομία· ἔπιπτε τοῦτο εἰς λήθαργον, μετὰ τὴν ἐπὶ ἀντικειμένου τινος προσήλωσιν τοῦ βλέμματός του· περιέπιπτεν εἰς καταληψίαν, εὐθὺς ὡς ἤκουε τὸν θόρυβον τοῦ τυμπάνου· περιέπιπτεν εἰς ὑπνοβασίαν, ὅταν ἐνετρίβετο ἡ κορυφὴ τῆς κεφαλῆς του. Πολυάριθμοι ἰατροὶ ὑπῆρξαν αὐτόπται μάρτυρες τῶν φαινομένων αὐτῶν καὶ τῆς μεταβάσεως τοῦ ὑποκειμένου ἀπὸ τὴν μίαν κατάστασιν εἰς τὴν ἄλλην, διὰ μέσων φυσικῶν, ὅλως ξένων πρὸς τὴν ὑποβολήν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀρνηθῶμεν ὅ,τι βεβαιοῦν ἐπιστήμονες μὲ κῦρος πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σπουδαιότητος τῆς ὑποβολῆς; Ἀλλὰ δὲν τὴν ἀρνεῖται κανείς· ζητεῖται μόνον ὅπως μὴ μεγαλοποιηθῇ εἰς βαθμὸν ἀποκλείοντα πᾶσαν ἄλλην ὑπνωτικὴν ἐπιρροήν.

Δεύτερον σημεῖον. — Αἱ τρεῖς φάσεις τοῦ μεγάλου ὑπνωτισμοῦ δὲν παρουσιάζουν ἀκριβῆ ὅρια διακριτικά, κατὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ Charcot, παρὰ μόνον ἐπὶ τῶν ὑστερικῶν, καὶ δὴ ὅταν ἡ ὑστερία εἶναι σοβαρά. Λοιπὸν ὁ Bernheim ἀρνεῖται τὴν ὕπαρξίν των καὶ εἰς τὰς πολὺ καὶ τὰς ὀλίγον ὑστερικάς. Κατ' αὐτὸν, ἐὰν ἐνόμισαν εἰς τὴν Σαλπετριέργην ὅτι διεπίστωσαν τὰς τρεῖς αὐτὰς καταστάσεις, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονὸς, ὅτι αἱ ἀσθενεῖς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ὡς ἐκ

τῆς εἰδικῆς πειραματικῆς ἀγωγῆς, ἣν ἐλάμβανον, ἐξεδήλωνον τὰς τρεῖς φάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει ἑνὸς κατὰ συνθήκην τύπου. Εἰς ἄλλο περιβάλλον δὲν θὰ συνέβαινε τὸ ἴδιον.

Μ' ἄλλας λέξεις, ὁ Bernheim ἐπικαλεῖται τὸ ἔνστικτον ἢ καλλίτερον τὴν ἀνάγκην τῆς προσποιήσεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὰς ὑστερικὰς καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἀναμφισβήτητος. «Ἡ ὑστερικὴ γυναῖκα, λέγει ὁ ἰατρὸς Brouardel, εἶναι ζωηρά, εὐφυής, μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον εἰς τὰς συνδιαλέξεις της, κατὰ τὰς ὁποίας ἔχει τὸ τάλαντον νὰ μεταβαίνῃ ἀπὸ ἕνα θέμα εἰς ἄλλο μὲ ἄκραν ταχύτητα, εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν· θέλει πρὸ πάντων νὰ εἶναι ἀρεστή, χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἰδέαν αὐταρεσκείας, μαγνητολεύει τὸν συνομιλητήν της, πρέπει δὲ ὅλοι νὰ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτήν. Εἶναι, μὲ μίαν λέξιν, μία πολὺ σαγηνευτικὴ γυναῖκα. Ὅταν ὅμως ἕνας δυστυχὴς παρασυρθῇ ἀπὸ τὴν μάγον αὐτὴν καὶ ἀποφασίσῃ νὰ τὴν νυμφευθῇ, ἡ σκηνοθεσία ἀλλάζει. Ἡ ἀνάγκη τῆς συζύγου του τοῦ νὰ ἐπισύρῃ περισσότερον τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων ἐπιτείνεται ὑπὸ τὰς πλέον περιπλόκους μορφάς της. Ἡ συνδιάλεξις δὲν ἀρκεῖ πλέον νὰ εἶναι μόνον εὐάρεστος, γίνεται ποικίλλη, ἡ δὲ τυραννικὴ ἐπιθυμία της τοῦ νὰ παρατηρῆται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, τὴν ἐξωθεῖ εἰς ἀπολύτως ἀνωμάλους πράξεις· ἐκτίθεται. Εἶναι οὐσιωδῶς ψεύτρα καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸ ἀληθὲς κριτήριον τῆς ὑστερικῆς γυναικός. Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἦσαν περιπλεγμέναι μέσα εἰς ἕνα λαβύρινθον ἀλληλενδέτων ψευδῶν...

Εἶπον ὅτι τὰ δύο πρῶτα χαρακτηριστικὰ τῶν ὑστερικῶν εἶναι τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἔχουν δημόσιον δηλ. νὰ θεατρίζωνται. Εἶναι κωμῳδοὶ καὶ ἔχουν ἀνάγκην δημοσίου, ἂς εἶναι καὶ ἀκροατήριον κακουργοδικείου. Νεαρά τις γυναῖκα, ἐπιστρέψασα μὲ τὸν σύζυγόν της ἀπὸ ἕνα χορὸν, ἔτρεξεν εἰς τὸν λίκνον τοῦ τέκνου της, τὸ ὁποῖον δὲν εὗρεν· ἔδειξεν εἰς τὸν σύζυγόν της τὴν λάμπα ἀναποδογυρισμένην· ἐπὶ τέλους εὗρε

τὴν κεφαλὴν τοῦ τέκνου της μέσα εἰς τὴν βρύσιν· τὸ παιδὶ ἐδολοφονήθη· τίποτε ὅμως δὲν ἐκλάπη. Ἡ μητέρα αὐτὴ, ἡ ὁποία εὑρίσκετο εἰς χορευτικὴν ἑσπερίδα γειτονικῆς οἰκογενείας, εἶχεν ἐξέλθει προφασιζομένη κατεπείγουσαν ἀνάγκην. Ἐπεκράτει ἡ πεποίθησις ὅτι αὐτὴ εἶχε φονεύσῃ τὸ παιδί της ἐδηλώθη μάλιστα εἰς τὸν ἀνακριτήν. Κατατρύχεται ἀπὸ τὸν πόθον νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ κακουργοδικείου». Ἡ προφητεία μου ἐπηλήθευσε. Ἡ δίκη εἶχε λήξει χωρὶς νὰ ἀνακαλυφθῇ ὁ δολοφόνος. Ἡ γυναῖκα αὐτὴ παρουσιάσθη εἰς τὸν ἀνακριτὴν καὶ τοῦ εἶπε: «Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν καταδιώκετε κανένα, σᾶς δηλῶ ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἡ ἔνοχος· καταδιώξατέ με λοιπόν!».

Ὁ ἄγριος μὲν, ἀλλ' ἀληθὴς αὐτὸς χαρακτὴρ τῶν ὑστερικῶν, ἡ ἀκατανίκητος ἐπιθυμία των νὰ εὑρίσκωνται πρὸ οἱουδήποτε ἀκροατηρίου, ἐγέννησε τὰς ἀμφιβολίας καὶ τὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας προτάσσουν μερικοὶ κατὰ τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἐκδηλοῦνται κατὰ τὸν ὑπνωτισμὸν ἐπὶ τοῦ εἴδους αὐτοῦ τῶν ἀσθενῶν. Πρέπει ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Charcot, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον ἔλαβεν ὅλας τὰς προφυλάξεις πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δόλων· ὅταν δὲ μᾶς λέγῃ ὅτι ἐξήσκησε αὐστηρὰν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῶν, διὰ μέσων, τὰ ὁποῖα καθιστοῦν ἀδύνατον κάθε δολίευσιν πρέπει νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς αὐτὸν. Δὲν ἐλλείπουν τὰ μέσα τῆς ἐξελέγξεως οἱασδήποτε προσποιήσεως ἐκ μέρους τοῦ ὑποκειμένου· περιγράφοντες τὰς τρεῖς φάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ, εἴδομεν ὅτι μολυβδοκόνδυλον, τοποθετημένον εἰς τὴν χεῖρα ἀληθῶς καταληπτικοῦ ἐχάραζεν εὐθείας καὶ κανονικὰς γραμμὰς ἐπὶ χάρτου, ὁ ὁποῖος ἐξετυλίσσετο πρὸ αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐχάραζεν ἀκανονίστους καὶ τεθλασμένας γραμμὰς εἰς τὸ χέρι ἑνὸς ψευδοκαταληπτικοῦ· εἴδομεν ἐπίσης ὅτι ἡ προσποιητὴ ἀναισθησία δὲν ἀντέχει εἰς τὰ γαργαλίσματα, τοὺς νυγμοὺς, τὰ καύματα κ.τ.λ.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐπιχείρημα ὅτι αἱ ὑστερικαὶ τοῦ Charcot ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἐπανελάμβανον τὰς αὐτὰς σκηνὰς, ὡς ἓν μάθημα καλομελετημένον, ἠμποροῦμεν νὰ τὸ στρέψωμεν καὶ ἐναντίον τοῦ Bernheim, Liebeault κλ. Ἐὰν ρίψωμεν ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν ἐν Nancy πειραμάτων, θὰ ἴδωμεν ὅτι ὑποκείμενα ἀνυπότακτα κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ὑποβολὴν ὑπέκυπτον μετὰ ἐπανειλημμένας ὑπνωτίσεις εἰς αὐτήν. Πρέπει δι' αὐτὸ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι τὰ ὑποκείμενα αὐτὰ ἐδολιεύοντο τοὺς ὑπνωτιστὰς τῆς Nancy;

Ἔπειτα πλανῶνται ὅσοι νομίζουν ὅτι αἱ τρεῖς μεγάλαι φάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ παρετηρήθησαν μόνον εἰς τὰς ὑστερικὰς τῆς Salpêtrière. Παρέστην εἰς τὰς διαλέξεις καὶ συνεδρίας τοῦ ἰατροῦ Luys, ἐν τῷ νοσοκομείῳ de Charité τῶν Παρισίων· παρετήρησα δὲ ὅτι ἐξετυλίχθησαν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων τοῦ διασήμου πειραματιστοῦ αἱ τρεῖς φάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ· δύο ἐκ τῶν ὑποκειμένων αὐτοῦ ἦσαν μὲν ὑστερικαὶ ὄχι ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν Salpêtrière. Ὁ ἰατρὸς Dumontpallier, πειραματισθεὶς ἐπὶ ἄλλων ὑστερικῶν διεπίστωσε μὲν καὶ νέα φαινόμενα, παρετήρησεν ὅμως καὶ τὰς τρεῖς κλασικὰς φάσεις, ἀλληλοδιαδοχικῶς ἐκτυλιχθείσας. Δὲν ἠμπορεῖ βεβαίως νὰ εἴπῃ τις ὅτι αἱ τρεῖς αὐταὶ φάσεις εἶναι ἀναλλοίωτοι καὶ σταθεραὶ ἐπὶ ὑστερικῶν, πολὺ ἢ ὀλίγον, τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἐκδηλοῦνται ἐπ' αὐτῶν.

Τρίτον σημεῖον.– Οἱ τῆς Σχολῆς τοῦ Nancy παρατηροῦν ὅτι ἡ ὑστερία δὲν εἶναι πρόσφορον ἔδαφος πρὸς μελέτην τοῦ ὑπνωτισμοῦ, διότι καὶ ἡ μὲν καὶ ὁ δὲ ἐκδηλοῦνται διὰ νευρικῶν συμπτωμάτων, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τοῦ συμφυρμοῦ των καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διάκρισιν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην κατάστασιν.

Δὲν θὰ ἐπιχειρήσω βεβαίως ἐδῶ νὰ καθορίσω τὴν διάκρισιν τῶν ὀργανικῶν διαταράξεων αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὴν ὑστερίαν, διότι τὸ τοιοῦτον θὰ ὑπερέβαινεν τὰ ὅρια τοῦ παρόντος βιβλίου. Πρέπει ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχουν τόσον ἐν Παρισίοις, ὅσον καὶ ἀλλοῦ, ἰατροὶ δυνάμενοι νὰ δια-

κρίνουν τὴν ὑστερίαν ἀπὸ τὸν ὑπνωτισμόν· ὁ δὲ Charcot ἐσκέφθη πολὺ ὀρθῶς ὅτι ἡ ὑστερία ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὸ προσφορώτερον ἔδαφος πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν τελειοτέρων καὶ σταθερωτέρων τύπων τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ ἀκριβῶς εὑρέθη ἡ στερεὰ βάσις διὰ τὰς νέας μελέτας.

Τέταρτον σημεῖον.—Ἄλλος ἰσχυρισμὸς τῶν ὀπαδῶν τῆς Σχολῆς Nancy εἶναι ὅτι ὁ ὑπνωτικὸς ὕπνος δὲν διαφέρει τοῦ φυσικοῦ ὕπνου καὶ ὅτι ὅλα τὰ φαινόμενά του, ἐκδηλούμενα ἐπὶ πολλῶν ὑποκειμένων καὶ κατὰ τὸν φυσικόν των ὕπνον, εἶναι ἐξ ἴσου φυσικὰ καὶ ψυχολογικά.

Ὁ Charcot, τοὐναντίον, καὶ οἱ μαθηταί του ἐχαρακτήρισαν τὸν ὑπνωτισμὸν ὡς ***νεύρωσιν*** εἶναι νεύρωσις πειραματική, ἀληθινὴ ἀσθένεια τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ ὁποία κατὰ τοῦτο διαφέρει ἀπὸ τὰς ἄλλας νευρικὰς παθήσεις, ὅτι δὲν γεννᾶται αὐτομάτως, ἀλλὰ προκαλεῖται.

Καὶ ἡ ἀτομική μου γνώμη εἶναι ὅτι μεταξὺ ὑπνωτικοῦ καὶ φυσικοῦ ὕπνου δὲν ὑπάρχει τελεία ὁμοιότης, διότι, ἐξ ὅσων γνωρίζω, ὁ φυσικὸς ὕπνος οὐδέποτε συνωδεύθη ἀπὸ αἰσθητικὰς διαταράξεις, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὸν ὑπνωτικόν. Τσιμπήσατε ἢ γαργαλίσατε ἕνα ἄτομον κοιμώμενον φυσικῶς· θὰ ἀντιδράσῃ ὅσον βαθὺς καὶ ἂν εἶναι ὁ ὕπνος του· μία οἱαδήποτε ἀμυντικὴ κίνησις του θὰ σᾶς πείσῃ ὅτι δὲν εἶναι ἀναίσθητος ὅπως ὁ καταληπτικός, ὁ ληθαργικὸς καὶ πολλὰς φορὰς ὁ ὑπνοβάτης.

Ἀλλ' ἐὰν φρονῶ ὅτι ὑπάρχει ριζικὴ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ὑπνωτικοῦ καὶ φυσικοῦ ὕπνου, δὲν φρονῶ, ἐν τούτοις, ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι, πάντοτε καὶ καλὰ, ἀσθένεια ἢ νεύρωσις. Αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἶναι τόσον ποικιλόμορφοι, παρουσιάζουν δὲ ἐνίοτε τόσας ἀνωμαλίας ἐν τῇ ἐξελίξει των, ὥστε δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τὰς χαρακτηρίσωμεν ὅλας ὡς νευρικὰς παθήσεις. Ἐὰν ὁ Charcot, ὁ Richet κτλ. ὑπεστήριζον τὴν ἀντίθετον γνώμην, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐθεώρησαν τὸν

ὑπνωτισμὸν ὡς πάντοτε συνδεδεμένον μὲ τὴν ὑστερίαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπαράδεκτον.

Πέμπτον σημεῖον.—Κατὰ τὴν Σχολὴν τῶν Παρισίων, οἱ μόνοι δεκτικοὶ ὑπνωτίσεως εἶναι οἱ νευροπαθεῖς καὶ αἱ ὑστερικαί. Κατὰ τὴν Σχολὴν τῆς Nancy, ἡ πλειονοψηφία τῶν ἀτόμων πάσης ἡλικίας, παντὸς φύλου καὶ πάσης ἰδιοσυγκρασίας εἶναι δεκτικοὶ ὑπνωτίσεως.

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον· ὁ ἀναγνώστης παρετήρησεν ἤδη εἰς τὸ πέμπτον κεφάλαιον, ὅπου γίνεται λόγος περὶ τῶν δεκτικῶν ὑπνωτίσεως καὶ περὶ τῶν μεθόδων τῆς ὑπνωτίσεως, τοὺς λόγους τῆς γνώμης μου αὐτῆς. Ὁ ὑπνωτισμὸς ἐκδηλοῦται τελείως καὶ σταθερῶς, μόνον εἰς τὰς ὑστερικὰς καὶ εἰς τοὺς ἐκ κληρονομικότητος προδιατεθειμένους εἰς ὑπνώτισιν. Εἶναι ὅμως ἐπίσης ἀποδεδειγμένον ὅτι καὶ ἡ ἐξαίρετος ὑγεία ἑνὸς ὑποκειμένου δὲν ἀποκλείει τὴν ἐπιδεκτικότητά του εἰς τὴν ὑπνώτισιν. Ὁ Liebeault προβαίνει πολὺ, ἰσχυριζόμενος ὅτι οἱ μὴ ὑπνωτιζόμενοι εἶναι σπάνιοι. Ἔχει ὅμως δίκαιον ἐκεῖ ὅπου λέγει ὅτι ὅλοι οἱ ὑπνωτιζόμενοι δὲν εἶναι ἄνθρωποι νευροπαθεῖς.

Ἕκτον σημεῖον.—Ὁ ἰατρὸς Bernheim λέγει: Ὅλαι αἱ μέθοδοι τῆς ὑπνωτίσεως καταλήγουν εἰς τὴν ὑποβολήν· ἡ ὑποβολὴ ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τοῦ ὑπνωτισμοῦ· ὁ ὑπνωτισμὸς ἄνευ ὑποβολῆς δὲν ἔχει ἀποτελέσματα θεραπευτικά.

Αἱ τρεῖς αὗται προτάσεις εἶναι ἐσφαλμέναι καὶ διαψεύδονται ἀπὸ τὰ γεγονότα· ἠμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ κανείς, κάπως βασίμως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἀποκοιμίζεται διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος ἐπὶ ἑνὸς σημείου, ἐπὶ τοῦ δακτύλου του ἢ ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ πειραματιστοῦ, διότι διὰ τῆς παρατεταμένης αὐτῆς προσοχῆς του, τῷ ὑποβάλλεται ἡ ἰδέα τοῦ ὕπνου, συνειδητῶς ἢ ἀσυνειδήτως· τὸ ἴδιον ὅμως συμβαίνει ἀρά γε καὶ ὅταν ἀποκοιμίζωνται διὰ τῆς πιέσεως τῶν ὑπνογόνων ζωνῶν, τῆς τυμπανοκρουσίας, ἐν ἀγνοίᾳ των καὶ ἄνευ τῆς περιφήμου

εἰδικῆς πειραματικῆς ἀγωγῆς, τὴν ὁποίαν ἐπικαλοῦνται συχνὰ οἱ τῆς Σχολῆς τῆς Nancy; μήπως καὶ ἐδῶ ὑποβάλλεται ὁ ὕπνος; Ἔπειτα, δὲν ἀπεκοίμισαν μήπως φρενοβλαβεῖς καὶ παρήγαγον παρ' αὐτοῖς ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς ὑπνώσεως δι' ἀποτόμου προβολῆς ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἢ λυχνίας μὲ μαγνήσιον; βεβαίως, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἕνα φρενοβλαβῆ ἡ ἰδέα τοῦ ὕπνου, ἀφοῦ εἶναι ἀνίκανος νὰ συλλάβῃ οἱανδήποτε ἰδέαν. Τὸ γεγονὸς ὅτι δυνάμεθα νὰ ὑπνωτίσωμεν ὑποκείμενον τι παρὰ τὴν θέλησιν του, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μόνον μέσον τῆς ὑπνωτίσεως δὲν εἶναι ἡ ὑποβολή, ἡ ὁποία προϋποθέτει κάποιαν αὐτοβουλίαν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς πρόσληψιν τῶν ὑποβαλλομένων ἰδεῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν θεραπευτικὴν ἐπενέργειαν, αὐτὴ προκαλεῖται διὰ μόνου τοῦ ὑπνωτισμοῦ, μὴ συνωδευμένου καὶ ὑπὸ ὑποβολῆς. Τὸ ἀποδεικνύουν τὰ πειράματα τοῦ ἰατροῦ Voisin, ὁ ὁποῖος μὴ ἐπιτυχὼν ἐπὶ μερικῶν ἀσθενῶν οὐδὲν ἀποτέλεσμα, διὰ τῆς ὑποβολῆς, προέβη εἰς τὴν φυσικὴν ὑπνώτισιν των, διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος· μετά τι δὲ χρονικὸν διάστημα ὕπνου τοὺς ἀφύπνισε ἐν ὑγείᾳ.

Ἐν' συντομίᾳ, εἶναι ὑπερβολικὸς ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἐν τῷ ὑπνωτισμῷ τὸ πᾶν εἶναι ἡ ὑποβολή. Ὁ Braid δὲν ἔκμνε χρῆσιν τῆς ὑποβολῆς, μεροληπτικῶς βέβαια, οὐχ' ἧττον ὅμως προεκάλεσεν ὑπνοβασίαν, ἀναισθησίαν, θεραπείας, διὰ τῆς μεθόδου τῆς προσηλώσεως· καὶ ἄλλοι πειραματισταὶ ἐπέτυχον διὰ τῶν φυσικῶν μεθόδων.

Ἐκ τῆς ὑπεροχῆς, ἡ ὁποία ἀπεδόθη εἰς τὴν μέθοδον τῆς ὑποβολῆς, ἐν Nancy, ἐγεννήθησαν αἱ διχογνωμίαι μεταξὺ τῆς Σχολῆς τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ τῆς Σχολῆς τῶν Παρισίων. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τόσον ἐν Nancy ὅσον καὶ ἐν Παρισίοις, ἐξητάσθησαν μὲ πολλὴν ὀξυδέρκειαν τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Αἱ διαφοραὶ συνίστανται εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν μεθόδων. Εἰς τὸ Παρίσι προετιμήθησαν αἱ φυσικαὶ μέθοδοι, αἱ προ-

καλοῦσαι τὰς τρεῖς φάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Εἰς τὸ Nancy προετιμήθη ἡ ὑποβολή, ἡ ὁποία προκαλεῖ μικτὰς καὶ ποικιλούσας καταστάσεις τοῦ ὑπνωτισμοῦ.

Ἐν συντομίᾳ, τὸ μὲν Παρίσι ὑπὸ τὴν ὥθησιν τοῦ καθηγητοῦ Charcot. ἔθεσε διὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ ἐπιστημονικοῦ ἐδάφους τὸ ζήτημα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τοῦ ὁποίου διέλυσε τὰ σκότη, ἡ δὲ Nancy ἀποδείξασα ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὸν ὑπνωτισμένον πράξεις, τὰς ὁποίας νὰ λησμονῇ μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, ἔκαμε ἕνα μεγάλο βῆμα εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὑποβολῆς καὶ ἐκαρπώθη ὠφελείας, αἱ ὁποῖαι ἠμποροῦν νὰ ἐμεγαλοποιήθησαν ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιώδεις τινας νεωτεριστάς, εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητοι.

ΟΙ ΔΙΑΥΓΕΙΣ ΥΠΝΟΒΑΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΜΑΓΝΗΤΙΣΤΑΙ

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΠΟΡΡΗΤΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Χειρομαντεία καὶ χαρτομαντεία.— Τὸ κατακάθισμα τοῦ καφέ· ὁ λυωμένος μόλυβδος.— Κοταπληκτικὴ εὐπιστία ἑνὸς ἀνακριτοῦ.— Ὁ Ζουάβος Jacob.— Τὸ βάσκανο μάτι.— Ἡ βασκανία.— Ὁ Δονάτος καὶ ὁ Χάνσεν.— Ὁ Στόβαρτ Κιούμπερλαν.— Ἡ νοομαντεία καὶ τὰ στρεφόμενα τραπέζια.— Ὁ πνευματισμὸς καὶ αἱ ἀπόρρητοι ἱστῆμαι.

Αἱ ἱέρειαι τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν ἄλλων θεοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος προέλεγον τὰ μέλλοντα εἰς τοὺς θνητούς, Κατὰ τὸν μεσαίωνα, ἀνέλαβον καὶ ἐνίσχυσαν τὴν τέχνην αὐτὴν οἱ μάγοι, οἱ ὁποῖοι, ἐν ὀνόματι τοῦ διαβόλου, ἐξήσκουν τὸ ἐπάγγελμα αὐτό, εὐεργετοῦντες ἢ κακοποιοῦντες τοὺς πελάτας των, ἀναλόγως τῆς γενναιοψυχίας ἑκάστου.

Ἀναμφιβόλως, σήμερον ἡ μωροπιστία ἐξηφανίσθη μερικῶς ἢ ὁλικῶς ἀπὸ προνομιούχους τινας τάξεις προικισμένας μὲ πνεῦμα ἐπιστημονικόν, τὸ ὁποῖον παρέχει ἡ εὐρεῖα μόρφωσις. Ἀλλ' αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν. Εἰς τὴν πλειοψηφίαν τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων βασιλεύει ἀκόμη ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ θαυμάσια· εἰς αὐτὰ δὲ ὀφείλουν οἱ ὑπνοβάται τοῦ πανηγυριοῦ, οἱ ἀπὸ τρίποδος μαγνητισταὶ καὶ οἱ θεραπευταὶ τῶν τριόδων, τὰ ὑλικὰ κέρδη των. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ἐντίμων αὐτῶν ***ἐπαγγελματιῶν,*** τοὺς ὁποίους ἡ σύγχρονος βλακεία κατατάσσει εἰς τὸ πλευρόν, ἂν ὄχι ὑπεράνω, τῶν σοφῶν.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν προκατόχων αὐτῶν, τῶν Σιβυλλῶν καὶ τῶν μάγων, ἐκμεταλλεύονται οὗτοι κατὰ τὸ εὐγενὲς στάδιόν των τοὺς ἀνθρώπους, χρησμοδοτοῦντες ἢ θεραπεύοντες ἀσθενείας. Οἱ ὑπνοβᾶται, μάλιστα, δὲν ἀρκοῦνται μόνον εἰς τὰς δύο αὐτὰς ὑπηρεσίας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀναγνωρίζονται μὲν, ἀλλ' εἶναι ἀνεκταὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἐκπληροῦν καὶ ἄλλα καθήκοντα, ὅπως τὸ ἀποδεικνύει ὁ ἰατρὸς Grilles de la Tourette, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ὑπομονὴν νὰ μελετήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν ἀλλόκοτον αὐτὸν κόσμον.

Ὅταν πρόκειται περὶ ἀνευρέσεως ἀπολεσθέντος ἀντικειμένου ἀξίας, περὶ θεραπείας νόσου δεδηλωμένης ὡς ἀνιάτου ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς, ἡ μάντις κοιμᾶται ἢ προσποιεῖται ὅτι κοιμᾶται: ἐμπνεομένη πάντοτε ἀπὸ μίαν δέσμην τριχῶν ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀσθενοῦς ἢ ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον ἀπώλεσε τὸ πολύτιμον ἀντικείμενον ἢ, ἂν μοὶ ἐπιτρέπεται ἡ ὑπόθεσις αὐτή, ἀπὸ τὰς πληροφορίας ποῦ ἠμπόρεσε νὰ ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὸν πελάτην, κἄποτε καὶ τυχαίως, γνωμοδοτεῖ γνώμας ὀρθάς... τὸ πολὺ μίαν φορὰν τοῖς ἑκατόν. Οἱ πονηροὶ διαβλέπουν εἰς ὅλα αὐτὰ σύμπτωσιν, οἱ εὔπιστοι διαβλέπουν ὑπερφυσικήν τινα δύναμιν. Μακάριοι οἱ πιστοί!

Ὅταν πρόκειται περὶ τῆς τύχης ἑνὸς προσώπου, ἡ ὑπνοβάτις τὴν ἀναγινώσκει τροχάδην, εἰς μόνας τὰς γραμμὰς καὶ τὰ σημεῖα τῆς χειρός. Αὐτὸ ἀποτελεῖ τὴν χειρομαντείαν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι οὔτε ἐπίπονος οὔτε δαπανηρά· ὅλοι ἠμποροῦν νὰ ἔχουν τὴν πολυτέλειαν αὐτήν. Αὐτὸ ἔκαμε τελευταίως καὶ ὁ στρατηγὸς.... Β, τοῦ ὁποίου τὸ πλατὺ καὶ ἐπίπεδο χέρι κατέλαβε τὴν τετάρτην σελίδα μιᾶς ἐφημερίδος, πρὸς διαφήμησιν τῆς τέχνης του μὲ σχετικὰς ἐξηγήσεις. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ χειρομάντης μας δὲν προεῖδε τὴν προσεχῆ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν μετάβασίν του. Μήπως ἐφοβήθη τὰ ἔξοδα;

Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ στρατηγὸς ἠπατήθη. Ὅταν θέλῃ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ ἂν θὰ εἶναι εὐτυχὴς εἰς τὸν ἔρωτά του ἢ τὰ

ταξείδιά του, ***ρίχτει τὰ χαρτιά,*** δὲν ἐξετάζει τὰς χεῖρας. Θέλετε νὰ ξεύρετε ἂν θὰ ἐπιτύχῃ μία ἐπιχείρησίς σας ἢ ἂν θὰ συμβῇ τὸ τάδε γεγονός; Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ ἐκλέξητε μίαν ἀπὸ τὰς πολυαρίθμους μεθόδους, αἱ ὁποῖαι θὰ σᾶς δώσουν τὴν ἀπάντησιν. Ἀλλὰ μὴ συγχέετε, παρακαλῶ, τὴν σταλαγματιὰ τοῦ καφὲ μὲ τὸ κατακάθισμα τοῦ καφέ. Ἡ ὑπνοβάτις θὰ σᾶς βλέπῃ μὲ κακὸ μάτι, καὶ ξεύρετε τί θὰ ᾽πῇ κακὸ μάτι τῆς ὑπνοβάτιδος!... Ἡ σταλαγματιὰ τοῦ καφὲ εἶναι μίγμα κατακαθίσματος καφὲ καὶ ζάχαρης, τὰ ὁποῖα ἀφίνετε εἰς τὸ βάθος ἑνὸς φλυτζανίου, καὶ ἀνακατώνετε κατόπιν ἐλαφρῶς. Τὰ ἰχνογραφήματα ποῦ θὰ σχηματισθοῦν εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ φλυτζανίου δίδουν ἀκριβεῖς ἀπαντήσεις εἰς τὰς προβαλλομένας ἐρωτήσεις. Ἡ μέθοδος τοῦ κατακαθίσματος τοῦ καφὲ συνίσταται εἰς τὸ νὰ χύνῃς σιγὰ μετρίαν δόσιν κατακαθίσματος τοῦ καφὲ ἐντὸς ποτηρίου γεμάτου ἀπὸ νερὸ καὶ νὰ παρατηρῇς προσεκτικὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον κατέρχεται εἰς τὸ βάθος τοῦ ποτηρίου ἡ σκόνη. Ἐὰν θέλετε, ἀντικαθιστᾶτε τὸν καφὲ μὲ τὸ λεύκωμα τοῦ αὐγοῦ ἢ μὲ λυωμένον μόλυβδον. Ἠμπορεῖτε νὰ ζητήσετε νὰ σᾶς κάμουν τὴν μέθοδον τοῦ τρυπητηρίου: χύνουν ἐπάνω εἰς ἕνα τρυπητῆρι μὲ λεπτοτάτας ράβδους μερικὰς σταγόνας νεροῦ, αἱ ὁποῖαι διαπεροῦν διαφοροτρόπως τὰς ὀπάς, ἀναλόγως τῆς ἐπιτυχίας ἢ τῆς ἀποτυχίας διὰ τὴν ὁποίαν εἴσθε προωρισμένοι. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν σᾶς συμβουλεύω νὰ κάμητε χρῆσιν τῶν μεθόδων αὐτῶν, διότι θὰ κόψητε τὸ ψωμὶ τῶν κυριῶν φλυτζανούδων. Ἄλλως τε, δὲν ἔχετε καὶ τὰς ἀπαιτουμένας γνώσεις νὰ γίνητε σοβαρὰ ὡροσκόπια.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελματίας τοῦ φυράματος αὐτοῦ προέβησαν καὶ μέχρι τοῦ νὰ παραπλανήσουν τὰς πολιτικὰς ἀρχάς. Παράδειγμα, κάποια κυρία Cailhasa, ἡ ὁποία ἐκαυχᾶτο ὅτι ἠμποροῦσε, τῇ βοηθείᾳ μαγικῆς τινὸς ράβδου, νὰ ἀνεύρῃ ἐντὸς τοῦ βασιλικοῦ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, πλουσιώτατον θησαυρὸν κατατεθέντα ἐκεῖ πρὸ πολλῶν ἐτῶν· ἐπέτυχε μάλιστα παρὰ

τῆς κυβερνήσεως τὴν κατεδάφισιν μέρους τοῦ μνημείου, καθὼς καὶ ἐπίσημον πρὸς τοῦτο ἐπιχορήγησιν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι τὸ μαγικὸν πείραμα ἀπέτυχε παρ᾽ ὅλα ταῦτα.

Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον παράξενον εἶναι ὅτι ἡ ἀγυρτεία αὐτὴ εἰσεχώρησε καὶ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς δικαιοσύνης· τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἀκόλουθος ἀφήγησις, δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ ***ἐπιθεωρήσει τοῦ ὑπνωτισμοῦ*** (Ἀρ. 1η Ἰανουαρίου 1888). Τὸ δικαστήριον de la Loire Inférieure εἶχε καταδικάσῃ εἰς διετῆ φυλάκισιν ἕνα ὑποδηματοποιὸν ἀπὸ τὸ Paimbœuy ὀνομαζόμενον Πισρώ, ὁ ὁποῖος κατηγορήθη ἐπὶ κλοπῇ 200 φράγκων τοῦ πατρωνός του, κάποιου κὺρ-Μωρίς.

Ὁ Πισρώ, κατ᾽ ἀρχάς, ἠρνεῖτο κατηγορηματικῶς ὅτι ἔκλεψε· ἐπὶ δύο ἑβδομάδας, ὁ ἀνακριτὴς Penemprat ματαίως προσεπάθει νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν κατηγορούμενον τὴν ὁμολογίαν τῆς κλοπῆς, ὅταν, φθάνει εἰς τὴν πόλιν ἕνας ***καθηγητὴς τοῦ ὑπνωτισμοῦ,*** ὀνόματι Ζαμορᾶ, ὁ ὁποῖος κατέπληξε διὰ τῶν ***ἐν ἐγρηγόρσει ἐπιτυχῶν ὑπνωτίσεων*** τὸν λαὸν τοῦ Paimboeuf. Ὁ ἀνακριτὴς παρέστη εἰς τὰς συνεδρίας τοῦ καθηγητοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν κατέπληξεν· ἐσκέφθη δὲ νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ ὡς μέσον περατώσεως τῆς ἐν λόγῳ ἀνακρίσεως· τῷ ἐξέθηκε τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἐζήτητε τὴν συνδρομήν του, ἡ ὁποία τῷ παρεσχέθη. Τὴν ἐπαύριον ἐγένετο συνέντευξις εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἀνακριτοῦ.

Ἐκεῖ, παρουσίᾳ πολλῶν μαρτύρων, ὁ Ζαμορᾶς, μὲ δεμένα μάτια, ἀνέκρινεν ἐπὶ μακρὸν τὸν κατηγορούμενον· ἐκράτησε τὴν χεῖρά του ἐπ᾽ ἀρκετὸν διάστημα μεταξὺ τῶν ἰδικῶν του χειρῶν. Τέλος, ὁ μάντις, μὲ δεμένα πάλιν τὰ μάτια, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ γραφεῖον καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς δικαστὰς καὶ πλῆθος περιέργων, διέτρεξε μὲ βῆμα σταθερὸν ἕνα δαίδαλον μικρῶν δρομίσκων τοῦ χωρίου καὶ ἔφθασε πρὸς ἑνὸς παλαιοῦ τοίχου, ὁ ὁποῖος περιέβαλλε ἕνα κῆπον, κείμενον εἰς τὸ ἄκρον τοῦ χωρίου· αἴφνης ἐσταμάτησεν ἐκεῖ, ἐκτύπησε μὲ τὸν πόδα

του τὴν γῆν καὶ ἤρχισε νὰ σκάπτῃ τὸ ἔδαφος μὲ τοὺς πόδας πάλιν. Ἀνέσκαψαν περισσότερον καὶ εὗρον χωμένον κάτωθεν μιᾶς πέτρας τὸ ἀπολεσθὲν ποσόν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔλειπον δέκα-πέντε φράγκα.

Κατὰ τὸ 35 ἄρθρον τοῦ νόμου τῆς 19 ventôse (δημοκρατικὸς μὴν ἐν χρήσει ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ) τοῦ ἔτους XI, πᾶν ἄτομον ἀσκοῦν τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἢ τὴν χειρουργικὴν ἢ τὴν μαιευτικήν, χωρὶς νὰ εἶναι ἐφωδιασμένος μὲ δίπλωμα δεόντως ἐπικυρωμένον, καταδιώκεται ἐπὶ παρανόμῳ ἐξασκήσει τῆς ἰατρικῆς καὶ καταδικάζεται εἰς χρηματικὴν ποινὴν καὶ ἐν ᾗ περιπτώσει ἀκόμη ἡ νοσηλεία του παρεσχέθη δωρεάν, ἐπὶ σκοπῷ φιλανθρωπικῷ. Γνωρίζομεν τὸν ἀνθρωπισμὸν καθὼς καὶ τὴν ἀφιλοκέρδειαν τῶν θεραπευτῶν αὐτῶν, ἐπισκευαστῶν καὶ διορθωτῶν τῶν καταγμάτων καὶ τῶν θραυσμένων ὀστῶν (τῶν κηρηκδζήδων). Ἰδοὺ π. χ. πῶς εἰργάζετο εἰς τὸ Παρίσι ὁ Ζουάδος Ζακώ: Μέσα εἰς ἕνα δωμάτιον εἶναι συσσωρευμένα, φύρδην-μίγδην, ἀσθενεῖς, παιδιὰ ραχιτικά, γέροντες ἀπομωραμένοι καὶ γυναῖκες τῶν ὁποίων ***ἐσκορπίσθη τὸ γάλα (;)*** Ὅλοι μαζῆ ἀπαγγέλλουν μικρὰν προσευχήν, ἐπίκλησιν εἰς τὴν Παναγίαν καὶ τοὺς ἁγίους· μετὰ ταῦτα, ὁ Ζουάδος ψαύει κατ' ἄτομον ὅλους καὶ τοὺς στέλλει εἰς τὰ σπίτια των φαιδροὺς καὶ εὐχαριστημένους διὰ τὸν θρίαμβον κ. τ. λ. Ἐπὶ τῆς ἐξόδου μόνον στέκεται κάποιος, ὁ ὁποῖος πωλεῖ τὴν φωτογραφίαν καὶ τὴν βιογραφίαν τοῦ ἐξαιρέτου Ζακώ, μὲ τιμὴν ἄλλως τε μετριωτάτην. Πῶς νὰ μὴ δώσῃ κανεὶς ἕνα γροσάκι εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ὁ ὁποῖος θεραπεύει τὰς ἀσθενείας μὲ τὴν ἰδίαν εὐκολίαν ποῦ παίζει μὲ τὰ χαλίκια καὶ μὲ ὀλιγώτερον, μάλιστα κόπον. Μίαν ὅμως φορὰν ὁ Ζουάδος ἐγκατέλιπεν καὶ τὴν μικρὰν ἐπιφύλαξιν, τὴν ὁποίαν ἐτήρει εἰς περιστάσεις τινας· ἐπίεσε σφοδρῶς τὸ σπασμένο κόκκαλο ἑνὸς ἀρρώστου, ὥρισε δὲ καὶ ἕνα βοτάνι ἀπὸ τὴν ἰδικήν του φαρμακευτικήν· ἡ πληγὴ καὶ ἡ ἀσθένεια ἐπιδεινοῦνται, εὑρίσκονται δὲ μερικοὶ ἄνθρωποι... κακῆς προθέσεως, οἱ ὁποῖοι καταγγέλλουν τὸν φιλάνθρωπον αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐπλήρωσε τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου καθωρισμένον χρηματικὸν πρόστιμον, ἐπανέλαβε τὴν ἐπαύριον τὸ ἔργον του μὲ πολυπληθεστέρους τῆς προηγουμένης πελάτας.

Ἀφοῦ μέσα εἰς τὸ Παρίσι, τὴν Πόλιν τῶν Φώτων, συμβαίνουν τοιαῦτα, φαντάζεσθε τί γίνεται εἰς τὰς ἐπαρχίας. Πρέπει ἄρα γε ὁ νόμος νὰ γίνῃ αὐστηρότερος πρὸς τοὺς ἀγύρτας αὐτούς; τοὺς ἀπαισίους αὐτοὺς πλάνους; Νομίζω ὄχι. Τὸ καλλίτερον μέτρον κατ' αὐτῶν εἶναι ἡ μόρφωσις καὶ διαφώτισις τῶν εὐπίστων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τὴν πελατείαν των, μὲ μίαν λέξιν ἡ διάλυσις τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Μερικαὶ ὑπνοβάτιδες δὲν διστάζουν νὰ συμβληθοῦν μὲ διπλωματούχους ἰατρούς, οἱ ὁποῖοι ὑπογράφουν τὰς συνταγάς των ἐπὶ τῇ βάσει τῆς φύσεως τῆς ἀσθενείας, ὅπως τὴν διεπίστωσεν ἡ ὑπνοβάτις καθ' ὕπνον. Διὰ τοὺς τοιούτους ἰατροὺς χρειάζεται ἀνηλεὴς τιμωρία, διότι διὰ τῆς κακῆς του χρήσεως διαπομπεύουν ἐν συνειδήσει τὸ δίπλωμά των, ἐνῷ γνωρίζουν τοὺς κινδύνους ποῦ διατρέχει ὁ ἀσθενὴς εἰς τὰς χεῖρας μιᾶς ἀμαθοῦς, καθὼς καὶ τὸν καιρὸν ποῦ χάνει καταπίνων φάρμακα ἀνωφελῆ ἢ ἐπιβλαβῆ.

Ἓν ἄλλο θεραπευτικὸν μέσον, τὸ ὁποῖον ἀπό τινων ἐτῶν ἔγινε τοῦ συρμοῦ, εἶναι καὶ ἡ ἠλεκτροθεραπεία. Ἐκτιμῶ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον τὰς ὑπηρεσίας ποῦ παρέσχεν ὁ ἠλεκτρισμὸς ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ του ἐφαρμογῇ ὑπὸ ἰατρῶν γνωριζόντων νὰ διακρίνουν τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι ἢ δὲν εἶναι ὠφέλιμον τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα. Πρέπει ὅμως νὰ προσέχωμεν πολὺ ἀπὸ τοὺς μεταχειριζομένους τὸν ἠλεκτρισμὸν εἰς κάθε περίπτωσιν, ὅπως τὴν σάλτσα εἰς κάθε φαγητόν. Δυστυχῶς μεταξὺ τῶν καταχρωμένων τὸν ἠλεκτρισμὸν ὑπάρχουν καὶ ἰατροὶ διπλωματοῦχοι καθ' ὅλους τοὺς τύπους. Γνωρίζω δύο εἰς τὸ Παρίσι, οἱ ὁποῖοι ἐφήρμοσαν τὴν ἠλεκτροθεραπείαν ἐπὶ πασχόντων ἐξ ἰλαρᾶς ἢ στηθοκηπάρρου πρὸς θεραπείαν

τῶν ὁποίων δὲν συντρέχει ὁ ἠλεκτρισμὸς, ὅπως θὰ συνέτρεχε εἰς τὴν θεραπείαν ἢ τὴν βελτίωσιν παραλύσεων καὶ ἄλλων νευρασθενειῶν.

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τοὺς συγχρόνους μαγνητιστὰς, εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῶν ὁποίων εὑρίσκονται οἱ ***βάσκανοι*** καὶ οἱ ***κακόμματοι*** (jettatores). Πρὶν νὰ ἀναδημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ἐκ μιᾶς ἐπιθεωρήσεως ἐπὶ τῶν λαϊκῶν παραδόσεων, εἰδικὴν περὶ ***βασκάνων*** καὶ ***κακομμάτων*** μελέτην, ἡ ὁποία μᾶς παρέχει ἐνδιαφερούσας πληροφορίας, ἂς ἴδωμεν τί γράφει περὶ αὐτῶν συγγραφεὺς τοῦ 15ου αἰῶνος.

Μὲ τὴν ἰδιάζουσαν γλωσσικὴν μορφὴν τῆς Γαλλικῆς, κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, γράφει: «Σᾶς εἰδοποιοῦμεν νὰ προσέχετε πολὺ ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ ἔχουν ἐλαττώματα σωματικὰ, εἰς τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας ἢ ἄλλο μέλος· ἰδιαιτέρως νὰ προσέχετε τοὺς σπανοὺς, διότι οἱ τοιοῦτοι ὡς ἐπιρρεπεῖς εἰς τὰς κακίας, εἶναι θανάσιμοι ἐχθροί σας.

Οἱ καμπούρηδες ἐκ γενετῆς, ὄχι βέβαια ἐκεῖνοι ποῦ ἐκαμπούριασαν τυχαίως ἐκ δυστυχήματος, εἶναι κακοὶ καὶ μοχθηροὶ, διότι ἡ καρδία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, εἶναι ἐπίσης προσβεβλημένη ἀπὸ τὸν ἐκφυλισμὸν τοῦ σώματος. Τοὺς τοιούτους ὁμοιάζουν, οἱ ἀλλοίθωροι, οἱ κουλοὶ, οἱ ἔχοντες τὴν ὅρασιν ἀσθενῆ, ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων παίζουν συχνὰ τὰ μάτια. Τὰ ἐξωτερικὰ ἐλαττώματα μεταβάλλουν καὶ ἐξερεθίζουν καὶ τὰς ἐσωτερικὰς δυνάμεις. Δι' αὐτὸ καὶ ὑπάρχει ἡ παροιμία: Πρόσεχε ἀπὸ τοὺς σημαδεμένους ἀνθρώπους.

Βασκαίνουν εὐκολώτερον: οἱ ἰσχνοὶ καὶ μελαγχολικοὶ, οἱ ἔχοντες δύο κόρας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς (δίκοροι) ἢ οἱ ἔχοντες εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τὸ ὁμοίωμα ἵππου, ὅσοι ἔχουν μάτια χωσμένα, κόγχας βαθείας, ὅσοι ἔχουν τὸ δέρμα τοῦ προσώπου σκεπασμένον μὲ λίπος καὶ κηλῖδας, οἱ μύωπες, οἱ μονόφθαλμοι, οἱ ἔχοντες μάτια πράσινα, οὐρανιά, κυανᾶ, βασκαίνουν κάθε τι ποῦ βλέπουν μὲ προσηλωμένο καὶ ὠργισμένο βλέμμα».

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, οἱ Ἰταλοί, πρὸ πάντων οἱ Νότιοι, πιστεύουν ἀκόμη εἰς τὸ βάσκανον μάτι· οἱ βάσκανοι, κατ' αὐτοὺς, εἶναι ἰσχνοί, ὠχροί, μὲ μάτια ἐξογκωμένα ὅπως τὰ τοῦ βατράχου, συνήθως δὲ διοπτροφόρα. (Εἰς τὴν Νεάπολιν, κυρίως, τὰ πράσινα ματογυάλια θεωροῦνται ἐπικίνδυνα)· ἔχουν μύτην χονδρὴν καὶ βλέμμα διαπεραστικόν.

Εἰς τὸ Berry, τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα εἶναι προικισμένα μὲ τὴν ὁλεθρίαν αὐτὴν δύναμιν, διακρίνονται ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀλλόκοτα ἤθη των. Οἱ βάσκανοι, κατ' αὐτούς, ἐπιζητοῦν τὴν μοναξιὰν· ὅταν εἶναι μόνοι, μονολογοῦν καὶ χειρονομοῦν· εἰς τὰς συναναστροφὰς τοὐναντίον, εἶναι φιλήσυχοι καὶ σιωπηλοί· ἔχουν μάτι λεπτὸ καὶ διαπεραστικό· κατὰ τοὺς χωρικοὺς ὅμως τὸ βλέμμα των δὲν ρίπτεται ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων παρὰ ἐκ διαλειμμάτων, ὡς ***ἀστραπὴ,*** διότι συνήθως ***βλέπουν μέσα*** (ἐσωτερικὴ ὅρασις). Εἰς τὴν Σικελίαν οἱ βάσκανοι εἶναι μελαγχροινοὶ μὲ μικρὰ μάτια, μὲ μακρὰν καὶ ἀγκυλωτὴν μύτην καὶ μὲ λαιμὸν μακρόν.

Τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀλλοιθωρίζουν, τῶν ὁποίων τὰ φρύδια συμπλέκονται ὑπεράνω τῆς μύτης, τῶν ὁποίων ἡ κόμη καὶ ἡ γενειὰς εἶναι κόκκιναι, χαίρουν παντοῦ κακὴν φήμην. Ἐν συντομίᾳ, λέγει ὁ Tuchmann, ὁ συγγραφεὺς τῆς μελέτης αὐτῆς «μόνον οἱ ὁμοιάζοντες πρὸς ὅλον τὸν κόσμον καὶ οἱ μὴ ἔχοντες κανὲν εἰδικὸν χαρακτηριστικὸν σημεῖον τοῦ σώματος, δύνανται νὰ ἀποφύγουν τὸν χαρακτηρισμόν των ὡς βασκάνων».

Μετὰ τοὺς ἐκ φύσεως βασκάνους, τῶν ὁποίων τὸ βλέμμα ἐπιδρᾷ ὄχι ὅλεθρίως, ἀλλ' ἀσυνειδήτως, ἔρχονται οἱ ἐκ προθέσεως βάσκανοι, οἱ ἐνσυνείδητοι βάσκανοι. Ὁ Donato καὶ ὁ Hansen ἀποτελοῦν τελείους τύπους βασκάνων τοῦ εἴδους αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν ἐκ προμελέτης νὰ ὑποτάξουν τὸ ὑποκείμενον, διὰ τοῦ βλέμματος. Ἐν πρώτοις ἂς ἐξετάσωμεν τὰ πορίσματα τῶν πολυαρίθμων ἰατρικῶν μελετῶν, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ἕως τώρα.

Ὁ ἰατρὸς Brémaud ἐπεδόθη πρὸ παντὸς εἰς μελέτας ἐπὶ τῆς εἰδικῆς αὐτῆς καταστάσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς τετάρτην ὑπνωτικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ὁποίαν ὀνομάζει ***βασκανίαν,*** κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ εἶδος τῆς γοητείας, τὴν ὁποίαν ὁ ὄφις ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ πτηνοῦ. Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ ἐπεβεβαιώθησαν καὶ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν Bourneville, Régnard, Mesnet καὶ ἄλλων. Ἡ βασκανία δύναται νὰ διενεργηθῇ ἐπὶ ἀτόμων διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων καὶ ἐπὶ φυσικῶν ἰδιοσυγκρασιῶν παντὸς εἴδους· ἐπὶ φοιτητῶν, ναυτῶν, στρατιωτῶν κ.τ.λ. Ἡ νευρικὴ ἰδιοσυγκρασία δὲν φαίνεται νὰ προδιαθέτῃ τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὴν βασκανίαν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται κυρίως ἐπὶ ἀνδρῶν ἐχόντων ἡλικίαν ἀπὸ δεκαπέντε ἕως τριάντα ἐτῶν.

«Βλέπετε ζωηρῶς, ἀποτόμως καὶ ἀπὸ πολὺ πλησίον, ἕνα νέον καὶ τοῦ ἐπιβάλλετε νὰ σᾶς βλέπῃ μὲ ὅλην τὴν προσηλωτικὴν δύναμιν τῶν ὀφθαλμῶν του». Ἀμέσως, χωρὶς νὰ προφέρετε τὴν ἐλαχίστην λέξιν, τὸ βλέμμα του προσηλώνεται εἰς τὸ ἰδικόν σας καὶ δὲν ἀποσπᾶται πλέον: αὐτὸ ἀκριβῶς ὠνομάσθη ***ἀπόσπασις τοῦ βλέμματος*** (prise du regard). Τὸ ὑποκείμενον σᾶς πλησιάζει μύτη μὲ μύτη σχεδὸν, καὶ δὲν σᾶς ἀφήνει πλέον· ὑποχωρεῖτε, προχωρεῖ· προχωρεῖτε ὑποχωρεῖ· ἐν γένει σᾶς παρακολουθεῖ παντοῦ. Μιμεῖται ὅλας τὰς χειρονομίας καὶ τὰς κινήσεις· κύπτεις, κύπτει, ἀνεγείρεσαι ἀνεγείρεται. Ἠμπορεῖτε νὰ τῷ ὑποβάλλητε, ὡς ἐκ τούτου, ψευδαισθήσεις καὶ κινήσεις αὐτομάτους, διὰ χειρονομιῶν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν ὑπνωτικὴν καταληψίαν, δηλ. θὰ καταδιώξῃ φαντασιώδη πτηνὰ, θὰ ἀποφύγῃ ἕνα φαντασιώδη ὄφιν, ἐὰν τοῦ τὸ ὑποβάλλετε». «Ὁμίλησέ τον, δὲν ἀπαντᾷ· ὕβρισέ τον, δὲν ἐκδηλώνει εἰς τὸ πρόσωπον τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ὀργῆς· κτύπησέ τον δὲν θὰ αἰσθανθῇ πόνον. Εἶσθε ἀπόλυτος κύριός του. Ὁ ἰατρὸς Brémaud γράφει: «Παρακαλῶ τὸν Μ. Κ. νὰ σφίξῃ καλὰ τὸν γρόνθον του, νὰ τὸν φέρῃ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του καὶ κατόπιν νὰ τὸν καταφέρῃ ἐπὶ τῶν ὤμων μου· χωρὶς νὰ τὸν βλέπω, ἐκτελεῖ τὴν κίνησιν αὐτὴν, μὲ δύναμιν, ἡ ὁποία περιποιεῖ ὁμολογουμένως τιμὴν εἰς τὴν μυϊκήν του δύναμιν καὶ μαρτυρεῖ τὴν τελείαν ἀνεξαρτησίαν του καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματός του· τὴν στιγμὴν ὅμως καθ' ἣν, διὰ πρώτην φορὰν, ἡτοιμάζετο νὰ μὲ κτυπήσῃ, τὸν προσήλωσα ἀποτόμως... ὁ βραχίων ἔμεινε κρεμασμένος, ὁ γρόνθος κλειστὸς καὶ τὸ σῶμα ἔκαμνε κινήσεις σχεδὸν ὁμοίας μὲ τὰς τοῦ τετάνου: ἡ βασκανία εἶχεν ἐπέλθῃ, ἀπολιθώσασα τὸν Μ. Κ., καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἤθελε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐνεργητικήν του χειρονομίαν.

Παρακαλῶ τὸν Ζ . . . νὰ μετρήσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλοφώνως ἕν... δύο... τρία κτλ. Τὸν βλέπω κατόπιν ἀπὸ πολὺ κοντὰ, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως προσηλώσῃ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου. Πάραυτα ἡ φωνή του ἔγινε διστακτική· ἐξηκολούθει ὅμως νὰ μετρᾷ ἀσθενῶς: ὀκτώ... ἐννέα ἕως ὅτου ἐσίγησεν ἐντελῶς. Ἡ κατάστασις τῆς βασκανίας εἶχεν ἐπέλθῃ. Ὑποβάλλω τὸν Κ . . . εἰς κατάστασιν βασκανίας καὶ κατόπιν γελῶ· παρατηρῶ ὅτι ἐπαναλαμβάνει τὸ ἴδιον· πηδῶ, πηδᾷ· μορφάζω, μορφάζει. Ἐπαναλαμβάνει ἐπίσης τοὺς λόγους μου ἀκριβῶς, ὅπως καὶ φράσεις ἀπὸ ξένας γλώσσας μὲ τὴν προφοράν των, ἂς εἶναι καὶ Κινεζική. Ἐὰν φυσῶντες ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ βασκαιμμένου, τὸν ἀφυπνίσωμεν δὲν ἐνθυμεῖται τίποτε ἐξ ὅσων συνέβησαν· ἐὰν τὸν ἀποκοιμίσωμεν καὶ πάλιν τὰ ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην του. Ἐκτελεῖ ἐπίσης διαταγὰς μεταϋπνωτικὰς, εὐθὺς δ' ὡς παύσῃ ἡ κρίσις, ἐπανέρχεται εἰς τὰς συνηθείας του, χωρὶς νὰ ἐνθυμῆται τίποτε ἀπ' ὅτι ἔκαμεν εἰς βαθμὸν ὥστε, καλούμενος ὡς ἐγκληματίας ἐνώπιον τοῦ νόμου θὰ ἀρνηθῇ διαρρήδην τὸ ἔγκλημα.

Τοιαύτη εἶναι ἡ βασκανία, ἡ ὁποία καθὼς εἴδομεν, παρουσιάζει πολλὰς ἀναλογίας πρὸς τὰς ἄλλας ὑπνωτικὰς καταστάσεις, τῶν ὁποίων παριστάνει τὴν πλέον καταφανῆ καὶ τὴν πλέον σταθερὰν μορφήν. Ἰδοὺ διατὶ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος μαγνητισταὶ

καταφεύγουν συχνότερον εἰς τὴν βασκανίαν, μὲ μερικὰς προσθήκας πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς καὶ κατάπληξιν τοῦ δημοσίου.

Οὕτω ὁ Donato (Dhon, τὸ ἀληθὲς του ὄνομα, Βέλγος τὴν καταγωγήν), ὁ ὁποῖος πειραματίζεται κυρίως ἐπὶ νέων, παρακαλεῖ τὸ ὑποκείμενόν του νὰ θέσῃ τὰς χεῖράς του ἐπὶ τῶν ἰδικῶν του, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὁριζοντίως τεταμέναι καὶ νὰ τὰς πιέσῃ μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέραν δύναμιν· καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἐπισπάσῃ καὶ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν σκέψιν του ἐπὶ τῆς φυσικῆς αὐτῆς προσπαθείας. Ἐν τῷ μεταξὺ βλέπει ἀποτόμως καὶ ἀπὸ πολὺ κοντὰ τὸ ὑποκείμενον ἐπιβάλλων εἰς αὐτὸ νὰ προσηλώσῃ τὸ βλέμμα του ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ του. Ἡ βασκανία ἐπέρχεται μὲ ὅλα τὰ φαινόμενά της. Εἰς τὰς ἀκολούθους συνεδρίας ἡ προσήλωσις ἐπιτυγχάνεται καὶ ἄνευ ἀπασχολήσεως τῆς προσοχῆς καὶ τῆς σκέψεως, διὰ διαφόρων μέσων.

Ὁ Δανὸς Hansen ἐνεργεῖ ἀκόμη σφοδρότερον. Ὅπως καὶ ὁ Donato, καὶ αὐτὸς ἐκλέγει τὰ ὑποκείμενά του μεταξὺ νέων μελαχροινῶν καὶ ἀναιμικῶν. Τοὺς κάμνει νὰ περιστρέφωνται ταχέως καὶ κυκλικῶς κατ' ἀρχάς, ἕως ὅτου ἐξαντληθοῦν· κατόπιν σταματᾷ ἀποτόμως ἕνα ἐξ αὐτῶν, ὠθεῖ τὴν κεφαλήν του πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸν πλησιάζει πολὺ καὶ τὸν βλέπει προσηλωμένως. Ἀλλά, καθὼς λέγει καὶ ὁ ἰατρὸς Ladame, τὸ ***πείραμα αὐτὸ τοῦ Χάνσεν*** εἶναι ὀδυνηρόν, τοῦ ἐστοίχισε μάλιστα καὶ μίαν δίκην εἰς τὴν Βιέννην, διότι καθὰ φαίνεται ὁ Δανὸς μαγνητιστὴς, δὲν πειραματίζεται στὰ ἀστεῖα δὲν ὑποχωρεῖ δὲ οὔτε πρὸ τῆς βίας, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπὶ ἀνυποτάκτων ὑποκειμένων.

Καὶ ἡ κατάστασις τῆς βασκανίας δὲν προκύπτει ἀπὸ τὴν προσωπικὴν ἐπιρροὴν τοῦ διενεργοῦντος αὐτήν, ὅπως ἰσχυρίσθησαν ὁ Donato καὶ ὁ Hansen· ἀπόδειξις τοῦ ἐναντίου εἶναι ὅτι ὅλος ὁ κόσμος παράγει τὴν κατάστασιν αὐτήν· ἐκτὸς δὲ τούτου δύναταί τις μετὰ τὴν ὑπνώτισιν νὰ κλείσῃ τὰ μάτια

τοῦ ὑποκειμένου μὲ τὸ χέρι, ἐν ἀγνοίᾳ του δὲ νὰ καλέσῃ, πρὸς ἀντικατάστασιν ἑαυτοῦ ἄλλον, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὁποίου θὰ προσηλωθῇ τὸ βλέμμα τοῦ ὑπνωτισμένου, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου.

Καὶ ἐν τῇ βασκανίᾳ τὸ αἴτιον πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὴν διὰ τῶν διαφόρων μεθόδων διατάραξιν τοῦ ἐγκεφάλου· καὶ κατ' αὐτήν, ἐὰν τὸ ὑποκείμενον εἶναι εὐαίσθητον, ὑποκύπτει εὐκόλως, ἐὰν εἶναι ἀνυπότακτον, ἀνθίσταται ἐναντίον ὅλων τῶν ἀποπειρῶν. Ὁ Hansen ἔχει δύο φορὰς ἄδικον· πρῶτον διότι μεταχειρίζεται μέσα βίαια, δεύτερον, διότι ἀποδίδει εἰς τὸν ἑαυτόν του δύναμιν ἐξαιρετικὴν, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει. Ὁ Donato εἶναι ἠρεμώτερος καὶ ἐπιφυλακτικώτερος· φρονεῖ μὲν ὅτι εἰς τὴν ὑποβολὴν ὑπάρχει καὶ προσωπικὴ ἐπιρροὴ, τὴν ὁποίαν ὅμως ἀποδίδει εἰς τὴν δεξιότητα ἢ τὴν συνήθειαν τοῦ μαγνητιστοῦ, πιστεύει εἰς τὴν θεραπευτικὴν ὠφελιμότητα τοῦ μαγνητισμοῦ, περιορίζεται ὅμως εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν ὅτι εἶναι θεραπευτής. Αὐτὰ τοὐλάχιστον συμπεραίνει τις ἐκ τῶν διαλέξεων, τὰς ὁποίας ἔκαμε τῷ 1887 εἰς τὴν λεωφόρον τῶν Καπουκίνων καὶ καθ' ἃς ἠνάγκασε διὰ τῆς ***ἀποσπάσεως τοῦ βλέμματος*** τὸν Clovis Hugues νὰ γονατίσῃ, ἐμποδίζων αὐτὸν νὰ ξανασηκωθῇ κ.τ.λ. Πρέπει ἄρα γε νὰ ὀφείλωμεν εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος μαγνητιστὰς, ἐπειδὴ τάχα ἐχρησίμευσαν ὡς πρόδρομοι τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἀναγκάσαντες τοὺς σοφοὺς νὰ τὸν ἐξετάσουν σοβαρῶς; Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ τοὺς εὐγνωμονῶμεν δι' αὐτὸ, διότι τὸ μὲν ζήτημα τοῦ ὑπνωτισμοῦ τὸ ἐπελήφθησαν πολλάκις αἱ Ἀκαδημίαι, ἀνεξαρτήτως τῶν μαγνητιστικῶν παραστάσεων, ἐνῷ οἱ ἐκ τῶν δημοσίων συνεδριῶν τῶν μαγνητιστῶν κίνδυνοι εἶναι σπουδαῖοι.

Ἐξακολουθοῦντες τὴν ἐξέτασιν τῶν δῆθεν ὑπερφυσικῶν πειραμάτων τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος μαγνητιστῶν, φθάνομεν εἰς τὴν ***νοομαντείαν***, διὰ τῆς ὁποίας ἰσχυρίζονται μερικοὶ ἐξ αὐτῶν

ὅτι εἶναι προικισμένοι. Πρό τινων ἐτῶν, ἕνας Ἀμερικανός, ὁ Στουὰρ Κιούμπερλαν, κατέπληξε τοὺς Παρισινοὺς μὲ τὸ ἑξῆς ἐκθαμβωτικὸν φαινόμενον: Κρατῶν τὴν χεῖρα προσώπου τινος, ἐμάντευε ποῖον ἐκ τῶν παρισταμένων ἢ ποῖον ἀντικείμενον ἐκ τῶν τῆς αἰθούσης ἐσκέπτετο, ἂς ἦτο καὶ καρφίτσα. Ὁ Charles Garnier, ὁ ὁποῖος κατ' ἀρχὰς ἐχρησίμευσεν ὡς ***σκεπτόμενον*** ὑποκείμενον, ἔπαιξε κατόπιν ρόλον μάντεως. «Τρεῖς φοράς, λέγει, ἐπειραματίσθην, καὶ τὰς τρεῖς φορὰς ἐμάντευσα, ἐντὸς λεπτῶν τινων, τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἐξέλεξαν νοερῶς τὰ ὑποκείμενά μου».

Νὰ ἀποδώσωμεν ὅλα αὐτὰ εἰς τὸ θαῦμα ἢ εἰς ὑπερφυσικήν τινα δύναμιν, ἐνυπάρχουσαν εἰς ἐξαιρετικῶς προικισμένα πρόσωπα; Ὄχι, διόλου. Πρόκειται περὶ ἁπλουστάτου φυσιολογικοῦ γεγονότος, φυσικοῦ, τοῦ ὁποίου μᾶς παρέσχε πρὸ 60 ἐτῶν τὴν ἐξήγησιν... μαντεύετε ποῖος; Ὁ Chevreuil. Μάλιστα, τῷ 1883, ὁ μέγας χημικός, ὁ ἔνδοξος ἑκατοντούτης, ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν Revue de Deux Mondes ἀφήγησιν τῶν πειραμάτων του, τὰ ὁποῖα σχετίζονται μὲ τὸ θέμα αὐτό, καὶ τὰ ὁποῖα ἀνεδημοσιεύθησαν ἐπηυξημένα εἰς ἕνα βιβλίον, δημοσιευθὲν τῷ 1884, ὑπὸ τὸν τίτλον: «***Περὶ τῆς μαντικῆς ῥάβδου, τοῦ λεγομένου ἐρευνητικοῦ ἐκκρεμοῦς, τῶν ὀρχουμένων τραπεζῶν, ἀπὸ ἀπόψεως ἱστορικῆς, κριτικῆς καὶ πειραματικῆς μεθόδου***».

Πολλαὶ μυϊκαὶ κινήσεις, λέγει ὁ Chevreuil, οὔτε γνωσταὶ εἶναι, οὔτε γίνονται κατὰ βούλησιν τοῦ ὑποκειμένου, τὸ ὁποῖον τὰς ἐκτελεῖ. Ὅταν παρουσιάζεται εἰς τὸ πνεῦμα εἰκών τις, ὄχι μόνον τροποποιοῦνται, ἡ πίεσις τοῦ αἵματος, ὁ ρυθμὸς τῆς καρδίας καὶ τῶν πνευμόνων κ.τ.λ., ἀλλ' ἐπέρχεται μεταβολὴ καὶ εἰς τὴν ἔντασιν τῶν μυώνων. Μ' ἄλλας λέξεις, μία οἱαδήποτε σκέψις συνοδεύεται καὶ ἀπὸ μίαν ἀντίστοιχον κίνησιν· ἐνίοτε ὅμως, ἡ κίνησις αὐτή, ἡ ὁποία συχνότερον εἶναι ἀσυνείδητος, ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τόσον ἐλαφρὰ ὥστε νὰ διαφεύγῃ τὴν ἔρευναν

μας. Τοὐναντίον, καθίσταται καταφανής, ἐὰν τὴν αὐξήσωμεν μὲ συσκευήν τινα, καθὼς ***τὸ ἐξερευνητικὸν ἐκκρεμές***, ἀποτελούμενον ἀπὸ σιδηροῦν δακτύλιον, κρεμάμενον ἀπὸ νήματος καννάβεως. Ἐὰν πρόσωπόν τι, κρατοῦν τὸ νῆμα τοῦτο, συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς κινήσεως, θὰ ἐκτελέσῃ ἀκούσιον καὶ ἀνεπαίσθητον κίνησιν τῆς χειρός, ἡ ὁποία θὰ ἐκδηλωθῇ διὰ μεγάλης κινήσεως τοῦ ἐκκρεμοῦς. Τὸ ἐν λόγῳ πρόσωπον, μὴ ἔχον συνείδησιν τῆς κινήσεως, τὴν ὁποίαν ἐξετέλεσε, καὶ ἡ ὁποία μετεβιβάσθη εἰς τὸ ἐκκρεμές, ἀποδίδει τὰς κυμάνσεις τοῦ ἐκκρεμοῦς εἰς μυστηριώδη ξένην δύναμιν καὶ ὄχι εἰς τὸν ἑαυτόν του.

Τὰ πειράματα λοιπὸν τοῦ Κιούμπερλαν δὲν ἐνέχουν τίποτε τὸ μυστηριῶδες. Ἀποτυγχάνουν δὲ ἐπὶ προσώπων ἡλικιωμένων, μὲ ψυχρὰν ἰδιοσυγκρασίαν, τῶν ὁποίων αἱ κινήσεις εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντοι. Ἐπιτυγχάνουν ἐπὶ προσώπων, ἐπὶ παιδίων, γυναικῶν, ἀτόμων νευρικῶν (ὁ Ch. Garnier ἀνήκει εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν κατηγορίαν). Τὰ τοιοῦτου εἴδους ἄτομα, ὅταν σκέπτωνται, διαρκῶς καὶ προσεκτικῶς, ἀντικείμενόν τι, εὐθὺς ὡς τὸ προσεγγίσουν, ἐκτελοῦν ἀσυνειδήτως μικρὰς κινήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποκαλύπτουν εἰς τὸν πειραματιστήν, ὅταν μάλιστα οὗτος εἶναι φύσει προικισμένος, ὅπως ὁ Κιουμπερλάν, μὲ δύναμιν παρατηρητικότητος ἐξαιρετικήν, ἡ ὁποία τῷ ἐπιτρέπει νὰ ἀντιληφθῇ τὰς ἐλαφρὰς αὐτὰς μυϊκὰς συστολάς, καθὼς καὶ τὴν ἰδέαν ἡ ὁποία τὰς ἐγέννησε.

Εἰς τὰ πειράματα αὐτὰ καὶ τὴν θεωρίαν αὐτὴν τοῦ Chevreuil, τὰς ὁποίας ἔφερεν εἰς φῶς καὶ συνεπλήρωσεν ὁ Richet, εὑρίσκομεν τὴν ὀρθολογιστικὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τοῦ ***πνευματισμοῦ*** καὶ τῶν ***στρεφομένην τραπεζίων*** Εἶναι γνωστὸς ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν πνευματιστῶν ὅτι ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῶν ***πνευμάτων,*** δηλ. τῶν ψυχῶν τῶν πεθαμένων, τῇ μεσολαβήσει ἀτόμων τινων, τὰ ὁποῖα ὠνομάσθησαν ***μεσάζοντα,*** (médium, «προικισμένα», λέγει ὁ P Gibrèr, μὲ μίαν, ἀκαθόριστον ἀκόμη, εἰδικὴν δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας δύνανται τὰ

πνεύματα νὰ ἐπιδράσουν ἐπὶ τῆς ὕλης, ἡ ὁποία ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις μας. Ὅλοι εἴμεθα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ***μεσάζοντα***· ὀλίγα ὅμως εἶναι τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα κέκτηνται τὴν ***μεσάζουσαν δύναμιν*** (Pouvoir mediumnitique) εἰς βαθμὸν ἐπαρκῆ νὰ παραγάγῃ καταφανῆ φαινόμενα». Τὸ γνωστότερον ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν φαινομένων, ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποίου ἀποκαθίστανται εὐκολώτερον αἱ σχέσεις καὶ ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ ζώντων καὶ πεθαμένων, εἶναι αἱ στρεφόμεναι τράπεζαι, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν χειρῶν τοῦ μεσάζοντος ἐπ' αὐτῶν, ἐκτελοῦν κινήσεις, τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἑρμηνεύσωμεν τὴν ἔννοιαν, ἀρκεῖ μεταξὺ τῶν κινήσεων αὐτῶν καὶ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου ἢ ἄλλων σημείων ἐκφράσεως νὰ καθορίσωμεν ἕνα κατὰ συνθήκην σύνδεσμον.

Λοιπόν, ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Richet, εἰς τὰ φαινόμενα αὐτὰ τοῦ πνευματισμοῦ δὲν ὑπάρχει πάντοτε ὁ δόλος. Μερικὰ ἄτομα καλῆς πίστεως, ἐφαρμόζοντα τὰς χεῖράς των ἐπὶ ἑνὸς τραπεζίου, ἐπιτυγχάνουν κινήσεις καταληπτάς, δύνανται νὰ δώσουν ἀπαντήσεις, νὰ συνδιαλεχθοῦν. Διατί; Διότι αἱ κινήσεις αὐταὶ τοῦ τραπεζίου σχετίζονται μὲ ἐκείνας ποῦ ἐκτελοῦν οἱ ἴδιοι, χωρὶς οὔτε νὰ τὸ θέλουν οὔτε νὰ τὸ ξεύρουν. Εἰς τὰ μεσάζοντα πρόσωπα, παρατηροῦνται εἰς μέγαν βαθμὸν αἱ ἀσυνείδητοι αὐταὶ κινήσεις· μερικοὶ δὲ νομίζουν ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν πνευμάτων ἢ τοῦ διαβόλου, ἐνῷ δὲν εἶναι παρὰ μία ἁπλουστάτη μυϊκὴ ἐνέργεια νευρικοῦ τινος ἀτόμου. Ἐπὶ πλέον, ὁ πνευματιστὴς ἀκολουθεῖ, ἀσυνειδήτως πάντοτε, ὡρισμένην τινα ἰδέαν, τῆς ὁποίας καὶ αὐτὸ τὸ μεσάζον δὲν ἔχει γνῶσιν, ἡ ὁποία ὅμως ἀποκαλύπτεται εἰς αὐτὸ διὰ τῆς λογικῆς σειρᾶς τῶν κινήσεων τοῦ τραπεζίου, αἱ ὁποῖαι πηγάζουσαι ἐκ τῆς μυϊκῆς ἐνεργείας τῶν χειρῶν τοῦ πνευματιστοῦ, μεταδίδονται διὰ τῆς μυϊκῆς καὶ νευρικῆς ὁδοῦ εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ μεσάζοντος: ἐκ τούτου προέρχονται καὶ αἱ πρὸς τὰς προβαλλομένας ἐρωτήσεις, ἀπαντήσεις ἢ αἱ σκέψεις,

αἱ ὁποῖαι φαίνονται μὲν ὅτι πηγάζουν ἀπὸ τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἀτόμου, πράγματι ὅμως προέρχονται ἀπὸ τὸ ὑποσυνείδητον μέρος τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ μεσάζοντος.

Ἐκ τοῦ πνευματισμοῦ προέρχεται ὁ ***θεοσοφισμὸς*** ἢ ***ἀπορρητισμὸς*** (occultisme), τῶν ὁποίων οἱ ὀπαδοί, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς λοιποὺς θνητούς, δύνανται κατὰ βούλησιν νὰ ἐνεργήσουν τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, τῆς ὑλικῆς φυλακῆς: οὕτω δύνανται, ἐνῷ εἶναι εἰς τὴν Ἀμερικήν, νὰ ἴδουν τί συμβαίνει εἰς ἕνα σαλόνι τοῦ Λονδίνου ἢ νὰ ἀναγνώσουν σφραγισμένην ἐπιστολὴν εὑρισκομένην μεταξὺ τῶν χειρῶν ἑνὸς Παρισινοῦ διανομέως. Ἐπὶ πλέον, οἱ θεόσοφοι κέκτηνται γνώσεις τόσον ποικίλας καὶ τόσον ἀσυνήθεις, ὥστε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν ἐπιστήμην εἶναι ἀπέναντι τοῦ θεοσοφισμοῦ, ὅ,τι εἶναι ἕνα γκαρσόνι χημικοῦ ἐργαστηρίου ἀπέναντι τοῦ Cl. Bernard. Αἱ θαυμάσιαι αὐταὶ ἰδιότητες εἶναι ἴδιον μόνον τῶν ὀπαδῶν τῆς νέας θρησκείας, διότι οὗτοι κέκτηνται τὸ akas, παράγοντα ἀραιότερον καὶ τοῦ αἰθέρος, ἰσχυρότερον τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἀποτελοῦντα δὲ μορφὴν τῆς φύσεως ἄγνωστον μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῆς νέας αὐτῆς θρησκείας. Διὰ νὰ ἀποκτήσῃ κανεὶς τὴν καταπληκτικὴν αὐτὴν ὑπεροχήν, πρέπει νὰ διέλθῃ τοὐλάχιστον ἑπτὰ ἔτη μαθητείας, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων ἐπιβάλλονται ἡ ἐγκράτεια, ἡ λιτότης καὶ ἄλλαι θεολογικαὶ διατάξεις. Αὐτὸ ἔκαμε καὶ ἡ κυρία Blavatsky, ἡ ὁποία διῆλθε τὸ ἑπταετὲς αὐτὸ διάστημα εἰς τὰ Ἰμαλάϊα. Οἱ μόχθοι της ἀντημείφθησαν δι' εὐρυμαθείας, ἣν ἀπέκτησε, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ A. P. Sinnett, πρόεδρος τῆς θεοσοφικῆς ἐκλεκτικῆς Ἑταιρίας τῆς Σίμλας, εἰς ἕνα σύγγραμμα τιτλοφορούμενον: ***Ὁ ἀπόρρητος Κόσμος***. Ἡ κυρία Blavatsky, ἡ ἱέρεια τῆς νέας θρησκείας, συγκατατίθεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ρίπτῃ μερικὰς φωτεινὰς ἀκτῖνας τοῦ θεοσοφισμοῦ, εἰς ἕνα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ἐκ διαλειμμάτων ἐν Παρισίοις, ὑπὸ τὸν τίτλον Le Lotus. Δια-

βάσατέ το, διέλθετε μερικὰς ἡμέρας εἰς τὰ Ἰμαλάϊα· κατόπιν τῶν δοκιμασιῶν αὐτῶν, θὰ περιφρονήσητε μὲν τὴν ἀμάθειαν τῆς ὑπηρετρίας σας, ἀλλ' ὑπάρχει φόβος μήπως σᾶς κλείσουν εἰς τὸ φρενοκομεῖον.

Ὁ μυστικισμός, καθώς βλέπετε, ζῇ ἀκόμη: Οἱ σοφοὶ παρέρχονται ὅπως τὰ μεγάλα Κράτη, μόνον αὐτὸς παραμένει ὀρθός, διατηρούμενος κἄποτε μὲ τὴν ἔμφυτον ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ θαυμάσιον καὶ κἄποτε μὲ τὸν θρησκευτικὸν φανατισμόν, ὁ ὁποῖος δὲν ἐξέλιπεν εἰσέτι. Ἓν ἐκ τῶν παραδοξοτέρων παραδειγμάτων τοῦ φανατισμοῦ αὐτοῦ εἶναι ὁ τῶν Aïssaouas, Μαροκηνοῦ Ἀδελφάτου, τὸ ὁποῖον εἶχε στείλῃ ἀντιπροσώπους καὶ εἰς τὸ Παρίσι καὶ περὶ τῆς γενέσεως, τοῦ ὁποίου ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀραβικῆς Delphin μᾶς παρέχει πληροφορίας.

ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΟΥ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΥ

Μία ἐπιστολὴ τοῦ καθηγητοῦ Charcot. — Ὑπνωτιστικαὶ ἐπιδημίαι. — Ἡ μαγνητισμένη τοῦ Ὠμπερβιλλιέ. — Ὁ γάμος ἑνὸς μαγνητιστοῦ διὰ τῆς βίας. — Ἀνάγκη ἀπαγορεύσεως τῶν δημοσίων ὑπνωτικῶν παραστάσεων. — Κίνδυνοι ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν συνεδριῶν. — Μέσα προλήψεως τῶν δυστυχημάτων.

«Ἡ ὑπνώτισις δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀβλαβὴς ὅπως ἰσχυρίσθησαν τινες· ἡ ὑπνωτικὴ κατάστασις ἔχει τόσην συγγένειαν μὲ τὴν ὑστερικὴν νεύρωσιν, ὥστε εἷς τινας περιστάσεις, δυνατὸν νὰ καταστῇ κολλητική, ὅπως ἡ τελευταία αὐτή. Ἐὰν ἡ ἰατρική, ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, κατέκτησε τὸν ὑπνωτισμόν, ὀφείλει νὰ τὸν διατηρῇ ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων τῆς κυριότητός της, νὰ τὸν χρησιμοποιῇ ὡς ἰσχυρὸν θεραπευτικὸν παράγοντα, νὰ μὴ τὸν παραδίδῃ δὲ εἰς χεῖρας ξένας, ἱκανὰς νὰ τὸν καταχρασθοῦν πρὸς ζημίαν τῆς γενικῆς ὑγείας». Ἰδοὺ τὰ συμπεράσματα ἐπιστολῆς τινος, τὴν ὁποίαν ὁ καθηγητὴς Charcot ἔγραψεν εἰς τὸν Ἰταλὸν ἰατρὸν Μελόττη.

Ὁ ὑπνωτισμὸς λοιπὸν εἶναι ἐνίοτε ἐπικίνδυνος, οἱ δὲ κίνδυνοι, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει, δὲν εἶναι μόνον ἰατροδικαστικῆς φύσεως· δυνατὸν νὰ παρουσιασθοῦν καὶ ὅταν ἀκόμη ἀσκεῖται ὑπὸ ἐντίμων ἀνθρώπων, ἐξ ἁπλῆς περιεργείας. Οἱ κίνδυνοι λοιπὸν αὐτοὶ ἐνδιαφέρουν τὴν ἠθικὴν καί τὴν ὑγείαν, τόσον κατὰ τὰς ἰδιωτικὰς, ὅσον καὶ κατὰ τὰς δημοσίας παραστάσεις.

Ἂς ὁμιλήσωμεν πρῶτον περὶ τῶν δημοσίων παραστάσεων, ὁ ἐκ τῶν ὁποίων κίνδυνος εἶναι διπλοῦς. Ἐὰν ὁ μαγνητιστὴς ἐκλέξῃ τὸ ὑποκείμενον τῶν πειραμάτων του μεταξὺ τῶν παρι-

σταμένων, θὰ προτιμήσῃ κανένα ὠχρὸν, ἀναιμικὸν, νευρικὸν, εὐαίσθητον καὶ ἑπομένως προδιατεθειμένον νὰ παρουσιάσῃ σπασμοὺς, τοὺς ὁποίους εἶναι ἀνίκανος νὰ προΐδῃ καὶ νὰ κατευθύνῃ. Ἐὰν ὁ μαγνητιστὴς πειραματίζεται πάντοτε ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, θὰ εὑρεθοῦν καὶ πάλιν μεταξὺ τῶν παρισταμένων ἄτομα νευρικῆς φύσεως, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τοῦ ἐνστίκτου τῆς μιμήσεως παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, θὰ καταληφθοῦν ἀπὸ σπασμοὺς καὶ θὰ περιπέσουν εἰς κρίσιν ἢ ὑπνοβασίαν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν ὑποκειμένου.

Ἔχομεν πολλὰ παραδείγματα, μαρτυροῦντα ὅλα αὐτὰ τὰ ἐνδεχόμενα. Ὁ καθηγητὴς Charcot διεπίστωσε τὴν ἐμφάνισιν εἰς τὸ Chaumont-en-Bassigny (Champagne) εἶδος ὑπνωτικῆς ἐπιδημίας, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη εἰς τὴν πόλιν κατόπιν τῶν δημοσίων παραστάσεων ἑνὸς μαγνητιστοῦ, μεταδοθεῖσα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ Κολλέγιον· ἕνας μαθητὴς τὸν ὁποῖον οἱ συνταξιῶταί του διασκεδάζοντες ὑπνώτιζον, προσεβλήθη ὑπὸ σοβαρῶν νευρικῶν διαταράξεων, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων εἰσήχθη εἰς τὴν Σαλπετριέρην (κλινικὴν τοῦ Charcot ἐν Παρισίοις).

Καὶ ὁ Donato ἀφῆκεν ἴχνη διαβάσεως ἀξιοθρήνητα. Εἰς τὸ Βορδὼ, ὑποκείμενον τι ἐπὶ τοῦ ὁποίου συνήθως ἐπειραματίζετο ἐδέησε νὰ νοσηλευθῇ παρὰ τῷ ἰατρῷ Ηίτρ. Κατὰ τὴν διάρκειαν κρίσεως ὑπνωτικοῦ ὕπνου, ὁ νέος αὐτὸς ἀπεπειράθη νὰ αὐτοκτονήσῃ· ἔκτοτε ἔπιπτεν αὐτομάτως εἰς ὑπνωτικὰς κρίσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἐπεδίδετο εἰς πράξεις ἀσυνειδήτους, ἐπικινδύνους καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὸν· — Εἰς τὸ Μονπελλιέ, νέος μεγάλης οἰκογενείας ὑποβληθεὶς ὑπὸ τοῦ Donato εἰς συχνὰς ὑπνωτίσεις, ἐξεδήλωσε ψυχικὰς διαταράξεις καὶ ἄλλας νευρικὰς ἀνωμαλίας, τὰς ὁποίας διεπίστωσεν ὁ ἰατρὸς Γκρασὲ. Καὶ ἄλλος νέος ἐγένετο φρενοβλαβὴς μετὰ τὴν διάβασιν ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως τοῦ μαγνητιστοῦ Βερμπέκ. Εἰς τὸ Γκάν, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Hansen ἐξεδηλώθη ἀληθινὴ ἐπιδημία ὑπνωτικῆς φρενοβλαβείας.

Εἰς τὸ Διζὸν, εἷς μαγνητιστὴς εἶχεν ὑποβάλῃ εἰς φοιτητήν τινα τῆς Σχολῆς τῶν ἐπιστημῶν νὰ παραιτηθῇ τῶν σπουδῶν του καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Μὲ πολὺν κόπον ἐπείσθη ὁ νέος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν πατρικόν του οἶκον.

Ὁ ἰατρὸς Seglas ἀφηγήθη τὸ ἀκόλουθον γεγονὸς ἐνώπιον τῆς Ἰατροψυχολογικῆς Ἑταιρείας τῶν Παρισίων. Μία γυναῖκα 36 ἐτῶν εἰσέρχεται ἡμέραν τινα εἰς τὸ παράπηγμα ἑνὸς μαγνητιστοῦ, κατὰ τὴν πανήγυριν τοῦ Ὠμπερβιλλιὲ, καὶ παρίσταται εἰς τὰ ὑπνωτιστικὰ πειράματα. Τὴν ἐπαύριον ἐπανέρχεται καὶ θέλει νὰ ὑπνωτισθῇ καὶ αὐτή. Ὁ μαγνητιστὴς δοκιμάζει νὰ τὴν ἀποκοιμίσῃ διὰ τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος: δὲν ἀποκοιμᾶται, ἀλλὰ τὸ σῶμα της προσλαμβάνει ἀκαμψίαν, ἴδιον τῆς καταληψίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἓν φύσημα ἀρκεῖ νὰ τὴν ἐξεγείρῃ. Ἀλλὰ δὲν σταματᾷ ἕως ἐδῶ· ἐπανέρχεται πολλὰς φορὰς· ἔγινε κατηφὴς, ἐφαντάζετο ὅτι εὑρίσκετο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ μαγνητιστοῦ, δὲν εἶχε διὰ τίποτε ὄρεξιν δὲν ἔτρωγε τίποτε, περιέπιπτεν εἰς αὐτομάτους κρίσεις καὶ ἐπὶ τέλους μίαν ἡμέραν φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι της καὶ πηγαίνει εἰς συνάντησιν τοῦ μαγνητιστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε μεταβῇ εἰς Βενσὲν, ὅπου παρέμεινεν αὐτὴ δύο ἡμέρας. Ἡ δυστυχὴς αὐτὴ ὡδηγήθη ἐν τέλει εἰς τὴν Σαλπετριέρην, ὅπου ἐξεδηλοῦντο κρίσεις παρ' αὐτῇ, διὰ τῆς ἁπλῆς ἐπαφῆς, ἢ δι' ἁπλοῦ λόγου κτλ.

Ἀλλὰ τὸ φαιδρότερον ἀπὸ ὅλα εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἀναφέρει ἡ ***Ἰατρικὴ ἐφημερὶς τῆς Νέας Ὑόρκης.*** Κάποιος μαγνητιστὴς, διερχόμενος ἐκ τῆς πόλεως Saulx-Sainte-Marie, παρεκλήθη ὅπως δώσῃ, ἐν εἴδει ἑσπερίδος, μίαν ὑπνωτιστικὴν παράστασιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐξέλεξεν ὡς ὑποκείμενον νεαρὰν κόρην, ἡ ὁποία ὅμως γοητευθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀποκοιμιστοῦ της, τὸν ἠκολούθησε, παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας, αἱ ὁποῖαι κατεβλήθησαν πρὸς παρεμπόδισίν της· ἐν τέλει πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος, συνήφθη γάμος μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ μαγνητιστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη μετὰ προθυμίας.

Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἰατροὶ ἀναφέρουν πολλὰ δυστυχήματα, ὀφειλόμενα εἰς ἀποπείρας ὑπνωτίσεως ἐκ μέρους ἐμπειρικῶν, χάριν περιεργείας ἢ διασκεδάσεως. Παντοῦ διεπιστώθησαν περιπτώσεις φρενοβλαβείας, μανίας, σοβαρῶν ἀνωμαλιῶν, προερχομένων ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιδεκτικότητος τοῦ ὑποκειμένου ἢ τῆς νευρικῆς μεταδοτικότητος, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μορφὴν μιμήσεως. Κατόπιν τούτων, δὲν εἶναι ἄπορον πῶς ἡ ἀστυνομία τῆς Βιέννης, τῇ ὑποβείξει ἰατρικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπηγόρευσε τῷ 1880, τὰς ὑπνωτιστικὰς παραστάσεις, μετὰ τὴν περίφημον δίκην τοῦ Hansen· παρομοία ἀπαγόρευσις ἐγένετο καὶ εἰς τὸν Donato· ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μιλάνου καὶ τῆς Βολωνίας, αἱ ὁποῖαι ἀπηγόρευσαν εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας νὰ τῷ ἐνοικιάσουν τὰς αἰθούσας των· τὰ ἴδια τῷ ἔκαμαν καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς Ρώμης, αἱ ὁποῖαι συμβουλευθεῖσαι τὰς ἰατρικὰς κορυφάς, ἀπηγόρευσαν εἰς τὸν Donato τὰς ὑπνωτιστικὰς παραστάσεις, καθ' ὅλην τὴν Ἰταλίαν. Τὸ παράδειγμα τῆς Ἰταλίας ἠκολούθησαν καὶ ἡ Δανιμαρκία, ἡ Πρωσία καὶ πολλὰ καντόνια τῆς Ἑλβετίας. Καὶ ἡ Ἰατρικὴ Ἀκαδημία τοῦ Βελγίου λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἐκλαΐκευσις τῆς χρήσεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ συνεπάγεται συχνὰ σοβαρὰ δυστυχήματα τόσον εἰς τοὺς ὑπνωτισμένους ὅσον καὶ εἰς τοὺς παριστα μένους, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ δημόσιαι ὑπνωτιστικαὶ συνεδρίαι παρουσιάζουν κινδύνους διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν ὑγείαν, φρονεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἀπαγορεύωνται αὐταὶ ὑπὸ τοῦ νόμου.

Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ἐκπλήττει εἶναι ὅτι, ἐνῷ εἰς τὴν Γαλλίαν ἔγινεν ἡ μεγαλειτέρα κατάχρησις τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἡ οἰκεία κυβέρνησις ἀνέχεται τὰς δημοσίας ὑπνωτιστικὰς συνεδρίας. Ἐὰν οἱ μαγνητισταὶ μεταχειρίζονται τὸν ὑπνωτισμὸν ὡς μέσον διασκεδάσεως, πρέπει νὰ ἀπαγορευθῇ, ὅπως κάθε παιγνίδιον ἀνήθικον καὶ ἐπικίνδυνον. Ἐὰν τὸν μεταχειρίζωνται ὡς μέσον θεραπευτικόν, ἐπειδὴ ἡ ἰδιότης του αὐτὴ δὲν εἶναι εἰσέτι καθωρισμένη, πρέπει νὰ ἀπαγορευθῇ ὡς παράνομος ἐξάσκησις τῆς ἰατρικῆς. «Δὲν χρεωστοῦμεν εἰς αὐτοὺς λέγει ὁ σοφὸς ἀρχισυντάκτης τῆς ***Ἐπιθεωρήσεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ*** ἰατρὸς Berillon, ὅ,τι γνωρίζομεν ἐν τῷ ὑπνωτισμῷ Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν ἀγνοοῦν τελείως τὰ στοιχειωδέστερα φυσιολογικὰ γεγονότα, δὲν ἀποβλέπουν δὲ παρὰ εἰς τὴν παραγωγὴν θαυμασίων φαινομένων, ἀνηκούστου ἐνίοτε κτηνωδίας, προσπαθοῦντες νὰ καταστήσουν πιστευτὸν ὅτι κέκτηνται ἕνα εἰδικὸν καὶ μαγικὸν ρεῦμα, ἢ μίαν ὑπερφυσικὴν βάσκανον δύναμιν, τῆς ὁποίας στεροῦνται οἱ λοιποὶ θνητοί. Μακρὰν τοῦ νὰ ἐκλαϊκεύσουν ὠφελίμως τὴν ἐπιστήμην, τοὐναντίον ἐπεβράδυναν τὴν ἐπιστημονικὴν κίνησιν, δημιουργήσαντες εἰς τὸ πνεῦμα περισσότερον σκεπτικισμὸν παρὰ ἐμπιστοσύνην ἀπέναντι τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν· Ἐπιδοκιμάζω πληρέστατα τὰ συμπεράσματα αὐτά, φρονῶ δὲ ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη οἱ μαγνητισταὶ ἠνάγκασαν τοὺς ἐπιστήμονας νὰ στρέψουν τὴν προσοχήν των εἰς τὰ φαινόμενα τοῦ ὑπνωτισμοῦ, δὲν πρέπει καὶ πάλιν νὰ τοὺς ἀνεχώμεθα, ἕνεκα τῶν ἀγυρτικῶν καὶ χονδροειδῶν μεθόδων των.

Ἄλλως τε, καὶ εἰς τὸ συνέδριον τοῦ Γαλλικοῦ συνεταιρισμοῦ πρὸς προαγωγὴν τῶν ἐπιστημῶν, τὸ συνελθὸν ἐν Ὀρὰν, τῷ 1888, τὸ τμῆμα τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς καὶ ἰατρικῆς ἐξέφερεν ὁμοφώνως «τὴν εὐχὴν ὅπως αἱ δημόσιαι συνεδρίαι τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ ἀπαγορευθοῦν καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν, καὶ ὅπως αἱ ἐφαρμογαὶ τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὡς μέσου θεραπευτικοῦ ὑπαχθοῦν εἰς τοὺς νόμους, τοὺς διέποντας τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἰατρικοῦ ἐπαγγέλματος». Τὴν 16 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἡ Νομοϊατρικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων ἐξέφερε τὴν εὐχὴν «ὅπως αἱ δημόσιαι συνεδρίαι τοῦ ὑπνωτισμοῦ ἀπαγορευθοῦν, λόγῳ τῶν πολυαρίθμων δυστυχημάτων, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν».

Ἡ ἀπαγόρευσις αὐτὴ τῶν δημοσίων συνεδριῶν θὰ εἶχε τοῦτο τὸ πλεονέκτημα ὅτι, ἐπισύρουσα τὴν προσοχὴν τοῦ κοι-

νοῦ ἐπὶ τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους δυνατὸν νὰ παρουσιάζῃ ὁ ὑπνωτισμὸς, θὰ ἠλάττωνε ἀναμφιβόλως καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰδιωτικῶν συνεδριῶν, αἱ ὁποῖαι διαφεύγουν βεβαίως τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ νόμου καὶ αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν ἐπίσης πολλοὺς κινδύνους.

Οἱ κίνδυνοι αὐτοὶ συνίστανται εἰς τὰς διαταράξεις, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαράς, τὰς ὁποίας δυνατὸν νὰ ὑποστῇ τὸ ὑποκείμενον ὡς ἐκ τὰς ἀμεδοθίας τῆς ὑπνωτίσεως. Ὁ βαρῶνος Potet γράφει: «Τὰ φαινόμενα τᾶ παραγόμενα διὰ τοῦ μαγνητισμοῦ λαμβάνουν συχνὰ τρομακτικὰς διαστάσεις. Ὁ ὑπνωτισμένος εἰσέρχεται εἰς περίοδον σπασμῶν ἀσυνήθων, κυλίεται κατὰ γῆς, φωνάζει κτυπιέται, τὴν στιγμὴν δὲ αὐτὴν ὅσον τὸν ἐγγίζεις τόσον αὐξάνεται ἡ ἀγωνία του. Σπασμοὶ τοιούτου εἴδους διήρκεσαν πολλάκις 6 καὶ 8 ὥρας ἀδιαλείπτως, οἱ δὲ παθόντες ἔμειναν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀσθενεῖς, ἐν καταπτώσει συνοδευομένῃ ὑπὸ φρίκης βαθείας διὰ τὸν μαγνητισμὸν καὶ τοὺς μαγνητιστάς. Ὁ μαγνητισμὸς εἰς χεῖρας ἀδεξίους δύναται νὰ παραγάγῃ ἀνωμαλίας ἀνεπανορθώτους».

Ἰδοὺ ἓν σχετικὸν παράδειγμα ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Charpignon. «Μία ὑπηρέτρια εἶχε περιπέσῃ εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας διὰ τῆς μαγνητίσεως ἑνὸς μεγάλου ἐρασιτέχνου τοῦ μαγνητισμοῦ. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐγένοντο ἐπ' αὐτῆς πολλὰ πειράματα. Ἡ νεαρὰ αὐτὴ κόρη ἦτο πολὺ νευρικὴ, ὀλίγον ὑστερικὴ, ὑποφέρουσα συχνά. Εἶχε μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν μαγνητισμὸν καὶ ἐν τούτοις κατελήφθη μετὰ τὴν πρώτην ὑπνώτισίν της ἀπὸ ζωηρὰν ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς μαγνητιστάς. Μετά τινας μῆνας ἡ ὑπνοβασία ἐξεδηλώθη παρ' αὐτῇ αὐτομάτως· τὸ τοιοῦτον ἤρχισε νά ἐπαναλαμβάνεται συχνότερον, ἕως ὅτου ἡ κυρία της ἠναγκάσθη νὰ τὴν ἀπολύσῃ ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν της. Ἤλθε νὰ μὲ συμβουλευθῇ. Μᾶς ἔλεγε δὲ ὅτι ἡ ὑπνοβασία ὑφίστατο, διότι ὁ κύριος αὐτὸς τὴν ἐμαγνήτιζε μακρόθεν. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἦτο φαντασιώδης, διότι τίποτε δὲν

τὴν ἔπειθε ὅτι οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα· ὑπέθετεν ἁπλῶς ὅτι ἔτσι ἔπρεπε νὰ ἦτο. Πεπεισμένοι ὅτι ἡ ὑπνοβασία αὐτὴ ἦτο αὐτόματος καὶ ὅτι παρήγετο διὰ τῆς φαντασιοπληξίας τῆς κόρης αὐτῆς, τὴν ἐβεβαιώσαμεν ὅτι, ἐὰν πάρῃ τὸ ἰατρικὸν ποῦ τῇ ἐδώσαμεν, δὲν θὰ προσεβάλλετο πλέον ὑπὸ ὑπνοβασίας: τὸ ἰατρικὸν δὲν ἦτο ἄλλο παρὰ μία δόσις κοπανισμένης ζάχαρης. Διὰ τούτου ἠθελήσαμεν ἁπλῶς νὰ προσδώσωμεν εἰς τὴν φαντασίαν της ἀντίθετον διεύθυνσιν. Ἀλλ' ἡ κόρη κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον μᾶς ἐπίστευσεν· αἱ δὲ κρίσεις ἠλαττώθησαν καὶ αὐταὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐμπιστοσύνης της. Ἦγε τέλος πάντων εἰς τὸ χωρίον της ὅπου ἐπερνοῦσεν ὡς Πυθωνίς... Ἔλεγε συχνὰ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τὴν ἐθεράπευε καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἀπέθνησκεν. Τοῦ κάκου, τὸ πρῶτον ὑπνωτίσαν αὐτὴν πρόσωπον τὴν ἐπεσκέφθη πολλὰς φορὰς διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰς αὐτομάτους αὐτὰς κρίσεις· δὲν τὸ κατώρθωσε καὶ τὴν ἐγκατέλειψε. Ἡ κατάστασις αὐτὴ διήρκεσεν ἐπὶ ἑξάμηνον διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε καμμίαν ἐνασχόλησιν, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα προσεβάλλετο ὑπὸ ὑπνοβασίας. Ἡμέραν τινα, τὴν συνήντησαν χωρικοὶ καὶ τὴν ἠρώτησαν ποῦ πηγαίνει. Θὰ πάγω, ἀπήντησε, νὰ πνιγῶ. Οἱ χωρικοὶ ἐξέλαβον τὸ πρᾶγμα ὡς ἀστειότητα καὶ τὴν ἀφῆκαν. Μετά τινας ἡμέρας ὅμως ἀνεσύρετο τὸ πτῶμά της.

Καὶ μεταξὺ πεπειραμένων χειρῶν ἡ κατ' ἐπανάληψιν ὑπνώτισις ἐπιφέρει σοβαρὰς συνεπείας. Ὁ Ch. Richet γράφει: «Μία γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ὑπνώτιζα εἰς τὸ νοσοκομεῖον Beaujin, ἔγινε εἰς τὸ ἔπακρον ὑστερική. Ὅταν ἤρχισα τὰ πειράματα τὴν ἔβλεπα ἀδιάφορον εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ μαγνητισμοῦ, κατόπιν ὅμως κατέστη τόσον εὐαίσθητος ὥστε τὴν ὑπνώτισα καὶ χωρὶς **τὰς μαγνητιστικὰς χειρονομίας,** διὰ τῆς ἁπλῆς ψαύσεως τοῦ μετώπου ἢ τῶν χειρῶν της. Ὁ φίλος μου ἰατρὸς H... ἔκαμεν ἀνάλογον παρατήρησιν. Μία γυναῖκα, ἡ ὁποία δὲν ἦτο διόλου ὑστερική, κατήντησε δι' ἐπανειλημμένων ὑπνωτίσεων

νὰ παρουσιάσῃ καθαρὰ συμπτώματα ὑστερίας. Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα ἀποδεικνύουν ὁποία στενὴ σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ὑπνοβασίας καὶ τῆς ὑστερίας».

Εἰς ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ καρδία παρουσιάζει ἐνίοτε ρυθμὸν ἀκανόνιστον καὶ ἀνώμαλον, ὁ ὁποῖος δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς συγκοπὴν, ὅπως τὸ διεπίστωσε καὶ ὁ Liebeault δὶ ἐπανειλημμένων πειραμάτων ἀποτόμων ὑποβολῶν· ἡ ἐπιπλοκὴ αὐτὴ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μία πρόσκαιρος τῆς καρδίας παράλυσις, ἡ ὁποία, ἐὰν δὲν προληφθῇ ἐγκαίρως καὶ δραστηρίως, δυνατὸν νὰ καταστῇ χρονία. Ὑποκείμενά τινα, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου ἐξέγερσίν των, λέγουν ὅτι αἰσθάνονται καρηβαρίαν, γενικὴν κόπωσιν, μούδιασμα τῶν μελῶν, ἰλίγγους, ναυτιάσεις. Τὰ πρῶτα αὐτὰ συμπτώματα δυνατὸν νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς: ἐμφάνισις σπασμωδικῶν κρίσεων, φύσεως ὑστερικῆς, ἢ αὔξησις κρίσεων, αἱ ὁποῖαι προϋπῆρχον· ἐμμονὴ τοῦ ὕπνου, συχνὴ καὶ αὐτόματος ἐπάνοδος τῆς ὑπνοβασίας, ὁμοίας πρὸς τὴν προκληθεῖσαν· παραγωγὴ ἢ ἔντασις τῶν νευρικῶν διαταράξεων, σωματικῆς ἢ νοητικῆς φύσεως· πιθανότης συγκοπῆς.

Ἐὰν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προληφθοῦν οἱ κίνδυνοι αὐτοί, ὁ ὑπνωτισμὸς θὰ ἰσοδυναμοῦσε μὲ τὴν ἀνθρωποκτονίαν ἢ τοὺς ἑκουσίους τραυματισμούς. Πρῶτον, τὰ δυστυχήματα αὐτὰ δὲν ἐκδηλοῦνται παρὰ ἐπὶ ὑποκειμένων προδιατεθειμένων νὰ τὰ ὑποστοῦν· δὲν εἶναι δυνατὸν βεβαίως νὰ ἐκδηλωθοῦν ὑστερικαὶ κρίσεις ἐπὶ οἱωνδήποτε ἀτόμων, εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, τοὺς ὑγιεῖς καὶ ρωμαλέους, τοὺς μὴ νευροπαθεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐν τούτοις εἶναι, ὅπως εἴπομεν, ὑποκείμενοι εἰς τὴν ὑπνώτισιν, ὅπως καὶ οἱ ὑστερικοί. Καὶ ὁ Charcot ἄλλως τε, μετὰ τῶν ὀπαδῶν του, μ' ὅλον ὅτι παραδέχονται τὴν ὕπαρξιν στενῆς σχέσεως μεταξὺ τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τῆς ὑστερίας, ἀναγνωρίζουν ἐν τούτοις πρῶτοι αὐτοὶ ὅτι ἡ ὑστερία δὲν δημιουργεῖται, ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, μὲ τὴν πρώτην ὑπνωτιστικὴν ἀπόπειραν,

ἐπὶ προσώπων μὴ προδιατεθειμένων· τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὰς ψευδαισθήσεις, τὰς ἀλλοιώσεις τῆς διανοίας, τὰς ἐγκεφαλικὰς διαταράξεις· καὶ αὐταὶ προκαλοῦνται ἐπὶ προσώπων νευροπαθῶν μὲ τάσεις φρενοβλαβείας κληρονομικὰς ἢ προσωπικὰς, ἐπὶ προσώπων, ὅπως λέγουν, ὑποψηφίων διὰ τὴν τρέλλαν. Τὸ ἴδιον ἐπίσης συμβαίνει καὶ διὰ τὴν λειτουργίαν τῆς καρδίας: ἐὰν ὁ ὑπνωτισμένος παρουσιάζῃ ἀνωμαλίας, τοῦτο σημαίνει ὅτι εἶχε προηγουμένως προσβληθῇ ὑπὸ καρδιακοῦ νοσήματος.

Τὴν νοσηρὰν ὅμως αὐτὴν προδιάθεσιν τοῦ ὑποκειμένου δύναται νὰ διακρίνῃ μόνον ὁ ἰατρὸς, ὁ ὁποῖος καθημερινῶς παρακολουθῶν καὶ μελετῶν τὰς διαταράξεις αὐτὰς, καθίσταται εἰδήμων. Δὲν φθάνει δὲ, προκειμένου περὶ κρίσεων παραγομένων κατὰ τὸν ὑπνωτισμὸν, νὰ τὰς διακρίνωμεν μετὰ τὴν ἐκδήλωσίν των, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ τὰς προμαντεύωμεν, διὰ νὰ μὴ καταντήσουν ἀνίατοι. Πρέπει νὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν: Εἰς τὸ δεῖνα ὑποκείμενον θὰ συμβῇ τὸ δεῖνα ἄτοπον· ἄρα, δὲν πρέπει νὰ ὑπνωτισθῇ.

Πρέπει λοιπὸν, ὅταν ὁ ὑπνωτιστὴς δὲν εἶναι ἰατρὸς, νὰ μὴ ὑπνωτίσῃ ἄτομον, τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζει τὰ προηγούμενα, ἢ νὰ συμβουλευθῇ προηγουμένως ἄνθρωπον πεπειραμένον.

Κατὰ δεύτερον λόγον, οἱ ἐκ τῆς ὑπνωτίσεως κίνδυνοι δυνατὸν νὰ προκύψουν ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐξετελέσθη αὐτή. Ἡ διὰ τῆς πιέσεως τῶν ὑπνογόνων ζωνῶν, καὶ τῶν μαγνητιστικῶν χειρονομιῶν ὑπνώτισις δὲν εἶναι τοῦ καθενὸς, διότι αἱ μὲν ζῶναι δυσκόλως εὑρίσκονται, αἱ δὲ χειρονομίαι προαπαιτοῦν πεῖραν. Ὅσον διὰ τὴν ὑπνώτισιν μὲ μέσα ἀπότομα, καθὼς ὁ αἰφνίδιος θόρυβος ὀργάνων, ἡ προβολὴ ἰσχυροῦ φωτὸς, εἶναι φρόνιμον νὰ ἀπέχῃ κανεὶς ἀπὸ αὐτά· αἱ μέθοδοι αὐταὶ ἐπιτυγχάνουν ἐπὶ προσώπων ὑστερικῶν καὶ νευροπαθῶν, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ὑπνωτίζωνται μόνον ὑπὸ ἰατρῶν μὲ σκοπὸν θεραπευτικόν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὴν βασκανίαν, ἡ

ὁποία ἐνεργουμένη ἀποτόμως γεννᾷ παρὰ τῷ ὑποκειμένῳ τὴν χρονίαν καὶ αὐτόματον ὑπνοβασίαν.

Μένουν λοιπὸν αἱ μέθοδοι τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος καὶ ἡ ὑποβολή. Πρέπει μάλιστα νὰ προτιμήσωμεν τὴν μέθοδον τῆς προσηλώσεως τοῦ βλέμματος ἐπὶ ἑνὸς ἀντικειμένου, μᾶλλον θαμποῦ παρὰ στιλπνοῦ, ἢ ἐπὶ τοῦ δακτύλου, ἐὰν δὲ πρόκηται περὶ ἀτόμου ὑπνωτισθέντος ἤδη, ἡ διὰ τῆς ὑποβολῆς τοῦ ὕπνου ὑπνώτισίς του εἶναι ἐπαρκής· ἠμπορεῖ ἡ ἐπιτυχία νὰ εἶναι ἀβεβαία, ἀλλὰ τὰ ἄτοπα εἶναι ὀλιγώτερον σοβαρά.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἡ ὑποβολὴ δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε βιαία οὔτε ἀπότομος, καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις· πρέπει νὰ προβαίνωμεν μὲ πραότητα, ὑπομονήν, μὲ τὴν πειθὼ οὕτως εἰπεῖν, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ζωηρῶν ἐντυπώσεων. Καὶ ἡ ἀφύπνισις δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἀποτόμως ἐπειδὴ εἶναι ἐπιβλαβὴς ἡ βία· πρέπει νὰ ἀφυπνίζωμεν ἠρέμως τὸ ὑποκείμενον, φυσῶντες ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν του ἢ ὑποβάλλοντες αὐτῷ τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ ὕπνος του ἐτελείωσε· ἂν ὄχι, δυνατὸν νὰ προκαλέσωμεν σοβαρὰ δυστυχήματα, σπασμοὺς κτλ.

Ἐν συντομίᾳ, πρὶν νὰ ὑπνωτίσωμεν ὑποκείμενόν τι, πρέπει νὰ εἴμεθα πληροφορημένοι, ἐὰν προηγουμένως δέν εἶχε προσβληθῇ ὑπὸ νευρικῶν ἢ καρδιακῶν διαταράξεων κτλ., ἐὰν ναί, τότε πρέπει νὰ ἀπόσχωμεν τῆς ὑπνωτίσεώς του, ἢ νὰ ἐνεργήσωμεν μέν, παρουσίᾳ ὅμως ἁρμοδίου προσώπου· πρέπει νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὸ ὑποκείμενον διὰ παντὸς τρόπου, νὰ προβαίνωμεν εἰς τὴν ὑποβολὴν μόνον μὲ τὴν ρητὴν συγκατάθεσίν του, νὰ ἀποφεύγωμεν τὰς ὀδυνηράς, τὰς δυσαρέστους καὶ τρομακτικὰς ὑποβολάς· ἰδοὺ οἱ κανόνες τοὺς ὁποίους ἐθέσπισεν ἡ Σχολὴ τῆς Nancy καὶ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ τηρῶμεν ἀπαρεγκλίτως.

Ἐὰν ἡ φρόνησις δύναται, κατὰ μέγα μέρος, νὰ προλάβῃ τοὺς κινδύνους τοῦ ὑπνωτισμοῦ ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου πάλιν δὲν

πρεπει νὰ εἴμεθα καὶ πολὺ ἐπιφυλακτικοί. Δὲν φρονῶ ὅτι ἡ ἰατρικὴ πρέπει νὰ τὸν περιορίσῃ εἰς τὰ στενὰ ὅρια τῆς κυριότητός της· δὲν φρονῶ ὅτι εἶναι κατακριτέος ὁ φιλόσοφος, ὁ ὁποῖος κάμνει χρῆσιν τοῦ ὑπνωτισμοῦ, μὲ σκοπὸν νὰ ἀναλύσῃ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας του, τὴν λειτουργίαν τῆς κρίσεως, οὔτε ὁ βιολόγος, ὁ ὁποῖος θέλει διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ νὰ ἀνακαλύψῃ μερικὰ φευγαλέα τῆς φύσεως μυστικά, οὔτε ὁ νομομαθής, ὁ ὁποῖος, θέλων νὰ καθορίσῃ τὰς εὐθύνας δι' ἓν ἔγκλημα, καταφεύγει εἰς τὴν ὑπνώτισιν. Δὲν φρονῶ ὅμως ὅτι τὰ πειράματα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθοῦν ἀπὸ τὸν πρῶτον τυχόντα, ἔστω καὶ εἰς αὐστηρῶς περιωρισμένον κύκλον. Ἐν γένει, κάθε σοβαρὸς ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ οὔτε νὰ παραδεχθῇ, οὔτε νὰ συμβουλεύσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ ὑπνωτισμοῦ, χάριν διασκεδάσεως καὶ χωρὶς σκοπὸν ἐπιστημονικόν.

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Ἡ ἐπιρροὴ τῆς φαντασίας ἐπὶ τῶν νευρασθενειῶν. Ὁ ὑπνωτισμὸς δὲν εἶναι παγκόσμιος πανάκεια—Χειρουργικαὶ ἐγχειρήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὑπνωτισμοῦ.—Αἱ ἰατρικαί του ἐφαρμογαὶ—Ἡ χρῆσις του ἐπὶ τῶν φρενοβλαβῶν καὶ τῶν μορφινομανῶν—Ἐνέργεια τῶν φαρμάκων ἐξ ἀποστάσεως.

Ὁ ὑπνωτισμὸς συνεπάγεται κινδύνους, ὡς εἴδομεν· Ἀλλὰ μήπως δὲν ἐνέχουν κινδύνους καὶ τὸ ὄπιον, τὸ ἀρσενικὸν κτλ. Ἐν τούτοις, εἷς ἰατρὸς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐδήλωνε ὅτι θὰ ἐπροτίμα νὰ παύσῃ ἐξασκῶν τὴν τέχνην του παρὰ νὰ παραιτηθῇ τῆς χρήσεως τοῦ ὀπίου· τὸ ἴδιον ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ ἄλλων τοξικῶν οὐσιῶν, αἱ ὁποῖαι φονεύουν διδόμεναι εἰς μεγάλας δόσεις, θεραπεύουν ὅμως παρεχόμεναι εἰς καταλλήλους δόσεις δι' ὡρισμένας περιπτώσεις. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὸν ὑπνωτισμόν, ὁ ὁποῖος εἷς τινας περιπτώσεις παρουσιάζει ἀναμφισβήτητα θεραπευτικὰ ἀποτελέσματα καὶ εἰς ἄλλας βλάπτει. Ὅπως δὲ τὰ δηλητήρια παρέχονται διὰ συνταγῶν, οὕτω καὶ ὁ ὑπνωτισμὸς πρέπει νὰ χρησιμοποιῆται, ὡς μέσον θεραπευτικόν, μόνον ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, τοῦ μόνου καταλλήλου νὰ κρίνῃ τὸ ἐπίκαιρον τῆς χρήσεώς του.

«Ὁ ἐπιστήμων ἰατρός, λέγει ὁ Preyer, δὲν μεταχειρίζεται τὸν ὑπνωτισμόν, διότι δὲν τὸν ἐδιδάχθη κατὰ τὰς Πανεπιστημιακὰς σπουδάς του, φοβεῖται δὲ μήπως χαρακτηρισθῇ ὡς ἀγύρτης, μετερχόμενος τὸν θαυματουργόν, ἐὰν τολμήσῃ νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτοῦ». «Ἐν τούτοις, δηλοῖ ὁ ἰατρὸς Voisin, μέθοδος παράγουσα, κατὰ βούλησιν τοῦ ἐνεργοῦντος, ἀναλγησίαν, ὑπεραισθησίαν, παραλύσεις, κινήσεις, ἀκινησίαν κτλ. ἀξίζει νὰ μελετηθῇ χωρὶς πάθος μὲ μόνον τὸν σκοπὸν τῆς γνώσεως τῆς ἀληθείας».

Οἱ σύγχρονοι ἰατροὶ δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀδιάφοροι, ὅπως θέλουν νὰ εἴπουν, πρὸς τὸν θεραπευτικὸν ὑπνωτισμόν· αἱ ἔρευναι τῆς Σχολῆς τοῦ Nancy καὶ τῆς Σαλπετριέρης τὸ μαρτυροῦν. Τὸ δημόσιον ὅμως δυσκολεύεται νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθῇ ἀσθενής τις μόνον μὲ τὰ καλὰ λόγια τοῦ γιατροῦ χωρὶς μακρὰν συνταγήν. Ἐν τούτοις καὶ ὁ ἰατρὸς δέν κάμνει παρὰ ὑποβολήν, ἐπιζητῶν τὴν ἔξαρσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἀσθενῶν. Ἡ ἐμπιστοσύνη, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει δὲν ἀποτελεῖ ἕνα ἐκ τῶν πρώτων ὅρων τῆς ἐπιτυχίας; Ὅλοι μας γνωρίζομεν ὅτι μία ζωηρὰ συγκίνησις δυνατὸν νὰ γεννήσῃ παράλυσίν τινα· διατί λοιπὸν νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ παράλυσις αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἐγέννησεν ἡ φαντασία εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθῇ καὶ πάλιν διὰ τῆς φαντασίας;

Μήπως δὲν εἶναι θεραπεία διὰ τῆς φαντασίας, ἡ διὰ καταποτίων, ἀποτελουμένων ἀπὸ ψύχαν ἄρτου, θεραπεία νευρασθενειῶν; Καὶ δὲν ἐθεράπευσεν ὁ ἰατρὸς Botrey μίαν ὑστερικὴν δι' ἑνὸς δῆθεν φαρμάκου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο ἄλλο παρὰ ποτὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ ψύχαν ἄρτου καὶ νερὸ χρωματιστό, τὸ ὁποῖον μάλιστα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπωλεῖτο εἰς τὴν πλατεῖαν Vendôme ὡς εἰδικὸν φάρμακον *(spécialité)*; Τὸ ἴδιον δὲν συνέβη καὶ διὰ τὰ λεγόμενα ὁμοιοπαθητικὰ σφαιρίδια; δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον μὲ τὰ δῆθεν μεταλλικὰ αὐτὰ νερά, τὰ ὁποῖα ἀφρίζουν ἐξαιρετικῶς, καθὼς καὶ μὲ τὰ Κομπογιαννιτικὰ φάρμακα, τὰ ὁποῖα ἐνίοτε ἐνεργοῦν ἀποτελεσματικῶς; Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι εἰς ὅλα αὐτὰ διαδραματίζει πρόσωπον ἀπόλυτον ἡ φαντασία.

Ἡ ἐπιρροὴ τῆς φαντασίας εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νευρασθενειῶν, λέγει ὁ Paul Janet, εἶναι γεγονός, γνωστὸν ἀπὸ πολλοῦ. Ὁ Θωμᾶς Φάϊενς, διάσημος ἰατρὸς τοῦ 17ου αἰῶνος, ἔγραφεν εἰς ἕνα σύγγραμμά του ὑπὸ τὸν τίτλον: De viribus imagina-

tionis, μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς; «Ὁ Ὁμπονὰς ἐτόλμησε νὰ γράψῃ εἰς τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον: De incantationibus βιβλίον του, ὅτι ἐκεῖνοι ποῦ ἀνέκτησαν τὴν ὑγείαν των διὰ τῆς θρησκευτικῆς λατρείας δὲν ἐπέτυχον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ παρὰ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς φαντασίας καὶ τῆς πίστεώς των. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ Ὁμπονὰς καὶ πολλοὶ ἄλλοι πιστεύουν ὅτι ὁ ἁπλοῦς λόγος ἀρκεῖ πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν». Ὁ δυστυχὴς Ὁμπονὰς κατεδικάσθη δι' αὐτὸ ὡς αἱρετικός, τὸ δὲ βιβλίον του ἀφωρίσθη.

Ἄλλος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἰατροὶ εἶναι ἐπιφυλακτικοὶ ὡς πρὸς τὸν θεραπευτικὸν ὑπνωτισμόν, εἶναι ἡ δυσπιστία των πρὸς τοὺς ἀγύρτας καὶ ἐμπειρικοὺς μαγνητιστάς, οἱ ὁποῖοι παρουσίασαν τὸν ὑπνωτισμόν κατὰ τὴν πρώτην περίοδόν του ὑπὸ μορφὴν παγκοσμίου πανακείας θεραπευούσης ἀδιακρίτως ὅλας τὰς νόσους, ἐνῷ ἡ ἰατρικὴ εἶχε καὶ ἔχει ὡς ἀξίωμα ὅτι οὐδὲν φάρμακον θεραπεύει ἀδιακρίτως ὅλα τὰ νοσήματα.

«Δὲν ὑπάρχει παρὰ μία ἀσθένεια καὶ ἓν φάρμακον», διεβεβαίωνεν ὁ Μεσμέρ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ἐνθουσιώδη ἀμάθειαν.

Ὁ Braid ὄχι μόνον ἀνέτρεψε τὴν θεωρίαν τοῦ μαγνητικοῦ ρεύματος, ἀλλὰ διέκρινε καὶ τὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι θεραπεύονται διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι δὲν θεραπεύονται. « Εἴτε ἔχω δίκαιον, λέγει, εἴτε ἔχω ἄδικον εἰς τὰς θεωρίας μου, ἐν τούτοις ἐὰν δύναται κανεὶς νὰ διαμφισβητήσῃ τὸ γεγονὸς, ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις, ἡ θεραπευτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ὑπνωτισμοῦ μοὶ ἔδωκεν ἐπιτυχῆ καὶ καταφανῆ ἀποτελέσματα.» Ὁ Braid ἀντελήφθη τελείως ὅτι, ἐὰν αἱ ὑπνωτιστικαὶ μέθοδοι παρουσιάζουν κάποιαν ἀποτελεσματικότητα ἐπὶ τῶν καθαρῶς λειτουργικῶν δυναμικῶν διαταράξεων, κατὰ τὰς ὁποίας μόνον ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας τῶν ὀργάνων μεταβάλλεται, δὲν δύνανται νὰ ἐνεργήσουν παρὰ μεταβατικῶς, ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν βλαβῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἀλλοιοῦται αὐτὴ ἡ κατα-

σκευὴ τῶν ὀργάνων. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν, ὁ ὑπνωτισμὸς βελτιώνει μόνον τὰ συμπτώματα χωρὶς νὰ τὰ θεραπεύσῃ ὁριστικῶς· καὶ αὐτὴ ἡ μεταβατικὴ βελτίωσις δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε.

Δύο ἄτομα, λόγου χάριν, παραπονοῦνται ὅτι αἰσθάνονται πόνους εἰς τὰς κνήμας. Εἰς τὸν ἕνα οἱ πόνοι εἶναι καθαρῶς νευρικοί, ὅπως συμβαίνει συνήθως εἰς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ σώματος τῶν ὑστερικῶν ἢ ὅπως συμβαίνει εἰς τοὺς πόνους οἱ ὁποῖοι προκύπτουν ἐκ τῆς παρατεταμένης ἐνεργείας τοῦ ὑγροῦ ψύχους· οἱ πόνοι αὐτοὶ εἶναι καθαρῶς λειτουργικοί, διότι ἡ χειρουργικὴ σμίλη καὶ τὸ μικροσκόπιον δὲν διακρίνουν τίποτε τὸ ἀνώμαλον εἰς τὰ νεῦρα· τὸ ἄτομον αὐτὸ δυνατὸν νὰ θεραπευθῇ διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Εἰς τὸ ἄλλο ὅμως ἄτομον, οἱ πόνοι προέκυψαν ἐξ ἀσθενείας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἀπὸ τὴν ἀλλοίωσιν τῶν νευρικῶν στοιχείων. Τοὺς πόνους αὐτοὺς δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ ὁ ὑπνωτισμός, ἠμπορεῖ μόνον νὰ τοὺς ἐλαττώσῃ στιγμιαίως, ἐπειδὴ ἡ αἰτία των, ἡ ἀλλοίωσις δηλ. τῆς κατασκευῆς τῶν νεύρων, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται.

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ὑπνωτισμὸς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον θεραπευτικόν. Ἐν πρώτοις διαπιστώνομεν ὅτι ἡ ὑποβολὴ διαδραματίζει σπουδαῖον πρόσωπον εἰς τὰς ἐπιτυχεῖς θεραπείας· ὅταν δὲ λέγωμεν ὑποβολὴ, δὲν ἐννοοῦμεν μόνον τὴν ὑπνωτικὴν ἢ τὴν μεταϋπνωτικὴν ὑποβολὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ἐγρηγόρσει τοιαύτην, διότι τί ἄλλο εἶναι ἡ πειθὼ, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται ὁ ἰατρὸς, παρὰ ὑποβολὴ ἄνευ ὕπνου. Ἡ ἐν ἐγρήγορσει λοιπὸν ὑποβολὴ εἶναι μέσον θεραπευτικόν, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τοῦ ἐπιδεξίου χειρισμοῦ του, δίδει λαμπρὰ ἀποτελέσματα.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, δὲν εἶναι δίκαιος ὁ ἰσχυρισμὸς τῆς Σχολῆς Nancy ὅτι, ἄνευ ὑποβολῆς δὲν ὑπάρχει σωτηρία. Αἱ παρατηρήσεις τοῦ Charcot, τοῦ Dumontpallier, τοῦ Luys, τοῦ Voisin, τοῦ Richet, κλ., ἀποδεικνύουν ὅτι μέγας ἀριθμὸς

νευρικῶν καταστάσεων δυνατὸν νὰ θεραπευθοῦν ἄνευ ὑποβολῆς. Βεβαίως ὁ συνδυασμὸς τοῦ ὑπνωτικοῦ ὕπνου μὲ τὴν ὑποβολὴν εἶναι προτιμώτερος, διότι ὁ ὑπνωτιστὴς ἀποκτᾷ ἄμεσον ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς, τὸν ὁποῖον περιάγει εἰς ὑπνοβασίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθοῦν παντὸς εἴδους ὑποβολαί. Ἐὰν ὅμως περιαγάγωμεν τὸν ἀσθενῆ εἰς κατάστασιν ληθαργίας, τὴν ὁποίαν παρατείνομεν ἀρκετά, τότε αὐτὸς μετὰ τὴν ἀφύπνισιν ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ τελείως θεραπευμένος.

Ἡ ἀναισθησία, ἕνα ἀπὸ τὰ συνηθέστερα φαινόμενα τοῦ ὑπνωτικοῦ ὕπνου, εἶχε πρὸ πολλοῦ χρησιμοποιηθῇ κατὰ τὰς **χειρουργικὰς ἐγχειρήσεις.** Τῷ 1829 ἐγένετο ἐγχείρησις ἐπὶ καρκίνου τοῦ στήθους ἀπὸ τὸν ἰατρὸν Cloquet. Τὸ 1846 ἐξετελέσθησαν δώδεκα διάφοροι ἐγχειρήσεις ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Loysel, καὶ ἄλλαι σπουδαιότεραι ὑπὸ ἄλλων ἰατρῶν. Εἰς δύο μάλιστα περιπτώσεις, αἱ ἐγχειρήσεις ἐξετελέσθησαν διὰ μεταὑπνωτικῆς ὑποβολῆς· ὑπεβλήθη δηλ· εἰς τὸν πάσχοντα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου, ὅτι μετὰ τὴν ἀφύπνισιν του θὰ ἄφινεν τὸν ἰατρὸν νὰ ἐνεργήσῃ, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ πόνους, οὔτε νὰ διαμαρτυρηθῇ.

Καὶ οἱ μαιευτῆρες ἔκαμαν χρῆσιν τῆς ὑπνωτικῆς ἀναισθησίας πρὸς ἐξάλειψιν τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ. Οὕτω οἱ ἰατροὶ Πρίστλ, ὁ Κάρλ Μπραοὺν, ὁ Dumontpallier καὶ Mesnet διεπίστωσαν ὅτι αἱ ὠδῖναι τοῦ τοκετοῦ ἐμετρίασαν ἢ ἐξεμηδενίσθησαν διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Ὁ ἰατρὸς Liebeautl βεβαιοῖ ὅτι ἡ ὑπνωτικὴ ὑποβολὴ δύναται ὄχι μόνον νὰ παραγάγῃ ἀναισθησίαν, καθ' ὃν χρόνον, ἐργάζεται ἡ ἐγκυμονοῦσα, ἀλλ' ἠμπορεῖ καὶ νὰ προλάβῃ ἢ νὰ θεραπεύσῃ τὰ ἐκ τῆς ἐγκυμοσύνης δυστυχήματα μὲ ὅλας τὰς συνεπείας των.

Ἀντιπαρέρχομαι ἄλλα παραδείγματα καὶ ἴσως τὰ καλλίτερα, φρονῶν ὅτι ἀπεδείχθη ἐπαρκῶς ἡ ἀποτελεσματικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, μετὰ ἢ καὶ ἄνευ ὑποβολῆς, κατὰ τὰς χειρουργικὰς ἐγχειρήσεις καὶ τὸν τοκετόν. Διατί, μ' ὅλα

ταῦτα, δὲν ἀντικατέστησε τὸ χλωροφόρμιον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐνίοτε παράγει ὀλέθρια δυστυχήματα, σπάνια μὲν ἀλλ' ἀναμφισβήτητα; Διότι ὅλα τὰ ἄτομα δὲν εἶναι δεκτικὰ ὑπνωτίσεως, διότι καὶ οἱ ὑποκείμενοι εἰς αὐτὴν διατηροῦν ἐνίοτε, ἐν μέρει, τὴν αἴσθησιν τοῦ πόνου, ἐνῷ πολλαὶ ἐγχειρήσεις ἀπαιτοῦν, ὡς πρῶτον ὅρον ἐπιτυχίας τὴν ἀπόλυτον ἀκινησίαν τοῦ πάσχοντος, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ προκλήσεως ἀπολύτου ἀναισθησίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασίζεται ὁ χειρουργός. Ἰδοὺ διατὶ ὁ ὑπνωτισμὸς πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς τὰς βραχείας καὶ ὀλίγον περιπλόκους ἐγχειρήσεις.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὴν κυρίως ἰατρικήν. Ἐδῶ, ὁ ὑπνωτισμὸς θριαμβεύει εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νευρασθενειῶν ἢ μᾶλλον εἰς τὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι συνίστανται εἰς λειτουργικὰς διαταράξεις, ἀποκλειομένων τῶν νευρικῶν παθήσεων, καθ' ἃς ἀλλοιοῦται αὐτὴ ἡ κατασκευὴ τῶν νεύρων. Περίπτωσιν λειτουργικῶν ἢ δυναμικῶν διαταράξεων ἀποτελεῖ ἡ **ὑστερία,** ὁ τύπος τῶν νευρώσεων, ἤτοι τῶν μακρῶν καὶ δυσθεραπεύτων αὐτῶν ἀσθενειῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδρεύουν ἀναμφιβόλως εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν παρουσιάζουν κανένα χαρακτῆρα φανερᾶς βλάβης τῶν πασχόντων μερῶν. Ἡ ὑστερία ἀποτελεῖ δι' αὐτὸ, τὸ κυριώτερον ἔδαφος, κατά τινας τὸ μόνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ ὑπνωτισμὸς ἐπιτυγχάνει περισσότερον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ὑστερικαὶ ἐκδηλώσεις εἶναι πολυάριθμοι καὶ ποικίλαι (νευρικαὶ κρίσεις, νευραλγίαι, σπασμοί, ἀναισθησία, παραλύσεις, ὀδύναι, τροποποιήσεις τοῦ χαρακτῆρος κτλ.), τὸ ἔδαφος αὐτὸ εἶναι εὐρύ. Λοιπὸν, ὁ Charcot, Luys, Dumontpallier, Bernheim, Grasset, Bottey, Bérillon καὶ ἄλλοι, ἐν Γαλλίᾳ, ὁ Lombroso, Purgatti, Chiltoff κ. ἄ. εἰς ἄλλας χώρας, ἐνοσήλευσαν, διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ καὶ τῆς ὑποβολῆς, ἐπανειλημμένως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτάς: ὄχι μόνον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλαττωθῇ ἡ διάρκεια καὶ ἡ δύναμις τῶν ἰσχυρῶν προσβολῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ θεραπευθοῦν τὰ συμπτώματα

τὰ παρουσιαζόμενα ἐκ διαλειμμάτων, νὰ ἐπανέλθουν ἡ αἰσθητικότης καὶ ἡ κίνησις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐκλείψει, νὰ βελτιωθῇ ἡ διανοητικὴ κατάστασις, νὰ παύσῃ τὸ παραλήρημα, ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκτονίας κ.τ.λ., φαινόμενα τόσον συνήθη εἰς τὰς ὑστερικάς.

Τοὐναντίον, κατὰ τὴν ***ἐπιληψίαν,*** ἀσθένειαν παραπλήσιον τῆς ὑστερίας, δυσκόλως βελτιώνονται τὰ συμπτώματα, διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Ὁ Braid λέγει ὅτι ὑπάρχουν εἴδη τῆς παθήσεως αὐτῆς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ ὑπνωτισμὸς δὲν ἐπιδρᾷ διόλου.

Διὰ τὸν ***τέτανον,*** ὁ Braid ἀναφέρει μίαν ἐπιτυχίαν διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ· ἕνας ἄλλος ἰατρὸς ἀπέτυχε τελείως. Πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν πολυαριθμότερα πειράματα διὰ νὰ ἀποφανθῶμεν ὁριστικῶς.

Διὰ τὴν ***χλώρωσιν,*** δὲν ὑπάρχουν ἀμφιβολίαι· πολυάριθμα παραδείγματα τοῦ Liébeault καὶ τοῦ Bernheim ἀποδεικνύουν ὅτι αὐτὴ θεραπεύεται διὰ τῆς ὑπνωτικῆς ὑποβολῆς.

Διὰ τὴν ***λύσσαν,*** πολλοὶ ἐπρότειναν τὴν χρῆσιν τοῦ ὑπνωτισμοῦ, στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐνίοτε ἡ φαντασία ἤρκεσε πρὸς παραγωγὴν ἑνὸς εἴδους ὑδροφοβικῆς μανίας ἐπὶ ἀτόμων, τὰ ὁποῖα ἐδάγκασε σκύλλος καὶ τὰ ὁποῖα ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη ὅτι δὲν προσεβλήθησαν ἀπὸ λύσσαν· ἐκ τούτου συνεπέραναν ὅτι ἡ ὑποβολὴ ἠδύνατο νὰ ἐκμηδενίσῃ ὅ,τι παρήγαγεν ἡ φαντασία· ἡ ἀγωνία ὅμως αὐτὴ καὶ ἡ φρίκη ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ νεροῦ, αἱ ὁποῖαι θεραπεύονται διὰ τῆς λογικεύσεως τοῦ πάσχοντος, δὲν ἀποτελοῦν τὴν καθαυτὸ λύσσαν, διότι ἡ καθαυτὸ λύσσα μόνον μὲ τὸν ὀρρὸν τοῦ Pasteur θεραπεύεται.

Πολλαὶ ***νευραλγίαι,*** ὄχι ὑστερικαί, προξενούμεναι ὑπὸ τοῦ ψύχους ἢ τοῦ πονοδόντου, καὶ αὐτὴ ἡ ***ἡμικρανία*** ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μορφὴν νευραλγίας, ἐθεραπεύθησαν διὰ τῆς ὑποβολῆς.

Ἡ ***δακτυλοπάθεια τῶν συγγραφέων,*** ἡ ἀνικανότης τῶν χειρῶν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑποφέρουν οἱ κλειδοκυμβαλισταὶ καὶ

καὶ οἱ χαράκται, θεραπεύονται διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ· ἐπίσης καὶ ἡ ***ἀϋπνία,*** ἡ προερχομένη ἀπὸ τὴν συνήθειαν, τὴν ὁποίαν δὲν παρήγαγε καμμία ἐγκεφαλικὴ νόσος.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ ***τὴν νυκτερινὴν ἀκράτειαν τῶν οὔρων.*** Ἐπὶ 77 παιδίων κλινουρητικῶν, ὁ Liebeault ἀνήγγειλε τῷ 1886, 56 θεραπείας, 13 βελτιώσεις, 8 ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα. ὑπέβαλλεν εἰς τοὺς πάσχοντας ὅτι κατὰ τὸν ὕπνον των θὰ ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην νὰ οὐρήσουν καὶ ὅτι θὰ ἀφυπνίζοντο πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀνάγκης αὐτῆς.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπιστεύετο καὶ πιστεύεται ἀκόμη ὅτι αἱ ***φρενοβλαβεῖς*** δὲν εἶναι δεκτικοὶ ὑπνωτίσεως, ἕνεκα τῆς δυσκολίας τὴν ὁποίαν παρουσιάζουν εἰς τὴν προσήλωσιν τῆς προσοχῆς των. Ὁ ἰατρὸς Voisin ἀπέδειξε ὅτι ἡ ὑπνώτισίς των εἶναι ζήτημα χρόνου καὶ ὑπομονῆς· μὲ μεθόδους ὑπνωτίσεως ποικιλλούσας, κατορθώνεται ἡ ἀποκοίμισις τῶν φρενοβλαβῶν καθὼς καὶ ἡ διὰ τοῦ ὕπνου ἢ τῆς ὑποβολῆς θεραπεία τοῦ παραληρήματος, τῶν ἐρεθισμῶν, τῶν ψευδαισθήσεων καὶ τῆς ἀκατασχέτου παρορμήσεως των πρὸς τὸ κακόν· ἐπιτυγχάνονται δὲ αὐτὰ τόσον ταχέως καὶ τόσον ριζικῶς ὥστε ὁ ἰατρὸς δὲν διστάζει νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ὑπνοθεραπείας.

Τέλος, μὲ τὴν φρενοβλάβειαν δυνάμεθα νὰ παρομοιάσωμεν τὴν ***διψομανίαν*** ἢ μανίαν τῆς μέθης καὶ τὴν ***μορφινομανίαν*** ἢ μανίαν τῆς μορφίνης, αἱ ὁποῖαι ἀπό τινων ἐτῶν λαμβάνουσι ἀνησυχητικὰς διαστάσεις. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ἀκατασχέτων ἀναγκῶν ὑπάρχουν πολλαὶ ἀναλογίαι. Οἱ προσβαλλόμενοι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀνίκανοι διὰ κάθε ἐνασχόλησιν σωματικὴν ἢ διανοητικήν· ἡ καθημερινὴ αὔξησις τῶν δόσεων τοῦ δηλητηρίου ἐπιφέρει ἐπὶ τέλους τὴν φρενοβλάβειαν. Ἡ ἀπότομος κατάργησις τοῦ δηλητηρίου ἐπιφέρει ἐνίοτε ἀποτόμους μανιακὰς προσβολάς. Διὰ τῆς ὑπνωτικῆς ὅμως ὑποβολῆς, οὐδὲν τοιοῦτον ἔχομεν νὰ φοβηθῶμεν, διότι αὐτὴ παρέχει εἰς τὴν θέλησιν, τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς ἀντίστασιν δύναμιν· διὰ τῆς

ὑπνωτικῆς ὑποβολῆς εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθοῦν ἡ διψομανία καὶ ἡ μορφινομανία, ὅπως τὸ ἀπέδειξαν πολλαὶ παρατηρήσεις τοῦ Voisin, Forel (τῆς Ζυρίχης), Ladame (τῆς Γενεύης).

Τοιοῦτος λοιπὸν εἶναι ὁ ἰσολογισμὸς τῶν ὑπνοθεραπευτικῶν ἐπιτυχιῶν καὶ ἀποτυχιῶν. Καθὼς βλέπομεν, ὁ ὑπνωτισμὸς δὲν εἶναι οὔτε πανάκεια, οὔτε παράγων ἄνευ ἀξίας· πρέπει δὲ νὰ καθορισθῇ πότε ἐνδείκνυται καὶ πότε ὄχι. «Δὲν ἠμπορεῖ νὰ αὐτοσχεδιασθῇ κανεὶς ὡς ἰατρὸς ὑπνωτιστής, ὅπως δὲν ἠμπορεῖ νὰ αὐτοσχεδιασθῇ ὀφθαλμολόγος· μόνον ἡ πεῖρα καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ὑπνωτικῆς ὑποβολῆς τὴν καθιστοῦν ἀσφαλὲς θεραπευτικὸν μέσον.

Θὰ ἐτερμάτιζον τὸ παρὸν κεφάλαιον εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἐὰν γεγονὸς ἔχον σχέσιν μὲ τὴν ἰατροχειρουργικὴν χρῆσιν τοῦ ὑπνωτισμοῦ δὲν διεπιστώνετο ἐσχάτως· πρόκειται περὶ τῆς ***ἐξ ἀποστάσεως ἐνεργείας τῶν φαρμάκων.*** Ἰδοὺ δὲ εἰς τί συνίσταται αὐτή: Θέτομεν ἐντὸς ὑαλίνου σωλῆνος μικρὰν ποσότητα ἰπεκουάνας (ἐμετικοῦ)· πωματίζομεν καὶ σφραγίζομεν τὸν σωλῆνα· τὸν περιτυλίσσομεν κατόπιν μὲ χαρτὶ διὰ νὰ μὴ ἴδῃ κανεὶς τὴν ἐντὸς αὐτοῦ οὐσίαν. Κατόπιν, χωρὶς νὰ προφέρωμεν λέξιν, τοποθετοῦμεν τὸν σωλῆνα ὀπίσω ἀπὸ τὸν λαιμὸν προσώπου τινος, ὑστερικοῦ κατὰ προτίμησιν, τὸ ὁποῖον εἶχε προηγουμένως ὑπνωτισθῇ. Μετὰ 5 λεπτά, τὸ ὑποκείμενον εἰσέρχεται εἰς τὴν περίοδον τῆς ὑπνοβασίας, ὁπότε καταλαμβάνεται ἀπὸ δυσφορίαν καὶ ναυτίασιν· ἀρχίζει ὁ ἐμετός, ὁ ὁποῖος δὲν παύει παρὰ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ σωλῆνος.

Ἐὰν ὁ σωλὴν περιεῖχε κονιάκ, τὸ ὑποκείμενον θὰ παρουσίαζεν ὅλα τὰ συμπτώματα τῆς μέθης, ἐὰν περιεῖχεν ὄπιον θὰ ἀπεκοιμᾶτο· μὲ Jaborandi, θὰ παρουσίαζεν ἐφιδρώσεις ἀφθόνους· μὲ στρυχνίνην, ἀκουσίους καὶ ὀδυνηροὺς κλονισμούς· μὲ ἐμετικόν, ἐμετὸν καὶ ἀδυναμίαν· μὲ σκαμμωνίαν (καθαρτικόν), κωλικόπονον καὶ κάθαρσιν· μὲ κανθαρίδας, εἰδικὸν ἐρεθισμόν.

Ἐν συντομίᾳ, αἱ εἰς τὸν σωλῆνα περιεχόμεναι οὐσίαι, κρατούμεναι εἰς ἐπαφὴν ἢ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ δέρματος, ἐπί τινα καιρόν, παράγουν ἀποτελέσματα ὅμοια πρὸς τὰ παραγόμενα διὰ τῆς καταπόσεως αὐτῶν.

Αἱ αὐταὶ οὐσίαι ἢ καὶ ἄλλαι παράγουν, ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας, συγκινήσεις διαφόρους, φαιδρὰς ἢ μελαγχολικάς, ἀναλόγως τῆς φύσεώς των. Ἡ βαλεριάνα ἐπιφέρει τὴν ἰδέαν τῆς θλίψεως, τοῦ νεκροταφείου· τὸ νερὸ τῆς κερασο-δάφνης (cerise-laurier), θρησκευτικὴν ἔκστασιν· τὸ χασίς, τὴν φαιδρότητα· ἡ οὐσία τοῦ θυμαριοῦ, βαθεῖαν φρίκην, μὲ σημαντικὴν ἐξόγκωσιν τοῦ λαιμοῦ. Ὁ φόβος καὶ ἡ φρικίασις ἐκδηλοῦνται συχνότερον ἀπὸ τὴν χαράν. Ἡ χαρὰ ἐκδηλοῦται κυρίως κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν οὐσιῶν τινων ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους· οὕτω ἡ μορφίνη ἐφαρμοζομένη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ λαιμοῦ προσδίδει ἔκφρασιν ζωηρᾶς φρίκης, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους προκαλεῖ γαλήνην καὶ ἠρεμίαν· ἡ στρυχνίνη ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, παράγει τὴν ἔκφρασιν ἐκπλήξεως, σπασμοὺς καὶ ἀκαμψίαν τοῦ σώματος, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους, φαιδρότητα κτλ.

Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τῶν ἰατρῶν Bourru καὶ Burot (1885) καὶ Luys (1887), ἀνέτρεψαν τὰς ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν φαρμάκων κεκτημένας ἰδέας. Οἱ διαπιστώσαντες αὐτὰ ἰατροί, τὰ ἐξηγοῦν μὲ ἕνα εἶδος δονήσεως μεταδιδαζομένης ἐξ ἀποστάσεως, ἀναλόγου δὲ μὲ τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς θερμότητος καὶ τὴν ἔλξιν τοῦ μαγνήτου, ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἔχει ἐξαιρετικὴν εὐαισθησίαν, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς δὲν ἀντιλαμβανόμεθα, πῶς εἶναι δυνατὸν ἡ δόνησις τῶν οὐσιῶν νὰ διέλθῃ πρῶτον τὸν ὑάλινον σωλῆνα καὶ κατόπιν τὸν χάρτην, ὁ ὁποῖος τὸν περιβάλλει· Αὐτὸ δὲν μᾶς τὸ εἶπαν.

Ἐὰν τὰ γεγονότα αὐτὰ ἦσαν ἀληθῆ, θὰ τὰ παρεδεχόμεθα ὅπως εἶναι, ἐπαφήνοντες τὴν ἐξήγησιν εἰς τὸ μέλλον. Εἰς τὸ Παρίσι, ἐν τούτοις, ὁ Bourru ἐφήρμοσε ὀπίσω ἀπὸ τὸν λαιμὸν

τοῦ ἀσθενοῦς ψιαλίδιον, τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον ἦτο ἄγνωστον εἰς τοὺς παρισταμένους καὶ τὸ ὁποῖον, ἀναλόγως τῶν προκληθέντων συμπτωμάτων, κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ πειραματιστοῦ, ἔπρεπε νὰ εἶναι νερὸ κεραδοσάφνης, ἐνῷ, κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ φαρμακοποιοῦ, δὲν ἦτο παρὰ καθαρώτατο νερό.

Ἐνώπιον ἐπιτροπῆς τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας, ὁ ἰατρὸς Luys, κατώρθωσε μὲ σωλῆνας, τῶν ὁποίων ἔκαμνε συνήθως χρῆσιν, νὰ παραγάγῃ φαινόμενα ὅπως τὰ περιεγράψαμεν ἀνωτέρω· ὅταν ὅμως κατόπιν ἔκαμε χρῆσιν σωλήνων, τῶν ὁποίων τὴν περιεχομένην οὐσίαν παρεσκεύασεν ἄλλος, δὲν κατώρθωσε νὰ διαπιστώσῃ καμμίαν σχέσιν μεταξὺ τῶν οὐσιῶν καὶ τῆς φύσεως τῶν συμπτωμάτων· μερικοὶ μάλιστα σωλῆνες, περιέχοντες τὴν ἰδίαν οὐσίαν παρήγαγον διάφορα ἀπ' ἀλλήλων συμπτώματα, ἕνας δὲ ἄδειος σωλὴν παρήγαγε μυϊκὰς συσπειρώσεις καὶ ἔκφρασιν φρίκης.

Καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος παρέστην πολλὰς φορὰς εἰς τὰ πειράματα τοῦ ἰατροῦ Luys ἐπὶ δύο ὑστερικῶν κυριῶν ἐσχημάτισα δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ δύο αὐτὰ ὑποκείμενα δὲν ἦσαν παρὰ χαριτόβρυτοι κωμῳδοὶ ποῦ ἐνέπαιζον καὶ τὸν καθηγητὴν ἰατρὸν καὶ τὸ δημόσιον. Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν πειραμάτων ἔγιναν ἐπὶ ὑστερικῶν, ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ὑστερικαὶ ἔχουν τὸ τάλαντον τῆς προσποιήσεως, διὰ τοῦ ὁποίου δυνατὸν νὰ ἐξαπατήσουν καὶ τὸν πειραματιστὴν καὶ τὸ δημόσιον, ἐκ τοῦ ὅτι τὰ πειράματα ἐπιτυγχάνουν, ὅταν ἐκτελοῦνται πάντοτε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, καταλήγομεν εἰς τὸ συμπέρασμα: ὅτι βεβαίως οἱ πειραματισταὶ εἶναι μὲν καλῆς πίστεως, ἀλλ' ἀπατῶνται ὑπὸ τῶν ὑποκειμένων· ὅτι πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν νέα πειράματα, ἐπὶ νέων ὑποκειμένων καὶ ὑπὸ νέας συνθήκας, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ἀληθείας.

ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ

Αἴτια τῆς διαστροφῆς τοῦ παιδικοῦ χαρακτῆρος. — Ἀνεπάρκεια τῶν μέσων πρὸς ἐλάττωσιν αὐτῆς. — Ὑπνώτισις τῶν παιδίων. — Τὰ παιδαγωγικὰ καὶ ἠθοπλαστικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὑπνωτισμοῦ. — Αἱ κατὰ τῆς μεθόδου αὐτῆς παρατηρήσεις.

Εἰς ἕνα παλὺ ἐνδιαφέρον σύγγραμμά του, ὑπὸ τὸν τίτλον τὸ ***Παιδὶ εἰς τὸ Παρίσι,*** ὅπου τὸ ὕψος τῆς σκέψεως ἁμιλλᾶται μὲ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεων, ὁ Coftignon γράφει τὰ ἑξῆς: «Δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κοινωνίαν νὰ καταπολεμῇ μὲ ὅλα τὰ μέσα τὰ ὁποῖα διαθέτει, τὰς νοσηρὰς προδιαθέσεις, αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὴν ἐκφύλισιν τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, αἱ ὁποῖαι γεμίζουν τὰ διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα μὲ ἀνωφελεῖς καὶ αἱ ὁποῖαι ὑποχρεώνουν αὐτὴν νὰ ἀναλάβῃ βάρη δυσβάστακτα· πρέπει καὶ νὰ ἀμύνεται, πρὸς πρόληψιν, κατὰ τῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα ἐξωθεῖ ἡ ἐπιρροὴ τῶν κακῶν ἐνστίκτων ἢ αἱ περιστάσεις πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς στρατιᾶς τῶν ἐγκληματιῶν. Ὅταν τὸ παιδὶ ἐκ μικρᾶς ἡλικίας ἐκδηλώνῃ πρώϊμον ἐλαττωματικότητα, ὅταν δεικνύῃ τάσεις ἀληθικὰς ἢ λωποδυτικάς, τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις ὅτι εἶναι ποσοβεβλημένον ὑπὸ ***διαστροφῆς,*** διανοητικῆς νόσου πολὺ συνήθους εἰς τὴν Σαλπετριέρην καὶ εἰς τὴν Μπισέτρην. Ἡ διαστροφὴ ἀπαιτεῖ νοσήλευσιν συνεχῆ, μεθοδικήν, ἐπιστημονικήν· ἐὰν ἡ νοσήλευσις αὐτὴ ἀντικατασταθῇ μὲ μέσα σωφρονιστικά, ἢ ἐὰν βραδύνῃ ἡ ἐφαρμογή της, τὸ κακὸν ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον του· τὸ παιδὶ γίνεται ἀδιόρθωτον, θὰ ἔλεγα μάλιστα ἀνεύθυνον».

Καὶ ὡς κορωνίδα τῶν ἄνω σκέψεων, ὁ συγγραφεὺς παραθέτει τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλήψεων παιδίων κάτω τῶν 16 ἐτῶν,

γενομένων ἐντὸς πενταετίας (1883—1887). Τὸ ὅλον, ἀληθῶς τρομακτικόν, εἶναι 9,651!

Ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς παιδικῆς διαστροφῆς εἶναι ἡ κληρονομικότης. Βεβαίως πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ προσωπικὸν ἔμφυτον, διότι συμβαίνει ἀπὸ μίαν τελείως ἔντιμον οἰκογένειαν νὰ γεννηθῇ παιδὶ μὲ προδιάθεσιν πρὸς τὸ κακόν, ὅλως προσωπικήν· ἐπίσης πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἐπιρροὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ αἱ κακαὶ συναναστροφαί, αἱ ὁποῖαι διαφθείρουν χαρακτῆρας ἀρχικῶς καλούς. Ἐν τούτοις ἐννενήκοντα τοῖς ἑκατὸν, οἱ ἐπίγονοι παρουσιάζουν ἴχνη προγονικῶν ἀρετῶν ἢ κακιῶν· ἀπὸ τοὺς γονεῖς κληρονομεῖ τὸ παιδὶ τὴν διανοητικὴν ἀνισορροπίαν, καθὼς καὶ τὰς ὀργανικὰς διαταράξεις, τὰς ὁποίας παρουσιάζει ἐνίοτε ἡ ὑγεία του.

Οἱ ἀπαισιόδοξοι φρονοῦν ὅτι ἡ φυσικὴ ἢ ἠθικὴ κληρονομία τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα εἶναι ἀνεπανόρθωτος· εἶναι, λέγουν, δῶρον τῆς φύσεως καὶ δὲν ἔχει κανεὶς τὴν δύναμιν νὰ τὸ μεταβάλῃ. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ γνώμη μερικῶν διασήμων ἐγκληματολόγων, ὡς ὁ Lombroso, καὶ μερικῶν διακεκριμμένων φιλοσόφων, ὡς ὁ Ribot, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ πλῆθος τῶν σκεπτικιστῶν; οἱ ὁποῖοι προτιμοῦν νὰ σταυρώνουν τὰ χέρια πρὸ ἑνὸς κακοῦ παρὰ νὰ ἀναζητοῦν τὸ φάρμακόν του.

Ἐν τούτοις, νὰ εἶσθε βέβαιοι ὅτι ἐὰν οἱ ἄπιστοι αὐτοὶ ἀπέκτων τέκνον χωλὸν ἢ τραυλὸν, θὰ ἔσπευδον βιαστικὰ-βιαστικὰ νὰ καλέσουν ἕνα χειρουργόν, μὲ τὴν πολὺ φυσικὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ ἰατρὸς θὰ ἐπανορθώσῃ ἢ τοὐλάχιστον θὰ μετριάσῃ τὸ ἐλάττωμα τοῦ φυσικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ παιδίου. Ἐπίσης, ἐὰν τὸ παιδὶ ἀπειλῆται ἀπὸ χοιράδας ἢ πνευμονικὴν φθίσιν, κληρονομημένας ἀπὸ τοὺς γονεῖς, οἱ τελευταῖοι αὐτοί, παρ' ὅλην τὴν ἀπαισιοδοξίαν των, θὰ σπεύσουν νὰ συμβουλευθοῦν τὸν ἰατρὸν πρὸς προφύλαξιν τοῦ ἐπιγόνου των ἀπὸ τὰς ὀλεθρίας αὐτὰς φυσικὰς διαθέσεις.

Βεβαίως, ὅταν ὁ ἐγκέφαλος πάσχει ἐκ γενετῆς ἀπὸ ἀτροφίαν, ὅταν ἡ καρδία εἶναι κακοσχηματισμένη, ἡ ἰατρικὴ καὶ χειρουργικὴ δὲν ἠμποροῦν νὰ κάμουν τίποτε. Τί εἶναι ὅμως αἱ ἐξαιρέσεις αὐταὶ ἀπέναντι τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἡ ἔγκαιρος καὶ συνεχὴς νοσήλευσις, ἢ μία ἔγκαιρος ἐγχείρησις, ἐπιφέρουν τὴν ὁριστικὴν θεραπείαν τοῦ κληρονομικοῦ κακοῦ. Καὶ ἐὰν δὲν ἐπιτύχουν αἱ ἀπόπειραι αὐταί, δὲν ἔχομεν τὴν ὀρθοπεδικὴν, ἡ ὁποία ἐπιτρέπουσα τὴν χρῆσιν τοῦ ἑνὸς βραχίονος ἢ τῆς μιᾶς κνήμης, καθιστᾷ τὴν ζωὴν ὑποφερτήν;

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ διὰ τὸ ἠθικὸν τῶν παιδίων. Εἶναι πολὺ σπάνιαι αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ κακὰ ἔνστικτα εἶναι τόσον ριζωμένα, τόσον ἀνώτερα τῶν ἀγαθῶν διαθέσεων, ὥστε νὰ μὴ ἠμποροῦμεν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν τελευταίων νὰ καταπνίξωμεν τὰ πρῶτα. Συμβαίνει σπανίως ἕνα παιδὶ νὰ εἶναι ἐντελῶς κακόν. Πρέπει λοιπὸν νὰ καλλιεργήσωμεν τὸν καλὸν σπόρον διὰ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κακοῦ.

Αὐτὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παιδαγωγικῆς, ἡ ὁποία εἶναι διὰ τὸ πνεῦμα ὅ,τι εἶναι ἡ ὑγιεινὴ διὰ τὸ σῶμα. Ἐὰν ὅμως τὸ πνεῦμα εἶναι κληρονομικῶς νοσηρόν, ἐὰν εἶναι προσβεβλημένον ἀπὸ παρορμήσεις πρὸς τὸ ἔγκλημα, ἡ ὑγιεινὴ καθίσταται ἀνεπαρκής.

Ἀπό τινων ἐτῶν, χάρις εἰς τὴν γενναίαν πρωτοβουλίαν τῶν Beaujean, Pecaut, τοῦ ἰατροῦ Rossel, κ.τ.λ., ἡ κατάστασις τῶν μικρῶν αὐτῶν «ὑποψηφίων τοῦ κατέργου καὶ τῶν κεντρικῶν φυλακῶν» ἐβελτιώθη σημαντικῶς. Τὰ δυστυχισμένα αὐτὰ πλάσματα περισυλλεγόμενα ὑπὸ διαφόρων προστατευτικῶν Ἑταιριῶν, εὑρίσκουν προστασίαν καὶ βοήθειαν ἐκ μέρους τῶν μελῶν τῶν φιλανθρωπικῶν αὐτῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὁποῖοι τὰ προφυλάσσουν ἀπό τὴν ὀλεθρίαν ἐπιρροὴν τοῦ περιβάλλοντος, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἔχουν ζήσῃ. Οἱ εὐφυεῖς ἱδρυταὶ τῶν ἀσύλων αὐτῶν κατενόησαν ὅτι εἶναι δυνατὸν διά τῆς ἠθικῆς οὕτως εἰπεῖν ὀρθοπεδίας τοῦ ἐγκεφάλου νὰ δοθῇ κατάλληλος κατεύθυνσις εἰς τὰς πρὸς τὸ κακὸν παρορμήσεις. Αἱ προσπάθειαι

αὐταὶ ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ ἀληθείᾳ συλλήψεων τῶν παιδίων ἠλαττώθη ἐπαισθητῶς.

Οἱ φιλάνθρωποι αὐτοὶ ἐκτελοῦν τὸ ὀρθοπεδικὸν ἔργον των διὰ τῆς πειθοῦς, δηλ. διὰ τῆς ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολῆς. Τὸ ὅτι ἡ ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολὴ ἀπέδωκε ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα εἶναι φανερὰ ἀπόδειξις ὅτι ἡ ὑπνωτικὴ ὑποβολή, διὰ τῆς ὁποίας αἱ ἰδέαι ἐντυπώνονται μὲ πολὺ περισσοτέραν δύναμιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, θὰ ἀποδώσῃ ἀποτελέσματα ἀσφαλέστερα καὶ διαρκέστερα. Δὲν εἶναι λοιπὸν οὔτε γελοία, οὔτε παράλογος, ἡ χρῆσις τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὡς μέσου παιδαγωγικοῦ, ἢ καλλίτερον ἠθοπλαστικοῦ, εἴς τινας περιπτώσεις.

Τῷ 1857, ὁ ἰατρὸς Durand (de Gros) ἔλεγε: Ὁ Μπραιδισμὸς μᾶς παρέχει τὴν βάσιν τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ὀρθοπεδίας, ἡ ὁποία βεβαίως θὰ υἱοθετηθῇ μίαν ἡμέραν εἰς τὰ ἄσυλα τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ σωφρονιστήρια.

Ἡ ἐφαρμογὴ ὅμως τῆς γνωστῆς αὐτῆς ἰδέας ἤρχισεν ἐσχάτως χάρις εἰς τὰς προσπαθείας τῶν Liebeault, Voisin, Ladame, Bernheim, Hement, πρὸ πάντων δὲ τοῦ ἰατροῦ Berillon, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐρανίζομαι τὴν κάτωθι περιγραφὴν τῆς μεθόδου του.

«Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπαρέσκουν εἰς τὸ παιδὶ καὶ τὴν ἐπιβολὴν ἀπολύτου σιωπῆς εἰς τοὺς παρισταμένους, εἶναι εὔκολον νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς τὸ παιδὶ ἐμπιστοσύνην μὲ σιγανὰς καὶ γλυκείας ἐρωτήσεις. Εὐθὺς ὡς ἐξαφανισθῇ καὶ ὁ ἐλάχιστος φόβος του, τὸ καθίζομεν ἐπάνω εἰς μίαν πολυθρόναν μὲ τρόπον. Συχνότερον ὅμως ἀρκεῖ νὰ τοποθετηθῇς ἐνώπιόν του καὶ νὰ τῷ λέγῃς ἁπλῶς, μὲ φωνὴν γλυκεῖαν, πειστικήν: «Κύτταξε προσεκτικὰ τὰ μάτια μου... τὰ βλέφαρά σου θὰ κουρασθοῦν... Γίνονται πολὺ βαρέα... αἰσθάνεσθε τὴν ἀνάγκην νὰ τὰ κλείσητε... Ἀποναρκώνεσθε... Τὸ μούδιασμα μεταδίδεται εἰς τοὺς βραχίονας καὶ τὰς κνήμας σας... Θὰ νυστάξητε... Θὰ κοιμηθῆτε... Κοιμηθῆτε!» Ἡ διαταγὴ αὐτὴ ἐπαναλαμβάνεται πολλὰς φορὰς, μὲ φωνὴν ὄχι χαμηλὴν, καὶ ὀλίγον μονότονον.

«Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸ παιδὶ κλείει φυσικῶς τὰ μάτια του. Ἐνίοτε ἡ ἀντίστασις εἶναι μεγαλειτέρα καὶ μένει μὲ τὰ μάτια ἀνοικτά. Τότε ἐπαναλαμβάνονται αἱ αὐταὶ διαταγαὶ καὶ μὲ τοὺς δύο μεγάλους δακτύλους ἐκτελοῦνται, πρὸ τῶν βλεφάρων του, ἐλαφραὶ κινήσεις τῶν χειρῶν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Τὰ βλέφαρα, κουρασμένα ἤδη ἀπὸ τὴν προηγηθεῖσαν προσήλωσιν τῶν βλεμμάτων, μισοκλείονται καὶ κατόπιν κλείονται ἐντελῶς. Δυνάμεθα ἐπί τινας στιγμὰς νὰ κρατῶμεν τὰ βλέφαρα τοῦ παιδιοῦ κλειστὰ μὲ τοὺς δακτύλους, ἀγγέλλοντες ταυτοχρόνως ὅτι εἶνε καρφωμένα καὶ ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ τ' ἀνοίξῃ. Ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ, τὸ παιδὶ εἶναι ἤδη ἀρκετὰ ἐπηρεασμένον, διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ρητὰς διαταγὰς πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ὕπνου, ὁ ὁποῖος ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνεται βαθύτερος..

Πρὸ τῆς ἀποκοιμίσεως τοῦ παιδίου, καλὸν εἶναι νὰ γίνῃ μία συνεννόησις μὲ τοὺς γονεῖς του ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν ὑποβολῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ γίνουν. Πρέπει, ὅσον τὸ δυνατὸν, εἰς ἑκάστην συνεδρίαν νὰ μὴ ἀποβλέπωμεν παρὰ εἰς μίαν τάξιν συμπτωμάτων ἢ μίαν νοσηρὰν τοῦ πεδίου συνήθειαν. Αἱ ὑποβολαὶ πρέπει νὰ διατυπώνωνται πάντοτε μὲ ἀκρίβειαν καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωνται πολλὰς φορὰς μὲ τὴν αὐτὴν σαφήνειαν. Ὅταν ἐνεργοῦνται μὲ γλυκεῖαν καὶ πειστικὴν φωνὴν καὶ μὲ κάποιαν ἐπιβλητικότητα, ἐντυπώνονται περισσότερον παρὰ μὲ φωνὴν ὑψωμένην.

Πᾶν ὅ,τι γίνεται καὶ λέγεται πέριξ τοῦ ὑποκειμένου γενᾷ εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του ἀντιστοίχους ἰδέας. Ὁ πειραματιστὴς χρεωστεῖ, διὰ τοῦτο, νὰ λάβῃ ὅλας του τὰς προφυλάξεις διὰ νὰ μὴ μεταδιδάσῃ, διὰ τῶν χειρονομιῶν ἢ τῶν ἐλαφρῶς προφερομένων λόγων του, ὑποβολὰς ἀντιθέτους πρὸς ἐκείνας ποῦ θέλει νὰ πραγματοποιήσῃ. Καὶ οἱ παριστάμενοι πρέπει νὰ ἀπέχουν ἐπιμελῶς ἀπὸ κάθε ἐξωτερίκευσιν τῆς σκέψεώς

των. Ὅταν παρατηρῆται ἀσυνήθης ἀντίστασις ἐκ μέρους τοῦ παιδίου, ἀντὶ νὰ ἀποδοθῇ τοῦτο εἰς τὴν κακὴν θέλησίν του, πρέπει νὰ ἐξακριβωθῇ μήπως ὑφίσταται τὴν ἐπιρροὴν προσώπου ἐνδιαφερομένου διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ πειράματος.

Ἡ εὐπείθεια, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ ὑποκείμενον δέχεται τὰς ὑποβολάς, δὲν προέρχεται πάντοτε ἀπὸ τὴν βαθύτητα τοῦ ὕπνου: μερικὰ ὑποκείμενα, βυθισμένα εἰς πολὺ ἐλαφρὸν ὕπνον ἐκτελοῦν ἐν τούτοις ὅλας τὰς ὑποβαλλομένας διαταγὰς μὲ τέλειον αὐτοματισμόν. Κατὰ τὰς πρώτας σενεδρίας, τὰ παιδία δεικνύουν τάσεις πρὸς ταχεῖαν ἀφύπνισιν· δι' αὐτὸ πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ φράσις: Ἐξακολούθησε νὰ κοιμᾶσαι». Δὲν ἀργοῦν ὅμως νὰ ἀποκτήσουν τὴν συνήθειαν τῆς ὑπνώσεως, ὁπότε κοιμῶνται ἕως ὅτου τὰ ἀφυπνίσωμεν· πρὸς τοῦτο δὲ ἀρκεῖ νὰ τοῖς εἴπωμεν: «Ἐμπρός, ξυπνῆστε τελείως», φυσῶντες ἐλαφρῶς ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν των.

Ἰδοὺ καὶ μερικαὶ παρατηρήσεις ἀποδεικνύουσαι ὅτι ὁ παιδαγωγικὸς ὑπνωτισμὸς δὲν εἶναι κενὴ λέξις. Ὁ ἰατρὸς Voisin ἀναφέρει περὶ μιᾶς εἰκοσιδιετοῦς οἰκοτρόφου τῆς Σαλπετριέρης, τῆς ὁποίας αἱ προσβολαὶ τοῦ μανιακοῦ παραληρήματος κατεπραΰνοντο διὰ τῆς ὑπνωτίσεως, ἡ ὁποία δὲ ἦτο ἀνυπότακτος ἐν ἐγρηγόρσει· ἡ συμπεριφορά της ἦτο ἀξιοθρήνητος. Ὁ ὡς ἄνω ἰατρὸς ἀπεφάσισε τότε νὰ τῇ ὑποβάλῃ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου της, ἰδέας, ὑπακοῆς, ὑποταγῆς καὶ εὐγενείας ἀπέναντι τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἰατρῶν τοῦ νοσοκομείου, προσέτι δὲ νὰ τῇ ἐπιβάλῃ νὰ μὴ ὁμιλῇ πλέον μὲ χυδαῖον καὶ ὑβριστικὸν τρόπον καὶ νὰ ἐκτελῇ τὴν τάδε ἢ τὴν δεῖνα ἐργασίαν εἰς τὴν τάδε ἢ τὴν δεῖνα ὥραν: Αἱ διαταγαὶ αὐταὶ ἐξετελέσθησαν ἀκριβῶς, ἡ δὲ ἀνυπότακτη κόρη κατήντησε νὰ ράπτῃ μίαν, δύο ὥρας, τὴν ἡμέραν. Ἔγινεν εὐπειθής, δὲν ὡμιλοῦσε πλέον χυδαίως· τοὐναντίον μετεχειρίζετο καὶ ἐξεζητημένας φράσεις. Τῇ ἐπεβλήθη ἐπίσης νὰ ἐκμάθῃ μερικὰ χωρία ἑνὸς βιβλίου περὶ ἠθικῆς καὶ μετὰ τέσσαρας ἡμέρας νὰ τὰ ἀπαγγείλῃ ἐνώπιον τοῦ ἰατροῦ. Τὸ κατώρθωσε τελείως, τὸ δὲ περίεργον ἦτο ὅτι αἱ σελίδες, τὰς ὁποίας ἀπεστήθισεν, ἀπετελοῦντο ἀπὸ περικοπὰς γνωμικῶν ἄνευ συνοχῆς, ἡ δὲ κόρη ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἶχε παραιτήσῃ τὴν ἀνάγνωσιν.

Ὁ ἰατρὸς Bérillon ἀναφέρει ὅτι ἕνα παιδὶ ἕνδεκα ἐτῶν εἶχεν ἀποκτήσει, ὅταν ἐθήλαζε, τὴν ἕξιν νὰ φέρῃ εἰς τὸ στόμα του, νυχθημερὸν, δύο δάκτυλα τῆς ἀριστερᾶς χειρός του, τὰ ὁποῖα τοιουτοτρόπως ἐξεδάρησαν καὶ παρεμορφώθησαν. Ὑπέφερε ἀπὸ στομαχικὰς διαταράξεις, διότι μὲ τὰ ἀκάθαρτα συχνὰ δάκτυλά του εἰσεχώρουν εἰς τὸν στόμαχον ἐπιβλαβεῖς οὐσίαι. Μετὰ τὴν πρώτην ὑπνωτιστικὴν συνεδρίαν, διαρκέσασαν πέντε λεπτὰ, κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ὁποίας ὑπεβλήθη, διὰ τοῦ λόγου, εἰς τὸ παιδὶ νὰ κοιμηθῇ χωρὶς νὰ φέρῃ τὰ δάκτυλα εἰς τὸ στόμα, κατώρθωσεν τοῦτο ἐπὶ δύο ἡμέρας νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς συνηθείας του. Τὴν τρίταν ἡμέραν ἔγινεν νέα ὑπνωτιστικὴ συνεδρία καὶ ὑπεβλήθη ἡ αὐτὴ διαταγή. Τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ὁριστικόν. ἀπὸ τότε τὸ παιδὶ δὲν ἔφερεν πλέον τὰ δάκτυλα εἰς τὸ στόμα.

Ὁ ἴδιος ἰατρὸς ἀναφέρει καὶ δι' ἕνα κοριτσάκι δώδεκα χρόνων, τὸ ὁποῖον ἐθεράπευσε ἀπὸ μίαν σοβαρὰν διαστροφὴν τοῦ χαρακτῆρος· ἐθεράπευσεν ἐπίσης πολλὰ ἀγοράκια ἀπὸ διάφορα νευρικὰ νοσήματα· ἀπήλλαξε καὶ ἄλλην κόρην 16 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἀκατάσχετον τάσιν της εἰς τὴν κλοπὴν, τὸ ψεῦδος καὶ τὴν διαφθοράν· ἀπελευθέρωσε δύο παιδιὰ, ἓξ καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, ἀπὸ νυκτερινὰς τρομάρας, αἱ ὁποῖαι ἠπείλουν τὴν ὑγείαν των· διὰ τῆς ὑπνωτίσεως ἐθεράπευσε καὶ πλείστας περιπτώσεις αὐνανισμοῦ. Ἐπὶ πλέον κατώρθωσε δι' αὐτοῦ τοῦ μέσου, νὰ διεγείρῃ καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν πρσσοχὴν καὶ τὴν ἱκανότητα πρὸς τὴν ἐργασίαν πολλῶν μαθητῶν τοῦ γυμνασίου, ἀπροσέκτων καὶ ὀκνηρῶν.

Ὁ ἰατρὸς Liebeault ἀναφέρει ὅτι ἕνας εὐήθης, ἀνεπίδεκτος πάσης διανοητικῆς καλλιεργείας, κατώρθωσε, διὰ τῆς ὑποβο-

λῆς, νὰ ἐκμάθῃ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ τοὺς τέσσαρας κανόνας τῆς ἀριθμητικῆς ἐντὸς δύο μηνῶν, κατόπιν συχνῶν ὑπνωτιστικῶν συνεδριῶν, κατὰ τὰς ὁποίας τῷ ὑπεβάλλετο ἡ δύναμις τῆς προσοχῆς.

Ἰδοὺ γεγονότα ἀποδεικνύοντα ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ θεραπευθοῦν διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ τὰ διεστραμμένα ἔνστικτα, αἱ ἐλαττωματικαὶ ἕξεις, ἡ διανοητικὴ ὀκνηρία, μὲ μίαν λέξιν, ὅλαι αἱ διανοητικαὶ διαταράξεις, εἴτε ἔμφυτοι εἶναι, εἴτε κληρονομικαί. Ἄλλως τε καὶ ὅλοι ὅσοι ἔκαμαν χρῆσιν τῆς θεραπευτικῆς αὐτῆς μεθόδου βεβαιοῦν ὅτι οὐδέποτε παρετηρήθη κατὰ τὴν ἠθικὴν αὐτὴν ἄσκησιν κανὲν δυστύχημα· διὰ τοῦτο δύναται, ἀπὸ τὴν ἀβλαβῆ καὶ πολλάκις ἀσφαλῆ αὐτὴν μέθοδον, νὰ ἐπωφεληθῇ ἡ κοινωνία πρὸς ἐπαναφορὰν πολλῶν διανοιῶν εἰς τὸν κανονικὸν δρόμον των. Σημειώσατε δὲ ὅτι, ἐὰν ἡ ὑποβολὴ εἶναι ἐφαρμόσιμος ἐπὶ τοῦ παιδός, τοῦ ὁποίου ὁ ἐγκέφαλος δέχεται εὐκόλως τὰς ἐξωτερικὰς ἰδέας, τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ προβῶμεν εἰς πειράματα καὶ ἐπὶ τῶν ἐφήβων. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκαμε καὶ ὁ Voisin ἐπὶ δύο ὑπανδρευμένων κυριῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία, ἐν ᾧ διὰ τοῦ ἀνυποφόρου καὶ ὀργίλου χαρακτῆρός της καὶ τῶν συνεχῶν οἰκογενειακῶν σκηνῶν καθίστα τὴν ζωὴν τοῦ συζύγου της δυστυχῆ, κατήντησε νὰ γίνῃ διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ ἥρεμος. Ὁ ὑπνωτισμὸς λοιπὸν εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ εἰς τὰς φυλακὰς ὡς παράγων ἠθικοπλαστικός, ὅπως χρησιμεύει ὡς παράγων παιδαγωγικὸς ἐπὶ τῶν παιδίων.

Παρετηρήθη ἀπὸ μερικοὺς ὅτι ἡ μέθοδος αὐτὴ προσβάλλει τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν τοῦ παιδιοῦ, ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς παιδαγωγικῆς δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ μεταμόρφωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς μηχανήν, ὅτι αἱ ἠθικαὶ ἰδέαι εἶναι ἔμφυτοι καὶ ὅτι πρέπει νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἀναπτύξεώς των. Αἱ παρατηρήσεις αὗται εἶναι ἀστήρικτοι, διότι ποία παιδαγωγικὴ δὲν προσβάλλει τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν τοῦ παιδιοῦ; Ποῖος καθηγητὴς δὲν κάμνει καθημερινὴν χρῆσιν τῆς ὑποβολῆς προ-

σπαθῶν νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν γνώσεις γενικῶς παραδεδεγμένας, ἢ προσωπικὰς ἰδέας του; Ποῖος παιδαγωγὸς ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ τιμωρῇ τὸν ὀκνηρὸν μαθητήν, διότι τὸ τοιοῦτον θὰ ἐπρόσβαλλε δῆθεν τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν του; Διότι ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι μέθοδος νεωτέρα τῶν λοιπῶν, δὲν ἔπεται καὶ ὅτι δὲν ἔχει ἀξίαν καὶ ὅτι πρέπει νὰ καταδικασθῇ ἐκ τῶν προτέρων. Ἄλλως τε καὶ οἱ ὑποστηρίζοντες τὸν ὑπνωτισμὸν δὲν ἰσχυρίζονται ὅτι πρέπει νὰ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθῆς φύσεως παιδίων, ἔστω καὶ τῶν ἁπλῶς ὀκνηρῶν, διὰ τὰ ὁποῖα ἀρκεῖ ἡ ἐν ἐγρηγόρσει ὑποβολή, γινομένη διὰ συμβουλῶν, διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἀκόμη. Ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι διὰ τὰ ἐλαττωματικὰ παιδία ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπέτυχον ὅλαι αἱ μέθοδοι τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ ἤθους. Εἶχε δὲ δίκαιον ὁ Félix Hément, νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν τῆς Γαλλίας τὴν ἄδειαν νὰ προβῇ εἰς ὑπνωτιστικὰ πειράματα ἐπὶ νέων, φυλακισμένων.

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ

Αἱ ψευδομαρτυρίαι. — Ἡ ὑπόθεσις Τίτζα-Ἐσλάρ. — Γραμμάτια εἰς διαταγήν. — Ἀντικατάστασις παιδίων καὶ παιδοκτονία. — Ὁ Καστελᾶνος καὶ ἡ Ἰωσηφίνα Humues. — Ὁ ὀδοντοϊατρὸς Λεβὺ καὶ ἡ Μπέρτα Β. — Κλοπὴ εἰς τὸ Hôtel-Dieu. — Δηλητηρίασις τοῦ Κλαρετὴ ὑπὸ μιᾶς οἰκοτρόφου τῆς Σαλπετριέρης. — Σπάνις τῶν ἰατροδικαστικῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους παρουσιάζει ὁ ὑπνωτισμός — Τὸ ἀνεύθυνον τῶν ὑπνωτισμένων.

Ὁ ὑπνωτισμὸς ἔφερεν εἰς τὸ μέσον πλεῖστα ζητήματα ἰατροδικαστικὰ ὑψίστου ἐνδιαφέροντος, σχετιζόμενα μὲ τὸ ἀστικὸν ἢ τὸ ἐνοχικὸν δίκαιον.

Τὸ κατ' ἐμέ, νομίζω ὅτι οἱ ἰατροδικαστικοὶ κίνδυνοι τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἶναι σημαντικὰ μεγαλοποιημένοι. Ἀλλ' ἂς ἴδωμεν πρῶτον τὰ γεγονότα καὶ τὰς παρατηρήσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασίζονται οἱ φόβοι αὐτοί, καὶ κατόπιν θὰ τὰ συζητήσωμεν.

Προκειμένου περὶ ὑποβολιμαίων **ψευδομαρτυριῶν,** πρέπει πρὸ παντὸς νὰ φοβώμεθα τὸ παιδί. «Ὅταν, λέγει ὁ ἰατρὸς Motet, πρόκηται περὶ παιδίου, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ νεαρά του διάνοια εἶναι πάντοτε πρόθυμος νὰ συλλάβῃ τὸ θαυμάσιον μέρος τῶν πραγμάτων, ὅτι οἱ μῦθοι τὸ γοητεύουν ὅτι ἀντικειμενικοποιεῖ δυνατὰ τὰς ἰδέας του καὶ ὅτι κατορθώνει μὲ καταπληκτικὴν εὐκολίαν νὰ δώσῃ σάρκα καὶ ὀστᾶ εἰς τοὺς μύθους, οἱ ὁποῖοι ἐκκολάπτονται μέσα εἰς τὴν φαντασίαν του· δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ ἔνστικτος περιέργειά του καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς γνώσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ ἐξ ἄλλου ἡ ἐπιρροὴ τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἐπ' αὐτοῦ τὸ περιβάλλον, τὸ

διαθέτουν εἰς τὸ νὰ δέχεται, χωρὶς ἔλεγχον, πᾶν ὅτι, τῷ μεταδίδεται ἐκ διαφόρων πηγῶν. Ἐντὸς ὀλίγου δὲν γνωρίζει πλέον ἐκεῖνο ποῦ εἶναι δικό του καὶ ἐκεῖνο ποῦ τῷ ὑπέβαλον· δὲν ἀναλύει τὰς ἰδέας του, μόνον δὲ ἡ μνήμη τὸ βοηθεῖ εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν θεμάτων, τὰ ὁποῖα διετήρησε καὶ τῶν ὁποίων ἡ προέλευσις τῷ εἶναι ἄγνωστος.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη μὲ τὴν ὑπόθεσιν Τίτζα-Ἐσλάρ, ἥτις συνεκίνησεν ὅλην τὴν Εὐρώπην. Μία νέα κόρη διαμαρτυρομένη, ἐκ τοῦ χωρίου αὐτοῦ τῆς Οὐγγαρίας, εἶχεν ἐξαφανισθῇ τὴν παραμονὴν τοῦ Πάσχα· ἡ ἐξαφάνισις αὐτὴ ἀπεδόθη εἰς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦντο ὅτι τὴν ἐδολοφόνησαν διὰ νὰ ἀναμίξουν τὸ αἷμά της μὲ τὰ ἄζυμα. Μετὰ δύο μῆνας ἀνεσύρθη ἀπὸ τὸν ποταμὸν Theiss ἕνα πτῶμα, τὸ ὁποῖον μερικοὶ ἔλεγαν ὅτι εἶναι τῆς κόρης, ἐνῷ ἡ μήτηρ της καὶ μερικοὶ ἄλλοι ἔλεγαν τὸ ἐναντίον. Ὁ ἀνακριτὴς προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν υἱὸν τοῦ ἀρχισυναγώγου, ἀγοράκι 13 ἐτῶν, τὸ ὁποῖον ἀνέκρινε, ἐπέπληξεν αὐστηρῶς καὶ μάλιστα τὸ ἐκακομεταχειρίσθη· τὸ δυστυχισμένο ἀγοράκι ἐδήλωσεν ἐν τέλει ὅτι εἶδε τὸν πατέρα του νὰ σύρῃ τὴν κόρην εἰς τὴν συναγωγὴν ὅτι τὴν ἤκουσε νὰ φωνάζῃ καὶ ὅτι εἶδεν ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα τῆς πόρτας τρεῖς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐξάπλωσαν κατὰ γῆς καὶ τὴν ἐκρατοῦσαν, ἐνῷ ὁ δήμιος ἐνεργοῦσε τὴν ἀφαίμαξιν. Εἰς τὴν δευτέραν δικαστικὴν συνεδρίαν, ἡ ὁποία ἔγινε μετὰ τρεῖς μῆνας, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων τὸ ἀγοράκι κατεκρατεῖτο εἰς τὰς φυλακάς, ἐπανέλαβε τὰς πρώτας καταθέσεις, μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις, παρὰ τὰς παρακλήσεις τοῦ πατρός του καὶ τῶν ἄλλων κατηγορουμένων· κατήντησε τὸ κακόμοιρο νὰ πιστεύσῃ καὶ αὐτὸ εἰς τὰ φαντασιώδη λεγόμενά του. Οἱ δυστυχεῖς Ἰουδαῖοι διέφυγον, εἶναι ἀλήθεια, τὴν φαντασιώδη κατηγορίαν, ἀπεδείχθη ὅμως ὅτι εἶναι δυνατὸν τρομοκρατοῦντες ἕνα παιδὶ νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του ὁλόκληρον φανταστικὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸ καταντᾷ εἰς τὸ τέ-

λος νὰ νομίσῃ ὡς ἀληθινὴν, ἰδικήν του, καὶ νὰ τὴν διηγῆται μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας της.

Ὁ καθηγητὴς Lasegue ἀναφέρει ὅτι ἕνα δεκαετὲς παιδὶ εἶχε καταγγείλῃ ἕνα ὑποκαμισᾶν τῆς γειτονιᾶς ὅτι ἀπεπειράθη νὰ τὸ ἐκβιάσῃ: ὁ ὑποκαμισᾶς ἀπέδειξε τὴν ἀθῳότητά του· ἀνεκαλύφθη δὲ ὅτι τὸ παιδὶ εἶχε δραπετεύσῃ ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἄγνωστον διατί. καὶ ὅτι, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸ σπίτι του, ἡ μητέρα του, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι ἔπεσε θῦμα ἐκβιασμοῦ, τῷ εἶχεν ὑποβάλῃ ὁλόκληρον ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν τὸ παιδὶ εἶχε διατηρήσῃ ὡς ἀληθινὴν καὶ τὴν διέδιδε μὲ ὅλην του τὴν ἀταραξίαν—Ὁ ἴδιος συγγραφεὺς ἀναφέρει καὶ περὶ μιᾶς ἄλλης ὑποθέσεως ἴτοῦ αὐτοῦ εἴδους: μία νέα κόρη 14 ἐτῶν ἐπιστρέψασα κατόπιν ὀκταημέρου ἀπουσίας εἰς τὸ πατρικό της σπίτι, διηγήθη ὅτι ὑπῆρξε θῦμα ἀπαγωγῆς καὶ ὅτι ἔνοχος, ἐὰν κρίνῃ τις ἀπὸ τὰ λεπτομερῆ περιστατικά, δὲν ἦτο ἄλλος παρὰ ὁ δοὺξ τοῦ Μορνὺ (ἦτο εἰς 1856)· μετά τινας ἡμέρας, οἱ γονεῖς της ἐμάνθανον ὅτι ἡ κόρη εἶχε περάσῃ ὅλην τήν ἑβδομάδα της, ἄνευ ἀδείας ἀπουσίας της, εἰς τὸ σπίτι μιᾶς ἐκ τῶν φιλῃνάδων της.

Ἡ ψευδομαρτυρία δὲν εἶναι μονοπώλιον τῶν παιδίων, προέρχεται καὶ ἀπὸ ἐφήβους ὑστερικῆς πρὸ πάντων φύσεως, οἱ ὁποῖοι ἐκτὸς τῆς πρὸς ἐπίδειξιν ψευδολογίας ἔχουν καὶ τὴν τάσιν τῆς αὐθυποβολῆς. Ἰδοὺ πῶς ὁ Liegeois ὑπέβαλεν εἰς τὴν δεσποινίδα Μ. νὰ ὑπογράψῃ γραμμάτιον 500 φράγκων. Ξεύρεις, τῇ λέγει, ὅτι σὲ ἐδάνεισα 500 φράγκα· ὑπόγραψε αὐτὸ τὸ γραμμάτιον πρὸς ἀσφάλειάν μου—Ἀλλ' ὄχι, κύριε, τῷ ἀπαντᾷ ἡ δεσποινίς, δὲν σὲ χρεωστῶ τίποτε, δὲν μὲ ἐδάνεισες τίποτε—Δὲν θυμᾶσαι καλὰ, δεσποινίς, θὰ σὲ πῶ ἀκριβῶς καὶ τὰ περιστατικὰ, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἔγινε τὸ δάνειον. Ἐδανείσθης τὸ ποσὸν αὐτὸ, τὸ ὁποῖον εὐχαρίστως σοὶ ἔδωσα· σοὶ τὸ παρέδωκα χθὲς, ἐδῶ μάλιστα, εἰς χαρτονομίσματα τῶν 20 φράγκων, τυλιγμένα μάλιστα εἰς σχῆμα κυλίνδρου.—Ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ βλέμματός μου καὶ ἀπέναντι τῆς διαβεβαιώσεώς μου, ἡ ὁποία ἔγινε

μὲ τόνον εἰλικρινείας, ἡ δεσποινὶς Π... διστάζει, τὸ πνεῦμά της διαταράσσεται· προσπαθεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ· ἡ μνήμη εὐπειθὴς εἰς τὰς ὑποβολάς μου, τῇ ὑπενθυμίζει ὅτι τὴν ἐδάνεισα τὸ ὡς ἄνω ποσόν· ἀναγνωρίζει τὸ χρέος της καὶ ὑπογράφει γραμμάτιον καθ' ὅλους τοὺς τύπους: ***Καλὸν διὰ 500 φρ.*** κτλ.

Ἡ δεσποινὶς Π... εἶναι ἐνήλιξ. τὸ ***Καλὸν διὰ*** ἐγράφη ὑπ' αὐτῆς ἰδιοχείρως, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 1326 τοῦ Ἀστικοῦ κώδηκος· τὸ γραμμάτιόν της λοιπὸν εἶναι σύμφωνον τῷ νόμῳ. Ἐὰν τὸ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς δικαστικοῦ κλητῆρος, δύναται οὗτος νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πληρωμήν.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ ζήτημα τῆς ***ἐκτρώσεως***, τῆς ***παιδοκτονίας*** καὶ τῆς ***ἀντικαταστάσεως παιδίων***, σχετιζόμενον μὲ τὸν τοκετὸν, τὴν μεγάλην φυσιολογικὴν αὐτὴν λειτουργίαν τῆς γυναικός. Ὁ Κάρολος Φουρνὼ γράφει εἰς τὰ ***Ἀρχεῖα τῆς ἐγκληματολογικῆς Ἀνθρωπολογίας καὶ τῶν ποινικῶν ἐπιστημῶν***, ὅτι κατὰ τὸν μαγνητικὸν ὕπνον, εἶναι δυνατὸν νὰ προκληθοῦν ἐπὶ τῆς γυναικὸς αἱ εἰδικαὶ τοῦ τοκετοῦ ὠδῖναι καὶ ἡ συστολὴ τῶν μυώνων· εἶναι δυνατὸν νὰ προκληθῇ καὶ ἡ ***ἔκτρωσις***. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ μοὶ φαίνεται κάπως ἀπόλυτον.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ βρέφους δι' ἄλλου, ἀναφέρομεν μίαν περίπτωσιν παρατηρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Mesnet εἰς τὸ Hôtel-Dieu τῶν Παρισίων. «Ἀπὸ ἡμισείας ὥρας εἶχε λάβει πέρας ὁ τοκετός, ὁπόταν ἀφυπνίσαμεν τὴν ἀσθενῆ· ἡ ὑποστολὴ τῆς κοιλίας τῇ εἶχεν ἀποκαλύψῃ τὴν πρώτην ἔννοιαν τοῦ τοκετοῦ της. Μ' ὅλον ὅτι εἶχεν αἰσθανθῇ ζωηρῶς τοὺς τελευταίους πόνους, ἐντούτοις μετὰ τὴν ἀφύπνισίν της δὲν ἐνθυμεῖτο τίποτε ἀπὸ τὴν τελευταίαν αὐτὴν φᾶσιν. Ὁ τοκετὸς εἶχε γίνῃ ἐν τελείᾳ ἀγνοίᾳ της, διότι ἀφυπνισθεῖσα δὲν εἶχεν ἀπολύτως γνῶσιν τοῦ γεγονότος. Ἡ διατάραξις αὐτὴ τῆς μνήμης ἠμποροῦσε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς εὐκαιρία ἀντικαταστάσεως τοῦ ζωντανοῦ βρέφους διὰ νεκροῦ τοιούτου, ἢ τοῦ ἀγο-

ριοῦ δι' ἑνὸς κοριτσιοῦ». Αἱ συνέπειαι τῆς ἀσυνειδησίας τῆς μητρὸς κατὰ τὸν ὑπνωτικὸν τοκετὸν δὲν εἶναι ὀλιγώτερον βαρύτεραι, ὅταν αὐταὶ καταλήγουν εἰς ***παιδοκτονίαν.*** Ὅταν τὸ νεογνὸν ἀποθνήσκῃ ἐξ ἀσφυξίας ἡ μητέρα ἰσχυρίζεται συνήθως ὅτι τὸ βρέφος ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀσφυξίαν κάτω ἀπὸ τὰ παπλώματα τὴν στιγμὴν μάλιστα τοῦ τοκετοῦ, ὁ ὁποῖος ἔγινεν ὅταν αὐτὴ ἐκοιμᾶτο. Ἄλλοτε τὸ τοιοῦτον ἐθεωρεῖτο ἀδύνατον, σήμερον ὅμως ἀναγκαζόμεθα νὰ τὸ παραδεχθῶμεν, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ μητέρα, κατὰ τὸν ὑπνωτικὸν ὕπνον, γεννᾶ χωρὶς κατόπιν νὰ ἐνθυμῆται τίποτε.

Ἡ ***ἐκβίαοις*** καὶ αἱ ***προσβολαὶ κατὰ τῆς τιμῆς,*** εἶναι δυνατὸν, χωρὶς ἀμφιβολίαν, νὰ διαπραχθοῦν ἐπὶ ὑπνωτισμένων προσώπων. Ἀπόδειξις εἶναι τὰ ἑξῆς δύο γεγονότα.

Τὴν 31 Μαρτίου 1865, ἕνας ἐπαίτης ὀνόματι Καστελλᾶνος, 25 ἐτῶν, κουτσός, προσποιούμενος τὸν κωφάλαλον, ἔφθανεν εἰς τὸ χωριουδάκι des Gouils(Var), ὅπου ἐζήτει φιλοξενίαν ἀπὸ τὸν Σιὸρ Hugues, ὁ ὁποῖος εἶχε κόρην ὀνόματι Ἰωσηφίναν, ἡλικίας 26 ἐτῶν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ γεύματος ὁ ζητιάνος ἔκαμε κάτι σημεῖα παράξενα· ἐγέμιζε τὸ ποτῆρι του μὲ νερὸ εἰς τρεῖς δόσεις καὶ δὲν τὸ ἄδιαζε παρὰ ἀφοῦ ἔκαμε πολλὰς φορὰς τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐπάνω εἰς αὐτὸ, καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του· ἐδήλωσε μάλιστα ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κτλ. Ἀφοῦ ἐπέρασε τὴν πρώτην νύκτα εἰς τὴν ἀποθήκην, τὴν ἐπαύριον ἐξῆλθε μὲ τὸν Σιὸρ Hugnes, ἐπέστρεψεν ὅμως ἀμέσως μόνος του εἰς τὸ σπίτι, ὅπου εὗρε τὴν Ἰωσηφίναν, ἀσχολουμένην μὲ τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας. Ἡ τρομάρα τῆς Ἰωσηφίνας, ἡ ὁποία τὸν εἶχε ἤδη φοβηθῇ ἀπὸ τὴν πρώτην ἑσπέραν, ἔφθασεν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, ὅταν τὸν εἶδε νὰ χαράζῃ γύρω της σημεῖα σταυροῦ. Τὴν μεσημβρίαν ἐγευμάτισαν μαζῆ· ὅταν κατόπιν ὁ Καστελλᾶνος ἔκαμε τὴν κίνησιν ὅτι τάχα ἤθελε νὰ ρίψῃ κάτι εἰς τὸ κοχλιάριόν της, ἡ κόρη ἐλιποθύμησε· τότε προέβη ἐπ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐσχάτην κατὰ τῆς τιμῆς πρᾶξιν, χω-

ρὶς νὰ δυνηθῇ, ὅπως ἀφηγεῖτο ἀργότερα ἡ ἰδία, νὰ προβάλῃ ἀντίστασιν, μολονότι εἶχε συνείδησιν τῶν γινομένων. Περὶ τὰς τέσσαρας, συνῆλθε καὶ ὡσὰν νὰ ὠθεῖτο ἀπὸ ἀκατανίκητον δύναμιν, ἐξῆλθε καὶ ἠκολούθησε τὸν ἐπαίτην, μετὰ τοῦ ὁποίου διῆλθε τὴν ἀκόλουθον νύκτα εἰς ἕνα ἀχυρῶνα, ἂν καὶ τῆς ἐνέπνεε φρίκην καὶ ἀποστροφήν. Ἡ Ὀδύσσεια αὐτὴ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον· ἡ Ἰωσηφίνα ὠδύρετο διὰ τὴν συμφοράν της, τῆς ὁποίας εἶχε συνείδησιν, καὶ ἀπεπειράθη νὰ αὐτοκτονήσῃ· ἕνα ὅμως βλέμα, μία χειρονομία τοῦ Καστελλάνου ἤρκει νὰ τὴν ἀποτρέψῃ ἀπὸ κάθε ἀπόφασιν· τόση ἦτο ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐπιρροή του. Οἱ χωρικοὶ ἐξεδίωξαν τὸν ἐπαίτην· ἀλλ' αὐτὸ τὴν ἔκαμε νὰ πέσῃ σχεδὸν νεκρά, ἐδέησε δὲ γὰ τὸν ἀνακαλέσουν διὰ νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ἐνῷ ὁ Καστελλᾶνος συνελαμβάνετο ὑπὸ τῆς ἀρχῆς. Ὡμολόγησεν ὅτι ἔκαμνε χρῆσιν τῶν μαγνητιστικῶν χειρονομιῶν καὶ ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τὴν ἐξεμεταλλεύετο χωρὶς αὐτὴ νὰ τὸ ἀντιλαμβάνηται.

Αἱ σημεριναὶ περὶ ὑπνωτισμοῦ γνώσεις μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ Καστελλᾶνος ἐξήσκει ἐπὶ τῆς κόρης ἕνα εἶδος βασκανίας, ἐπωφελούμενος τῆς ἐξαιρετικῶς νευροπαθοῦς κράσεώς της· τὴν ἔρριπτεν ἐνίοτε εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας (ὅταν παρηκολούθει αὐτὴ τὰ βήματά του), ἐνίοτε δὲ εἰς λήθαργον (ὁπότε προέβαινεν εἰς ἐγκληματικὰς ἐπ' αὐτῆς πράξεις).

Τὸ Κακουργοδικεῖον τὸν κατεδίκασεν εἰς δεκαετῆ καταναγκαστικὰ ἔργα.

Τὸ δεύτερον γεγονὸς ἔγινε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1879. Μία πλύστρα ὠδήγησε τὴν κόρην της Βέρθαν, 20 ἐτῶν, εἰς ἕνα ὀδοντοϊατρὸν, ὀνομαζόμενον Levy, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι θὰ προέβαινεν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ της εἰς ἰατρικὰς ἐρεύνας ἀσχέτους μὲ τὰ πάσχοντα δόντια της, συνῆψε σχέσεις μετ' αὐτῆς. Κατόπιν πολλῶν συνεδριῶν τοιαύτης φύσεως, αἱ ὁποῖαι

ἐγένοντο (πρᾶγμα ἀπίστευτον), παρουσίᾳ τῆς μητρὸς, καθ' ἣν στιγμὴν εἶχεν ἐστραμμένα τὰ νῶτα, ἡ κόρη ἔμεινεν ἔγκυος ἐν ἀγνοίᾳ της. Ὁ ὀδοντοϊατρὸς ἐνήχθη εἰς δίκην καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἡ κόρη ἦτο παρθένος, ὅταν τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ δράστης τῆς ἐγκυμοσύνης της. Ἔμενε νὰ γνωσθῇ ἂν ἡ Βέρθα δὲν εἶχεν ἀπολύτως γνῶσιν τῆς ἐκδιάσεως. Ὁ Brouardel, τοῦ ὁποίου ἐζητήθη ἡ συμβουλὴ, ἐδήλωσεν ὅτι ἦτο δυνατὸν ὁ Levy νὰ τὴν ἐδύθισε, χωρὶς ἀναισθητικὸν φάρμακον, εἰς τεχνητὸν ὕπνον, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀπολέσῃ τὰς αἰσθήσεις. Ὁ ὀδοντοϊατρὸς κατεδικάσθη εἰς δεκαετῆ ἐγκάθειρξιν.

Ἄλλο ἔγκλημα τὸ ὁποῖον δυνατὸν νὰ διενεργηθῇ ἐπὶ ὑπνωτισμένου προσώπου, εἶναι: ἡ **αὐτοκτονία**. Ὁ ἰατρὸς Bottey λέγει ὅτι ἐπροκάλεσε δι' ὑποβολῆς φαντασιώδεις αὐτοκτονίας ὑπὸ διαφόρους μορφὰς καὶ προθεσμίας. Μερικὰ ὑποκείμενα, διαταχθέντα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου των, ἐπυροβόλησαν κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των, ἀμέσως ἢ μετά τινας ὥρας. Ἄλλα πάλιν ηὐτοκτόνησαν διὰ δηλητηριάσεως.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὰ καθ' ὑποβολὴν ἐγκλήματα τῶν ὑπνωτισμένων κατ' ἄλλων προσώπων. Ἰδοὺ ἕνα παράδειγμα **κλοπῆς,** τὸ ὁποῖον ἀφηγεῖται ὁ ἰατρὸς Mesnet. «Ἐπεσκέφθην ἕνα ἀσθενῆ, ὁ ὁποῖος βλέπων με κατάματα ἀπεκοιμήθη, ἐξακολουθῶν νὰ μὲ ἀπαντᾷ χωρὶς οὔτε νὰ ἀκούῃ οὔτε νὰ βλέπῃ τοὺς περιστοιχίζοντάς με μαθητάς μου. Αἱ συνθῆκαι ἦσαν πολὺ εὐνοϊκαὶ διὰ νὰ προβῶ εἰς πειράματα ἐπ' αὐτοῦ. Τὸν ὡδήγησα εἰς τὸ ἰδιαίτερον γραφεῖόν μου, διὰ νὰ μὴ ἀκουσθῇ τίποτε ἀπ' ἔξω, προσήλωσα ἐπ' αὐτοῦ δυνατὰ τὴν προσοχήν μου καὶ δεικνύων αὐτῷ ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς ἰατροὺς τῷ λέγω. «Βλέπεις τὴν ἁλυσσίδα τοῦ ὡρολογίου τοῦ Κ. Χ . . . ; —Ναί. —Λοιπὸν σὲ διατάσσω, ὅταν αὔριον θὰ σὲ ἐπισκεφθῇ, νὰ ἀφαιρέσῃς ἐπιτηδείως τὴν ἁλυσσίδα αὐτὴν καὶ νὰ φύγῃς. Κατάλαβες;» Ἔκαμεν ἕνα κίνημα ἐκπλήξεως καὶ δυσαρεσκείας χωρὶς νὰ ἀπαν-

τήσῃ. Ἐπανέλαβον «Σᾶς τὸ διατάσσω, τὸ θέλω». Μάλιστα, ἀπήντησε μὲ μίαν ἀπότομον καὶ διακεκομμένην χειρονομίαν. Πάραυτα τὸν ἀφύπνισα, ἀφοῦ τὸν ἐπανέφερον εἰς τὴν κλίνην του.

«Τὴν ἐπαύριον ἤμεθα ὅλοι συγκεντρωμένοι πέριξ τῆς τραπέζης, ὅπου ὑπέγραφα τὰ δελτία· ὁ ἀσθενὴς ἦτο ἀπέναντί μου, ὁ Κ. Χ..... δεξιά μου. Ὁ ἀσθενὴς δὲν ἐφαίνετο προσέχων εἰς τὴν συνδιάλεξίν μου, τοὐναντίον ἐστέκετο ὄρθιος, ἀκίνητος, μὲ τὰ μάτια προσηλωμένα εἰς τὴν ἁλυσσίδα τοῦ Κ. Χ. Ἡ φυσιογνωμία του ἦρεμος, τὸ βλέμμα ἀπλανὲς· ἡ θέα τῶν κρίκων τῆς ἁλυσσίδος τὸν ἔκαμνε νὰ λησμονῇ τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτόν, τὸν ὑπνώτιζε· ὑπῆρξαμεν δὲ ὅλοι μάρτυρες ἑνὸς ἐσωτερικοῦ ἀγῶνος, τοῦ ὁποίου παρακολουθήσαμεν ὅλας τὰς φάσεις..... Ἀφοῦ ἔκλινε ἐπανειλημμένως πρὸς τὸν Κ. Χ..... ἔκαμε ἕνα σιγανὸ βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρὸς, ἔπειτα ἕνα ἄλλο καὶ ἔφερε τὰς χεῖρας πρὸς τὴν ἁλυσσίδα, τὴν ὁποίαν δὲν ἔγγισε. Πολλὰς φορὰς ἀπέσυρε τὰς χεῖράς του χωρὶς νὰ τὴν ἐγγίσῃ· ἐπὶ τέλους ὅμως κάμνει ἕνα ἀπότομον κίνημα ἀποσπᾷ τὸ κλειδὶ ἀπὸ τὴν κομβιοδόχην, ἀφαιρεῖ τὸ ὡρολόγιον καὶ τὸ ἐνθυλακώνει. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν διατρέχει ταχέως τὸν διάδρομον καταβαίνει τὴν κλίμακα ὁρμητικῶς, ὅταν εἰς τὴν τελευταίαν βαθμίδα, ἔρχεται εἰς χεῖρας μ' ἕνα νοσοκόμον, ὁ ὁποῖος τὸν κατεδίωκε· ἦτο ὡς τρελλός. Φυσῶ εἰς τὰ μάτια του καὶ τὸν ἀφυπνίζω. Τὸν ὁδηγῶ εἰς τὸ γραφεῖον μου ὅπου τὸν ἐρωτῶ τί εἶχε, τί ἔκαμε, ἀπὸ ποῦ ἤρχετο. Δὲν ἠξεύρω, κύριε, μὲ ἀπαντᾷ. Ἀνασύρω ἀπὸ τὸ θυλάκιον του τὸ ὡρολόγιον καὶ τὸν ἐρωτῶ ἂν εἶναι ἰδικόν του. Ὄχι, μὲ ἀπαντᾷ—Τὸ ἔκλεψες ἀπὸ τὸν Κ. Χ... παρουσίᾳ μου. Εἰς τὸ ἄκουσμα τῶν λέξεων αὐτῶν ἀνέκραξε: Δὲν εἶμαι κλέπτης! αὐτὸ εἶναι ἀτιμία! καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα, λυγμοὺς, καὶ στεναγμοὺς, μαρτυροῦντας μεγάλην συγκίνησιν.

Ὁ Ἰούλιος Κλαρετὴ, γράφων τῷ 1884, εἰς τὸν «Χρόνον» τὰ ἀλησμόνητα χρονικά του ἀφηγήθη καὶ τὴν ἀκόλουθον σκη-

νὴν εἰς τοὺς ἀναγνώστας του : Πρόκειται περὶ ὑποβολιμαίας μεταϋπνωτικῆς **ἀνθρωποκτονίας.** «Ἐδηλητηριάσθην ἀπὸ μίαν οἰκότροφον τῆς Σαλπετριὲρ, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποβληθῇ ἡ ἰδέα νὰ μὲ δηλητηριάσῃ. Ὁ ἰατρὸς Gilles de la Tourette, ἐσωτερικὸς τοῦ Gharcot, βυθίζει ἐνώπιόν μου, εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας, τὴν Μπλὰνς Β... νεαρὰν γυναῖκα, μὲ λεπτὰ καὶ νόστιμα χαρακτηριστικὰ, μὲ μάτια κυανᾶ, ἥσυχα καὶ ὡραῖα. «Αὐτὸν τὸν κύριον ποῦ εὑρίσκεται ἐκεῖ (μὲ δεικνύουν), τὸν βλέπεις καλά ; — Ναί. — Λοιπὸν αὐτὸς ἐφόνευσε τὸν René—τὸν Renè : (ὁ Renè ἦτο ἐσωτερικὸς ἰατρὸς)— Τὸν ἐσκότωσε ; ἐπαναλαμβάνει. Καὶ τὰ χαρακτηριστικά της πῆραν μίαν ἔκφρασιν φρίκης διὰ τὸν δολοφόνον, ὁ ὁποῖος εἶμαι ἐγώ. —Θέλεις νὰ τὸν ἐκδικηθῇς ; —Ναί ! ναί ! —Λοιπὸν θὰ τοῦ δώσῃς ἀμέσως νὰ πίῃ αὐτὸ τὸ δηλητήριον —Καλά.« Ἀφυπνίζουν τὴν Μπλὰνς Β..., χαμογελᾶ καὶ φαίνεται σᾶν νὰ ἐλησμόνησεν ὅ,τι τῆς εἶπαν· κατόπιν, μὲ γλυκύτητα. μὲ μίαν χάριν γυναικεῖαν, μὲ μίαν ἀβρὰν ἀπιστίαν, ἡ δυστυχισμένη αὐτὴ ἀσυνείδητη μὲ παρουσιάζει τὸ ποτῆρι, τὸ ὁποῖον νομίζει ὅτι περιέχει δηλητήριον καὶ μὲ λέγει : «Δὲν εὑρίσκετε ὅτι κάμνει ζέστην ; Δὲν θέλετε νὰ πίητε ; Ἐὰν θέλετε, ὁρίστε.» Καὶ ἐχαμογέλασε μ' ἕνα χαμόγελο φαιδρό. Πλησιάζει κατόπιν τὸ ποτήριον εἰς τὸ στόμα της προσποιεῖται ὅτι βρέχει τὰ χείλη της καὶ μὲ τὸ προσφέρει. «Κάνε τὸν ἄρρωστον, μὲ λέγει χαμηλοφώνως ἕνας ἐσωτερικὸς ἰατρός. Ἐὰν νομίσῃ ὅτι τὸ δηλητήριον δὲν ἔφερεν ἀποτελέσματα, εἶναι ἱκανὴ νὰ προσβληθῇ ἀπὸ μανιακὴν κρίσιν». Τότε, ἀρχίζω νὰ παραπονοῦμαι καὶ νὰ λέγω μεγαλοφώνως ὅτι τὸ ποτῆρι αὐτὸ τοῦ νεροῦ μὲ ἐπείραξε. Μὲ καίει. Μὲ ὁδηγοῦν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον, ἕνας δὲ ἐκ τῶν παρισταμένων λέγει πρὸς αὐτήν». Τί ἔδωσες νὰ πίῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ; ἐδηλητηριάσθη ! Τότε, ἡ Μπλὰνς Β... μὲ μίαν ἀλησμόνητον ἔκφρασιν φρίκης— τὴν ἔβλεπα ἀπὸ τὴν σχισμάδα τῆς θύρας—καὶ μὲ μίαν εὐστροφίαν, τὴν ὁποίαν θὰ

ἐδυσκολεύετο καὶ αὐτὴ Σάρα Μπερνὰρ νὰ ἀποδώσῃ, ἐφώναξε.

«Ἄ ! δὲν ἤμην ἐγὼ, θέλετε νὰ μὲ ἐνοχοποιήσητε... Δὲν ἤμην ἐγώ. Πρώτη ἐγὼ ἔπια. Τὸ εἴδατε. Καὶ ὑπέκυψεν εἰς τρομερὰν ἀγωνίαν.

Περαιτέρω, ὁ Ἰούλιος Κλαρετῆ, παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν ἀνάγκην ἐκείνην τῆς ἑρμηνείας καὶ τῆς γενικεύσεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει μᾶλλον τοὺς εὐφαντάστους παρὰ τοὺς σοφοὺς, προσθέτει· «Ὅταν σκεφθῇ κανεὶς ὅτι ἕνας ἄνθρωπος προικισμένος μὲ τὴν δύναμιν τῆς ὑπνωτίσεως (καὶ τὴν ἔχομεν ὅλοι τὴν δύναμιν αὐτὴν) ἠμπορεῖ νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν, ὅταν πίνῃ τὸν καφέ του, ὅταν καπνίζῃ τὸ τσιγάρο κοντὰ εἰς τὴν γωνιὰ, ὅτι τὴν τάδε ὥραν, τὴν τάδε στιγμὴν, τὴν στιγμὴν μάλιστα ποῦ βλέπει νὰ ξεφεύγῃ ὁ καπνὸς τοῦ τσιγάρου, τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπέβαλε τὴν ἰδέαν νὰ κλέψῃ, νὰ φονεύσῃ, νὰ ὑβρίσῃ, νὰ κτυπήσῃ, ὑπακούει κατὰ γράμμια—χωρὶς νὰ συνοφρυωθῇ, χωρὶς νὰ διστάσῃ, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ—εἰς τὴν ἐγκληματικὴν ἰδέαν. τὴν ὁποίαν τῷ ὑπέβαλον, ὅταν σκεφθῇ τις ὅτι τὸ αὐτόματον ἐκεῖνο δὲν θὰ ἔχῃ ποτὲ συνείδησιν τῆς πράξεώς του, θὰ ἀπαντήσῃ δὲ ὅτι διέπραξε τὸν φόνον ἢ τὴν κλοπὴν «χωρὶς νὰ ξεύρῃ τὸ διατί» ἢ «διότι τὸ θῦμα ἤξιζε νὰ τὴν πάθῃ», ὅταν ἀναλογισθῇ κανεὶς ὅλα αὐτὰ, δοκιμάζει κάποιον ἐσωτερικὸν ρῖγος, καὶ διερωτᾶται μήπως πολλὰ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα κατετρόμαξαν τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν ἦσαν παρὰ ὑποβολιμαῖα».

Ὅλα αὐτὰ εἶναι τρομακτικὰ, πολὺ συγκινητικὰ, εὐτυχῶς ὅμως καὶ πολὺ ὑπερβολικὰ, προκειμένου περὶ τῶν γενεῶν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. Ἡ φρίκη ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὴν ὑποβολὴν ὡς ὅπλον ἐγκληματικὸν, ἐπικίνδυνον δι' ὅλον τὸν κόσμον, στηρίζεται ἐπὶ πειραμάτων τῶν ἰατρικῶν γραφείων, τὰ ὁποῖα εἶναι μὲν ἐνδιαφέροντα διὰ τὴν ἐξήγησιν ἐγκλημάτων τινῶν, ἀνίκανα ὅμως νὰ πληροφορήσουν, ἐὰν παρόμοια γεγονότα εἶναι τόσον συχνὰ εἰς τὴν πραγματικὴν ζωήν.

Παραδέχομαι ὅτι ἡ Μπλὰνς Β . . . ἠθέλησε πράγματι, χωρὶς νὰ ἔχῃ συνείδησιν τῆς πράξεως, νὰ δηλητηριάσῃ τὸν Ἰούλιον Κλαρετῆ· παραδέχομαι ἐπίσης ὅτι ἐπυροβόλησε κατὰ τῆς μητρός της ἐν ἐγρηγόρσει ἡ κόρη ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ Liegeois. Εἰς τὰς περιπτώσεις ὅμως αὐτὰς οἱ πειραματισταὶ ἐνήργουν ἐπὶ προσώπων, τὰ ὁποῖα μακρὰ πεῖρα καὶ ἀγωγὴ κατέστησε ἐπιδεκτικὰ ὑπνωτίσεως ὑπὸ ὑπνωτιστῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσυνείθισαν νὰ ὑπακούουν. Ἡ πρώτη λοιπὸν δυσκολία δι' ἐγκληματικὰς ὑποβολὰς εἶναι ὅτι ὁ ἐγκληματίας πρέπει νὰ εὕρῃ· Πρῶτον, πρόσωπα ὑποκείμενα εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν καὶ μάλιστα εἰς τὴν ὑπνοβασίαν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας μόνον εἶναι δυνατὴ ἡ ὑποβολὴ καὶ πραγματοποίησις πράξεων. Λοιπόν, εἴχομεν ἤδη εἴπῃ ὅτι ἐπὶ 100 προσώπων, μόνον 15 ὑπόκεινται εἰς τὸν ὑπνωτισμὸν καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον 2 εἰς ὑποβολὰς πράξεων.

Δεύτερον, πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀντίστασις, τὴν ὁποίαν τὰ σπάνια αὐτὰ ὑποκείμενα προβάλλουν ἐναντίον ὑποβολῶν, αἱ ὁποῖαι προσκρούουν εἰς τὰ ἔνστικτα καὶ τὰς συνηθείας των. Ἡ ἐξουσία τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἔχει ὅρια. Ἡ αὐτοβουλία τοῦ ὑπνοβάτου ἐξαφανίζεται, εἶναι ἀλήθεια, ἡ θέλησίς του ἐλαττώνεται εἰς τὸ ἐλάχιστον ὅριον, οὐδεὶς τὸ ἀμφισβητεῖ. Ἀλλ' ὅσον συσκοτισμένη καὶ ἂν εἶναι ἡ θέλησις ἐπιτρέπει ὅμως εἰς τὸν ὑπνωτισμένον νὰ μὴν ὑπακούῃ, τοὐλάχιστον ἀμέσως. Παράδειγμα ἡ κόρη ἐκείνη περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ὁ καθηγητὴς Brouardel καὶ ἡ ὁποία ἐνῷ προηγουμένως εἶχε δεχθῇ καθ' ὑποβολὴν, νὰ ἐκδυθῇ καὶ νὰ λουσθῇ μέσα εἰς τὸν ποταμὸν, ἐν τούτοις, ὅταν πλησίον τοῦ ποταμοῦ προσεπάθησαν νὰ τὴν πείσουν νὰ ἐκδυθῇ, προσεβλήθη ὑπὸ νευρικῆς κρίσεως. Τί θὰ γίνῃ ἄρά γε ὅταν θὰ προσπαθήσῃ τις νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἑνὸς τιμίου ἀνθρώπου τὴν ἰδέαν τῆς κλοπῆς ἢ τοῦ φόνου;

Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Ἐὰν ἡ ὑποβολὴ ἁπλῶν πράξεων εἶναι εὔκολος, ἡ ἐλαχίστη ὅμως περιπλοκὴ ματαιώνει τὴν ἐκ-

τέλεσίν της ὑπὸ τοῦ ὑπνοβάτου. Ὅσον ἐπιτήδειος καὶ ἂν εἶναι ὁ ὑπνωτιστὴς, δὲν ἠμπορεῖ καὶ πάλιν νὰ προϊδῃ καὶ τὰ ἐλάχιστα ἐπεισόδια, εἰς τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ προσκρούσῃ ὁ ὑπνοβάτης, ἐνῷ τὸ ἐλάχιστον, τὸ μᾶλλον ἀσήμαντον ἐπεισόδιον δύναται νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ ὅλον τὸ σχέδιον τῆς ὑποβολῆς, ἐπειδὴ ὁ ὑπνοβάτης δὲν ἔχει αὐτοβουλίαν πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν ἐμποδίων. Εἰς τὰ πειράματα τῶν σπουδαστηρίων, ὁ ὑπνωτισμένος εὑρίσκει ὅλους τοὺς δρόμους ἀνοικτοὺς, διότι τὸ συμφέρον τοῦ πειράματος ἀπαιτεῖ ὅπως ὁ πειραματιστὴς τῷ παράσχῃ ἑκουσίως ὅλας τὰς εὐκολίας. Εἰς τὸν πραγματικὸν ὅμως βίον, ποῦ ἠμπορεῖ ὁ ὑπνωτιστὴς νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ὅλοι οἱ δρόμοι θὰ εἶναι ἀνοικτοὶ εἰς τὸν ὑπνωνισμένον; Πῶς ἠμπορεῖ ὁ ὑπνωτιστὴς ἐγκληματίας νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν ὑπνωτισμένον, ὁ ὁποῖος ἠμποροῦσε καὶ νὰ τὸν προδώσῃ ἄθελα, εἰς τὰ πρῶτά του ῥήματα, ἀφοῦ εἶναι δεδομένον ὅτι τὸ ἐλάχιστον φύσημα ἐπὶ τοῦ προσώπου θὰ τὸν ἀφύπνιζε. Ἠμπορεῖ ὁ ὑπνωτισμένος νὰ ἐλησμόνησε, μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του, τὸν δράστην τοῦ ἐγκλήματος, δυνάμεθα ὅμως νὰ τὸν ὑπνωτίσωμεν καὶ ἐκ δευτέρου, ὁπότε κατὰ τοὺς νόμους τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην τὰ τῆς προηγουμένης ὑπνωτίσεως συμβάντα· ἔπειτα καὶ αὐτομάτως ἠμπορεῖ νὰ περιπέσῃ εἰς ὕπνωσιν ὅπως συμβαίνει διὰ τοὺς ἅπαξ ἤδη ὑπνωτισθέντας. Ἔπειτα κάθε μεταϋπνωτικὴ ὑποβολιμαία πρᾶξις, ἐμπνέει κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεώς της, τρόμον εἰς τὸν ὑπνωτισμένον· ὅταν μάλιστα ἀντίκειται εἰς τὸν χαρακτῆρά του, προσλαμβάνει τότε οὗτος στάσιν, ὄχι φυσικὴν, ἀλλὰ παράδοξον, μὲ ὕφος τεταραγμένον, μὲ βλέμμα περίφοβον καὶ κάποτε μὲ τρεμούλαν.

Λοιπὸν ἡ δυσκολία εἰς τὴν εὕρεσιν προσώπου παρουσιάζοντος ὅλας τὰς συνθήκας, ἡ ἀνάγκη τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ ἐπὶ μακρόν, ἡ ἀβεβαιότης τοῦ ἀποτελέσματος, ὁ φόβος τῆς τιμωρίας ἀποτελοῦν ἐπαρκεῖς λόγους διὰ νὰ πεισθοῦν ὅτι ἔχουν ἄδικον οἱ θεωροῦντες τὴν ὑποβολὴν ὡς εὔκολον ἐγκληματικὸν

μέσον. Τὴν αὐτὴν δυσπιστίαν πρέπει νὰ ἐκφράσωμεν καὶ διὰ τὴν ὑποβολιμαίαν αὐτοκτονίαν καὶ τὴν ὑποβολιμαίαν ἔκτρωσιν. Ἠμπορεῖ ἡ ἔκτρωσις νὰ ἐπέτυχε μίαν φοράν, ἀφοῦ τὸ βεβαιοῖ ἄνθρωπος ἀξιόπιστος, ὅπως ὁ Κάρολος Φουρνώ, ἂν καὶ χωρὶς λεπτομερείας, τὸ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅμως ἐν συμπεράσματι ὅτι «ἡ ἔκτρωσις εἶναι δυνατὴ καὶ ἀσφαλὴς δι' ὅλας» αὐτὸ ὑπερβαίνει καὶ τὰ ὅρια τοῦ παραδόξου. Καὶ ἡ ὑποβολὴ αὐτοκτονίας ἠμπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ μόνον ἐπὶ προσώπων, τῶν ὁποίων τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρησίας εἶναι κλονισμένον, ὄχι ὅμως καὶ ἐπὶ προσώπων ὑγιῶν, τὰ ὁποῖα ἀντιδροῦν.

Μόνον ἡ ἐκβίασις καὶ αἱ κατὰ τῆς τιμῆς προσβολαὶ διευκολύνονται διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγκλήματα τοῦ εἴδους αὐτοῦ δὲν διαπράττονται κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν καταληψίαν καὶ τὸν λήθαργον, ὁπότε ὁ ὑπνωτισμένος εἶναι ἀνίκανος νὰ ἀντισταθῇ. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ ὑποβολὴ δὲν ἐπεμβαίνει, διότι ὁ ἐγκληματίας ἱκανοποιεῖ τὸ πάθος του ἐπὶ ἀδρανοῦντος προσώπου, τὴν δὲ ἀδράνειαν δὲν τὴν προκαλεῖ μόνον ὁ ὑπνωτισμός, ἀλλὰ καὶ οὐσίαι ἀναισθητικαί, καθὼς τὸ χλωροφόρμιον.

Ἡ μόνη περίπτωσις, καθ' ἣν ὁ ὑπνωτισμὸς παρουσιάζει πράγματι ἰατροδικαστικοὺς κινδύνους, εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς καθ' ὑποβολὴν ὑπογραφῆς γραμματίων, χρεωστικῶν κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἀφοῦ ὁ ὑπνωτισμένος λησμονεῖ πᾶν ὅ,τι γίνεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπνοβασίας, φυσικὰ δὲν θὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑποβολιμαίως καὶ ἀσυνειδήτως τεθεῖσαν ὑπογραφήν του, ἢ θὰ ἐναγάγῃ τὸν δῆθεν δανειστήν, ὁπότε τὸ δικαστήριον θὰ ἐξετάσῃ ἂν ὁ χρεώστης ὑπόκειται εἰς τὴν ὑποβολήν· ὁ δὲ ποινικὸς Κώδηξ περιέχει νόμους προβλέποντας τὴν ἀκύρωσιν συμβολαίων ἢ ὑποχρεώσεων γενομένων ὑπὸ ξένην καὶ ἐγκληματικὴν πίεσιν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ὑποβολιμαίας ψευδομαρτυρίας, αὗται δὲν ἐκδηλοῦνται, ὅπως παρατηρεῖ καί ὁ Bernheim, παρ' ὅταν

τὸ ὑποκείμενον ἐρωτηθῇ πρὸς διέγερσιν ἐν τῇ μνήμῃ του τοῦ φαντασιώδους γεγονότος, τὸ ὁποῖον δῆθεν εἶδεν ἢ ἤκουσεν· ἂν ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ συναντήσῃ τὸν ψευδοκλέπτην, δὲν σκέπτεται νὰ τὸν καταγγείλῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην. Βεβαίως τὸ θῦμα ἢ ὁ μάρτυς μιᾶς πραγματικῆς κλοπῆς δὲν θὰ ἐφέρετο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ἐπὶ πλέον, ὁ ἐπιδέξιος ἀνακριτὴς κατορθώνει νὰ θέσῃ τὸν ψευδομάρτυρα ἐν ἀντιφάσει περιστάσεων καὶ γεγονότων· ἐκτὸς δὲ τούτου θὰ τὸν ἀντιληφθῇ καὶ ἀπὸ τὴν διαδοχικὴν σταθερότητα καὶ τὸν αὐτοματισμόν, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ καθ' ὑποβολὴν ψευδομάρτυς θὰ ἐκθέτῃ τὸ γεγονός, μὲ τὰς ἰδίας λεπτομερείας, ὅσονδήποτε χρονικὸν διάστημα καὶ ἂν μεσολαβήσῃ μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀνακρίσεων καὶ καταθέσεων.

Ὅλοι συμφωνοῦμεν ὅτι ὁ ὑπνοβάτης τόσον ὁ φυσικὸς ὅσον καὶ ὁ τεχνητὸς εἶναι ἀνεύθυνοι διὰ πᾶσαν πρᾶξιν, ἣν ἐκτελοῦν ἀσυνειδήτως. Τίθεται ὅμως τὸ ἐρώτημα: καὶ δὲν ἠμπορεῖ τάχα νὰ προσποιηθῇ κανεὶς τὸν ὑπνοβάτην διὰ νὰ διαφύγῃ τὴν ποινήν; Εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ὁ εἰδήμων ἰατρὸς ἀπαντᾷ ὅτι, χάρις εἰς συμπτώματά τινα εἰδικὰ εἰς τοὺς ὑπνοβάτας, π. χ. τὴν ὑπ' αὐτῶν εἰσπνοὴν ἀμμωνιακοῦ ἄνευ ἀποπνιγμῶν, τοὺς νυγμοὺς καὶ τὰ καύματα, τὰ ὁποῖα δὲν αἰσθάνονται, τὴν καταληπτικὴν ἀκινησίαν, ἣν διατηροῦν ἐπὶ ἀσυνήθως μακρὸν χρόνον ἄνευ κοπώσεως, εἶναι ἀδύνατος ἡ προσποίησις τῆς ὑπνοβασίας.

Δεύτερον ἐρώτημα εἶναι τὸ ἑξῆς: ἂν ὁ ὑπνωτισμὸς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἐξαναγκαστικῆς ἐκ μέρους τοῦ κατηγορουμένου ὁμολογίας τοῦ ἐγκλήματος ἢ παροχῆς πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἀρνεῖται νὰ παράσχῃ, ἢ ἀφηγήσεως ἐκ μέρους προσώπου, ὑπνωτισθέντος προηγουμένως, γεγονότων, τὰ ὁποῖα συνέβησαν κατὰ τὸν πρῶτον ὕπνον του. Ὁ ἰατρὸς Ladame ἀπὸ πολλοῦ ἔχει ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτό.

«Καὶ ἂν ἀκόμη κατωρθοῦτο ἡ διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ ἀνάκαλυψις τοῦ ἐγκληματίου, φρονοῦμεν ὅτι ἡ δικαιοσύνη θὰ ἀποδοκιμάσῃ ἓν τοιοῦτον μέσον, τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ κατη-

γορουμένου τὸ αὐτεξούσιον καὶ τὴν θέλησιν διὰ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ ζητήσουν ἀπὸ αὐτὸν ἀποκαλύψεις, τὰς ὁποίας θὰ κάμῃ ἀσυνειδήτως, καὶ αἵτινες θὰ διακυβεύσουν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους.

Ἐν συντομίᾳ, ἡ ἰατροδικαστικὴ ἔχει μέγα συμφέρον νὰ γνωρίσῃ ἀκριβῶς τί δύναται νὰ παράσχῃ ὁ ὑπνωτισμός, χρεωστοῦμεν δὲ εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Liégeois, ὁ ὁποῖος ἐπέστησε τὴν προσοχήν μας ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ.

Τὰ πειράματα ὅμως τὰ ὁποῖα ἐγένοντο, ὅσον καὶ ἂν ἐπέτυχον, δὲν ἀποδεικνύουν ἐν τούτοις ὅτι ὁ κίνδυνος εἶναι τόσον μέγας, ὅπως ἠθέλησαν νὰ τὸν παραστήσουν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι, ἂν καὶ σπανίως, ὁ ὑπνωτισμὸς ἠμπορεῖ ἔν τινι μέτρῳ νὰ χρησιμεύσῃ δι' ἐγκληματικοὺς σκοπούς. Σπουδαιότεροι ὅμως εἶναι οἱ κίνδυνοι ἐκ τῆς ἀδεξίας χρήσεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὑπὸ ἐπαγγελματιῶν, κατ' ἰδίαν ἢ δημοσίᾳ.

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Διαδικὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου. — Ὑπεροχὴ τοῦ ἀριστεροῦ ἐγκεφαλικοῦ ἡμισφαιρίου ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ. — Διχασμὸς τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. — Τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς. — Ὁ ἄνθρωπος φυτὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. — Ὁ ἰατρὸς Νέγρη καὶ αἱ χορεύτριαι τῆς Ὄπερας. — Τὸ αὐτεξούσιον.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, οἱ φιλόσοφοι δὲν ἐγνώρισαν ἄλλο μέσον πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῶν ψυχολογικῶν των γνώσεων ἐκτὸς τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς μελέτης τοῦ ἐγώ. Βεβαίως ἡ βαθεῖα μελέτη τοῦ **ἐγὼ** ἀποτελεῖ μέθοδον μεγάλης ἀξίας, ἀλλ' ἱκανὴν μᾶλλον πρὸς παραγωγὴν λαμπρῶν θεωρητικῶν μελετῶν παρὰ πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἀκριβείας καὶ τῆς θετικότητος, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζουν τὴν σύγχρονον ἐποχήν. Σήμερον οἱ σοφοὶ τείνουν ὁλοὲν, καὶ πολὺ δικαίως, νὰ ἐξετάζουν τὴν ψυχολογίαν ὡς κλάδον τῆς φυσιολογίας· λοιπόν, ἡ φυσιολογία δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται αὐτομάτως· πειραματίζεται, δηλ. προκαλεῖ τεχνητῶς μερικὰ φαινόμενα, πρὸς καθορισμὸν τῶν αἰτίων των, τῶν νόμων των καὶ τοῦ τρόπου τοῦ εἶναι των.

Ὁ ὑπνωτισμὸς παρέχει εἰς τὴν ψυχολογίαν τὴν μέθοδον τῆς πειραματίσεως, ἡ ὁποία τῆς ἔλειπεν ἕως τώρα. Ἐπιτρέπων τὴν παραγωγὴν ἐκδηλώσεων ψυχικῶν ὑπὸ καθωρισμένας συνθήκας, περιάγων τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς μέχρι τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ των, θὰ μᾶς παράσχῃ τὸ μέσον νὰ διακρίνωμεν τὸν τρό-

πον, καθ' ὃν λαμβάνουν χώραν ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει· τὸ ἐλπίζομεν τοὐλάχιστον. Ἡ μέθοδος αὐτὴ, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Liégeois, ἀποτελεῖ ἀληθινὴν διανοητικὴν ἀνατομίαν.

Τὸ νέον αὐτὸ εἶδος τῶν μελετῶν εἶναι νεωτάτης χρονολογίας, τὰ δὲ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα καὶ πολὺ ἐνθαρρυντικά. Τὸ ζήτημα τοῦ δυαδισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, περὶ τοῦ ὁποίου ἀμφέβαλλον οἱ φυσιολόγοι καὶ οἱ παθολόγοι ἐλύθη διὰ τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖται, ὡς γνωστὸν, ἀπὸ δύο μέρη, δύο ἡμισφαίρια, δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν, τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ὅμοια καὶ τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὡς λειτουργοῦντα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἐν τούτοις ὁ Broca ἐβεβαίωσεν ὅτι σχεδὸν πάντοτε τὸ ἓν ἐκ τῶν ἡμισφαιρίων αὐτῶν ἔχει βάρος περισσότερον καὶ ἀνάπτυξιν σημαντικωτέραν· κατ' αὐτὸν μάλιστα τὸ δεξιὸν ὑπερέχει· κατὰ τὸν Luys, ὑπερέχει τὸ ἀριστερὸν, κατ' ἄλλους δὲ ἐνίοτε τὸ δεξιὸν, ἐνίοτε τὸ ἀριστερὸν παρουσιάζουν περισσοτέραν ἀνάπτυξιν. Ἐξ ἄλλου, ὑπεστηρίχθη ὅτι ἐν τῷ ἀριστερῷ ἡμισφαιρίῳ ἰδιαιτέρως συντελοῦνται αἱ διανοητικαὶ λειτουργίαι, ἐνῷ τὸ δεξιὸν ἡμισφαίριον ἔχει ὡς κύριον προορισμὸν τὴν συγκέντρωσιν τῶν αἰσθητικῶν ἐντυπώσεων.

Ἀφ' ἑτέρου πάλιν, οἱ φρενολόγοι παρετήρησαν ὅτι οἱ φρενοβλαβεῖς οἱ προσβαλλόμενοι ὑπὸ ψευδαισθήσεων τῆς ἀκοῆς, ἀκούουν συχνὰ φαντασιώδεις ὕβρεις καὶ δυσαρέστους λόγους, μὲ τὸ ἕνα τὸ αὐτὶ, ἐνῷ μὲ τὸ ἄλλο ἀκούουν ἐνθαρρυντικοὺς καὶ εὐαρέστους λόγους.

Ὑπωψιάζοντο λοιπὸν μήπως τὰ δύο ἐγκεφαλικὰ ἡμισφαίρια ἠδύναντο νὰ λειτουργοῦν μεμονωμένα καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον τελείως ἀντίθετον· ὁ ὑπνωτισμὸς τὸ ἀπέδειξε πειραματικῶς. Ἔχομεν ἤδη ἀναφέρῃ ὅτι εἶναι δυνατὸν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου τὸ μὲν ἓν μέρος νὰ διατελῇ ἐν καταληψίᾳ, τὸ δὲ ἄλλο ἐν ληθαργίᾳ, ἢ τὸ ἓν μέρος ἐν καταληψίᾳ καὶ τὸ ἄλλο

ἐν ὑπνοβασίᾳ. Ἰδοὺ καὶ ἕνα σχετικὸν πείραμα τοῦ P. Richer. «Ἐὰν θέσωμεν ἐνώπιον μιᾶς ἀσθενοῦς ἐν καταληψίᾳ μίαν λεκάνην καὶ σάπωνα, εὐθὺς ὡς τὸ βλέμμα της τὰ ἀντιληφθῇ ἢ αἱ χεῖρες της ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, ἀρχίζει, μὲ μίαν φαινομενικὴν αὐτοβουλίαν, νὰ πλύνῃ καὶ νὰ σαπουνίζῃ τὰ χέρια της. Ἐὰν χαμηλώσωμεν τὸ βλέφαρον τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸ δεξιὸν μέρος περιπίπτει εἰς ληθαργίαν, ἐνῷ τὸ ἀριστερὸν ἐξακολουθεῖ τὴν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἤδη ἀρχίσῃ.

Τὴν ἀντίθεσιν αὐτὴν, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰς κινήσεις, τὴν ἀνεῦρον ἐν τῇ ψυχικῇ σφαίρᾳ οἱ ἰατροὶ Dnmontpallier καὶ Bérillon. Οἱ ἐπιδέξιοι αὐτοὶ πειραματισταὶ ὑπέβαλον εἰς ἕνα ὑπνοβάτην δύο πράξεις ἀντιθέτους ταὐτοχρόνως· ἀπὸ τὸ ἕνα αὐτὶ ὑπέβαλον τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς κακῆς πράξεως, ἀπὸ τὸ ἄλλο συνεβούλευσαν μίαν καλὴν πρᾶξιν· ἕκαστον ἥμισυ τοῦ προσώπου ἐξέφραζεν συγκίνησιν διάφορον, σύμφωνον μὲ ἑκατέραν τῶν ὑποβολῶν. Οὕτω ὑποκείμενόν τι διὰ μὲν τῆς μιᾶς χειρὸς ἔκλεπτε ἕνα ἀντικείμενον ξένον, διὰ δὲ τῆς ἄλλης προσέφερε ἕνα ἰδικόν του. Εἰς ἕνα ἄλλο ὑποκείμενον ὑπέβαλλον νὰ κάμῃ μὲ τὸ ἀριστερὸ μὲν χέρι σημεῖον ἀποχαιρετισμοῦ, μὲ τὸ ἄλλο σημεῖον προστάγματος: ἡ φυσιογνωμία του ἀριστερὰ ἐξέφραζεν ἕνα γλυκὸ χαμόγελο, δεξιὰ, τὴν σοβαρότητα ἀνθρώπου διατάσσοντος· τὰ πειράματα αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθοῦν ἐν ἐγρηγόρσει, ὁπότε ἡ φυσιογνωμία δὲν παρουσιάζει τὴν διαφορὰν αὐτὴν τῆς ἐκφράσεως εἰς τὸ ἀριστερὸν καὶ δεξιὸν μέρος τοῦ προσώπου, ἀποδεικνύουν χάρις εἰς τὴν ὑπνωτικὴν ὑποβολὴν, ὅτι τὰ δύο ἡμισφαίρια τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι δυνατὸν νὰ λειτουργήσουν χωριστά.

Ἀλλ' ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου μερικοὶ ἐπιστήμονες κατέληξαν εἰς πρόωρα συμπεράσματα. Οὕτω ὁ F Myers (de Cambridge) βεβαιοῖ ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης εἶναι καὶ ἐν ὁμαλῇ ἀκόμη καταστάσει, διπλῆ, ὅπως, ὁ ἐγκέφαλός του, ὅτι

ἡ προσωπικότης ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισφαιρίου εἶναι κτηνώδης, ἀγρία, ἐνῷ ἡ τοῦ δεξίου καλή, οὕτως ὥστε ἕνας ἄνθρωπος ἠμπορεῖ σήμερον νὰ εἶναι εὐφυὴς καὶ τίμιος, αὔριον δὲ ζωώδης καὶ κακοῦργος, ἀναλόγως τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου, ὑπὸ τὴν ὁποίαν θὰ εὑρεθῇ. Καὶ ὅπως, ὅταν ἡ ὅρασις εἶνε καλή, βλέπομεν ἕνα ἀντικείμενον ἁπλοῦν καὶ ὄχι διπλοῦν, μ' ὅλον ὅτι ἔχομεν δύο μάτια, οὕτω καὶ τοῦ ὑγιοῦς ἀνθρώπου τὰ δύο ἐγκεφαλικὰ ἡμισφαίρια λειτουργοῦν ἐν συνδυασμῷ καὶ συνενεργείᾳ. Αἱ λειτουργίαι των ἀπομονοῦνται μόνον εἰς τοὺς τρελλοὺς ἢ τοὺς ὑπνοβάτας διατελοῦντας ἐν ἀνωμάλῳ καταστάσει. Ὁ ὑπνωτισμὸς ἀπέδειξε τὸν διχασμὸν αὐτὸν τῶν λειτουργιῶν καὶ τὴν ἀνεξάρτητον τῶν δύο ἡμισφαιρίων δράσιν, ἀλλὰ δὲν ἀπεδείχθη, τοὐλάχιστον μέχρι τοῦδε, ὅτι ὁ ἐγκεφαλικὸς αὐτὸς δυαδισμὸς ἢ μᾶλλον ὁ ἐγκεφαλικὸς αὐτὸς ἀνταγωνισμὸς ἐκδηλοῦται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς ὑπάρξεως.

Ἕνα ἄλλο γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς φῶς ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι **αἱ μεταμορφώσεις τῆς προσωπικότητος,** τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ προκαλέσωμεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, δι' ὑποβολῆς. Ὁ Ch. Richet, ὁ ὁποῖος ὀνομάζει τὸ φαινόμενον αὐτὸ **ἀντικειμενικοποίησιν τῶν τύπων,** ἔκαμε περίεργα πειράματα, τῶν ὁποίων ἡ ἀφήγησις σαφηνίζει καλλίτερον τὸν ὁρισμὸν αὐτόν. Ἡ Α... καὶ... ἡ Β... ἀποκοιμιζόμεναι καὶ ὑποβαλλόμεναι εἰς ἐπιρροάς τινας, λησμονοῦν ποῖαι εἶναι, λησμονοῦν τὴν ἡλικίαν των, τὸ φῦλον, τὴν κοινωνικὴν θέσιν, τὰ ἐνδύματά των, τὴν ἐθνικότητά των, τὸν τόπον καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ζοῦν. Εἰς τὴν διάνοιάν των δὲν μένει ἄλλο παρὰ μία καὶ μόνη εἰκὼν ἡ εἰκὼν τοῦ νέου ὄντος, τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται εἰς τὴν φαντασίαν των. Ἀντὶ νὰ συλλάβουν τύπον τινα, τὸν πραγματοποιοῦν, τὸν ἀντικειμενικοποιοῦν. Δὲν εἶναι ὅπως οἱ ψευδαισθητικοί, οἱ ὁποῖοι ὡς θεαταὶ παρίστανται πρὸ τῆς ἐκτυλίξεως εἰκόνων· εἶναι ὅπως ἕνας ἠθοποιός, ὁ ὁποῖος καταληφθεὶς ὑπὸ φρενοβλαβείας, φαντάζεται ὅτι τὸ παιζόμενον δρᾶμα εἶναι πραγματικότης καὶ ὅτι μετεμορφώθη, ψυχὴ καὶ σῶμα, εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ὑπεδύθη. Διὰ τὴν μεταμόρφωσιν αὐτὴν, ἀρκεῖ μία λέξις προφερομένη μὲ αὐθεντικότητα. Λέγω εἰς τὴν Α... «Ἰδού, εἶσαι μία γρηὰ γυναῖκα». Βλέπει τὸν ἑαυτόν της μεταμορφωμένον εἰς γραῖαν γυναῖκα καὶ ἡ φυσιογνωμία, τὸ βάδισμα καὶ τὰ αἰσθήματά της ὁμοιάζουν, εἶναι γραίας γυναικός. Λέγω εἰς τὴν Β.... «Νά! εἶσαι μικρὸ κοριτσάκι», καὶ λαμβάνει εὐθὺς ὕφος μικροῦ κοριτσιοῦ, μὲ ὅλα τὰ παιχνιδάκια καὶ τὰ γοῦστά του. Ἰδοὺ καὶ μερικαὶ ἀπὸ τὰς **ἀντικειμενικοποιήσεις** τῆς Α...

Ὡς χωρική. Τρίβει τὰ μάτιά της, ἀνασηκώνεται ἀπὸ τὴν κλίνην της. «Τί ὥρα εἶναι; τέσσαρες τὸ πρωΐ!» (Βαδίζει ὡς νὰ ἔσερνε τὰ σανδάλιά της). «Ἂς πάγω εἰς τὴν μάνδραν. Χοῦ! ρημάδι! ἐμπρὸς, γύρισε!» (Φαίνεται σὰν νὰ ἀρμέγῃ τὴν ἀγελάδα). «Κάθησε φρόνιμα, Χονδρο-Γιάννη, κάθησε καλά, σὲ λέγω,.... ὕστερα».

Ὡς ἠθοποιός. Ἡ μορφὴ προσλαμβάνει ὄψιν γελαστὴν ἀντὶ τοῦ τραχέος ὕφους τῆς χωρικῆς, τὸ ὁποῖον εἶχε πρὸ ὀλίγου· «Βλέπετε τὴν ρόμπα μου; Λοιπὸν, ὁ διευθυντής μου διέταξε νὰ γίνῃ μακρά. Σὲ πεθαίνουν αὐτοὶ οἱ διευθυνταί. Ἐγὼ εὑρίσκω ὅτι ἡ ρόμπα ἀξίζει περισσότερον νὰ εἶναι κοντή. Ἐμπρὸς, μικρέ μου! (ἀποτείνεται εἰς ἠθοποιόν)· Ἔλα, μὴν εἶσαι δειλός, δὲν ἔχεις δίκαιον. Εἰς τὰς τρεῖς εἶμαι εἰς τὸ σπίτι μου. Ἔλα νὰ μὲ ἐπισκεφθῇς....»

Ὡς στρατηγός. Δώσατέ μοι τὸ τηλεσκόπιόν μου. Ποῦ εἶναι ὁ διοικητὴς τοῦ πρώτου σώματος. Ἰδοὺ οἱ ἐχθροί! Παραλάβετε ἕνα λόχον καὶ ἀποκρούσατε ἐκείνους ἐκεῖ. Πάρτε καὶ μίαν ὀρεινὴν πυροβολαρχίαν..... Τί θέλετε σεῖς; Τί; δὲν ἔχετε διαταγάς; (κατ' ἰδίαν) Δὲν εἶναι καλὸς αὐτὸς ὁ ἀξιωματικὸς, δὲν ξεύρει τίποτε..... (μεγαλοφώνως) Ἐμπρὸς τὸ ἄλογό μου καὶ τὸ ξῖφος μου (δένει δῆθεν τὸ ξῖφος εἰς τὴν ζώνην).

Ἐμπρὸς! Ἄ! ἐπληγώθην». ***Ὡς ἱερεύς.*** (φαντάζεται ὅτι εἶναι ἀρχιεπίσκοπος τῶν Παρισίων, ἡ δὲ μορφή του προσλαβάνει ὕφος σοβαρόν. Ἡ φωνὴ εἶναι μειλιχία, ὄχι μέ τόνον τραχὺν ὅπως προηγουμένως. (Κατ' ἰδίαν) «Πρέπει ἐν τούτοις νὰ φέρω εἰς πέρας τὴν ἀποστολήν μου». (Μεγαλοφώνως) «Ἄ! εἶσθε σεῖς Κύριε ἐπίσκοπε . . . . . Μάλιστα, εἶναι 1η Ἰανουαρίου, πρέπει νὰ πᾶμε εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος εἶναι εὐσεβές· ὅ,τι καὶ ἂν κάμωμεν, ὁ λαὸς ἔχει πολλὰς θρησκείας. Ἄ! ἕνα παιδί! Ἂς ἔλθῃ, θὰ τὸ εὐλογήσω». (Κάμνει τὸ σχῆμα τῆς εὐλογίας κτλ.).

Διὰ τῶν πειραμάτων αὐτῶν καὶ ἄλλων, τὰ ὁποῖα ἔκαμιαν ὁ Liegeois καὶ ὁ Bernheim, ὁ καθεὶς χωριστά, ἀπεδείχθη ὅτι ὁ διχασμὸς τῆς προσωπικότητος δυνατὸν νὰ περιβληθῇ πολλαπλᾶς μορφὰς καὶ νὰ ὑποστῇ πολυαρίθμους μεταμορφώσεις, ὑποβαλλομένας ὅμως ὑπὸ τοῦ πειραματιστοῦ.

Ἐν τούτοις ὁ Camuset, ὁ Legrand du Saulle, ὁ Ribot, ὁ G. Voisin παρετήρησαν ἐπὶ ἑνὸς ὑποκειμένου ὁλόκληρον σειρὰν διαφόρων καταστάσεων, μὴ ὑποβολιμαίων, ἀναφερομένων εἰς ἀναλόγους ἐποχὰς τῆς ζωῆς του, κατὰ τὰς ὁποίας παρουσίασεν ἰδιαίτερα φυσικὰ καὶ ψυχικὰ φαινόμενα. Πρόκειται περὶ ἑνὸς νέου ὑστερικο-επιληπτικοῦ, ὅστις ἐπεσκέφθη ἀλλεπαλλήλως διάφορα ἄσυλα καὶ σωφρονιστήρια, παρουσιάσας εἰς τοὺς διαφόρους αὐτοὺς σταθμοὺς μερικὰς ἀνωμαλίας τῆς κινήσεως καὶ τῆς αἰσθητικότητος, καθὼς καὶ διαταράξεις διανοητικάς. Ἐφαρμόζοντες ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ μαγνήτην, ἠλεκτρισμὸν ἢ ἄλλο μέταλλον, βλέπομεν ὅτι παρουσιάζει παραλύσεις τῆς κινήσεως, συστολάς, ἀπώλειαν τῆς αἰσθητικότητος. δηλ. νοσηρὰς ἐκδηλώσεις ὑπὸ τῶν ὁποίων εἶχε προσβληθῇ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τῆς ζωῆς του· τὸν βλέπομεν ἐπίσης νὰ λαμβάνῃ χονδροειδεῖς καὶ κτηνώδεις στάσεις ἢ ἠρέμους καὶ εὐγενεῖς, αἱ ὁποῖαι τὸν ἐχαρακτήριζον, κατὰ τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν παρουσίαζε τὴν φυσικὴν διατάραξιν, τὴν

ὁποίαν πρὸ ὀλίγου εἴχομεν προκαλέσει ἐπ' αὐτοῦ. Τοὐναντίον, ἐὰν τοῦ ὑπενθυμίσωμεν δι' ὑποβολῆς ἕνα μέρος, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἄλλοτε κατοικήσῃ, ἡ μνήμη του μεταφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. ἡ διανοητικὴ καὶ αἰσθητική του κατάστασις εἶναι ὅ,τι ἦσαν καὶ τότε· κυριεύεται μάλιστα καὶ ἀπὸ παραλυσίαν ἢ ἀναισθησίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὑπέφερε ἀκριβῶς εἰς ὡρισμένην στιγμὴν τῆς παρελθούσης ζωῆς του.

Ὁ Bourru καὶ ὁ Burot εἶδον νὰ ἐκτυλιχθοῦν ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου αὐτοῦ ἓξ διάφοροι καταστάσεις. Ἠγνόουν τότε τοὺς ψυχικοὺς καὶ φυσικοὺς χαρακτῆρας τῆς περασμένης του ζωῆς, περὶ τῆς ὁποίας ἀργότερα τοὺς διεβεβαίωσαν ἰατροί, οἱ ὁποῖοι τὸν εἶχον νοσηλεύσῃ. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἠδύναντο νὰ ἀναγινώσκουν ἀνέτως τὸ ***βιβλίον τῆς ζωῆς του,*** τὸ ὁποῖον τοῖς ἦτο ὁλάνοικτον.

«Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἐφυλλομετρήσαμεν διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὸν βίον τοῦ ἀρρώστου μας, τὸν ὁποῖον ἠγνοοῦμεν ἀπολύτως. Ὑπῆρχον πολλαὶ σελίδες ἀπεσπασμέναι, τὰς ὁποίας ὠφείλομεν νὰ ἀνασυγκροτήσωμεν. Ἤρκει νὰ ἐφαρμόσωμεν ἕνα μαγνήτην ἐπὶ τοῦ βραχίονος, τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ τραχήλου ἢ τοῦ μηροῦ του, διὰ νὰ προκληθῇ τοιαύτη ἢ τοιαύτη κατάστασις διεγείρουσα τὴν μνήμην του. Κάθε σελὶς ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν νέαν κατάστασιν τῆς συνειδήσεως, λείπει ὅμως ὁ συνήθης σύνδεσμος τῶν ἀλλεπαλλήλων καταστάσεων τῆς συνειδήσεως, δηλ. ἡ μνήμη· κάθε κατάστασις συνοδεύεται καὶ ἀπὸ τὴν ψυχικὴν καὶ ὀργανικὴν μνήμην του, ἡ ὁποία ὅμως μνήμη ἀρχίζει καὶ τελειώνει ἀπὸ τὴν ἰδίαν εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα. Ἅμα γυρίσωμεν τὸ φύλλον, παρουσιάζεται μία νέα προσωπικότης».

Ἐκ τῶν πειραμάτων αὐτῶν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου ποικίλλει ἐπ' ἄπειρον; ὅτι ἡ ἑνότης τῆς μνήμης εἶναι κενὴ λέξις, ὅπως καὶ ἡ ἑνότης τοῦ ἐγκεφάλου; ὅτι τοὐλάχιστον, ὑπάρχουν δύο μνῆμαι, ἡ μία ἐνσυνείδητος, ὁμαλή, σταθερά, ἡ ἄλλη ἀσυνείδητος, πρόσκαιρος;

ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις εἶναι ἀσταθής, ἕνα κομμάτι ὑάλου ποῦ λάμπει καὶ ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ ἐπ' αὐτῆς ἑνὸς μαγνήτου ἀρκεῖ νὰ ἀνατρέψῃ ἐκ θεμελίων τὴν φυσικὴν καὶ ψυχικὴν κατάστασιν; Δυνάμεθα τέλος νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ θεωρία τοῦ αὐτεξουσίου ἀνήκει εἰς τὸ βασίλειον τῶν μύθων;

Ὁ ὑπνωτισμὸς ἀνακινεῖ πολλὰ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ὅμως δὲν ἠμπορεῖ ἀκόμη νὰ λύσῃ οὔτως ἢ ἄλλως. Οἱ φυσιολόγοι γνωρίζουν ἀπὸ πολλοῦ ὅτι ὁ ἐγκέφαλος ἐκτελεῖ δύο εἰδῶν ἐνεργείας ξεχωριστάς: αἱ μὲν εἶναι καθαρῶς ἔνστικτοι, αὐτόματοι, παρορμητικαί· αἱ δὲ, εἶναι ἑκούσιαι, συνειδηταὶ καὶ ἐλεύθεραι. Ὅπως τὸ εἶπε κάποιος ἀνώνυμος ἀνταποκριτὴς τῆς ***Ἐπιθεωρήσεως τοῦ Ὑπνωτισμοῦ***, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ταὐτοχρόνως ζῷον καὶ φυτὸν, ἔχει ἕνα νευρικὸν σύστημα φυτικὸν καὶ ἕνα ζωϊκόν. Λοιπὸν! ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι κατὰ τοῦτο ἀξιόλογος ὅτι καθιστᾷ πασιφανεῖς τὰς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις τῶν δύο αὐτῶν συστημάτων, προκαλῶν ἐναλλὰξ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου. Ἡ ληθαργικὴ κατάστασις μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἴδωμεν τὸν ἄνθρωπον ὡς φυτὸν, τὸ ὁποῖον ἀναπνέει, μένει ὅμως ἀδρανὲς ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται. Κατὰ τὴν καταληψίαν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα αὐτόματον, παθητικὸς ἢ ἐνεργητικὸς, κατ' ἀρέσκειαν τοῦ πειραματιστοῦ, μία μηχανὴ, τὴν ὁποίαν χορδίζομεν. Κατὰ τὴν ὑπνοβασίαν, εἶναι μία σκεπτομένη μηχανὴ, ἀλλὰ δούλη τῆς ὑποβολῆς.

Καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν ζωὴν ἀνευρίσκομεν τὴν ἐναλλαγὴν αὐτὴν τοῦ αὐτοματισμοῦ καὶ τῆς συνειδήσεως. Ἔχομεν ἴδει ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν πράξεων καὶ τῶν κινήσεών μας δὲν εἶναι παρὰ ὑποβολιμαῖαι, τὰς ἐκτελοῦμεν δὲ ἐνστίκτως. Μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ζωῆς μας ἔχει καὶ ἡ ἕξις· ἀπόδειξις τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, ἀναφερόμενον ἀπὸ τὸν Chambard: «Ὅταν ἦτο διευθυντὴς τῆς Ὄπερας, ὁ ἰατρὸς Veron ἐκάλεσεν εἰς τὸ τραπέζι του ὅλας τὰς δεσποινίδας τοῦ μπαλέτου καὶ τὰς μητέρας των. Ὕστερα ἀπὸ ἕνα γεῦμα ὅπου ἀντεπροσωπεύθη εὐρύτατα ὁ Βάκχος, αἱ σεβασταὶ ματρόνναι ἀπεκοιμήθησαν γλυκὰ γλυκά. Μία ἰδέα τοῦ ἦλθε τοῦ Ἀμφιτρύωνος καὶ ἐφώναξε ἠχηρότατα: «Κορδόνι παρακαλῶ» Ἀμέσως αἱ κοιμώμεναι ἤρχισαν ὡς σύνολον ἁρμονικὸν νὰ χορεύουν τὸν πατροπαράδοτον χορὸν, ἕνα συρτὸν διὰ τὸν ὁποῖον αἱ λεπταὶ θυγατέρες των θὰ ἐκοκκίνιζον ἀπὸ ἐντροπὴν πρὸ ὀλίγων στιγμῶν».

Ὑποβολὴ λοιπὸν διὰ τῆς ἕξεως, ὑποβολὴ διὰ τῆς ἐκφοβίσεως (ὑπόθεσις Τιτσὰ-Ἔσλὰρ) ὑποβολὴ διὰ τῆς πειθοῦς, διὰ τῆς καταπλήξεως, ὑποβολὴ τοῦ περιβάλλοντος (θρησκευτικοῦ, πολιτικοῦ, φιλολογικοῦ, ἠθικοῦ): ἡ ὑποβολὴ παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν ζωήν μας, ὁ δὲ ὑπνωτισμὸς πρῶτος ἐπέσυρε ἰσχυρῶς τὴν προσοχήν μας ἐπὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσέξωμεν ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν θεωροῦμεν ὡς τὸ μοναδικὸν ἐλατήριον τῶν πράξεών μας· διότι τοιουτοτρόπως θὰ περιεπίπτομεν εἰς μοιρολατρείαν ἐπικίνδυνον, ἡ ὁποία εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, θὰ κατήργει πᾶσαν αὐτοβουλίαν καὶ πᾶσαν εὐθύνην, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποκρούει ἐνεργητικῶς ὁ ὀρθὸς λόγος. Ἡ περίφημος ἀποστροφὴ τοῦ Guizot πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς τοῦ Λιζιὲ: «Αἰσθάνεσθε ἑαυτοὺς ἐλευθέρους;» δυνατὸν νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὄχι μόνον ἀπὸ ἀπόψεως πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς τοιαύτης. Μάλιστα, αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς ἐλευθέρους, κανὲν δὲ ὑπνωτιστικὸν πείραμα δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι ὁ ὑπνωτισμένος, ὑπακούων τυφλῶς εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ πειραματιστοῦ, τὸ κάμνει διότι δὲν διατελεῖ ἐν ὁμαλῇ καταστάσει. Εἰς τὸν ὑπνοβάτην ἐπικρατεῖ τὸ φυτικὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ· εἰς τὸν καταληπτικόν, τὸ ζωϊκὸν ἐκλείπει ὁλότελα. Ἀπὸ διανοητικῆς ἀπόψεως, ὁ ὑπνωτισμένος εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὸ πνεῦμα, τὴν μνήμην, τὴν θέλησιν. Θὰ ἦτο παράλογον, ἐὰν ἐγενικεύομεν καὶ ἐπὶ τῶν ὑγιῶν ἀνθρώπων τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰ φαινόμενα ποῦ παρουσιάζει ἕνας ἀσθενὴς Ἀλλ' ὅπως ἡ μελέτη τῶν νευρικῶν νοσημάτων ηὔξησε τὰς

γνώσεις μας καὶ ἐπὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος, οὕτω καὶ ὁ ὑπνωτισμὸς θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ἐννοήσωμεν τὸν τρόπον τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας τοῦ πνεύματος. Δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν σύγχυσιν ὁμαλῆς καὶ ἀνωμάλου καταστάσεως· πρέπει ὅμως νὰ ἐπωφεληθῶμεν τῶν ὀδηγιῶν, τὰς ὁποίας μᾶς παρέχει ἡ σύγκρισις τῶν δύο αὐτῶν καταστάσεων.

«***Ἡ περὶ τοῦ αὐτεξουσίου αὐταπάτης μας***, λέγει ὁ Σπινόζας, ***δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἄγνοια τῶν ἐλατηρίων τῆς ἐνεργείας μας***». ὁ σκοπὸς τοῦ ὑπνωτισμοῦ εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀμαθείας αὐτῆς· κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, δὲν ἀποδεικνύει οὗτος ὅτι τὸ αὐτεξούσιον εἶναι δι' ὅλα καὶ καθ' ὅλα αὐταπάτη. Διότι, τὸ εἴδομεν, ὁ ὑπνωτισμένος κάποτε εἶναι ἱκανὸς νὰ τρέψῃ διὰ τῆς ἀντιστάσεώς του εἰς φυγὴν τὸν ὑπνωτιστήν. Κατὰ μεγαλείτερον λόγον ὁ ὑγιὴς ἄνθρωπος, παρὰ τῷ ὁποίῳ τὸ σκεπτόμενον καὶ συνειδητὸν μέρος εἶναι τοὐλάχιστον ἴσον, ὡς πρὸς τὴν δύναμιν, μὲ τὸ αὐτόματον καὶ ἔνστικτον μέρος, θὰ συνηθῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ ἀντιδράσῃ κατὰ τῆς ὑποβολῆς.

Τὸ συμπέρασμά μας εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρουσιάζει δύο εἰδῶν ἐνεργείας, ὑποβολιμαίας, ἀσυνειδήτους καὶ αὐτοβούλους, συνειδητάς· ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης, ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου, περιβάλλεται μορφὰς διαφόρους καὶ ὅτι ἐν γένει εἶναι σταθερὰ καὶ ὡρισμένη· ὅτι ἡ θεωρία τοῦ αὐτεξουσίου, μόλις κλονίζεται ὑπὸ τῶν πειραμάτων τοῦ ὑπνωτισμοῦ, τὰ ὁποῖα καὶ ἐμβάλλουν εἰς πολλὰς σκέψεις, τὰ ὁποῖα εἶναι διδακτικὰ διὰ τὴν ψυχολογίαν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐπιτρέπουν ἀκόμη τὴν μόρφωσιν νέων δοξασιῶν κατὰ τῶν παλαιῶν τοιούτων.

Ο ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ὁ Πατὴρ Λακορδαὶρ καὶ ὁ μαγνητισμός. — Ἀνοχὴ τοῦ Ἐπισκόπου Μαδρίτης. — Ἡ γνώμη ἑνὸς καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας. — Ἡ ἱστορία τῆς Λουΐζας Λατώ. — Ἐστιγματίσθη δι' ὑποβολῆς. — Ἐξήγησις τῶν στιγμάτων καὶ τῶν θαυματουργῶν θεραπειῶν.

Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς θαυμασίας θρησκευτικὰς διαλέξεις του εἰς τὴν Παναγίαν τῶν Παρισίων, κατὰ 1843—1851, ὁ Πατὴρ Λακορδαὶρ ἀνέφερεν ἐπεισοδιακῶς περὶ τοῦ μαγνητισμοῦ «***ὡς τῆς τελευταίας ἀκτῖνος τῆς Ἀδαμιαίας δυνάμεως, προωρισμένης νὰ ἐπιφέρῃ σύγχυσιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, τὸν ὁποῖον θὰ ταπεινώσῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ***». Ἡ ἐπιφύλαξις αὐτὴ τοῦ Λακορδαὶρ, ἐὰν δὲν ἀπετέλει συγκατάθεσιν, ἐπέτρεπεν ὅμως εἰς τοὺς πιστοὺς νὰ ἐπιδίδωνται εἰς μαγνητιστικὰ πειράματα.

Ἡ Ἁγία Ἕδρα ἠσχολήθη ἐπανειλημμένως μὲ τὸν μαγνητισμόν, τοῦ ὁποίου κατεδίκασε τὴν ἔνοχον χρῆσιν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐκφέρῃ κατ' αὐτοῦ ἀνάθεμα, ὅταν ἡ χρῆσις του ἀποβλέπῃ εἰς σκοπὸν καθαρῶς ἐπιστημονικόν. Εἰς ἕνα ἐγκύκλιον γράμμα της, ἀπολυθὲν τῷ 1856, ἡ Παπικὴ Αὐλὴ κάμνει ἀποκλειστικῶς λόγον περὶ τῶν ***καταχρήσεων*** τοῦ μαγνητισμοῦ, ἐξ οὗ ὑπονοεῖται ὅτι δὲν κατεδίκαζε πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸν μαγνητισμόν. Ἀπὸ τὴν ἐγκύκλιον αὐτὴν ἐμπνεόμενοι καὶ οἱ Γάλλοι Ἐπίσκοποι ἐξηγέρθησαν μέχρι τοῦδε κατὰ πάσης καταχρήσεως τοῦ μαγνητισμοῦ, ὄχι ὅμως καὶ κατὰ μαγνητισμοῦ ἐν γένει. Τὸ ἴδιον ὅμως δὲν συνέβη καὶ εἰς τὴν Ἱσπανίαν, ὅπου ὁ Ἐπίσκοπος Μαδρίτης ρητῶς ἀπηγόρευσε τὸν ὑπνωτισμὸν ἀκόμη καὶ τὸν ἐπιστημονικὸν καὶ τὸν θεραπευτικὸν διὰ μιᾶς ἐγκυκλίου ἐκδοθείσης τῷ 1888.

Ἀφ' ἑνὸς λοιπὸν ἀνοχή, ἀφ' ἑτέρου γενικὴ ἀποδοκιμασία. Τὸ κατ' ἐμέ, ἡ διαφωνία αὐτὴ τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν θὰ μὲ ἐκράτει εἰς ἀμηχανίαν, ἐὰν δὲν ἐπενέβαινε εἰς τὴν θρησκευτικο-ἐπιστημονικὴν αὐτὴν συζήτησιν, ὁ ἀββᾶς Elie Meric, καθηγητὴς εἰς τὴν Σορβώνην, διὰ νὰ δώσῃ μίαν ἐπίκαιρον ἀπάντησιν εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Μαδρίτης. «Ὁ Ἐπίσκοπος Μαδρίτης, λέγει ὁ Elie Meric, βεβαιοῖ ὅτι ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ὑγείαν. Ἀπαντῶ ναί, ὅταν ὁ ὑπνωτιστὴς εἶναι ἀπερίσκεπτος, ἀγύρτης· ἀπαντῶ ὄχι, ὅταν εἶναι ἐπιστήμων, ἰατρὸς εὐσυνείδητος». Ὁ Ἐπίσκοπος προσθέτει: Ὁ ὑπνωτισμὸς εἶναι ἐπικίνδυνος ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως, διότι ὁ μαγνητιστὴς δυνατὸν νὰ ἐγκληματήσῃ ἐπὶ τῆς μαγνητισμένης γυναικός. Ἀπαντῶ μάλιστα, ὅταν ὁ μαγνητιστὴς εἶναι ἕνας ἄθλιος· ὄχι, ὅταν εἶναι ἔντιμος ἰατρός. Αἱ φυσικαὶ καὶ ἠθικαὶ διαταράξεις δὲν ἀπορρέουν ἀμέσως ἐκ τοῦ ὑπνωτισμοῦ, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προσωπικῆς μοχθηρίας τοῦ παράγοντος αὐτάς. Τίς δύναται νὰ προγράψῃ τὴν μορφίνην, τὸ ὄπιον τοῦ χλωροφορμίου, διότι ἕνας ἄθλιος τὰ μεταχειρίζεται διὰ νὰ ἐγκληματήσῃ;...

Ἀποκοιμίζω ἕνα ἄτομον μὲ χλωροφόρμιον. Κανεὶς νομίζω, δὲν κατεδίκασε τὸν χειρουργὸν διότι προβαίνει εἰς ἐγχειρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ. Ἂν ὅμως καταχρασθῶ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ ὑποβάλω εἰς τὸν κοιμώμενον τὴν ἰδέαν κακῆς πράξεως εἶμαι ἔνοχος. Πρέπει λοιπὸν νὰ διακρίνωμεν μετὰ τῆς Ἁγίας Ἕδρας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, τὸ φαινόμενον τῆς ὑπνώσεως ἀπὸ τὴν χρῆσιν του, τὴν ὁποίαν κάμνουν μερικοὶ ἄθλιοι, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ὅπως ἔκαμαν μερικοί, ἐξεγείραντες τοὺς ἐπιστήμονας, ὅτι ὁ μαγνητισμὸς εἶναι καταδικαστέος...

Ὅταν ὁ ἰατρὸς προστρέχῃ εἰς τὴν ὑποβολήν, ἐλαττώνει ἀράγε τὴν ἐλευθερίαν; Δὲν πιστεύω. Ἐν τῇ ἀπείρῳ ποικιλίᾳ τῶν νευρικῶν παθήσεων, ὁ ρόλος τοῦ ὑπνωτιστοῦ συνίσταται ἁπλῶς· εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς, νὰ τῇ ὑποβάλῃ ζωτικὴν δύναμιν, νὰ κατευθύνῃ τὴν θέλησιν, νὰ καταστήσῃ εἰς

τὸ σῶμα αἰσθητὴν τὴν ἐνέργειάν της, τὴν δύναμίν της, τὴν πλαστικὴν ἐπιρροήν της. Ὁ ὑπνωτισμένος μετὰ τὴν ἀφύπνισίν του παραμένει ἀπολύτως ἐλεύθερος καὶ ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς».

Ἐκτὸς ἐπιφυλάξεων τινων, ὡς πρὸς **«τὴν πλαστικὴν ἐπιρροὴν τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ σώματος»**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ κορύφωμα τοῦ ψυχισμοῦ καὶ τοῦ ζωτικισμοῦ, ἐπιδοκιμάζομεν, καθ' ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ λεγόμενα τοῦ ἀββᾶ Elie Meric, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ κύρους, τὸ ὁποῖον ἔχουν, ἐπιτρέπουν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τοὺς καθολικοὺς νὰ καταφεύγουν εἰς τὸν ὑπνωτισμόν, ὡς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο μέσον ἀνακουφίσεως τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος. Καὶ τώρα ἂς δώσωμεν τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξήγησιν φαινομένων τινῶν, ὄχθεν θαυματουργῶν, φύσεως θρησκευτικῆς.

Ἰδοὺ ἐν πρώτοις τὸ παράδειγμα τῆς Λουΐζας Λατώ, τῆς στιγματισμένης de Bois-d'Haine (Βέλγιον): Ἡ νεαρὰ αὐτὴ κόρη, ἡλικίας 18 ἐτῶν, ἦτο ἀπὸ πολλοῦ ἀναιμική, ἐξησθενημένη, νευροπαθής, ὅταν τὴν 24 Ἀπριλίου 1868, μίαν Παρασκευήν, 12 ἡμέρας πρὸ τοῦ Πάσχα, παρεπονέθη ὅτι αἰσθάνεται πόνους εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἡ ὁποία ἐντὸς ὀλίγου παρουσίασε ἐρυθρὸν σημεῖον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔτρεξεν αἷμα αὐθορμήτως: ἦτο τὸ πρῶτον στίγμα. Τὴν ἐπομένην Παρασκευήν, ἡ αὐτὴ ἐκδήλωσις εἰς τὸν ἀριστερὸν πόδα: δεύτερον στίγμα. Ὀκτὼ ἡμέρας μετὰ ταῦτα, τὰ ἴδια στίγματα ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν δεξιὸν πόδα, καθὼς καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους. Μετὰ πέντε μῆνας, τὸ αἷμα ἔρρεεν ἄφθονον ἀπὸ τὸ μέτωπον, αὐτομάτως πάντοτε. Τοιουτοτρόπως τὰ στίγματα ἔφθασαν εἰς τὸ ἀνώτατον ὅριον. Εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας της ἐνεφανίσθησαν οἱ τύποι τῶν ἥλων, εἰς τὰς πλευράς της ὁ τύπος τῆς λόγχης, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της τὰ ἴχνη τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου. Ταὐτοχρόνως ἡ ἀσθενὴς ἐμιμεῖτο ἀκριβῶς τὰς σκηνὰς τῶν Παθῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἐκστάσει.

Ἄλλοι ἐφώναξαν **θαῦμα,** ἄλλοι **δόλος,** ὁ δὲ Βίρχωβ εὑρί-

σκετο ἀκόμη πρὸ τοῦ περιφήμου διλήμματός του: ***Δόλος ἢ θαῦμα;*** Ἐν τούτοις, ἀπὸ τοῦ 1869, ὁ Delbœuf, καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λιέγης, πρὸς ἐξήγησιν τῆς παραγωγῆς τῶν στιγμάτων τῆς Λουΐζας Λατώ, ἐπεκαλέσθη τὴν δυνατὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἠθικοῦ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ τοῦ ἀνθρώπου· διηρωτᾶτο δὲ, ἐὰν εἴς τινας περιπτώσεις δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ φαντασία νὰ προκαλέσῃ τροποποιήσεις ὀργανικάς, αἱ ὁποῖαι διαφεύγουν συνήθως τὴν θέλησίν μας, αἱμορραγίαν πραγματικήν, ἐπὶ παραδείγματι. Αἱ ὑποθέσεις ὅμως αὐταὶ δὲν ἀπετέλουν παρὰ μίαν θεωρίαν, τὴν ὁποίαν ἡ ὑπνωτικὴ ὑποβολὴ ἐπεκύρωσεν ἐσχάτως.

Οἱ κ.κ. Bourru καὶ Burot εἶχον εἰς τὴν νοσοκομειακήν των ὑπηρεσίαν, ἐν Ροσφόρ, ἕνα νέον, τὸν Β..., τοῦ ὁποίου τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ σώματος ἦτο παράλυτον καὶ ἀναίσθητον. Μίαν ἡμέραν, εἷς ἐκ τῶν ἰατρῶν αὐτῶν, ἀφοῦ περιήγαγε τὸν Β. . . . εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας, τῷ λέγει: «Ἀπόψε, εἰς τὰς τέσσαρας, ἀφοῦ ἀποκοιμηθῇς, θὰ μεταβῇς εἰς τὸ γραφεῖόν μου, θὰ καθήσῃς ἐπὶ τῆς πολυθρόνας, θὰ σταυρώσῃς τοὺς βραχίονάς σου ἐπὶ τοῦ στήθους, καὶ θὰ ὑποστῇς αἱμορραγίαν τῆς μύτης». Τὴν ἰδίαν ὥραν ἀπεκοιμήθη, μετέβη καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς πολυθρόνας, ἀπὸ δὲ τὸν ἀριστερὸν ρώθωνα ἐξέφυγον μερικαὶ σταγόνες αἵματος.

Μίαν ἄλλην ἡμέραν, ἐχάραξαν τὸ ὄνομα τοῦ ἀσθενοῦς ἐπὶ τοῦ βραχίονός του μὲ ἕνα μαχαιρίδιον ἀμβλύ, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπερέβη τὴν ἐπιδερμίδα· τῷ ὑπέβαλον ταὐτοχρόνως ὅτι εἰς τὰς τέσσαρας τὸ ἑσπέρας, θὰ τοῦ ἤρχετο αἱμορραγία ἐπὶ τῶν χαραχθεισῶν γραμμῶν καὶ ὅτι τὸ ὄνομά του θὰ ἐνεφανίζετο μὲ γράμματα ἀπὸ αἷμα. Τὴν ὡρισμένην στιγμήν, ὁ ἀσθενὴς ἀπεκοιμήθη αὐτομάτως. Ἐντὸς ὀλίγου ἐνεφανίσθησαν τὰ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος μὲ ζωηρὰν ἐρυθρότητα, ἐνῷ ταυτοχρόνως ἀνέβλυζον μερικαὶ σταγόνες αἵματος. Ὁ δεξιὸς βραχίων, παράλυτος, δὲν παρουσίασεν οὔτε αἷμα οὔτε στίγματα.

Ὁ ἰατρὸς Mabille τοῦ Lafond, διευθυντὴς τοῦ ἀσύλου, εἰς τὸ ὁποῖον μετέφεραν τὸν Β..., διεπίστωσεν ἐπ' αὐτοῦ ἕνα νέον φαινόμενον. Πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀϋπνίας του τὸν περιήγαγεν εἰς κατάστασιν ὑπνοβασίας, ὅταν παρετήρησεν ὅτι ἐπανελαμβάνετο **αὐτομάτως** ἡ σειρὰ τῶν πειραμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ὑποβληθῇ πρὸ δύο ἡμερῶν. Εἰς τὸ τέλος τῆς κρίσεως αὐτῆς διεπίστωσεν ἐπὶ τοῦ βραχίονός του τὴν παρουσίαν ἑνὸς Β αἱμοβαφοῦς, ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε πρὸ δύο ἡμερῶν ἐμφανισθῇ καθ' ὑποβολήν. Τὴν ἰδίαν νύκτα τὸ Β ἐνεφανίσθη δύο φοράς, χωρὶς καμμίαν νέαν ὑποβολήν.

Ὑπάρχει μεγάλη ὁμοιότης μεταξὺ τοῦ νέου αὐτοῦ καὶ τῆς στιγματισμένης Λουΐζας Λατώ. Ἐπὶ τοῦ πρώτου παρήχθη αἱμορραγία τῆς μύτης, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ὀργανικὴν βλάβην, διὰ μόνης τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας τῆς ὑποβληθείσης ἰδέας. Ὁ πειραματιστὴς διατάσσει εἰς τὸ ὑποκείμενον νὰ ὑποστῇ ἀφαίμαξιν ἐπὶ τοῦ τάδε σημείου τοῦ σώματος, τὴν τάδε στιγμὴν τῆς ἡμέρας, καὶ ἡ διαταγὴ ἐκτελεῖται ἀκριβῶς. Ἡ Λουΐζα Λατώ, πνεῦμα μυστικοπαθές, ὑποβάλλεται, καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν εἰς ὅλας τὰς σκληραγωγίας καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἰδεοληψίαν, ἡ ἐν διεγέρσει φαντασία της παρίσταται εἰς ὅλα τὰ γεγονότα τῶν Παθῶν, βλέπει ἐκτυλισσομένην τὴν σκηνὴν τῆς Σταυρώσεως· ἡ ἰδέα τῶν ὀδυνῶν, αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν ὑπὸ τῶν ἥλων, τῆς λόγχης τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου, ἐπιβάλλεται εἰς τὴν εὐαίσθητον αὐτὴν ψυχήν, καὶ μίαν Παρασκευὴν 15 ἡμέρας μετὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευήν, ἡ ἰδέα αὐτὴ ἐξωτερικεύεται ὑπὸ τὴν ὑλικὴν μορφὴν τοῦ πρώτου στίγματος· τὰ ἄλλα στίγματα ἐμφανίζονται ἀκριβῶς τὰς ἑπομένας Παρασκευάς, ἡμέρας ἀναμνηστικὰς τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ.

Λοιπόν, ἐπὶ τοῦ νέου ἡ ὑποβολὴ προῆλθεν ἀπὸ ἄλλον, ἐπὶ τῆς νέας ἐγένετο αὐθυποβολή· καὶ κατὰ τὰς δύο περιπτώσεις τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο τὸ ἴδιον. Κατάληψις τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ

μιᾶς σκέψεως ἐνιαίας καὶ κυριάρχου, καὶ μεταμόρφωσις τῆς σκέψεως αὐτῆς εἰς φυσικὸν γεγονός.

Ἡ περίεργος αὐτὴ μεταμόρφωσις ἀποδεικνύει ὅτι ἡ θέλησις δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ἀληθῆ ἐπιρροὴν ἐν τῇ παραγωγῇ ὀργανικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἐθεωροῦντο ἀνεξάρτητα. ἐξηγεῖ δὲ τὰ στίγματα τῆς Λουΐζας Λατὼ καὶ ἄλλων διασήμων προσώπων, τοῦ François d'Assise ἐπὶ παραδείγματι. «Ἐνεφανίσθη, λέγει ὁ Maury περὶ αὐτοῦ, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ μορφὴν πτερωτοῦ Σεραφείμ, τὴν ἡμέραν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ, εἶδε δὲ νὰ ἐκφύγουν ἀπὸ τὰς πληγὰς τοῦ Χριστοῦ σημεῖα φλογῶν, τὰ ὁποῖα διετρύπησαν τὰ μέλη του καὶ μίαν πλευράν· οὕτω λοιπὸν ἐστιγματίσθη. Ὁ Saint-Bonaventure λέγει ὅτι εἶδε τὰς πληγὰς αὐτὰς, προσθέτει δὲ ὅτι ἔρρεεν ἐξ αὐτῶν αἷμα. Ἔκτοτε, ὁ Βενεδικτῖνος τοῦ Ρέτζιο, ὁ Κάρολος τῆς Σάττας, ὁ Ἄγγελος τοῦ Μιλάνου, ἡ ἁγία Γερτρούρδη, ἡ ἁγ. Σιδωνὶς, ἡ ἁγ. Ἑλένη τῆς Οὐγγαρίας κτλ. κτλ. παρουσίασαν ἐπὶ τῶν μελῶν των ἀνάλογα ὑποτυπώματα. Πολλαὶ στιγματισμέναι ἀνήκουν εἰς τὸν αἰῶνά μας: Μαγδαληνὴ Λοργὲ, Ρόζα Σέρρα, Ἄννα-Αἰκατερίνη Ἔμμεριχ, ἡ στιγματισμένη τοῦ Τυρόλου καὶ ἡ τῶν πέριξ τῆς Γκράς».

Καὶ αὐτὴ ἡ ἁγία Θηρεσία, ἡ ἁγ. Μαρία τῆς Ἐνσαρκώσεως, ἡ ἁγ. Μπριζίττη κτλ., ἔπιπτον εἰς ἐκστάσεις διὰ τῆς ἄκρας συγκεντρώσεως τῆς σκέψεως ἐπὶ γνωστοῦ ἱστορικοῦ ἐπεισοδίου. «Οἱ ὀφθαλμοὶ κλείονται μόνοι, ἢ καὶ ἂν εἶναι ἀνοικτοὶ δὲν βλέπουν τίποτε· δὲν δύνανται νὰ ἀναγνώσουν, ἂν καὶ γνωρίζουν, ὅτι εἶναι γράμματα· δὲν δύνανται νὰ τὰ διακρίνουν καὶ νὰ τὰ συναριθμήσουν, διότι τὸ πνεῦμα δὲν δρᾷ· ἐὰν ὁμιλήσῃ τις εἰς τοὺς ἐκστατικοὺς αὐτοὺς, δὲν ἐννοοῦν τί λέγει· ματαίως προσπαθοῦν νὰ ὁμιλήσουν, διότι δὲν ἠμποροῦν οὔτε νὰ σχηματίσουν, οὔτε νὰ προφέρουν μίαν λέξιν. Ὅλαι αἱ ἐξωτερικαὶ δυνάμεις τοὺς ἐγκαταλείπουν, ἐνῷ αἱ τῆς ψυχῆς ἐντείνονται πρὸς καλλιτέραν διατήρησιν τῆς δόξης, τῆς ὁποίας ἀπολαύουν».

Τοῦτο φυσιολογικῶς σημαίνει ὅτι, ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς ἐμμόνου ἰδέας, ἡ κίνησις παύει, ἡ γενικὴ αἰσθητικότης καταργεῖται, ἡ ζωὴ τῆς σχέσεως ἀναστέλλεται. Ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐξακολουθοῦν, ἀλλ' ἡ ὀργανικὴ ζωὴ κατέρχεται εἰς τὸ κατώτατον ὅριον, ὡς ἐκ τούτου δὲ δύνανται τὰ πρόσωπα αὐτὰ νὰ ζήσουν καὶ ἄνευ τροφῆς ἐπὶ χρονικὸν διάστημα σχετικῶς ἀσύνηθες· αἱ αἰσθήσεις ἀποκλείονται ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἑρμηνεύουσαι μόνον τὰς πεπλανημένας συλλήψεις τοῦ ἐγκεφάλου, ἐξ οὗ καὶ αἱ ὑπερφυσικαὶ ὀπτασίαι καὶ αἱ ψευδαισθήσεις τῆς ἀκοῆς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον παρῆγεν ἡ θρησκευτικὴ ἔξαρσις τῶν διασήμων ἐκστατικῶν κάθε ἐποχῆς σήμερον τὸ πραγματοποιεῖ ὁ ὑπνωτισμὸς εὐκόλως, εἴτε δι' ὑποβολῆς, εἴτε διὰ φυσικῶν μέσων, ὡς ἡ προσήλωσις κ.τ.λ. Καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις ἓν εἶναι φανερὸν, ὅτι τὸ νευρικὸν σύστημα περιέρχεται εἰς εἰδικὴν κατάστασιν.

Καὶ ὁ ρόλος τῆς φαντασίας δὲν εἶναι ὀλιγώτερον σημαντικὸς διὰ τὰς ἐκπληκτικὰς θεραπείας, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦνται διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς πεποιθήσεως. Οἱ ἐπιπόλαιοι, προκειμένου περὶ πραγματικῶν θρησκευτικῶν θεραπειῶν, ὑψώνουν τοὺς ὤμους καὶ ἀρνοῦνται τὸ γεγονὸς, ζητοῦντες τὴν φυσικήν του ἐξήγησιν. Λοιπὸν, δὲν εἶναι ἀμφίβολον, ὅτι ἡ πηγὴ τῆς Μασσαμιπιέλας ἐθεράπευσε πράγματι ἀσθενείας καθαρῶς νευρικὰς, παραλύσεις, ἀναισθησίας κτλ. Κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ καθηγητοῦ Charcot, ὁ ὁποῖος τὸ διεπίστωσε, μία ζωηρὰ ἠθικὴ συγκίνησις, ἕνα σύνολον γεγονότων, ἐπιδρῶντα ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς φαντασίας θεραπεύουν πολλάκις λειτουργικὰ νοσήματα. Πῶς νὰ μὴ θεραπευθῇ ἡ παράλυτος κνήμη ἑνὸς φλογεροῦ καθολικοῦ, ὁ ὁποῖος τὴν ἐμβαπτίζει, μέσα εἰς τὰ ἱερὰ νερὰ τοῦ σπηλαίου de Lourdes; Διατί ὁ κλονισμὸς αὐτὸς τῆς φαντασίας νὰ μὴ δυνηθῇ τάχα νὰ παραγάγῃ θεραπείας, τὰς ὁποίας παράγουν αἱ ἄλλης τάξεως συγκινήσεις ἢ ἐκεῖναι τὰς ὁποίας ἐπιφέρει ὁ ὑπνωτισμὸς μετὰ ἢ ἄνευ ὑποβολῆς;

Εἰς τὸν αἰῶνα αὐτὸν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως, πρέπει νὰ εἴμεθα ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς προκατόχους μας, οἱ ὁποῖοι δὲν διέθετον ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐρεύνης, καὶ νὰ σεβώμεθα τὰς πεποιθήσεις τῶν ἄλλων. Δὲν πρέπει, νομίζω, νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀληθινὴ θρησκευτικὴ πίστις τὸ νὰ ἐξηγῇ κανεὶς φυσιολογικῶς μερικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα πρὸ πολλοῦ ἐθεωροῦντο θαυμάσια. Τὰ στίγματα, αἱ ἐκστάσεις, αἱ ὁπτασίαι, αἱ δῆθεν θαυματουργοὶ θεραπεῖαι, ἀνάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φυσιολογικῶν φαινομένων, δὲν εἶναι δὲ μικραὶ αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ ὑπνωτισμοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς μελέτης τῆς ὑποβολῆς, κατέστησε τὴν ἐξήγησιν αὐτὴν ἁπλουστάτην καὶ ἐπιστημονικήν. Ἀποδεικνύοντες ὅτι εἰς τὰ φαινόμενα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει οὔτε δόλος οὔτε θαῦμα, πρῶτον ἀποδίδομεν τὸν ὀφειλόμενον φόρον τοῦ σεβασμοῦ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι τὰ ἐμελέτησαν καὶ δεύτερον ἱκανοποιοῦμεν τὸ θετικιστικὸν πνεῦμα ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους τὸ ὑπερφυσικὸν ἐμπνέει μᾶλλον ἀποστροφὴν παρὰ ἐνθουσιασμόν.

ΤΕΛΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Κωνσταντινούπολις

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Ζερβοῦ.

Θεόδωρος Βαλμᾶς, Θεοδόσιος Ν. Κόμης, Κ. Γιαννακαρέλης, Ἀχιλλεὺς Σκαρπέλης, Νικόλαος Ἀλβέρτης, Λεωνίδας Μπόνης. Νικόλαος Καλούμενος, Νικ. Τζές.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Σάββα Ζαφειροπούλου.

Σάββας Ζαφειρόπουλος 10, Σεραφεὶμ Ρίζος, Σπυρίδων Μπέκαρης, Γεώργιος Χριστοφορίδης, Ἀβραὰμ Λορκίδης, Χαράλ. Ἀλεξανδρόπουλος, Ἀν. Χριστοφορίδης, Ἰωάννης Ἀντωνιάδης, Σάββας Καραγιαννίδης, Μωϋσῆς Ζωγραφίδης. Ἰωάννης Μουρούζης, Ἰωάν. Κόντρας, Γεώργιος Ἰωαννίδης, Λουκᾶς Τριανταφυλλίδης, Ἐλευθ. Κωνσταντινίδης, Δζεμὰλ βέης (ὑπάλληλος τοῦ 18ου Δημαρχιακοῦ τμήματος) 5, Μιχαὴλ Χιώτης 3, Κωνστ. Χιώτης 2, Νικόλαος Ἀντώνογλους 2, Ἰωάννης Κόντρας 2, Μωϋσῆς Ζωγραφίδης 2.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντίνου Λαφαζανίδου.

Ἀπόστ. Χ" Μουρατίδης, Χρῆστος Μάντζος, Κωνστ. Γαβριηλίδης, Ἰωάννης Θεραπείδης, Νικόλαος Σαπανίδης, Ἀναστάσιος Παπαδόπουλος, Ἰάκωβος Πογταμπεῖδης, Νικόλαος Χ" Λαμπριανοῦ, Νικόλαος Λυκόπουλος, Γεώργιος Ν. Πουλουτίδης, Κωστῆς Παργορίδης, Ἀναστ. Ἀκριτίδης, Παναγιώτης Θεράπογλου, Γεώργιος Ι. Τσεκτουρίδης, Ν. Χ. Τζουκαλίδης, Ἰωάννης Τερζόπουλος, Δημ. Κ. Τσιλφίδης, Ἰ. Α. Κοημτζόγλου, Δημ. Ἰωσηφίδης, Νικόλαος Σεβιτάνης, Βασίλειος Καγκελίδης, Κων)τῖνος Παγκαλίδης, Παν. Ν. Ντάλας, Κων)τῖνος Κηριτζῆς, Χρῆστος Παπαδόπουλος, Χαράλαμπος Τερζόγλης, Νικ. Τερζόγλης, Ι. Χ. Λαφαζανίδης, Κων)τῖνος Ἰ. Λαφαζανίδης, Ἀθ. Λεμπέρης, Νικόλαος Κοντὸς, Γεώργιος Φάλγος.

Τῇ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Στρόδα.

Γεωρ. Στρόδας, Χαρ. Βασματζίδης, Κλεόβουλος Παπαδόπουλος, Γεώργιος Κατσούφης, Σκαρλᾶτος, Κων)τῖνος Ἀλεξανδρῆς, Ἀλέξανδρος Μαυροκορδᾶτος, Κωνσταντῖνος Γ. Μάντζος, Εὐάγγελος Παρασκευᾶς.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωσὴφ Λιντρίδου.

Κ. Ν. Ἀμανατίδης, Μ. Κ. Τηγκλανίδης, Ν. Ι. Παρχαρίδης, Γ. Α. Σελβιαρίδης, Ε. Χ. Παρχαρίδης, Γρ. Κ. Κουσίδης, Π. Κ. Ἀμανατίδης, Κ. Ι. Λιντρίδης, Χρ. Κ. Ἀρναουτίδης, Μ. Κηρυτόπουλος. Ἰωάννης Μιχαηλίδης, Κωνστ. Δρακουλίδης, Ι. Χριστοφορίδης, Χ'' Χαράλαμπος Μακρίδης, Χαρ. Λιντρίδης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Χ. Σιδεροπούλου.

Κ. Σιδερόπουλος, Ἰ. Σιδερόπουλος, Γ. Γεωργιάδης, Β. Λασκῆς, Δημοσθ. Σπέντζης, Σοφία Σεράση, Ν. Πουλτίδης, Νικ. Πουλτίδης, Δ. Πουλτίδης, Σάββας Ν. Σιδερόπουλος 5, Κυριακίτσα Ζαφειρίου.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Παναγιώτου Καρτερᾶ,

Εὐστάθ. Παπᾶ Μ. Τιμωνίδης, Θεόδωρος Σποντύλης, Νικόλαος Καραβασίλης, Ἰωάννης Κακουλίδης, Ἠλίας Γαβριηλίδης, Γεώργιος Παπάζογλου, Νικ. Καλταπανίδης, Κ. Κοημτσίδης, Παρασκευᾶς Ιωσηφίδης, Δημ. Χ. Πουλτίδης, Θωμᾶς (παντοπώλης), Ἰωάννης Τριανταφυλίδης (ἱεροδιάκονος), Μελέτιος (ἱερεὺς), Κ. Τιμωνίδης, Γεώργιος Χιτμοιρίδης, Γεώργιος Περισανίδης, Ἰωάννης Γαβριηλίδης, Ἰωάνν. Πογταμπεΐδης, Γεωρ. Μαργιορίδης, Ἠλίας Ἰωάννου, Εὐστάθιος Χριστοφορίδης, Ἀβραὰμ Κηρυτόπουλος, Βασίλειος Παπαδόπουλος, Σπυρίδων Εὐθυβούλης, Ζαχαρίας Ψυλλόπουλος, Ἀθανάσιος Σταυρόπουλος (ἀρχιτέκτων), Κ. Παπαδόπουλος, Ἀποστολ. Χρυσοστομίδης, Γεώργιος Ἐλευθεριάδης, Γεώργιος Φωτιάδης, Δημ. Λαζαρίδης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τῶν κ. κ. Α. Πριντζοπούλου καὶ Γ. Παναγιωτίδου.

Ἀδελφοὶ Σταυρόπουλοι, Σωκρ. Γαλίτσης, Θεόδ. Χοιράκης, Ἰ. Ν. Δούλφης, Ἰσραὴλ Ἰσραηλίδης, Ἰ. Τσάμης, Ἰωάν. Ζερῆς, Πολυδεύκης Τρανός, Ἀνδρ. Ἀλεξανδρίδης, Γ. Παναγιωτίδης, Ἀ. Πριντζόπουλος, Σωκρ. Σιροφίγγος, Γ. Πασσαδέος, Καλλιόπη Κεσιόγλου.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Δημ. Τσιλφίδου.

Δημ. Τσιλφίδης, Δέσποινα Πασαδέου, Ρωμυλία Δημητριάδου, Δημ. Βαξεβανίδης, Εὐφημία Ἀντωνιάδου, Στυλ. Καραγιαννίδης Χρῆστος Λαούδης, Ἰωάνν. Κ. Καπαγερίδης, Ἰωάννης Μουρουζίδης, Χρῆστος Τσιλφίδης, Δημ. Σαπανίδης, Κ. Θεραπείδης.

Τραπεζοῦς

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Α. Δ. Λεοντίδου

Α. Δ. Λεοντίδης 10, Α. Κ. Θεοφύλακτος 2, Κ. Α. Θεοφύλακτος 2 Α. Λ. Ἐφραϊμίδης, Α. Γ. Καπαγιαννίδης Α. Γ. Καρβωνίδης, Ι. Τσαλιγόπουλος, Κ. Καλπαξίδης, Π. Γραμματόπουλος, Β. Σ. Ἰωαννίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Α. Χ. Λεοντίδου.

Ἀναστάσιος Χ. Λεοντίδης, Κ Π. Παπαδόπουλος, Δ. Αν. Κογκαλίδης, Ἀρ. Β. Βασιλειάδης. Ι. Π. Χ'' Κακουλίδης, Βύρων Παπαντωνίου, Π. Δ. Κωνσταντίνωφ, Παντελῆς Γιαννηκαπάνης, Κ. Π. Κακουλίδης, Cittouis Beniamino, Ἰορδ. Σουλίδης, Κωνστ. Παπάζωφ, Ἰωάνν. Κοκκινίδης, Ἰορδ. Κωνσταντίνωφ, Εἰρήνη Ἀκρίτα, Γαβριὴλ Μεταξᾶς, Ἡρακλῆς Γ. Κιτρίδης, Πέτρος Πεσιρίδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Φυλλίζη.

Π. Σαουλίδης, Δ. Φυλλίζης, Ἠλ. Κογκαλίδης, Π. Ἀκρίτας 2, Ι. Μαρμάννης ὀδοντοϊατρὸς (Κερασοῦς) 5, Ἰ Χριστοδουλίδης (ὀρδοῦ).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Μωϋσιάδου.

Νικόλαος Χ'' Ἰωσηφίδης, Ι. Κ. Μωϋσιάδης, Ἀναστ. Παπαδόπουλος, Γ. Μιχαηλίδης, Ἡρ. Παπαδόπουλος, Ἰσραὴλ Βασιλειάδης, Χαρ. Ἐλ Δημητριάδης, Ματθαῖος Κηρυκόπουλος, Παν. Ἰ. Χαρτωματσίδης, Γ'Απ. Μισ. Τσινιβίζης, Χαρ. Θεοφ. Λεοντίδης, Ἠλίας Ν. Πανιτσίδης, Παν. Φ. Μακρίδης, Ἰωάννης, Λογγινίδης, Ἰων. Γ. Κουσίδης, Γ. Επ. Καρπόζηλος, Εὐστ. Ν. Πεσιρίδης, Μιλ. Ν. Τριανταφυλλίδης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τῶν κ. κ. Γ. καὶ Κ. Χωλιάδου (ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ροδοπόλεως).

Εὐστάθιος Ι. Χωλιάδης, Ἀναστάσιος Ι. Χωλιάδης, Ἰωάννης, Ε. Χωλιάδης, Ι. Α. Χωλιάδης, Δημ. Π. Κοσμίδης, Γεώργιος Δ. Κου-

λινίδης, Ἰ. Ἠ. Τιγκλανίδης, Ν. Γ. Νικηφορίδης, Νικ. Καραφουλίδης, Ἰωάννης Ε. Κουλιανίδης, Εὐστάθιος Μανατίδης, Νικόλαος Χαλκιδόπουλος, Ἰωάννης, Ζαρομύτης, Δημήτριος Ἀθανασιάδης, Ν. Παρσινίδης, Ν. Δήμογλους, Παναγιώτης Δ. Νικολαΐδης, Παναγ. Σελβιαρίδης, Γεώργιος Κ. Παπαδόπουλος, Θεοδόσιος Ἰορ. Διαμαντίδης, Νικόλαος Χιπιλίδης, Γρηγόριος Κουσίδης, Νικόλαος Σαββουλίδης, Κωνσταντῖνος Ε. Χωλιάδης, Γεώργιος Ι. Χωλιάδης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ε. Δελιαρίδου.

Ἐλ. Ι. Βελισσαρίδης, Νικ. Λιθοξόος, Κ. Βελισσαρίδης, Β. Η. Βελισσαρίδης, Ι Χ. Μεταξᾶς, Β Φυλλίζης, Δ. Γ. Γαβριηλίδης, Ν. Β. Βελισσαρίδης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Σαραμανίδου.

Δ. Κ. Παπαδόπουλος (Δανείαχα), Παναγιώτης Ἰ. Καπαγερίδης (Δανείαχα), Χ. Ι. Παναγιώγλου (Δανειάχα), Χρῆστος Χ. Σεϊτανίδης (Δανείαχα), Ἀλῆ Τσαοὺς (Δανειάχα), Κωνστ. Ἰ. Σαραμανίδης, Δέσποινα Σαμαρανίδου, Ἀνατολὴ Σαμαρανίδου (Δανειάχα), Κωνσταντ. Κουμουλίδης (Χαβᾶ), Ἰωάνν. Δεληγιαννίδης (Χαβᾶ), Βασίλειος Χ. Νικηφορίδης (Χαβᾶ), Κων)τῖνος Χ. Θωμαΐδης (Μουνταντὸν), Π. Β. Ζυμπίδης (Ψαριανός), Α.Ν.Ἀμανατίδης, Π. Ν. Ἀμανατίδης (Χαμουρῆ), Χρ. Ι. Λυκόπουλος (Κοστορτὸς), Στυλιανὸς Παρασκευόπουλος (Καποῦ-κιοϊ), Νικόλαος Ἐλ. Παπαδόπουλος (Καποῦ κιοϊ), Γ. Ι. Σωτηριάδης (Καποῦ-κιοϊ), Κ. Π. Γαλίδης (Καποῦ-κιοϊ), Γ. Χ. Μωϋσιάδης (Καποῦ-κιοϊ).

Ροδόπολις (Δανείαχα).

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ αἰδεσιμωτάτου κ. Γ. Τσιλφίδη.

Γεώργιος Τσιλφίδης (ἱερεὺς) 3, Γεώργιος Καλαητζόγλης 2, Εὐστάθιος Ι. Χωλιάδης 2, Γεώργιος Καπαγερίδης 2, Λάζαρος Καπαγερίδης, Γεώργιος Δομνίδης 2, Κ. Δομνίδης 2, Νικολ. Τσιλφίδης 2, Γεώργ. Σ. Τσιλφίδης, Παναγιώτης Τσιλφίδης 2, Δημ. Ἐλευθεριάδης, Εὐστάθιος Κοσμίδης, Κωνστ. Κοσμίδης 2, Νικόλ. Κοσμίδης 2, Δημ. Λαφαζανίδης, Παναγ. Σαλτουρίδης, Παπαβασίλειος (οἰκονόμος), Γ. Πογταμπένης, Σάββας Σαββουλίδης, Ἀναστάσιος Χωλιάδης.

Δανείαχα

Ἰ. Χριστοφορίδης, Γ. Ι. Χριστοφορίδης, Ἀνατολὴ Γ. Χριστοφορίδου, Κων)τῖνος Γ. Χριστοφορίδης. Εὐστάθιος Γ. Χριστοφορίδης, Ἰωάν. Γ. Χριστοφορίδης, Σοφία Κ.Χριστοφορίδου, Ἀνθοῦσα Ε. Χριστοφορίδου, Σώτειρα Κ. Χριστοφορίδου, Σοφία Ε. Χριστοφορίδου.

Δράμα

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χ. Ἰωαννίδου.

Χ. Ἰωαννίδης, Ἀθανάσιος Πουλίδης, Βασίλειος Μαγαλιώνης.

Βόλος

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι Βασιλείου Κόντη.

Βασίλειος Κόντης 5, Γεώργιος Κόντης 5.

Τένεδος

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Δος Εὐφημίας Πέρου.

Εὐφημία Πέρου. Ρ. Χ. Ρηγόπουλος, Α. Χαλκιόπουλος, Δέσπ. Σπεράντσα, Πηνελόπη Νέστορος, Δημ. Κωνσταντινίδης, Ἄνθιμος Στεργιάδης (Σύγκελος) Προηγ. Δανιὴλ Ἰβηρίτης, Ἑλένη Μανασῆ, Π. Στεργιάδης, Δέσποινα Σιγάλα, Καλλιόπη Σταματίου, Ἀσπασία Τολμίδου, Παν. Ἀσλάνης, Παναγιώτης Καλαφάτης, Ἰωάν. Δάλλης.

Λῆμνος

Τῇ φροντίδι τοῦ Ἱερολογ. κ. Γ. Χ'' Ἀποστόλου.

Μαρ. Χ'' Ἀποστόλου, Δημ. Ζαβαλάκης, Α. Τριανταφυλλίδης, Δ. Δημόπουλος, Δημ. Δανέζης, Ἀλ. Ἰωαννίδης, Ξεν. Δημητριάδης, Πέτρος Παπαθεοφανῆς, Δημ. Νάκος, Ν. Λεωνιάδης, Ἄννα Μπάρλα, Δημ. Παυλίδης.

Ἀδριανούπολις.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῆς Κυρίας Ἀλτιναλμάζη.

Π. Δουκίδης, Ραλ. Ἀλτιναλμάζη, Ζηνοβία Ἀλτιναλμάζη, Σμαράγδα Χαδζηαντωνίου, Χρ. Τσονίδης, Ἠλιάδης, Στέφ. Δημητρίου, Πηνελόπη Δαλιάρη, Δημοσθένης Ἠλία, Σωκράτης Τσοπάνογλου, Β. Περδικάρης, Ζηνοβία Τσιβιδῆ, Ἀργυρὼ Καμπανάκη, Ἀλ. Καραπαναγιώτης, Εὐτέρπη Π. Ἀλτιναλμάζη, Χαρ. Ἀλτιναλμάζη, Ὀλυμπ. Α. Δημητριάδου, Ἰουλία Δουλᾶ, Ἑλένη Καγκάδη, Ἀθηνᾶ Βεργίδου Ἄννα Γλαύτσου.

Νοβορωσίσκη (Ρωσσία)

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κωνσταντ. Δ. Λεοντίδου

Διονύσιος Τραϊάνος, Χαρ. Δανόπουλος, Δημ. Τσοπανόπουλος, Α. Χρονόπουλος, Γεώργιος Μαυρίδης 3, Α. Λεοντίδης 13.

Σουκχοὺμ (Ρωσσία).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Θειοπούλου.

Χ. Κ. Σαμουρίδης 3, Ἀναστασία Ι. Σαμουρίδου 3, Ἀνέστης Μαριέτης 2, Σπῦρος Τσαϊρίδης, Ν. Χ. Θειόπουλος 2, Λεωνίδας Ποιμενίδης, Κ. Σπυράντης, Πασαλίδης, Παν. Παπαδόπουλος, Κ. Πολιτίδης, Ἰωάννης Εὐσταθιάδης, Θουκ. Περσόπουλος.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Εὐσταθίου Ταιλφίδου.

Κων)τῖνος Μιρασχόρογλου. Δημ. Πογταμπεῖδης, Κωνστ. Κουμουλίδης, Ἰωάν. Ἀνδρεάδης, Ε. Τσιλφίδης, Ἀγγελῆς Τσαναρλῆς.

Θεοχάρης Βεγλερῆς 5, Εὐγ. Βεγλερῆ 3, Ν. Βεγλερῆς 2, Φ. Βεγλερῆς 2, Κ. Ἀντίπας 2, Α. Ἀντίπας, Ν. Παπαδόπουλος, Ἰωάννης Τσελικίδης 2, Γρ. Παρασκευόπουλος, Γ. Χρυσοστομίδης, Κ. Λαφαζανίδης.

Οἱ ἐν Ἀθήναις

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἐλ. Πλούμου ἰατροῦ.

Ἰωάν. Πριγκηφίλης δ. ἰ. Παναγ. Ζωΐδης δ. ἰ. Γρηγ. Κ. Κιτσάτης δ. ἰ. Ἐλ Πλοῦμος δ. ἰ.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Κίμωνος Σανίκου φοιτητοῦ τῆς Ἰατρικῆς,

Ἀριστομ. Φλῶρος, Γεώργ. Ἀλεξιάδης, Ἀλκιβ. Λαδᾶς, Γεώργ. Τσαγρῆς, Ἱλαρίων Βλατοπαιδινὸς, Γεώργ. Οἰκονομίδης, Δημ. Τσῆρος, Ι. Δ. Ἰωαννίδης, Κίμων Μεϊμάρογλου, Σταῦρος Χουβαρτᾶς, Δημητρ. Μαρκάκης, Γεώγ. Βαλαβάνης, Γεώργ. Σταμάτης, Σταῦρος Πληθωνίδης, Τριαντάφ. Ἀναγνώστου, Γεώργ. Σατραζάμης, Δ Παπαβασιλείου, Γεώργ. Ξηρουδάκης.

Οἱ ἐν Ἐλιγμοῖς

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ν. Γλύκατζη

Ἀναστάσιος Ψαλτίδης, Παναγιώτ. Δημητρίου, Τζόρτζης Γλύκατζης,

Οἰκονομίδης Ἰμπρέτης, Βλάσιος Μελιτίδης, Παναγιωτ. Γεωργιάδης Βασίλειος Χ Πανανίδης Χρῆστος Πεχληβάνης Βελισάριος Λεμονίδης Ὀδυσσεὺς Ν. Μελιτίδης.

Οἱ ἐν Πάφρᾳ

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Δ. Δεδεπάλογλου

Δ. Μ. Δεδεπάλογλου, Γρηγ. Λ. Ἀρζόγλου, Ἀποστ. Παπαδόπουλος, Ἀν. Ἐλ. Μιχαηλίδης, Κ. Σ. Γεωργιάδης, Θεμ. Ἰορδανίδης, Ἀναστ. Ἀρζόγλου, Ἰ. Παλάζογλου Μ. Καλλίμαχος, Ἰ. Πασάλογλου, Γαβρ. Ἐλεμίνογλου, Λάζ. Καραβασίλογλου, Κωνστ. Παπαδόπουλος (διδάσκαλος), Ἰωάν. Δημητριάδης, Ἰορδ. Κωνσταντινίδης.

Οἱ ἐν Harrar (Abyssinie)

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Μηνᾶ Τσακίρη (Λεσβίου),

Μ. Ἰ. Παλαιολόγος (Λῆμνος), Δημ. Σκαρπίδης (Ἠπειρώτης), Ἐ. Θεοφίλου (Μωραΐτης) S. Plakiutis (Σάμιος), Δ. Zanios (Ἠπειρώτης) Ν. Μπατσαρίας (Μακεδών), Κ. Διαμαντόπουλος (Βολιώτης), Ἰωάν. Τζελάτης (Κυμιώτης), Μηνᾶς Τσακίρης (Λέσβιος) 3,

Οἱ ἐν Dirrè Daoua (Abyssinie)

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀθ. Τσακίρη (Λεσβίου)

Ἀθ. Τσακίρης (Λέσβιος) 2, Ἰωάν. Φόβου (Βολιώτης), Μενελ. Στεφανᾶτος (Κεφαλλὴν), Ἀντών. Μαντώδης (Χῖος), Νικολ. Βελώνιας (Θηραῖος), Ἰωάν. Παπᾶ-Κωνσταντίνου (Σάμιος).

Οἱ ἐν Πέτρα (Μυτιλήνης)

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ν. Καζάζη.

Α. Σέρεσλης, Χρ. Ν. Σουβληρὸς, Ἀλέκος Νικήτας, Π. Ἐλευθεριάδης Ν. Καζάζης.

Οἱ ἐν Σκοπέλῳ τῆς Γέρας (Μυτιλήνης)

Τῇ φιλ. φροντίδι τῶν κ. κ. Παν. καὶ Γ. Χ'' Γιαννάκη.

Παναγ. Ἀρβανιτέλης, Γεώργ. Χ''. Γιαννάκης, Εὐστρ. Γαβαλλᾶς Δημ. Σεβδαλῆς, μιχ. Φιδέλης, Ε. Κουλαζίνης, Παν. Μόσχος, Παν. Σκουνιογλου Δ. Κ. Γιαννιατσῆς Ἀδελ. Χ''. Γιαννάκη.

Οἱ ἐν Παπάδῳ Γέρας (Μυτιλήνης).

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ Κου Π. Ρήγα (φαρμακοποιοῦ).

Εὐστρ. Βρανᾶς, Δημ. Ψύρρας, Ἀριστ. Γιακαλῆς, Βασίλ. Κακάτσης, Ἰωάν. Σκαρλᾶτος, Π. Χ. Χ" Βασιλείου, Π. Π. Κυριάκου, Π. Κ. Βάρκας, Εὐστρ. Βάρκας (δήμαρχος Γέρας), Εὐστρ. Π. Φωτίου, Εὐστρ. Ἐμ. Λεβέντης, Παῦλος Χ" Ἀντωνίου (διδάσκαλος), Παν. Γάκας, Παν. Μύταρος, Μιχ. Λουΐζος, Εὐστρ. Ἀντωνίου (Ἀνδρειώτης), Δημ. Μπιγέλλης, Εὐστρ. Κυριαζῆς, Εὐστρ. Κουλαγύνης, Κ. Πλωμαρίτης, Δ. Σ. Κουλαγύνης, Γ. Πρωτούλης (φαρμακεὺς), Παῦλος Ρήγας (Βυζαντῖνος φαρμακεύς).

Οἱ ἐν Παμφύλλοις (Μυτιλήνης).

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τῶν κ. κ. Γεωργ. Νιάνια ἰατροῦ καὶ Δημ. Ἀβαγιανοῦ.

Εὐστρ. Κουγιουμτζόγλους, Γεώργ. Νιάνιας (ἰατρὸς), Ἰωάν. Δ. Ἀβαγιανὸς, Ἀκίνδ. Σμιρλῆς, Δημ. Ἀργυρίου, Δημ. Φραντζῆς, Γεώργ. Γεωργιάδης, Νικόλ. Κατσακούλης, Οὐραν. Λιάσκου, Εὐστρ. Βαγιανοῦ, Εὐστρ. Εὐαγγελινοῦ, Παναγ. Γάκας, Π. Πισπίνης, Παν. Κωνσταντέλλης, Βασ. Γάκας ἰατρός, Ι. Σέντας μηχανικός.

Οἱ ἐν Μυτιλήνῃ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ Κου Στεφ. Στεφανίδου.

Ἀριστείδης Μάνδρας δ. ν., Κ. Ἀδαλῆς, Στεφ. Στεφανίδης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Περ. Πιτέλλη.

Π. Τζωρτζίδης, Μυρ. Τουλιάτου, Σειρὴν Χατζανδρέα, Ἑλένη Προκοπίου, G. Grimani, Γρ. Σαββόπουλος, Θεοδ. Βενλῆς, Μίτσας Κουρτζῆς, Ν. Δ. Γκαγκάνης, Θεμ. Μ. Ταλιάνης, Γ. Μ. Κουτζαμπάσης, Π. Πιτέλης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Γεωργ. Τσουμλέκη.

Μ. Δ. Μυρίντζος, Γ. Χαραλάμπους, Ἀρ. Κωνσταντινίδης, Δημ. Βαλάκης, Παπᾶ Γεώργιος Γονιδέλης (Λουτρὰ), Γ. Κ. Ἀχλάδας, Ι. Α. Λάμπρος, Γεώρ. Βάκης (Λουτρὰ), Γεώρ. Βακάλης, Εὐθ. Τραχανᾶς, Μιχ. Βουσβουκῆς, Γεώρ. Κουτλέλλης (Λουτρὰ), Ἱπποκράτης Σανίδης (ἰατρὸς Μυτιλήνη), Γ. Τσουμλέκης, Γ. Ἀλεξάνδρου, Ἀπ. Κωνσταντίνου, Γεώργ. Βαμβακίδης, Σίμος Παν. Σαμάρης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Παναγ. Δημητρίου.

Γεώργ. Καλλίας, Νικόλ. Κύπριος, Π. Δημητρίου, Δημ. Σάββας (Μανδαμάδος), Π. Σκουνδιάδης (Γέρα), Π. Κοσμᾶς, Ν. Ζαμβοκέλλης, Μαργαρίτης Ἰωάννου, Ἀγγ. Πιρέλλης, Κίμων Ζαννίδης (δικηγόρος), Γεώρ. Κρητικός.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Δημ. Β. Χ" Ραφαήλ.

Δημ. Β. Χ" Ραφαὴλ, Τιμ. Εὐσταθίου, Δημ. Π. Δ. Κομίλης, Εὐστράτ. Σταματόπουλος, Ἀνδρ. Γ. Σεφθελῆς, Κλεόβ. Πολυχρόνης, Βασίλ. Θ. Φιλίππου, Κίμων Θαλασσινός.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Π. Τσούμπρη.

Γεώργ. Νιτέλλης, Χαρίλ. Δημητριάδης, Ἀριστείδης Κυριάκου, Στ. Χ" Ἰωάννου, Ν. Α. Βαλιάδης, Ἰ. Ράλλης, Θ. Δ. Γρηγορίου, Ἰωάν. Μιχαὴλ, Β. Μ. Κυριάκος, Πιττακὸς Χ" Λάμπρου, Ἀλ. Τριανταφυλλίδης, Νικόλ. Ἰσηγόνης, Παῦλ. Κ. . . . Παν. Τσούμπρας σώμ. 10.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Πέτρ. Κονδάρη.

Γεώρ. Ζεέρης, Δημοσθ. Σταματίου, Παναγ. Τζωρτζίδης, Κ. Ξ. Γκωρτζιώτης, Ε. Μουρὰτ, Στυλ. Καραπάτης, Π. Καμπᾶς, Ν. Τσολάκης, Εὐστρ. Μαλοῦκος, Δ. Γκωρτζιώτης, Νῖκος Ἀλεξάνδρου.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Θρ. Δουβαλετέλλη.

Θρασύβ. Δουβαλετέλλης, Ζ. Α. Νεστορίδης, Μ. Μ. Κατσάνης, Σπ. Καραβίας, Σπ. Σβορῶνος, Δ. Ἀράπογλους, Κίμων Κατσάνης, Ι. Δούκαρος ἰατρὸς.

Οἱ ἐν Φύλλα (Μυτιλήνης)

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Θεράπ. Παπᾶ Στυλιανοῦ.

Γεώρ. Παρασκευαΐδης, Θερ. Παπᾶ Στυλιανοῦ, Δημ. Καζάζης, Σωκράτης Θαλασσινὸς, Στυλ. Βαλαβάνης, Ἰωαν. Καραγιαννόπουλος, Γεώρ. Ἀγγελῆς, Εὐστρ. Μαρμάρου, Παν. Γριμάνης, Δημήτρ. Κόντης.

Οἱ ἐν Μανδαμάδῳ (Μυτιλήνης)

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Αἰδεσ. Γεωργ. Χ" Σταυράκη ἱερέως.

Γεώρ. Χ" Σταυράκης ἱερεὺς, Ἀναγνωστήριον Μανδαμάδου «Πρόοδος», Δημ. Κυπρίου Σχολάρχης, Γεώργ. Παρασκευαΐδης, Σταῦρος Ἀρβανιτάκης, Νικόλ. Ἀβαγιαννοῦ, Παρασ. Στυλιανίδης ἰατρὸς.

Οἱ ἐν Πλωμαρίῳ (Μυτιλήνης)

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Θεολ. Σουμελίδου.

Θεολ. Σουμελίδης, Ἰωάν. Τσεκούρας, Παναγ. Μιχαλέλλης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἐμ. Τραγάκη.

Ἐμμ. Τραγάκης, Κ. Ἀθανασιάδης, Α. Ζαφειρόπουλος, Β. Ἀράπογλου, Δ. Π. Βουνάτσος, Ἀναγν. Βενιαμίν, Κ. Γ. Σαραϊδάρης, Π. Γ. Ζωγράφος.

Οἱ ἐν Τενέδῳ.

Τῇ φιλ. φροντίδι τῶν κ. ἀδελφῶν Σβίγγου.

Ἀδελφοὶ Σβίγγου 2, Ρήγας Χριστοδούλου, Χαράλ. Ζυρτολουδῆς, Α. Παπαδόπουλος, Γ. Κ. Βαφειάδης, Γ. Χριστιανόπουλος, Δημ. Κάνδης.

Οἱ ἐν Δεδὲ Ἀγάτς.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Κου Ἀρ. Λαλαβέρα.

Ἰωάννης Δόρδης (Δεδὲ Ἀγάτς), Χρυσῆ Μ. Παπαστεργίου (Δεδὲ Ἀγάτς), Σοφία Α. Γραμμενίδου (Δεδὲ Ἀγάτς), Στυλιανὸς Κ. Φρυδᾶς (Ξάνθης), Ἰωάννης Σ. Σγουρὸς (Ξάνθης), Σφέτκος Καραγατζίνης (Πόρτο Λάγως), Νικόλαος Κ. Ρουσόπουλος (Ξάνθη), Κασσιανὸς Ἱερεὺς (Πόρτο Λάγως), Σωκράτης Ρουσόπουλος (Ξάνθη), Εὐριπίδης Χριστίδης (Ξάνθη), Ἀλ. Μουκοβίλης (Ξάνθη), Γεώργ. Καλεύρας, Κων. Ζωΐδης (Ξάνθη), Ἡλ. Χαραμῆς (Ξάνθη), Ἰωάν. Βουλγαρίδης (Ξάνθη), Ἀρ. Δ. Δαλαβέρας (Πόρτο Λάγως).

Οἱ ἐν Καστελλορίζῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Κου Ν. Παπαθανασίου.

Ἐμ. Σακελλαρίδης, Ν. Παπαθανασίου, Σ. Χατζημηχαλάκης, Κ. Δ. Μαμιοῦ, Πρωτοπρεσβύτ. Θεοδ. Κ. Συμεωνίδης, Α. Ε. Φιλαλήθης (φαρμακοποιός).

Οἱ ἐν Κοζλοῦ (Μαύρης θαλάσσης).

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Ἀν. Ἀντωνιάδου.

Ἀν. Ἀντωνιάδης, Θεόδ. Κυρίου, Ε. Ζαχαριάδης, Κων. Πάτροβιτς, Γεώργιος Κίτσος, Ἰωάννης Γεωργιάδης (Σάμιος), Χ. Β. Ταϊόγλου, Α. Δ. Καλογιαννίδης, Ὅμ. Β. Γκιουλόγλου, Κ. Σαράφογλου, Ἀλέξ. Χατζόπουλος.

Οἱ ἐν Ἐσκῃ Σεχήρ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Κου Ἀρ. Ἀναγνωστίδου.

Γρ. Βαρβάκης, Κ. Ι. Κιωχας, Ἀθ. Καρακώστας, Κων. Βιδούρης Γ. Κοτζελίδης, Κλ. Λεοντιάδης, Π. Ξανθόπουλος, Χ. Κληρονομίδης, Ἀρ. Ἀναγνωστίδης.

Οἱ ἐν Κασταμονῇ.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Κου Ἀρ. Παπαδοπούλου.

Ἀρ. Παπαδόπουλος, Π. Μαρκόπουλος, Χ. Μακρίδης, Λ. Θεοδωρίδης, Λ. Ἀρσλάνογλου.

Οἱ ἐν Τσιατοῦρι (Ρωσσίας).

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ Κου Περ. Νοΐου.

Λ. Παναγόπουλος, Π. Παναγόπουλος, Δ. Τζαριμπᾶς, Β. Ἀντωνιάδης, Γ. Μανουηλίδης, Π. Νόϊος.

Οἱ ἐν Τσούμπρᾳ Ἰκονίου.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀνδρέου Ἀρμάου.

Ἀνδρέας Ἀρμάος, Δημ. Λαζαρίδης, Γεώρ. Δημητριάδης, Γεώργ. Ἀλτηνίδης (φαρμακοποιὸς), Νικόλ. Παπαδόπουλος, Ἀλέκος Βαφείδης, Ἀριστ. Ἀμμανίτης, Ἰωάννης Καραγιάννης, Φ. Φραντζῆς, Δημ. Χ" Γιάννης, Σωκρ. Παπαγεωργίου, Mathieu Marinovich, Κάρλος Βιδάλης, Σταῦρος Μωραϊτίνης.

Οἱ ἐν Ξάνθῃ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ Κου Ν. Κουφούδη.

Ν. Κουφούδης, Παναγ. Ζέκου, Γεώρ. Καλεύρας, Νικόλ. Σγουρὸς, Κων. Ἀκατογλίδης, Κάρλος Ἰσανδόρος, Ν. Σγούρωφ, Δ. Κίας, Δ. Α. Γούρδογλου, Δ. Ε. Τεκτονίδης, Α. Μαράσογλου, Σ. Ζερβουδάκης, Γ. Τριανταφυλλίδης, Δ. Μόλχος.

Οἱ ἐν Μουδανίοις.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Μεν. Σεβαστιάδου.

Ἄννα Βοτίκα, Κατίνα Καλεμκερῆ, Ἑλένη Ξανθοπούλου, Αἰμυλία Παπαθανασίου, Ρωξάνη Τσοπάνογλου, Π. Ἀγγελίδης, Ἀριστείδης Ἀσθενίδης, Νικ. Ἀβραμίδης, Κορνήλιος Βιγγόπουλος, Ἰ. Γ. Βοτίκας

Κανάρης Βαμβακόπουλος, Θ. Φ. Βοτίκας Δ. Γεμενετζῆς, Ἀν. Γαλδέμης, Ἀλ. Γαϊτάνος, Γ. Δερβαχανιὰν, Ζ. Ζαφειρίου, Νικόλαος Κυρλόγλους, Ἀπόστολος Κωσταμπάρης, Κωνσταντῖνος Μοσχογιαννίδης, Κων. Μελαχροινὸς, Μανώλης Μπαλτᾶς Θωμᾶς Νικολαΐδης Α. Γ. Νεφελούδης, Α. Γ. Νικολαΐδης, Εὐριπίδης Παπαθανάσης Π. Παυλίδης Κων. Πολιτιάδης, Θεοδ. Πασχαλίδης, Σταῦρος Β. Ριζόνδης, Ἡρακλ. Σοφοκλίδης, Ἀριστ. Σιμεωνίδης, Ἀλ. Τρυφωνίδης, Δημ. Τζαβούρης, Δ. Χ" Ἀθανασίου, Ἰωάν. Χ" Εὐστρατίου, Θ. Χρηστίδης, Μ. Σεβαστιάδης, Ἀρ. Τρυφωνίδης.

Οἱ ἐν Βατούῃ (Μιτυλήνης)

Ἀν. Γῶγος ἰατρὸς, Ἀν. Θεοδωρίδης ἰατρός.

Οἱ ἐν Νικομηδείᾳ

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀν. Ἐαρινοῦ.

Ἀν. Ἐαρινὸς (διδάσκαλος), Κασσ. Ἐμ. Γραμματικόπουλος (διδάσκ.) Ἀν. Κ. Δαριδζαλόπουλος, Σταῦρος Ἀνθόπουλος (λαμπαδάριος) Μενέλ. Βοραζάνης μαθητής.

Χαρ. Συμεωνίδης (Ἐξ Ἐρζιντζὰν)

Οἱ ἐν Βάλῃα

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀστ. Μανωλίδου.

Ἀναστ. Μανωλίδης, Εὐάγ. Κυριακίδης, Γεώρ. Ἰωάννου, Ἀλέξανδρος Κατσούλης, Δημητ. Τριανταφύλλου, Χρυσόστ. Βασιλειάδης, Στέλιος Καρακάσης, Εὐσταθ. Ἀσπιώτης, Νικολ. Βουλώνης, Θεοδ. Σαμλόγου, Τέρπανδρος Βαργιαμιτλόγλου, Νικόλ. Νικολαΐδης, Δημητ. Σταυρινὸς Διονύσιος Χρυστομόγλου, Κοσμᾶς Καρὰ-Γιώργης, Βασιλ. Ξενάκης, Ἀλέξ. Πορτοκαλλίδης, Ἠλίας Γιαννακόπουλος, Πέτρος Τσακιρίδης, Δημ. Βουζούκης, Σωκράτης Ἰωαννίδης, Εὐριβιάδης Σάββας, Κωνστ. Κοσμίδης, Δ. Τσακιρέλλης, Δημ. Ράμφος, Νικ. Πολυχρόνης, Γρηγ. Ἄννης, Κυριάκ. Σαράκης, Δημ. Ἀρναούτογλου Κοσμᾶς Μπούπουλος Σταμάτ. Α. Ζερέφος, Εὐάγ. Φραγκουλίδης, Κων. Παπαδέλλης, Ἱππ. Σαραντίδης, Χρῆστος Παξεβάνης, Ἰωάν. Δ. Μπλοῦκος, Βασ. Σαπουντζόγλους, Σοφοκλῆς Ἰωαννίδης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ, Ἀν. Φακάρου

Πρωτοσύγκελλος Φιλόθεος Λουκίδης, Ἀναστ. Κ. Φάκαρος (διδάσκαλος), Δ. Γαλλέτης (διευθυντὴς τῶν Σχολῶν), Φ. Π. Φιλιππίδης, Ἰγ. Βακιρδζιδέλλης (ἐπιμελητὴς τῶν σχολῶν), Εὐστρ. Μιχαηλίδης, Ἰωάννης Ἰωαννίδης (ἱεροψάλτης), Γεώργ. Ζεριφὸς, Χαρίκλ. Ναθαναὴλ, Θεοδ. Παπάζογλου, Βασίλειος Παπαδόπουλος (φαρμακοποιὸς), Πολύβιος Βοῦρος, Ἀχ. Εὐστρατίου, Κ. Ε. Χρηστίδης, Δημ. Κ. Βασιλείου, Παναγ. Βαρδουνιώτου, Ἀναστάσιος Κυνδομηνᾶ, Μαρία Α. Φακάρου, Μηνᾶς Νικολαΐδης, Γεώρ. Ἁγιασσώτης, Μιλτιάδης Κυνδομηνᾶς.

Οἱ ἐν Νέῳ Βασιλικῷ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Καρνούτσου.

Ἀρχιμ. Ἱερόθεος Ζωγράφος (2), Ἡρ. Κωνσταντινίδης, Γ. Καρνοῦτσος, Ἕλλην. ἀναγνωστήριον Ἕνωσις Ἰσχύς, Δημ. Κ. Ἐπιτροπίδης, Ἀνέστ. Καρυδομάτης, Ἰ. Καρνοῦτσος

Οἱ ἐν München

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἰορ. Ἰορδανίδου.

Μ. Καρατζόπουλος, Ι. Ἰορδανίδης.

Οἱ ἐν Κερασοῦντι

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. κ. Τεζαψίδου καὶ Παπαδοπούλου.

Δημ. Δεληγιώργης, Χαρ. Παλάσωφ, Ι. Κ. Κολόμβος, Ἀλ. Νεόφυτος, Δ. Τεζαψίδης, Δ. Ν. Παπαδόπουλος, Ι. Μαρμάνης, Γ. Παπασμύρης.

Οἱ ἐν Δεδὲ Ἀγάτς

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Δράκου.

Ἀλ. Δράκος, Ἰάκ. Δ. Λιμάνης, Κ. Ἰωαννίδης, Κ. Πολυμένης, Χ. Παπουτσάκης, Δ. Μαντσίδης, Κ. Δημακόπουλος, Μ. Ζήσου, Στ. Παστεργίου, Ἀστ. Δ. Γιώτας.

Οἱ ἐν Κίῳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Λ. Πινάτζη.

Κ. Λ. Πινάτζης, Γ. Σαφαρίκας (2), Ν. Γευγελίδης, Κ. Ε. Κωνσταντινίδης, Δ. Τζάφος, Περ. Γιαβάσογλου, Μαν. Γεώγλου.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Γ. Κασιγόνη.

Κων. Φουντούκογλους, Γ. Κασιγόνης, Β. Μ. Τριχόπουλος.

Οἱ ἐν Φρένελῃ (Ἀδραμυττίου).

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ιρ. Στυψανέλλη.

Μιχ. Ζώγας (Κυδωνιεύς), Κ. Σαλιάρης (Δεδὲ Ἀγὰτς), Ν. Δ. Χ" Ἐμμανουὴλ, Μ. Ἀλατζαδέλλης, Ἀλ. Δ. Παπάζογλου (Ἀδραμύττιον), Περ. Ἐλευθεριάδης, Πιτ. Μάγγος (Δερέκιοϊ), Κ. Στιψανέλλης, Κλ. Ε Ματακούλης (ὑποδηματοποιὸς), Στ. Παπαδόπουλος (ἰατρὸς), Σ. Ἰωάννου, Γ. Κόπανος, Εὐστρ. Θεοδοσίου, Θ. Τουφεξῆς, Τζᾶν. Σαράντου, Γρ. Στιψανέλλης.

Οἱ ἐν Ἀλμαλῃ

Ν. Κ. Κωνσταντινίδης (2).

Οἱ ἐν Ἀφιὸν Καραϊσὰρ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Τσαμπάση.

Νικ. Τσαμπάσης (2), Ἀπ. Μίσσας, Ἰάκ. Ἐμ. Φατσέας, Ι. Δεϊρμεντζόγλου, Ἀγάπιος Νικολαΐδης, Γ. Σιδερίδης, Σάββας Λαζάρου, Δ. Μαυρίδης, Γ. Καστανάκης.

Οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ.κ. Οὐντζῆ Βασίλη καὶ Υἱῶν.

Ν. Β. Οὐντζῆς, Κ. Γ. Ἰωάννου, Κ. Ἀδαμίδης, Δ. Κων]τίνου, Χρ. Ζ. Μπούρας, Στ. Χ" Δημητρίου Γ. Τεκτονίδης λαϊκὸν ἀναγνωστήριον Αλ. Ἀποστολίδης λαϊκὸν ἀναγνωστήριον, Π. Γ. Βουΐκας λαϊκὸν ἀναγνωστήριον, Στ. Παζαρτζῆς, Ἀπ. Ἀντωνίου, Γ. Ἰωαννίδης, Στ. Τυπογράφος, Κων. Νικολάου, Γ. Χ. Δημητρίου.

Οἱ ἐν Τριπόλει Μαύρης θαλάσσης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Παναρέτου.

Κ. Πανάρετος, Δ.Λαμπριανίδης, Ἀδὰμ Παρθενίου, Ἰωάν.Ἀσλανίδης Λεωνίδας Μαυρίδης.

Οἱ ἐν Θεσσαλονίκη

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Βικοπούλου.

Στ. Τσιράκογλου, Χρ. Ἀργυριάδης, Θεμ. Γεμιτζόγλου, Ν. Κύρου

Κ. Καλμπακτσῆς, Θρασύβ. Πόδας, Ἀθ. Κίτσου Ἐρατ. Γραμμανίδης Περ. Σκαρλᾶτος, Ἀθ. Βασδέννης, Κ. Μαρτελόπουλος Δ, Λυχναρόπουλος, Κ. Δαβὶδ, Ἰ. Γιαννακούλιας, Χαρ. Σούλτης, Ἰ. Πρασουλίδης Π. Καλίτσης, Περ. Λύκος, Κ. Παπακώστας, Ἐλ. Μόσχης, Χρῆστος Ἠλιόπουλος, Κ. Τριανταφύλλου.

Οἱ ἐν Ἰνεπόλει

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Παμπουκτσίδου.

Ἰ. Δ. Γιαννᾶς, Ἀλ. Σ. Οἰκονομίδης, Β. Βροχόπουλος, Κ. Ἀδαμίδης Π. Πουλουλίδης, Στ. Φρυδᾶς, Ἰ. Χαμωλίδης (ὡρολογοποιὸς), Ἐλευθ Βροχόπουλος, Κομήτης τοῦ Χάλλεϋ, Π. Ἀρχιμανδρίτης, Κῆρκος Γ. Τρυκίδης, Ἀριστ. Χ. Ἀλτιόκας, (χρυσοχόος), Δημ. Παμπονητσίδης (φαρμακοποιὸς).

Οἱ ἐν Τρίγλια

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τῶν κ. ἀδελφῶν Καλεμκερῆ

Ν. Θ .Παπαδόπουλος, Ἀδελφοὶ Καλεμκερῆ, Βασίλ. Ταχυδρόμος, Χ. Κ. Κελέκης, Κ. Δ. Σταυρίδης, Κων. Στέργιος, Δημ. Μαστραλέξης, Κ. Βασιλειάδης.

Οἱ ἐν Στρατόνῃ Κασσάνδρας

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Β. Κωνσταντινίδου.

Β. Κωνσταντινίδης, Χ" Μιχαὴλ Χ" Κων]τίνου, Μιχ. Δρούγκας, Μιλ. Λεάνδρου, Ι. Φραγκούλης, Στ. Πλατωνίδης, Κων. Ἀδαμίδης, Ἄγγελ. Ζέρβας, Δ. Δελινταδάκης, Ἀγαπητὸς Καλιούρης, Σπῦρος Ζαφειρίου, Ἰωάν. Ἀναγνώστου (Ἴσβορος), Ἀναστ. Χριστοδούλου (Ἴσβορος), Θεμιστ. Χαρίση (Ἴσβορος).

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Χ. Χριστοφορίδου.

Ἀλέξ. Ἀνανιάδης, Χριστόφορος Χριστοφορίδης.

Οἱ ἐν Ἀμισῷ

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Ἀρχιτεκτονίδου.

Ἀρεταῖος Συμεωνίδης, Α. Χ. Ἀρχιτεκτονίδης, Ν. Χ. Σταμπολίδης, Ἀθλητικὸς Σύλλογος «Ἄτλας», Ν. Ζαφειρίου.

Οἱ ἐν Ζόγγουλδακ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἀν. Τσερκέζογλου.

Ἀν. Τσερκέζογλου, Κυρ. Τσερκέζογλου, Ἰωάν. Δούνιας, Μιχαὴλ Ραδίνοβιτς.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Ματζάροβιτς.

Ἀλ. Ματζάροβιτς, Ἄγ. Βορδάνης, Victor Querollo, Ἀντ. Θεολόγου, Ἀρ. Θεολόγου.

Οἱ ἐν Ἀγκύρᾳ

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κοσμᾶ Καλισουνίδου.

Κοσμᾶς Καλτσουνίδης, Κλήμ. Εὐτυχίδης, Γεώργ. Βαλτᾶς, Νικόλ. Καλτσουνίδης.

Οἱ ἐν Κάτω Νεοχωρίῳ (Χιλῆς)

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Παπᾶ Καλλινίκου.

Ν. Παπᾶ Καλλινίκου (διευθυντὴς τῶν σχολῶν), Στ. Καμπαγκιότης, Δ. Ἐμ. Πασαλῆς, Στ. Σταμνιάδης, Δαμ. Ἀδαμαντίδης, Βασίλ. Μεντζικὼφ, Γ. Ροῦσος.

Οἱ ἐν Πανόρμῳ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Σωκρ. Παπαδοπούλου.

Σωκρ. Παπαδόπουλος, Π. Μπάνης, Δ. Ἠλιόπουλος, Γ. Γιόγλος, Ἀν. Ἠλιάδης, Π. Λαμπαδάριος, Ἀλκ. Ἐξάρχου, Γ. Ἀθανασιάδης, Ζαφ. Κρυσταλλίδης, Σωτ. Νανάκος, Ι. Κάλφας, Ἀθ. Παπαδόπουλος, Ἀχ. Μουσικὸς, Δ. Δημητριάδης, Β. Κάλφας, Ν. Βόσζεμβεργ, Ἀντ. Κούτικας, Ν. Βασματζίδης. Π. Ἀντωνιάδης, Κων. Γράββας, Δημ. Δημακίδης, Καρυοφύλλης Τρώϊος (Κουνδουρᾶς).

Οἱ ἐν Ὀρτάκιοϊ (Βιθυνίας)

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἰορδ. Παπαδοπούλου.

† Ἀρχιμανδρ. Εἰρηναῖος ἀρχιερ. ἐπίτροπος, † Ἀρχιμανδρ. Μιχαὴλ Πνευματικὸς, Παπᾶ Ἄγγελος Δημητριάδης (κοινοτικὸς ταμίας), Ἰω. Παπακυριακοῦ (Χουδίου Βιθυνίας), Π. Παπαδόπουλος (Νίκαια Βιθυνίας), Ι. Ἐτμεκτζόγλου, Κ. Μαυρόγλου, Ἰορδάνης Παπαδόπουλος (Διευθυντὴς Ἀστ. σχολῆς).

Οἱ ἐν Χρυσουπόλει

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἐλευθ. Παπαδοπούλου.

Ἐλ. Παπαδόπουλος (διευθυντὴς τῶν σχολῶν), Μ. Οἰκονόμου, Π. Πετρακίδης, Γρ. Παπαφωτίου, Ι. Παντελίδης, Π. Βουγίδης, Οἰκονόμος Ἀλέξανδρος ἱερ. προϊστάμενος, Δ. Κυριαζῆς, Γ. Μηναδόπουλος, Κ. Νικολαΐδης, Κ. Παπαδόπουλος, Ι. Τσαγατόπουλος.

Οἱ ἐν Ἁγ. Στεφάνῳ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τῆς Δεσποίνης Π. Χ.

Α. Β., Μ. Σ., Π. Χ., Γ. Γ.

Οἱ ἐν Χαλκηδόνι

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ὀρ. Προβελεγγίου.

Ἀλ. Μιχαηλίδης, Φίλ. Φιλιππίδης, Νικ. Ἀποστολίδης, Βασ. Κωνσταντινίδης, Ἀν. Βαρελᾶς, Μ. Ἠλιάδης, Σόλων Εὐθυμιάδης, Ὀρέστης Προβελέγγιος.

Οἱ ἐν Ζόγγουλδακ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Βάσου Νικολαΐδου.

Βάσος Νικολαΐδης, Ἰωάν. Σίλβεστρος, Χαράλ. Χατζησταυρίδης. Ἀλέξ. Πανάγου, Εὐθύμ. Γεωργιάδης, Ἀνέστης Στεφανίδης, Μενέλαος Νικολαΐδης, Σωτήρ. Βελκόπουλος.

Κωνσταντινούπολις

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Σταύρου Νικήτα.

Ἐμμ. Δ. Ἐμμανουὴλ (Πειραιεὺς), Σταῦρος Νικήτας (Γαλατᾶς), Γεώργιος Καλαφάτης (Ἀπολλωνιάς), Κωνστ. Κωνσταντινίδης (Ἐξ-Μάρμαρα), Στέφ. Βασιλειάδης (Φανάριον), Ἰωάννης Βιγκόπουλος (Γαλατᾶς), Κωνστ. Νικολαΐδης (πρακτορεῖον Τζῶν), Ε. Κ. Εὐστρατιάδης (Βαλατᾶς), Ἐμμ. Παρασκευαΐδης (πρακτορεῖον Τζῶν), Ὀδυσσεὺς Νικολαΐδης (Μουμχανὲ), Σ. Ἀργυρόπουλος (Γαλατᾶς), Τηλέμαχος Οὐσουλτζόγλου (Χαβιαρόχανον), Πρόδρ. Γαβριηλόπουλος (Χαβιαρόχανον), Γεώργιος Νικήτας (Γαλατᾶς), Μιχ. Παγανέλλης (Γαλατᾶς), Σωκρ. Κοσμίδης (Ραιδεστός), Ν Καρανῖκος (Ἀντιγόνη), Η. Οἰκονομίδης (Πέραν), Φώτ. Κουτέλλας (Ἐξ-Μάρμαρα), Κ. Γ. Μελίδης (Ἑπταπύργιον), Ἑρμῆς Εὐαγγελίδης (Ἑπταπύργιον),

(ἐκ Γαλατᾶ) : Γεώργιος Διαμαντίδης, Ἰωάννης Κ. Ζῶρζος, Χαρ. Σαμαρτζίδης, Χρῆστος Λεονταρίδης, Μ. Πασχαλίδης, Κύρ. Μητσοτάκης, Ι. Σ. Θελούδης, Βασίλ. Σταυρίδης. — Χαράλ. Μαργαριτίδης (Χαλκηδὼν), Ἀν. Βερβερόπουλος (Χαβιαρόχανον), Π. Παλαιολόγος (Διπλοκιόνιον), Ἀν. Φαρσακίδης (Βλάγκα), Δ. Α. Μυρωδιᾶς. — (ἐξ Ὑψωμαθείων) : Ἀθαν. Κοφίδης, Γεώρ. Ἀλεξιάδης, Στέφ. Πέτροβιτς, Ι. Δ. Ἀφεντούλης, Γεώρ. Μυρωδιᾶς, Ἀγγελίδης, Χρ. Λυκίδης, Γεώρ. Χάϊτας, Θεοδ. Θεοδοσιάδης, Μιλ. Ζαχαριάδης, Σωκρ. Καΐσης, Μιχ. Κοντολέων, Στέφ. Πέτροβιτς, Φιλ. Μανουηλίδης, Κ. Μακρῆς, Στ. Σαραντίδης.

Τηλέμ. Φάσσος (Ἀδριανούπολις), Γεώρ. Καρυοφύλης (Τραπεζοῦ), Ζαφ Ζαφειρίου (Μουδανιὰ), Περ. Ἀστρᾶς, Δημοσθένης Ἰωαννίδης, Ἰωάννης Α. Ἐμμανουηλίδης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Μιχ. Αὐγερινίδου.

Οἱ τῆς Τραπέζης Ἀθηνῶν: Γ. Ξενᾶτος, Νικόλας Προκοπίοτ, Ε. Μουρὰτ, Ζ. Κομιακίδης, Γ. Ἀστρᾶς, Ι. Θ. Καμακάρης, Ι. Μπουλμπούλογλου, Δ. Σ. Σταμπόγλης, Β. Γιαμουρᾶς.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Μιχ. Καραβία.

Π. Λεμονίδης, Κ. Βαλασίδης, Μ. Καραβίας, Κ. Γκύζης, Γ. Ἀμαξόπουλος.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Σεμνοπούλου.

Οἱ ἐκ Βήνερ Βάνκ: Ι. Σακελλαρίδης, Π. Φωτιάδης, Ν. Ζ. Μεταξᾶς, Δ. Σ. Πάμφυλος, Ν. Μολφέτας. — Η. Ἐλευθεριάδης, Τ. Phydanides (maison Baker), Φ. Σταυρόπουλος (Τράπεζα Ἀθηνῶν.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Χρυσοῦ Εὐελπίδου.

Οἱ ἐξ Ἑλληνογαλ. Λυκείου: Ζών. Ν. Κουμαριανὸς, Παντελ. Λογίδης, Κωνστ. Ἀντωνολουκᾶς, Δημ. Δουγιουτζόγλου, Τζὼν Παπαευσταθίου, Χρυσὸς Εὐελπίδης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἠρ. Ἀποστολίδαυ.

Σχολῆς γλωσσῶν καὶ ἐμπορίου: Ἀλέξ. Ζιανέτος, Ἀναστ. Παπαδόπουλος, — Στ. Παπαδόπουλος, Στρ. Δραγώνας.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Μετριτίδου.

Δημ. Δουγιαντζόγλους, Σ. Κωνσταντινίδης, Σ. Εὐστρατιάδης, Πρ. Γρηγοριάδης, Θ. Π. Δεληθεοδωρίδης, Κ. Γ. Ἰορδανίδης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἐμ. Μουτεβελλῆ.

Δημ. Μαυρόπουλος, Ι. Ἰωαννίδης, Ἱερεὺς Δαμ. Δημόπουλος, Ἱερ. Ἀθ. Μηλιώτης, Γεώργ. Μουτεβελλῆς, Γεώργ. Ν. Φούστας, Ἐμμαν. Μουτεβελλῆς.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Γ. Χ. Γρηγορίου.

Κ. Δ. Καλλιοντζῆς (Σιρκετζῆ), Ι. Λαδᾶς Ἰ. Παϊλόπουλος Γ. Νεα. πολιτάκης Χ. Μουαμελιτζόγλου (Νομικὴ σχολὴ), Ι. Χ. Δεληγιάννης (Φανάρι), Φ. Τσαβιδόπουλος (Φανάρι), Δ. Ἰωαννίδης (Μακροχώριον), Χρ. Τσαλίκης Σ. Βαρσαμᾶς (Ἀγγελοχῶρι), Γ. Σαραγιώτης.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Δ. Ι. Σ.

Ν. Π. Μ. (Γαλατᾶς) Δ. Ι. Σ (Γαλατᾶς).

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ι. Σ. Γεωργιάδου.

Αν. Μουτσόπουλος, Ι. Στ. Γεωργιάδης, Γ. Β. Δάμπας, Κ. Ε Βασβόπουλος, Γ. Σεβαστίκ, Δ. Κυριαζῆς, Ν. Μαυρομμάτης, Δ. Ἰωαννίδης Δ. Κοτζάμπασης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀλ. Καλλινίκου

Ἀλέξ. Καλλίνικος (Φαρμακοποιός), Στ. Γεωργιάδης, Ἀδριανὸς Στ. Τσαυλίδης, Δημ. Δημητριάδης.

Τῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἀπ. Σαρηγιάννη.

Ν. Φαληρεὺς, Ἀγαθοκλῆς Λαγουδάκης, Γεώργ. Κόββας.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Μητσάκη.

Γρ. Κωνσταντινίδης, Ἀντ. Μ. Καλλινικίδης, Μηνᾶς Κ· Χριστόπουλος Εὐστ. Ἀδὰμ, Ι. Σάββας, Φανὴ Χώτζη, Θ. Ἀλεξανδρίδης, Εὐθυβούλης Γ. Ἀθανασιάδης, Πέτρος Σαράφογλου Π. Θ. Βασιλείου, Ἀπόστ. Ι. Βουκάκης, Ἀριστ. Μητσάκης, Β. Καραγιάννης, Κ. Μητσάκης.

Τῇ φιλ. φροντίδι τοῦ κ. Π. Ι. Σαμάρα (Λεσβίου)

Δούκας Αντ. Πέτρου, Αγγ. Α. Τυμπανίδης Δ. Δ. Κουτσέλλης Μιχ. Κρητικὸς Εὐστ. Σκαρλᾶτος Ν. Α. Βαρελτσίδης Αν. Ε. Διαμαντῆς Δημ. Σ. Σκαρλᾶτος.

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Ν. Γ. Ν.

Ν. Γ. Ν., Νῖκος.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Χαρ. Ζαφειροπούλου.

Χ. Ζαφειρόπουλος, Ι. Παπαδόπουλος, Στ. Ἀγγελόπουλος, Α. Ἰωαννίδης, Γ. Μαλάτης, Γ. Σκόντης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἰωάννου Γεωργίου.

Στέφ. Κιτσακόπουλος, Κ. Δημητρίου, Γ. Ἀχράζογλου, Θ. Πετρίδης, Γ. Συμεωνίδης, Ι. Γεωργίου.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἀρ. Κοντοφάρδου.

Ἀρ. Κοντόφαρδος (2), Ἰ. Κωνσταντινίδης (2), Π. Ποιμενίδης, Κ. Ἀσλανίδης, Ν. Βερνίκος.

Ν. Κόντης, Εὐθύμ. Α. Βέρλης.

Οἱ ἐν Σμύρνῃ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Θεοδοσίου Δουβαλετέλλη.

Γ. Ἀναγνωστόπουλος, Τ. Ἀναγνωστόπουλος, Ν. Ἀμιρᾶς, Γ. Ἀθανασιάδης, Δ. Ν. Ἀϊδινόπουλος, Γ. Στεφανίδης, Σ. Ἀτέσογλου, Θεοδ. Δουβαλετέλλης, Ε. Δ. Βαρουτσῆς, Ν. Κ. Ρωσσίδης, Ι. Βεζίρογλου, Παναγ. Καψιμάλης.

Κιλιμάντζαρον (Kilimandjaro Afrique)

Τῇ εὐγενεῖ φροντίδι τοῦ κ. Κ. Ι. Μεϊμαρίδου.

Εὐστρ. Μεϊμαρίδης, Π. Σφαέλλος, Μ. Λάγος, Π. Στεμιτσιώτης, Στελ. Σφαέλλος, Κ. Μεϊμαρίδης.

Οἱ ἐν Ζόγγουλδακ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Γρηγ. Ἀμβουλοῦ.

Γρ. Ἀμβουλός, Θ. Μεϊμάρης, Φιλ. Δεληγιάννης, Φίλ. Κλειδαρᾶς, Θεμ. Γεωργόπουλος. Γρηγ. Ὑετίων, Πρ. Ἀνθεμελίδης.

Οἱ ἐν Ἰκονίῳ

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ι. Κουμαριανοῦ.

Ι. Κουμαριανός, Βασίλ. Κανταρίτζης ἰατρός, Ι. Γ. Κόντης ἰατρός, Ἀριστοτέλης Διαμαντίδης φαρμακοποιός, Δανιὴλ Α. Πολάτογλου, Σωτ. Βοζαλίδης, Ν. Τσιτουγιαννόπουλος, Ἀν. Μπλιλῆς, Θρασύβ. Ρῖζος. Γερ. Μαζαράκης, Ἀθηνόδ. Χ" Ἰωάννου, Ἰωαν. Κισαηβίδης, Κ. Σπυρόπουλος, Ἀναστ. Καλλαρώδης, Παν. Κατσογιάννης, Γεώργ. Ἀσκάρογλου σταθμάρχης, Νικόλ. Λεοντιάδης ἰατρός.

Τραπεζοῦς

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ Ἀναστ. Ἐλευθεριάδου.

Παν. Κεϊσόγλης, Κ. Γ. Γακίδης, Κ. Ν. Χαδζόγλης, Κυρ. Δ. Λαζαρίδης, Π. Τσιρανίδης, Ν. Ε. Λαζαρίδης, Ι. Ε. Ἰορδανίδης, (Ἀγουρσα), Ι. Παναγιωτίδης (Μαζερᾶ), Ι. Κ. Ἐλευθεριάδης, Ἀναστάσιος Ἐλευθεριάδης.

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Ἀλεξ. Ἀγγελίδου.

Λ. Β. Ζώνιας, Ν. Μαυρῆς, Κ. Μποσταντζόγλου, Γ. Δ. Δανέζης, Κ. Δ. Ἐμμανουὴλ, Εὐστρ. Μαραβάλλης, Γ. Βερνίκος, Μιχ. Παναγιωτίδης, Ε. Ἀγέλαστος, Κ. Μιζαντζόγλου, Ἀλκ. Μποσταντζόγλου, Διαμαντῆς Σιρπίνης.

Τῇ φιλικῇ φροντίδι τοῦ κ. Εὐρ. Ἀμπατζῆ.

Εὐρ. Ἀμπατζῆς 2, Γ. Νικολαΐδης, Δ. Πανταζῆς, Γρ. Παπάζογλου.

Σημ. Πολλὰ ὀνόματα συνδρομητῶν, ἕνεκα τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐπιστροφῆς τῶν ἀγγελιῶν των, δὲν κατεχωρήθησαν ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ.